รายการพระราชกุศล
ในการสถาปนา วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
เล่ม ๓

พิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศล
ในงานออกเมรุพระราชทานเพลิงศพ
พระพรหมจริยาจารย์
(สมุท รชตวณฺโณ) ป. ธ. ๗, พธ.ด.
อดีตกรรมการมหาเถรสมาคม, เจ้าคณะใหญ่หนใต้
เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์
วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร
๑ พฤษภาคม ๒๕๔๐

รายการพระราชกุศล ในการสถาปนา วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เล่ม ๓

รายการพระราชกุศล
ในการสถาปนา วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
เล่ม ๓

พิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศล
ในงานออกเมรุพระราชทานเพลิงศพ
พระพรหมจริยาจารย์
(สมุท รชตวณฺโณ) ป. ธ. ๗, พธ.ด.
อดีตกรรมการมหาเถรสมาคม, เจ้าคณะใหญ่หนใต้
เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์
วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร
๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐

เจ้าภาพพิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศล

วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

มูลนิธิเบญจมบพิตร

(แบบ ข.)

หมายรับสั่งที่ ๑๒๐๓๙ **สำนักพระราชวัง**

๑๗ เมษายน ๒๕๕๐

ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ในการพระราชทานเพลิงศพ พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ) อดีตเจ้าคณะใหญ่หนใต้ และเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

<u>วันจันทร์ที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๐</u> เวลา ๑๐.๐๐ น. บำเพ็ญพระราชกุศลพระราชทานในการออกเมรุ ณ ศาลาร้อยปี วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พระสงฆ์ ๑๐ รูปสวดพระพุทธมนต์ จบ มีพระธรรมเทศนากัณฑ์ ๑ แล้วพระสงฆ์ทั้งนั้นถวายพรพระ รับพระราชทานฉัน

เวลา ๑๙.๐๐ น. พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม

<u>วันอังคารที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐</u> เวลา ๑๒.๐๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูปบังสุกุล เชิญโกศศพขึ้นรถวอประเทียบ จากวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เขตดุสิต ไปยังเมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย หยุดรถเชิญโกศศพแห่เวียนเมรุ แล้วเชิญขึ้นตั้งบนจิตกาธาน

เวลา ๑๗.๐๐ น. ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปพระราชทานเพลิงศพ

<u>วันพุธที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐</u> เวลา ๐๗.๐๐ น. พระราชทานผ้าไตร และภัตตาหารสามหาบ ในการเก็บอัฐิ

แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ /ทาน.

วัน	**หน้าที่** พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ)
	เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๑๒๐๓๘ **สำนักพระราชวัง**

๑๓ เมษายน ๒๕๕๐

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปพระราชทานเพลิงศพ พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ) ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

<u>วันอังคารที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐</u> เวลา ๑๗.๐๐ น.

แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ ๑๑๒ /ทาน.

วัน	หน้าที่
	พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ)
	เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๙๗๐๙ **สำนักพระราชวัง**

๒๒ มีนาคม ๒๕๕๐

ทรงพระกรุณาโปรดบำเพ็ญพระราชกุศล ๑๐๐ วันพระราชทานศพ พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ) อดีตเจ้าคณะใหญ่หนใต้ และเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ณ ศาลาร้อยปี วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

วันจันทร์ที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๐ เวลา ๑๐.๐๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูปสวดพระพุทธมนต์ จบ มีพระธรรมเทศนากัณฑ์ ๑ แล้วพระสงฆ์ทั้งนั้นถวายพรพระ รับพระราชทานฉัน และบังสุกุล

เวลา ๑๙.๐๐ น. พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม

แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ [signature] /ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ)
	เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

[signature]

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๒๕๑๕ **สำนักพระราชวัง**

๒๖ มกราคม ๒๕๕๐

ทรงพระกรุณาโปรดบำเพ็ญพระราชกุศล ๕๐ วันพระราชทานศพ พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ) อดีตเจ้าคณะใหญ่หนใต้ และเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ณ ศาลาร้อยปี วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

<u>วันอาทิตย์ที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐</u> เวลา ๑๐.๐๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูปสวดพระพุทธมนต์ จบ มีพระธรรมเทศนากัณฑ์ ๑ แล้วพระสงฆ์ทั้งนั้นถวายพรพระ รับพระราชทานฉัน และบังสุกุล

เวลา ๑๘.๐๐ น. พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม.

ประภาพรรณ/พิมพ์/[illegible]/ทาน.

วัน	**หน้าที่** พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ) เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๕๙ **สำนักพระราชวัง**

๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๕

ทรงพระกรุณาโปรดบำเพ็ญพระราชกุศล ๗ วันพระราชทานศพ พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ) อดีตเจ้าคณะใหญ่หนใต้ และเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ณ ศาลาร้อยปี วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

<u>วันเสาร์ที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๕</u> เวลา ๑๐.๐๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูปสวดพระพุทธมนต์ จบ มีพระธรรมเทศนากัณฑ์ ๑ แล้วพระสงฆ์ทั้งนั้นถวายพรพระ รับพระราชทานฉัน และบังสุกุล

เวลา ๑๙.๐๐ น. พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม

แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ /ทาน.

วัน	**หน้าที่** พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ) เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๔๙๐๖๘ **สำนักพระราชวัง**

๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๕

พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ) อายุ ๘๖ พรรษา ๖๖ อดีตเจ้าคณะใหญ่หนใต้ และเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม มรณภาพเนื่องจากปอดติดเชื้อจากการสำลัก ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๕ เวลา ๒๐.๑๐ น.

วันอังคารที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๗.๐๐ น. ขอรับพระราชทานน้ำหลวงสรงศพ พร้อมด้วยเครื่องเกียรติยศประกอบศพ ณ ศาลาร้อยปี วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานไตรครอง โกศแปดเหลี่ยม เบญจาตั้งประดับ ปี่ กลองชนะ ประโคมเวลาพระราชทานน้ำหลวงสรงศพ และทรงรับศพอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์โดยตลอด มีพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมเวลากลางคืน กำหนด ๗ คืน.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ /ทาน.

วัน	**หน้าที่** พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ) เพื่อทราบ
	เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้ และเจ้าพนักงานผู้มาปฏิบัติ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

พระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ) ป.ธ.๗, พธ.ด. กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่หนใต้ เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ได้ถึงมรณภาพ วันอาทิตย์ที่ ๒๔ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ เวลา ๒๐.๑๐ น.

สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ได้ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานไตรครอง น้ำหลวงสรงศพ โกศแปดเหลี่ยม ฉัตรเบญจาตั้งประดับเกียรติยศ ปี่ กลองชนะ ประโคมเวลาพระราชทานน้ำหลวงสรงศพ และทรงรับศพอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ ๗ วัน มีพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม เวลากลางคืน กำหนด ๗ คืน ยิ่งไปกว่านั้น ยังทรงพระกรุณาโปรดบำเพ็ญพระราชกุศล ๗ วัน ๕๐ วัน และ ๑๐๐ วัน พระราชทานตามลำดับ

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพ

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพ และมีพระราชอุตสาหะเสด็จพระราชดำเนินไปในการพระราชทานเพลิงศพ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพ

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายา ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงพระกรุณาโปรดประทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ ทรงพระกรุณาโปรดประทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพ

พระมหากรุณาธิคุณ และพระกรุณาธิคุณทั้งปวงนี้ นับเป็นเกียรติประวัติแก่พระพรหมจริยาจารย์เป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

เมื่อพระพรหมจริยาจารย์ หยั่งทราบด้วยญาณวิถีทางใดทางหนึ่ง ก็จะพึงมีจิตยินดีเป็นที่ยิ่ง และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และพระกรุณาธิคุณที่ได้รับพระราชทานเกียรติอันสูงส่งครั้งนี้

คณะสงฆ์วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พร้อมทั้งศิษยานุศิษย์ และคณะญาติของพระพรหมจริยาจารย์ ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสถวายพระพรด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และพระกรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้

ขอถวายพระพร

(พระธรรมกิตติเวที)
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

คำปรารภ

สมเด็จบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้**สมเด็จพระบรมโอรสธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร** เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ในการพระราชทานเพลิงศพ พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ) ป.ธ.๗, พธ.ด. กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่หนใต้ เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร วันอังคารที่ ๑ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ เวลา ๑๗.๐๐ น. นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นพ้นหาที่สุดมิได้

พระเดชพระคุณพระพรหมจริยาจารย์ เป็นพระมหาเถระผู้รัตตัญญู มีภูมิรู้ภูมิธรรม โดยเฉพาะทางด้านกวี กาพย์กลอนโคลงฉันท์ เป็นนักพัฒนาในด้านการปกครอง การศึกษา การเผยแผ่และการสาธารณูปการ ตามลักษณะรูปแบบการจัดการปกครองคณะสงฆ์เป็นอย่างดี

ชีวิตส่วนตัวของพระเดชพระคุณเป็นไปอย่างเรียบง่าย มักน้อย สันโดษ และไม่สะสม มีเมตตาปรานี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สอดส่องดูแลความเป็นอยู่ของพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ใต้ปกครองอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

การจากไปของพระเดชพระคุณพระพรหมจริยาจารย์ ทำให้วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม และคณะสงฆ์ขาดกำลังสำคัญไปอีกรูปหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเสียดาย

ในการออกเมรุพระราชทานเพลิงศพครั้งนี้ คณะสงฆ์วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม และคณะศิษย์ที่มีความเคารพนับถือได้พิจารณาเห็นว่า พระเดชพระคุณพระพรหมจริยาจารย์ เป็นผู้ที่สนใจรอบรู้ประวัติการสถาปนาวัดเบญจมบพิตร ทั้งได้เคยจัดสรรปัจจัยเป็นทุนสนับสนุนให้รวบรวมเอกสารเกี่ยวกับการสถาปนาวัดเบญจมบพิตร จึงได้จัดพิมพ์หนังสือที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการสถาปนาวัดเบญจมบพิตร กับผลงานกวีนิพนธ์ของท่านโดยเสด็จพระราชกุศลจำนวน ๗ เล่ม คือ

๑. กวีนิพนธ์ ของพระเดชพระคุณพระพรหมจริยาจารย์
๒. ประมวลเอกสารสำคัญเนื่องในการสถาปนาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เล่ม ๓
๓. รายการพระราชกุศลในการสถาปนาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เล่ม ๑
๔. รายการพระราชกุศลในการสถาปนาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เล่ม ๒
๕. รายการพระราชกุศลในการสถาปนาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เล่ม ๓
๖. รายการพระราชกุศลในการสถาปนาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ภาค ๒, ๓
๗. สัททาวิเสสวิคคหะ

ขออนุโมทนาคณะท่านเจ้าภาพและคณะทำงานทุกฝ่าย ผู้มีมโนธรรมสำนึก ศรัทธาและกตัญญูกตเวที ช่วยจัดช่วยทำ ได้ร่วมกันเสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ ร่วมกันเป็นเจ้าภาพ ถวายภัตตาหาร เครื่องดื่ม เครื่องสังเค็ด แสดงความกตัญญูกตเวทิตาธรรมและอปจายนธรรมซึ่งอยู่ในใจให้เป็นที่ปรากฏออกมาเป็นการกระทำให้เห็นเป็นรูปธรรม และจัดพิมพ์หนังสือเป็นธรรมบรรณาการ ให้เกิดสาระประโยชน์ แนวคิดที่ดีและทัศนคติที่ดีด้วยการอ่านอย่างพินิจเป็นอย่างดี ที่ได้รับแจกในงานออกเมรุพระราชทานเพลิงศพ บำเพ็ญกุศลอุทิศถวายพระเดชพระคุณพระพรหมจริยาจารย์ หากท่านได้รับทราบโดยทางวิญญาณใดๆ คงจะปลื้มปีติยินดีชื่นชมโสมนัสและอนุโมทนาสาธุการในส่วนกุศลบุญนิธิของทุกๆ ท่านอย่างแน่แท้

ขอดวงวิญญาณของพระเดชพระคุณจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพนั้นเทอญ.

(พระธรรมกิตติเวที)

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

ประวัติโดยสังเขป

พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ) ป.ธ.๗, พธ.ด.

อดีตกรรมการมหาเถรสมาคม

เจ้าคณะใหญ่หนใต้

เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

สถานะเดิม ชื่อ สมุท นามสกุล รัชฎาวรรณ เกิดวันแรม ๒ ค่ำ เดือน ๗ ปีวอก วันที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๓ ณ บ้านเลขที่ ๗๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลบางระกำ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง นามบิดา นายฟอง นามมารดา นางแก้ว

บรรพชา วันที่ ๓ เดือนมิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๙ ณ วัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยมีสมเด็จพระสังฆราชกิตติโสภณ มหาเถร(ครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่พระธรรมโกศาจารย์)เป็นพระอุปัชฌาย์

อุปสมบท วันที่ ๒๗ เดือนพฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๘๓ ณ วัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพฯ พระอุปัชฌาย์ สมเด็จพระสังฆราชกิตติโสภณ มหาเถร (ครั้งดำรงสมณศักดิ์ ที่ พระพรหมมุนี), พระกรรมวาจาจารย์ พระมงคลวัตรกวี (คอน นนฺทิโย ป.ธ.๓ ครั้งดำรงสมศักดิ์ที่ พระสรภาณกวี วัดเบญจมบพิตร), พระอนุสาวนาจารย์ พระราชเวที (ดอกไม้ อุตฺตรภทฺโท ป.ธ.๖ วัดเบญจมบพิตร)

วิทยฐานะ

พ.ศ. ๒๔๗๓ จบปฐมบริบูรณ์จากโรงเรียนประชาบาลวัดโบสถ์ราษฎร์ศรัทธา อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง

พ.ศ. ๒๔๗๙ สอบได้นักธรรมชั้นตรีในสำนักเรียนวัดเบญจมบพิตร

พ.ศ. ๒๔๘๐ สอบได้นักธรรมชั้นโท, เปรียญธรรม ๓ ประโยค ในสำนักเรียนวัดเบญจมบพิตร

พ.ศ. ๒๔๘๑ สอบได้เปรียญธรรม ๔ ประโยค ในสำนักเรียนวัดเบญจมบพิตร

พ.ศ. ๒๔๘๒ สอบได้นักธรรมชั้นเอก, เปรียญธรรม ๕ ประโยค ในสำนักเรียนวัดเบญจมบพิตร

พ.ศ. ๒๔๘๕ สอบได้เปรียญธรรม ๖ ประโยค ในสำนักเรียนวัดเบญจมบพิตร

พ.ศ. ๒๔๙๐ สอบได้เปรียญธรรม ๗ ประโยค ในสำนักเรียนคณะจังหวัดเชียงใหม่

งานปกครอง

พ.ศ. ๒๔๘๙ เป็นเลขานุการคณะกรรมการสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๔๙๖ เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร

พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอดุสิต

พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอบางเขน, เป็นพระอุปัชฌาย์วิสามัญ

พ.ศ. ๒๕๐๗ เป็นรองเจ้าคณะภาค ๑๑

พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นเจ้าคณะภาค ๑๑

พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นเจ้าคณะภาค ๕, เป็นรองเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร

พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร

พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม, เป็นเจ้าคณะใหญ่หนใต้

งานการศึกษา

พ.ศ. ๒๔๘๒ เป็นครูโรงเรียนปริยัติธรรมสำนักเรียนวัดเบญจมบพิตร

พ.ศ. ๒๔๘๖ เป็นกรรมการตรวจธรรมสนามหลวง, เป็นกรรมการตรวจบาลีสนามหลวง

พ.ศ. ๒๔๘๘ เป็นครูโรงเรียนปริยัติธรรมวัดพระสิงห์และวัดพันอ้น จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๔๙๐ เป็นครูโรงเรียนปริยัติธรรมสำนักเรียนวัดเบญจมบพิตร

พ.ศ. ๒๔๙๕ - ๒๕๓๗ เป็นเลขานุการแม่กองบาลีสนามหลวง

พ.ศ. ๒๕๐๒ เป็นผู้ช่วยครูใหญ่สำนักเรียนวัดเบญจมบพิตร

พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นเจ้าสำนักเรียนวัดเบญจมบพิตร

งานเผยแผ่

พ.ศ. ๒๔๙๔ เป็นกรรมการศิษย์วัดเบญจมบพิตร

พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นหัวหน้าอำนวยการงานพระธรรมทูต สายที่ ๓ (มีขอบข่ายที่ปฏิบัติงาน ๘ จังหวัด คือ นครสวรรค์ พิจิตร กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ พิษณุโลก สุโขทัย ตาก อุตรดิตถ์)

พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นวิทยากรในการประชุมพระสังฆาธิการ ณ วัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาราม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นวิทยากรในการประชุมพระสังฆาธิการ ครั้งที่ ๒ ณ หอประชุมพุทธมณฑล กิ่งอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

พ.ศ.๒๕๓๙ เป็นวิทยากรในการสัมมนาภาคปฏิบัติการ ระดับเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด ในเขตการ

ปกครองหนเหนือ ณ วัดท่าตอน อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.๒๕๔๐ (๒๔-๒๖ มิถุนายน) เป็นประธานจัดประชุมสัมมนาพระอุปัชฌาย์หนใต้ ๑๔ จังหวัด รุ่นที่ ๑ ประมาณ ๑๗๐ รูป ณ ศาลาธรรมชินราชปัญจบพิธ วัดเบญจมบพิตร กรุงเทพมหานคร

พ.ศ.๒๕๔๐ (๔-๖ สิงหาคม) เป็นประธานจัดประชุมสัมมนาพระอุปัชฌาย์หนใต้ ๑๔ จังหวัด รุ่นที่ ๒ ประมาณ ๑๗๐ รูป ณ วัดวิชิตสังฆาราม อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นประธานจัดประชุมเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด และเลขานุการเจ้าคณะจังหวัดในเขตปกครองหนใต้ ณ วัดโคกสมานคุณ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

พ.ศ. ๒๕๔๒ - เป็นประธานจัดประชุมฝึกอบรมสัมมนาพระกรรมวาจาจารย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๖ หนใต้ รุ่นที่ ๑ จำนวน ๑๕๒ รูป ณ วัดขันเงิน อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร (๙-๑๒ มีนาคม)

- เป็นประธานจัดประชุมฝึกอบรมสัมมนาพระกรรมวาจาจารย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๗ หนใต้ จำนวน ๑๕๐ รูป ณ วัดไตรมาตรสถิต อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา (๑๖-๑๘ เมษายน)

- เป็นประธานจัดประชุมฝึกอบรมสัมมนา

พระกรรมวาจาจารย์ รุ่นที่ ๑ จำนวน ๑๕๐ รูป ณ วัดโคกสมานคุณ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (๘-๑๐ พฤษภาคม)

- เป็นประธานจัดประชุมฝึกอบรมสัมมนาพระกรรมวาจาจารย์ รุ่นที่ ๒ จำนวน ๑๕๐ รูป ณ วัดพุทธภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา (๒๔-๒๖ พฤษภาคม)

สาธารณูปการ

พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นประธานสาธารณูปการวัดเบญจมบพิตร

พ.ศ. ๒๕๒๗ เป็นประธานควบคุมดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์พระอุโบสถ พระวิหารคด ปิดทองพระพุทธชินราชพระประธานในพระอุโบสถใหม่

พ.ศ. ๒๕๒๙ เป็นประธานบูรณปฏิสังขรณ์ศาลาบัณณรสภาค, สร้างที่บรรจุอัฐิ ณ บริเวณสันติมณฑลสถาน ต้นพระศรีมหาโพธิ์, ดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์วิหารสมเด็จ ปิดทองช่อฟ้า ใบระกาหน้าบันใหม่, และสร้างอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กขึ้นใหม่ ๑ หลัง ๓ ชั้นๆ ละ ๑๐ ห้อง (หอ ๓)

พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นประธานสร้างประตูกั้นน้ำด้านหน้าคลองเปรมประชากร และก่ออิฐมอญ ฉาบปูน ณ บริเวณคูน้ำทั้ง ๒ ด้าน, ริเริ่มและดำเนินการทำสีซุ้มประตูและรั้วกำแพงรอบวัดทั้งหมด, ดำเนินการทำการติดตั้งโทรศัพท์ภายในวัด จำนวน ๓๒ เครื่อง, ปรับปรุงถนนภายในวัด, ซ่อมกุฏิ ๓ แถว

พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นประธานจัดพิมพ์หนังสือสวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็น สำหรับพระภิกษุสงฆ์สามเณร วัดเบญจมบพิตร จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม, เป็นผู้ริเริ่มโครงการจัดนิทรรศการวันปิยมหาราช ๒๓ ตุลาคม

พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นประธานปรับปรุงอาคารห้องสุขาหลังพระอุโบสถ เพื่อให้บริการแก่ชาวต่างประเทศ โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ทันสมัยทั้งหมด จำนวน ๙ ห้อง, ทำการซ่อมตึกอาคันตุกาศรม (พิพิธภัณฑ์พระอนุสรณ์ อ.ป.ก.), ปรับปรุงเครื่องขยายเสียงในพระอุโบสถใหม่

พ.ศ. ๒๕๔๑ - เป็นประธานปรับปรุงหอสมุด ป.กิตติวัน ที่ชำรุดทรุดโทรมให้มั่นคงอยู่ในสภาพเดิม

- เป็นประธานกรรมการบูรณปฏิสังขรณ์พระอุโบสถที่อยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรมให้มีความมั่นคงแข็งแรงและสวยงาม สามารถประกอบพิธีทางศาสนาได้สมกับเป็นโบราณสถานที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และศิลปะแบบสถาปัตยกรรมไทย จำนวนเงินสุทธิทั้งสิ้น ๒๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ยี่สิบแปดล้านบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๔๒ - เป็นประธานบูรณปฏิสังขรณ์วิหารคด เพื่อให้มีความสวยงามสอดคล้องกับพระอุโบสถที่ได้บูรณปฏิสังขรณ์ไปแล้ว เพื่อเฉลิมพระเกียรติและถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ และเพื่อเป็นการสมโภช ๑๐๐ ปี วัดเบญจมบพิตร จำนวนเงินทั้งสิ้น ๑๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สิบเอ็ดล้านบาทถ้วน)

- (ตุลาคม) เป็นประธานบูรณปฏิสังขรณ์ศาลาเพาะนิสัยชอบ ซึ่งเป็นศาลาบำเพ็ญกุศลตั้งอยู่ด้านหลังพระอุโบสถ จำนวนเงินทั้งสิ้น ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สองล้านบาทถ้วน)

- ปฏิสังขรณ์ฐานชุกชีพระพุทธรูปรอบระเบียงวิหารคด ๕๒ ฐาน จำนวนเงินทั้งสิ้น ๑,๘๘๘,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านแปดแสนแปดหมื่นแปดพันบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๔๔ - ปฏิสังขรณ์พระที่นั่งทรงผนวช และศาลาสี่สมเด็จฯ มูลค่าปฏิสังขรณ์ ๑๗,๗๐๓,๖๗๕ บาท (สิบเจ็ดล้านเจ็ดแสนสามพันหกร้อยเจ็ดสิบห้าบาทถ้วน)

- ปฏิสังขรณ์ฐานชุกชีที่ซุ้มจำนวน ๔ ซุ้มวิหารคดหลังพระอุโบสถ จำนวนเงินทั้งสิ้น ๑๖๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนหกหมื่นบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นประธานดำเนินการเปลี่ยนสายไฟฟ้า และอุปกรณ์ไฟฟ้า ศาลาธรรมชินราชปัญจบพิธ รวมจำนวนเงินสุทธิทั้งสิ้น ๘๘๑,๐๑๐ บาท (แปดแสนแปดหมื่นหนึ่งพันสิบบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๔๕ เป็นประธานดำเนินงานในการปรับปรุงท่อระบายน้ำภายในวัด จำนวนเงินสุทธิทั้งสิ้น ๑,๐๓๗,๑๑๐ บาท (หนึ่งล้านสามหมื่นเจ็ดพันหนึ่งร้อยสิบบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๔๕ เป็นประธานดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์วิหารสมเด็จ (ส.ผ.) จำนวนเงินทั้งสิ้น ๑๔,๗๐๐,๐๐๐ บาท (สิบสี่ล้านเจ็ดแสนบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๖ ปฏิสังขรณ์ลายรดน้ำบานหน้าต่างและ

ประตูวิหารสมเด็จ (ส.ผ.) จำนวนเงินทั้งสิ้น ๙๓๓,๐๐๐ บาท (เก้าแสนสามหมื่นสามพันบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๔๗ เป็นประธานบูรณปฏิสังขรณ์กุฏิสมเด็จ จำนวนเงินทั้งสิ้น ๖,๓๐๐,๐๐๐ บาท (หกล้านสามแสนบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นประธานดำเนินการจัดหาบริษัทรับเหมาเพื่อทำการเปลี่ยนแปลงลิฟต์ขึ้น-ลงศาลาธรรมชินราชปัญจบพิธใหม่เนื่องจากใช้งานมาประมาณ ๒๒ ปี และขัดข้องบ่อยครั้ง จำนวนเงินที่ประกวดราคาได้ทั้งสิ้น ๑,๑๒๓,๕๐๐ บาท (หนึ่งล้านหนึ่งแสนสองหมื่นสามพันห้าร้อยบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๓๑ พฤษภาคม ปฏิสังขรณ์ศาลาธรรมชินราชปัญจบพิธ จำนวนเงินทั้งสิ้น ๑,๘๗๕,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านแปดแสนเจ็ดหมื่นห้าพันบาทถ้วน)

- กุมภาพันธ์ กรกฎาคม ปรับปรุงภูมิทัศน์ บริเวณหลังวัด-โรงเรียน จำนวนเงินทั้งสิ้น ๘๒๕,๗๕๐ บาท (แปดแสนสองหมื่นห้าพันเจ็ดร้อยห้าสิบบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๔๙ มกราคม-เมษายน ปรับปรุงภูมิทัศน์ แนวหลังกุฏิแถว จำนวนเงินทั้งสิ้น ๑๖๔,๑๙๐ บาท (หนึ่งแสนหกหมื่นสี่พันหนึ่งร้อยเก้าสิบบาทถ้วน)

งานกวีนิพนธ์

๑. แต่งคำกลอนคาถาธรรมบทและอัฏฐกถาธรรมบท พุทธศักราช ๒๕๐๒

๒. เป็นประธานอนุกรรมการแต่งคำฉันท์สดุดีพระบรมราชจักรีวงศ์

เนื่องในโอกาสครบ ๒๐๐ ปี กรุงรัตนโกสินทร์ ตามพระบัญชาแต่งตั้งของสมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสนมหาเถร) วัดราชบพิธ กรุงเทพมหานคร พุทธศักราช ๒๕๒๕

๓. แต่งบทประพันธ์อาเศียรวาทราชสดุดี ถวายพระพรชัยมงคลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ ตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย พุทธศักราช ๒๕๒๖

๔. แต่งบทประพันธ์อาเศียรวาทรัชมังคลาภิเษกสมโภช เนื่องในการพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก ตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย พุทธศักราช ๒๕๓๑

๕. แต่งคำประพันธ์ประเภทฉันท์ กลอนสุภาพ ในพระราชพิธี พิธีสำคัญ โอกาสสำคัญ ตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย

๖. แต่งคำฉันท์สดุดีสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย พุทธศักราช ๒๕๐๓

๗. แต่งคำประพันธ์ กาพย์เห่เรือ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐิน วัดท่าสุทธาวาส บ้านบางเสด็จ ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง พุทธศักราช ๒๕๓๓

๘. แต่งคำฉันท์สดุดี สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถร) เนื่องในมงคลวโรกาสเจริญพระชนมายุ ๘๐ พรรษา ตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย พุทธศักราช ๒๕๓๖

๙. แต่งคำฉันท์สดุดีพระธรรมิกมหาราชากาญจนาภิเษก เนื่องในการพระราชพิธีกาญจนาภิเษก ตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย พุทธศักราช ๒๕๓๙

๑๐. แต่งคำฉันท์สดุดี เนื่องในวโรกาสสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๖ รอบ ๗๒ พรรษา (๗ มีนาคม ๒๕๔๗)

สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๔๙๓ เป็นพระครูปลัดสัมพิพัฒนสุตาจารย์ ฐานานุกรมในสมเด็จพระสังฆราช กิตติโสภณมหาเถร (ครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่ สมเด็จพระวันรัต)

พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้รับพระราชทานแต่งตั้งสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ที่พระอมรเมธี

พ.ศ. ๒๕๐๑ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราช ที่พระราชกิตติเวที

พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ ที่พระเทพกิตติเวที

พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นธรรม ที่พระธรรมกิตติโสภณ

พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้รับพระราชทานโปรดสถาปนาขึ้นเป็นรองสมเด็จพระราชาคณะมีราชทินนามตามจารึกในหิรัณยบัฏว่า "พระพรหมจริยาจารย์ สุวิธานวรกิจจานุกิจ นิวิฐสีลาจารวิมล โสภณจินตกวีดิลก ตรีปิฎกวราลงกรณ์ มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี"

พระพรหมจริยาจารย์ มรณภาพ เมื่อวันอาทิตย์ ที่ ๒๔ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ เวลา ๒๐.๑๐ น. ด้วยโรคปอดติดเชื้อ ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สิริรวมอายุได้ ๘๖ ปี ๖ เดือน ๑๙ วัน พรรษา ๖๖

ความเสียสละ

ความเสียสละ เป็นพระธรรมคำสอน ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นพระพุทธจริยา ที่ทรงสร้างสมจนถึงวาระแห่งการตรัสรู้ จุดหมายสูงสุดของความเสียสละ ในพระพุทธศาสนา คือ การเสียสละเพื่อบรรลุพระนิพพาน ความเสียสละ จึงก้าวสูงขึ้นไปโดยลำดับ ความเสียสละทุกระดับ ล้วนมีความสำคัญ เช่น ความเสียสละเพื่อรักษาแผ่นดิน ถ้าไม่มีผู้เสียสละเพื่อแผ่นดิน ชาติไทยคงไม่มีแล้ว ความเสียสละเพื่อสถาบัน ความเสียสละเพื่อหน้าที่การงาน ความเสียสละเพื่อสนองงาน

ความเสียสละโดยทางหนึ่ง เป็นการลดความเห็นแก่ตัว จนถึงขั้นไม่มีความเห็นแก่ตัว

ท่านเจ้าคุณพระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ) ป.ธ. ๗, พธ.ด. อดีตกรรมการมหาเถรสมาคม, เจ้าคณะใหญ่หนใต้ และ เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เป็นพระเถระที่มีความเสียสละ ถึงขั้นยอมอุทิศชีวิตร่างกายเพื่อพระพุทธศาสนา สนองงานของคณะสงฆ์ สนองงานของวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เป็นที่ปรากฏชัด กล่าวได้ว่า เป็นพระเถระที่มี **“ความเสียสละสูง”** รูปหนึ่ง

ขอให้ความเสียสละ ที่ท่านเจ้าคุณพระพรหมจริยาจารย์ บำเพ็ญมาแล้วได้เป็นปัจจัยให้ท่านเจ้าคุณบรรลุพระนิพพานในที่สุด

(สมเด็จพระพุฒาจารย์)
ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช
วัดสระเกศ

พรหมจริยาจาริยานุสรณ์

อันมนุษย์ทุกคนต้องผ่านวิถีชีวิต คือ **เกิด แก่ เจ็บ ตาย** ด้วยกันทุกคน เกิดเราก็ไม่รู้ว่าเกิดมาจากอะไร รู้ในภายหลังว่าเกิดจากท้องแม่ แต่ก็ไม่รู้ว่าเกิดมาจากไหน เกิดมาทำไม เกิดมาเพื่ออะไร พอเกิดมาแล้วก็แก่ทันที แต่ใครๆ มองไม่เห็น เห็นแต่พระอริยเจ้าเท่านั้น ในระหว่างแก่กับเจ็บ บางคนมีระหว่างห่างกัน บางคนมีระหว่างชิดติดกัน ไม่เหมือนกันทุกคน แต่ต้องแก่ ต้องเจ็บทุกคน บางคนเจ็บน้อย บางคนเจ็บมาก บางคนหายยาก บางคนหายง่าย บางคนรักษาได้ บางคนรักษาไม่ได้ บางคนรักษาหรือไม่รักษาก็หาย บางคนรักษาหรือไม่รักษาก็ตาย บางคนตายแต่ยังเป็นเด็ก บางคนตายเมื่อโต บางคนตายเมื่อเป็นหนุ่มเป็นสาว บางคนตายเมื่อกลางคน บางคนตายเมื่อแก่ชรา แต่ต้องตายทุกคน หนีความตายไม่ได้ ล่วงความตายไม่พ้น ทุกคนต้องตายแน่

ในระหว่างเกิดจนกว่าจะตาย ยังมีเหตุการณ์อื่นๆ แทรกอีกนับประมาณไม่ได้ เช่น ปวดเมื่อย หิว กระหาย โชคดี โชคร้าย คราวได้ คราวเสีย คราวมี คราวจน คนสรรเสริญ คนนินทา มีความสุข ได้รับความทุกข์เป็นต้น ผ่านเข้ามาในชีวิตของแต่ละคน มากบ้างน้อยบ้าง ทุกเพศทุกวัย ไม่เลือกชั้นวรรณะ สุดแต่กรรมวาระ จังหวะ หรือโอกาส ดังนั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระบรมศาสดาของเราทั้งหลาย จึงตรัสสอนพุทธบริษัทของพระองค์ไม่ให้ประมาทในชีวิตโดยพุทธภาษิตว่า

อปฺปมาโท อมตํ ปทํ ความไม่ประมาท คือไม่เลินเล่อ ไม่เผลอตัว ไม่ลืมตน มีสติควบคุมกิจการทำ คำที่พูด เรื่องที่คิด ไม่ให้ผิด ไม่ให้พลาด ระวังไว้ ใคร่ครวญก่อนจึงทำ จึงพูด จึงคิด ไม่ให้ความผิดเกิดขึ้น **เป็นทางถึงอมตะ** คือความไม่ตายได้แก่ชีวิตไม่แตกดับจากความดี แม้ชีวิตแตกดับย่อยยับไป แต่ความดียังมี

ปรากฏอยู่ ไม่ตายตามไปด้วย

ปมาโท มจฺจุโน ปทํ ความประมาท คือเลินเล่อ เผลอตนลืมตัว ปล่อยจิตปล่อยใจไม่ระวัง ขาดสติ ขาดควบคุม ฯลฯ เป็นเครื่องถึงความตาย เป็นทางมรณะคือตาย เช่นขับรถขับเรือด้วยความประมาท เกิดความพลั้งพลาดถึงตายหรือปางตาย ตายจากความดีทั้งที่มีชีวิตอยู่

อปฺปมตฺตา น มียนฺติ ผู้ไม่ประมาทย่อมไม่ตาย คือไม่ตายจากความดี ไม่ตายเพราะผิดพลาด ไม่ตายในที่ที่ไม่สมควรตาย แม้ตายแล้ว ชื่อเสียงคุณความดียังปรากฏ ไม่ตายตามไป

เย ปมตฺตา ยถา มตา ผู้ประมาทแล้วเหมือนคนตายแล้ว คือคนผู้ประมาทแม้จะยังมีชีวิตอยู่ก็เหมือนคนตาย หาความเจริญงอกงามในชีวิตได้ยาก เหมือนต้นไม้ทะเลทราย หรือต้นไม้ขาดโอชะ จากดินและน้ำ ไม่เจริญเติบโตแล้วยังจะต้องตาย หรือยืนตาย ใบหล่นร่วง และล้มโค่นในที่สุด ผู้ประมาทก็ฉันนั้น.

ท่านเจ้าคุณพระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ) เป็นพระมหาเถระที่ประกอบด้วยคุณธรรม ตามที่จารึกในหิรัณยบัฏ ที่เห็นได้ชัด คือ เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ซื่อตรงเที่ยงธรรม สงเคราะห์อนุเคราะห์ผู้ที่ควรได้รับ รักความสามัคคี มีความอดทน ขยันในกิจการในหน้าที่ที่รับผิดชอบ เป็นที่รักนับถือของผู้ร่วมงาน มีเหตุผลในการปฏิบัติงาน มีอัธยาศัยเรียบง่าย รักความถูกต้องชอบธรรม เคยดำรงตำแหน่งสำคัญของคณะสงฆ์หลายตำแหน่ง เช่น เลขานุการแม่กองบาลีสนามหลวง ๒ สมัย คือ ในสมัยสมเด็จพระวันรัต (ปลด กิตฺติโสภณมหาเถร) วัดเบญจมบพิตร และสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธรมหาเถร) วัดสามพระยา เป็นเจ้าคณะภาค ๑๑ เจ้าคณะภาค ๕ เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร เจ้าคณะใหญ่หนใต้ และกรรมการมหาเถรสมาคม

แม้ท่านล่วงลับไปแล้ว แต่ผลงานที่ทำไว้สร้างไว้ยังปรากฏเป็นตราชีวิตแก่บรรดาศิษยานุศิษย์ มวลญาติมิตรและท่านที่เคารพนับถือทั่วไป.

อันดีชั่วตัวตายเมื่อภายหลัง
ชื่อก็ยังเป็นอยู่ไม่รู้หาย

(สมเด็จพระมหาธีราจารย์)
วัดชนะสงคราม
๑๕ เมษายน ๒๕๕๐

พรหมจริยาจารยานุสรณ์

ยถา ทณฺเฑน โคปาโล คาโว ปาเชติ โคจรํ

เอวํ ชรา จ มจฺจุ จ อายุํ ปาเชนฺติ ปาณินํ.

นายโคบาลย่อมต้อนโคทั้งหลายไปสู่ที่หากิน ด้วยท่อนไม้ ฉันใด ความแก่และความตายย่อมต้อนอายุของสัตว์ทั้งหลายไป ฉันนั้น

ชีวิตของเราทั้งหลายล้วนกำลังถูกความแก่และความตายต้อนไปอยู่ ทั้งที่เราไม่เต็ม ใจเลย ความแก่และความตายเป็นสิ่งที่ไม่มีใครปรารถนา แต่ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ จำต้องยอมรับกฎแห่งธรรมชาติข้อนี้ หากแต่ผู้ฉลาดมิได้ยอมถูกต้อนไปเปล่า กลับเร่งขวยขวาย สร้างคุณงามความดีให้แก่ตนเองและสังคม ตราบวาระสุดท้ายแห่งชีวิต

อาจารย์เจ้าคุณพระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ ป.ธ. ๗, พธ.ด.) อดีตเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม อดีตเจ้าคณะใหญ่หนใต้ เป็นพระมหาเถระที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย มีปฏิปทาน่าเคารพกราบไหว้ ชีวิตในร่มกาสาวพัสตร์ของอาจารย์ เจ้าคุณฯ เป็นชีวิตที่เสียสละเพื่อพระพุทธศาสนา ปรารถนาให้สังคมมีแต่สันติสุขตลอดชีวิตของท่าน

การมรณภาพของอาจารย์เจ้าคุณพระพรหมจริยาจารย์ นับเป็นการสูญเสียพระมหาเถระที่เป็นกำลังสำคัญของคณะสงฆ์ ที่ยากจะหาใครเหมือน หากแต่คุณธรรมและความดีที่อาจารย์เจ้าคุณฯ ได้บำเพ็ญไว้ มิได้สูญสลายไปกับสังขาร จะเป็นที่รำลึกและกล่าวขานถึงไปสิ้นกาลนานฯ

(สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์)
เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ
เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ
คณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช
๙ เมษายน ๒๕๕๐

พรหมจริยานุสรณ์

นับตั้งแต่พระเดชพระคุณ พระพรหมจริยาจารย์ ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่หนใต้ เป็นเวลาประมาณ ๘ ปีเศษ พูดได้ว่าเป็นที่พอใจของคณะสงฆ์หนใต้ทั้ง ๑๔ จังหวัด เห็นว่า ท่านมีความสามารถสมานสามัคคีได้ดี ด้านการปกครองเป็นเสมือนพ่อปกครองลูก มีอัธยาศัยอันดีงาม เห็นแต่ความนิ่มนวลกับลูกคณะ ไม่เกรี้ยวกราด มีเรื่องอะไรเกิดขึ้นทางใต้ บางคราวไปไม่ได้เพราะสุขภาพไม่อำนวย แต่ยังมีความกังวลใจถามถึงบ่อยครั้ง เช่นคราวที่เกิดคลื่นยักษ์สึนามิถล่มทางฝั่งทะเลตะวันตก อันดามัน มีผลให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินและชีวิตของประชาชน วัดวาอาราม พระสงฆ์องค์เจ้าพลอยเสียหายไปด้วย ทราบว่านับตั้งแต่รับรายงาน ท่านมีความกังวลอยู่ตลอดเวลา จัดหาสิ่งของปัจจัยบริขารเท่าที่หาได้ส่งไปช่วยเหลือ คราวที่ทาง ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดมีผู้ไม่หวังดีต่อแผ่นดิน ทำร้ายประชาชน แม้พระสงฆ์องค์เณรผู้ไม่มีอาวุธในมือ ยังถูกฆ่าจนเสียชีวิต จำนวนหลายรูปด้วยกัน ทราบถึงหลวงพ่อ ท่านมีความโทมนัสยิ่งนัก คอยฟังข่าวอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่ามีความผูกพันกับทางใต้อยู่เสมอ

สังเกตเห็นว่า เวลาที่พระสังฆาธิการในจังหวัดภาคใต้ทุกจังหวัด ระดับจังหวัดและอำเภอ นัดกันเข้าถวายสักการะเนื่องในโอกาสเข้าพรรษาทุกปี เพื่อรับฟังโอวาทและขอขมาโทษ หลวงพ่อจะมีอาการยิ้มแย้มแจ่มใสทักทายปราศรัย ถามข่าวคราวองค์นั้นองค์นี้ เป็นอย่างนี้ทุกปี โดยเฉพาะวาจาหยาบคายไม่มี หากมีเรื่องอะไรไม่ดีไม่งามเกิดขึ้นในจังหวัดไหน ท่านจะบ่น ให้พระเถระในจังหวัดนั้นฟัง ได้ผลดีเสมอมา

มาตอนหลังร่างกายทรุดโทรมลงมาก ไม่มีโอกาสที่จะลงไปทางใต้เลย แต่คณะสงฆ์ ยังเคารพเหมือนเดิม งานคณะสงฆ์เรียบร้อยมาโดยตลอด ต่างมี

ความเข้าใจเป็นอย่างดี จนกระทั่งวาระสุดท้ายแห่งชีวิตมาถึง เป็นไปตามหลักธรรมดาของชีวิต

อาศัยเหตุแห่งคุณงามความดีที่หลวงพ่อได้เคยมีต่อคณะสงฆ์หนใต้ วันหนึ่งจึงได้รวมกันรับเป็นเจ้าภาพบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายกันอย่างพร้อมเพรียง

บัดนี้ถึงเวลาออกเมรุ ทางวัดและศิษยานุศิษย์ได้จัดพิมพ์หนังสือเป็นอนุสรณ์ ให้โอกาสแก่ข้าพเจ้าเขียนคำรำลึกตามสมควรร่วมด้วย ขอขอบคุณและอนุโมทนาไว้ ณ ที่นี้

ขออำนาจกุศลบุญราสีที่หลวงพ่อกระทำบำเพ็ญมาแต่หนหลัง ตลอดถึงกุศลทักษิณานุประทานที่บรรดาศิษยานุศิษย์และผู้เคารพนับถือทั้งหลายได้ตั้งใจบำเพ็ญอุทิศถวายมาโดยลำดับ จงสัมฤทธิ์อิฐวิบากวิบุลมนุญผลเป็นคุณาทิสักการะแด่หลวงพ่อ พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ) ทุกประการเทอญ

(พระธรรมรัตนากร)

ผู้รักษาแทนเจ้าคณะใหญ่หนใต้

วัดกะพังสุรินทร์ จังหวัดตรัง

๖ เมษายน ๒๕๕๐

อนุสสตยานุสรณ์
แด่ พระเดชพระคุณหลวงพ่อ พระพรหมจริยาจารย์
(สมุท รชตวัณณมหาเถระ ป.ธ. ๗, พธ.ด.)
อดีตเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

พระเดชพระคุณหลวงพ่อ พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวัณณมหาเถระ ป.ธ. ๗, พธ.ด.) อดีตเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม อดีตเจ้าคณะใหญ่หนใต้ และอดีตกรรมการมหาเถรสมาคม เป็นพระมหาเถระชั้นเจ้าคณะรองสมเด็จพระราชาคณะผู้มีข้อวัตรปฏิบัติและปฏิปทาน่าเคารพบูชา มีศักยภาพสูงส่งและมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในวงการคณะสงฆ์ไทยรูปหนึ่ง เป็นผู้รัตตัญญู มีภูมิความรู้ภูมิธรรมสูงส่ง มีสติปัญญาสามารถในการบริหารงานรอบด้านตามรูปแบบของการจัดการปกครองของคณะสงฆ์ไทย ทั้งในด้านการปกครอง การเผยแผ่ การศึกษา และสาธารณูปการ มีชีวประวัติและผลงานที่น่าศึกษาและควรเอาเยี่ยงอย่างเป็นอย่างมาก

เมื่อศึกษาประวัติและผลงานของพระเดชพระคุณหลวงพ่อ พระพรหมจริยาจารย์ ผนวกเข้ากับการศึกษา และสังเกตข้อวัตรปฏิบัติที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ได้ยึดถือปฏิบัติเป็นประจำ ก็อาจสรุปคุณธรรมปฏิปทาจริยาวัตรอันดีงามบางประการของพระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ได้ดังต่อไปนี้

๑. **เป็นผู้มีคุณธรรม คือ ปุพฺเพกตปุญฺญตา** ได้แก่ เป็นผู้มีบุญที่ได้สั่งสมอบรมมาในอดีตชาติ จึงชักนำหนุนเนื่องให้พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ได้รับการบรรพชาตั้งแต่เยาว์วัย เป็นผู้มีสติปัญญาฉลาดหลักแหลมในอักษรสมัย ได้คบหาบัณฑิตจนเกิดนิมิตหมายให้ได้เข้ามาอยู่ในสำนักที่มีชื่อเสียงโด่งดังทางการศึกษาและเคร่งครัดในระเบียบวินัย ท่านได้พลังที่วิเศษเพราะมีพระอุปัชฌาย์ผู้เป็นปราชญ์ราชบัณฑิตชั้นเยี่ยม คือ พระเดชพระคุณหลวงปู่ เจ้าประคุณสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราชกิตติโสภณมหาเถร (ครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่พระธรรมโกศาจารย์) พร้อมกับมีกัลยาณมิตรผู้ซึ่งถือกำเนิดในวันเดือนปีเดียวกันได้เข้ามาอยู่ในสำนักเดียวกัน ภายใต้การปกครองของพระอุปัชฌาย์อาจารย์เดียวกัน และสอบได้ภูมิความรู้เปรียญธรรมเท่ากัน นั่นคือ พระเดชพระคุณหลวงพ่อเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ อดีตเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร และพระเดชพระคุณหลวงพ่อฯทั้งสองท่าน ต่างก็ได้ให้ความเอื้อเฟื้อเกื้อหนุนร่วมมือกันด้วยดีมาโดยตลอด และทั้งสองท่านต่างก็มีบุญวาสนาบารมีรับภาระธุระอันหนักหน่วงภายใต้ร่มเงาพุทธบารมีธรรม และดำรงตำแหน่งทางการคณะสงฆ์เหมือนหรือใกล้เคียงกัน

๒. **เป็นผู้ชาญฉลาดในด้านการปกครอง** เนื่องจากคุณธรรมดังกล่าวแล้วในข้อแรก ซึ่งพระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ได้พำนักอยู่ในปฏิรูปเทศได้เสวนาพบปะบุคคลชั้นแนวหน้า ทั้งบรรพชิต และคฤหัสถ์ ได้อยู่ใกล้ชิดพระอุปัชฌาย์อาจารย์ผู้ฉลาดหลักแหลมในทุก ๆ ด้านในแวดวงของพระศาสนา ทำให้พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯได้มีประสบการณ์กว้างไกลทั้งโดยตรง และโดยอ้อมในกลไกการปกครองตามระบอบคณะสงฆ์ทั่วสังฆมณฑลไทยเป็นอย่างดี โดยมีภาวะผู้นำหนุนเนื่อง กล่าวคือ ความเป็นมุนี (ผู้นิ่ง) หนักแน่น สุขุม มั่นคงพูดน้อยและตรงไปตรงมา แต่ลุ่มลึกเต็มไปด้วยเนื้อหาสาระและปรัชญาธรรมเคลือบแฝงด้วยการไตร่ตรองและพิจารณาอย่างรอบคอบจึงจะพูด เป็นเหตุ

ให้ศิษยานุศิษย์ในวัดเบญจมบพิตรยำเกรงและให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ จึงได้รับความไว้วางใจจากคณะสงฆ์ให้ดำรงตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์หลายตำแหน่ง ตั้งแต่เป็นเลขานุการคณะกรรมการสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่อายุยังเยาว์วัยเพียง ๒๖ ปี (พ.ศ. ๒๔๘๙) เท่านั้น และได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดเบญจมบพิตร ในขณะที่มีวัยเพียง ๓๓ ปี (พ.ศ. ๒๔๙๖) เท่านั้น ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นรองและเป็นเจ้าคณะภาค ๑๑ ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขต ๔ จังหวัด คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ สุรินทร์ บุรีรัมย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๗ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๑๕ และในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้รับการโยกย้ายมาเป็นเจ้าคณะภาคบริหารคณะสงฆ์ภาค ๕ ปกครองดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยทุก ๆ ด้าน ของคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดพิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ และตาก และในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ นี่เอง ท่านก็ได้รับแต่งตั้งเป็นรองเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร หลังจากพระเดชพระคุณหลวงพ่อเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ อดีตเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรได้มรณภาพในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ในปีถัดมา คือปี พ.ศ. ๒๕๓๘ พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ก็ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร จากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ท่านก็ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการมหาเถรสมาคมพร้อม ๆ กับได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะใหญ่หนใต้ด้วย จนกระทั่งมรณภาพ เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๙ ที่ผ่านมา ตำแหน่งต่าง ๆ ดังกล่าวมานั้น ล้วนแต่ท่านได้มาโดยอาศัยความรู้ความสามารถและความชาญฉลาด ซึ่งเป็นบุญวาสนาบารมีที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ได้สั่งสมมาในอดีตและปัจจุบัน ทำให้หนุนเนื่องกันและเป็นเหตุปัจจัยให้ท่านได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น

๓. **เป็นผู้มีความสามารถและคร่ำหวอดในแวดวงการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย** ในสมัยอดีตอุปกรณ์การศึกษาในทุกๆ ฝ่าย รวมไปถึงฝ่ายพระปริยัติธรรมไม่ค่อยก้าวหน้าและเพรียบพร้อมเหมือนกับปัจจุบัน ประกอบกับสมัยนั้นเป็นช่วง

เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทำให้มีผลกระทบต่อทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งก็รวมไปถึงการศึกษาด้วย แม้การดำรงชีพและการศึกษาของพระสงฆ์ก็มีผลกระทบไปด้วยเช่นกัน แต่ถึงกระนั้นก็ตาม พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯก็ได้ใช้ความมีวิริยอุตสาหะและความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรม และแผนกบาลีเป็นอย่างดี โดยเรื่องนี้ได้รับทราบจากคำบอกเล่าของพระมหาเถระรูปหนึ่งว่า เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๘ พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ได้หลบภัยสงครามขึ้นไปจำพรรษาอยู่ที่วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่ ท่านก็ได้รับแต่งตั้งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมประจำสำนักเรียนวัดพระสิงห์และวัดพันอ้น จังหวัดเชียงใหม่ด้วย ในการเป็นครูสอนนั้น นอกจากท่านจะอุทิศเวลาให้กับนักเรียนวัดพระสิงห์แล้ว ท่านยังได้แบ่งเวลาให้กับตนเองเพื่อศึกษาหาความรู้ด้านภาษาบาลีระดับสูงขึ้นไป จนในที่สุดท่านก็สามารถสอบได้เป็นเปรียญธรรม ๗ ประโยค ซึ่งจัดว่าเป็นเปรียญเอก ในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ ณ สำนักเรียนคณะจังหวัดเชียงใหม่ การสอบได้เป็นเปรียญเอกในสมัยนั้น มิใช่เป็นเรื่องที่ง่ายนัก ดังนั้น ในปีเดียวกันนี่เอง ท่านจึงได้ย้ายกลับมาอยู่ที่สำนักเรียนวัดเบญจมบพิตรเช่นเดิม และได้รับแต่งตั้งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมประจำสำนักเรียนนี้มาตลอด

จากนั้นในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ก็ได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขานุการแม่กองบาลีสนามหลวงและดำรงตำแหน่งนี้เป็นระยะเวลาอันยาวนานจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๓๗ การดำรงตำแหน่งดังกล่าวนี้ หากไม่อาศัยความสุขุมรอบคอบและความชาญฉลาดแล้ว พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ คงไม่ได้รับความไว้วางใจให้อยู่ในตำแหน่งนี้เป็นเวลายาวนานเช่นนี้อย่างแน่นอน เมื่อท่านปฏิบัติงานในตำแหน่งทางการศึกษาเช่นนี้ จึงทำให้ท่านมีทั้งประสบการณ์โดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งเป็นเหตุปัจจัยให้พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ มีความรู้ความสามารถในด้านการบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยเป็นอย่างมาก ด้วยความรู้และประสบการณ์ดังกล่าว จึงทำให้ท่านนำความรู้นั้น

มาบริหารจัดการภายในสำนักเรียนวัดเบญจมบพิตรด้วย จนเป็นสำนักเรียนที่โด่งดังและมีชื่อเสียงมากที่สุดแห่งหนึ่งในขณะนั้น ทั้งนี้ เพราะท่านอาศัยความรู้ความสามารถในการบริหารงานตั้งแต่ดำรงตำแหน่งครูสอนพระปริยัติธรรมเป็นอันดับแรกและได้ตำแหน่งสูงขึ้นมาเรื่อยๆ จนเป็นเจ้าสำนักเรียนวัดเบญจมบพิตร โดยท่านได้สนับสนุนและพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เช่น การให้รางวัลแก่พระภิกษุสามเณรผู้ที่สอบได้ทุกระดับชั้นและให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนโรงเรียนวัดเบญจมบพิตร (ประถม) และนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร เป็นต้น

๔. **เป็นผู้เอาภาระธุระงานการเผยแผ่** เมื่อศึกษาประวัติและผลงานของพระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ แล้ว จะเห็นได้ว่า ขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งฝ่ายปกครองในทุกๆ ตำแหน่ง ท่านมิได้นิ่งดูดาย ได้ทำหน้าที่ของพระสังฆาธิการ ซึ่งมีงานหลักอยู่ ๔ ด้านอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ เพื่อจะเสริมสร้างและพัฒนาส่วนที่ท่านปกครองดูแลให้เจริญก้าวหน้า ทั้งทางด้านการศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการและการปกครอง ในระดับวัดหรือท้องถิ่นนั้นๆ ของคณะสงฆ์ในเขตปกครองของท่าน เช่น เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าอำนวยการงานพระธรรมทูตสายที่ ๓ ซึ่งมีขอบข่ายที่ต้องปฏิบัติงานใน ๘ จังหวัด อันประกอบด้วย นครสวรรค์ พิจิตร กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ พิษณุโลก สุโขทัย ตาก และอุตรดิตถ์ ท่านก็ได้รับเป็นวิทยากรบรรยายอบรมพระสังฆาธิการระดับพระผู้ปกครองทั่วประเทศหลายครั้ง เพื่อให้ท่านเหล่านั้นได้มีความรู้ในการบริหารงานส่วนต่างๆ ที่ตนปกครองอยู่ให้มีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน เช่น ท่านได้เป็นประธานจัดประชุมสัมมนาพระอุปัชฌาย์ ๒ ครั้งในเขตปกครองคณะสงฆ์หนใต้ทั้ง ๑๔ จังหวัด ซึ่งอยู่ในเขตปกครองของท่านเองและได้เป็นประธานจัดประชุมสัมมนาพระกรรมวาจาจารย์ในเขตปกครองของท่านอีกรวม ๓ ครั้ง เป็นต้น การประชุมสัมมนาเหล่านี้จะต้องใช้ทุนทรัพย์และ

ความวิริยะอุตสาหะตลอดถึงการเสียสละเวลาไม่น้อย นับว่าพระเดชพระคุณหลวงพ่อได้เอาธุระในงานส่วนนี้อย่างจริงจัง ทั้งนี้ โดยมุ่งหวังความเจริญก้าวหน้าของคณะสงฆ์และประโยชน์ส่วนรวมคือพระพุทธศาสนาเป็นที่ตั้งอย่างแท้จริง

๕. **เป็นผู้มีความสามารถในงานสาธารณูปการ** ดังจะเห็นได้ในสมัยที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร ซึ่งขณะนั้นพระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ดำรงตำแหน่งเป็นรองเจ้าอาวาสอยู่ ท่านก็ได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานฝ่ายสาธารณูปการ เพราะท่านมีความคิดสุขุมลุ่มลึก มีวิสัยทัศน์กว้างไกล แต่ในขณะเดียวกันท่านก็ยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิม และมีความรู้ซาบซึ้งในคุณค่าของโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถาปัตยกรรมต่างๆ ดังนั้น เมื่อได้ดำรงตำแหน่งนี้ท่านจึงได้ทำการซ่อมแซมและปรับปรุง พร้อมทั้งอนุรักษ์ศิลปกรรมดั้งเดิมของสิ่งปลูกสร้างแห่งวัดเบญจมบพิตรไว้เป็นอย่างดียิ่ง ในสมัยที่ท่านดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสของวัดนี้แล้ว ก็ได้ดำเนินการซ่อมแซมอาคารต่างๆ ตั้งแต่โรงพระอุโบสถ วิหารคด วิหารสมเด็จ กุฏิพระสงฆ์ และพระที่นั่งทรงผนวช เป็นต้น ทำให้บริเวณวัดเบญจมบพิตรสวยงาม โดดเด่นขึ้นมาอย่างผิดหูผิดตา เป็นที่สนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ แม้ความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในวัดเบญจมบพิตร พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ก็ได้ยึดถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างมาก ต้นไม้ดอกไม้ประดับและสนามหญ้าเขียวชอุ่มและจัดเป็นสัดส่วนอย่างน่าทัศนา มุ่งมั่นที่จะรักษาหรืออนุรักษ์และพัฒนาแปลนเก่าๆ ที่องค์สมเด็จพระปิยมหาราชเจ้าทรงวางไว้อย่างเป็นสัดส่วนให้ดำรงคงอยู่เช่นเดิม แม้จะเปลี่ยนแปลงบ้างก็ไม่ทำให้เสียรูปแบบ และแทบทุกวันพระปาติโมกข์พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ได้ให้การอบรมพระภิกษุสามเณรลูกวัดให้เป็นผู้เคร่งครัดในระเบียบวินัยและขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียนและรู้จักประหยัดเรื่องการใช้น้ำ-ไฟ ท่านย้ำอยู่เสมอว่า **"พวกเราอยู่วัด อย่าเป็นเพียงผู้อาศัยวัดเท่านั้น ควรให้วัดได้อาศัยด้วย และ**

ควรสำนึกอยู่เสมอว่า อยู่ที่ไหนทำตัวให้เป็นเจ้าของที่นั่น ช่วยกันสร้างสรรค์ที่นั่นให้เจริญรุ่งเรือง อย่าดูดาย" งานชิ้นโบว์แดงที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ได้ทำไว้คงไม่มีงานไหนโดดเด่นไปกว่าการจัดงานฉลองร้อยปีวัดเบญจมบพิตร ซึ่งเป็นงานที่มีคุณค่ามหาศาลที่ทุกท่านชาวเบญจมบพิตรและผู้อุปถัมภ์ต่างก็ชื่นชมอนุโมทนาแนวความคิดของท่าน และได้ช่วยกันจัดงาน เสร็จสิ้นลงอย่างประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ เพื่อน้อมเกล้าฯ รำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณในองค์สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง พระปิยมหาราช พระผู้ทรงสถาปนาพระอาราม และเป็นการบำเพ็ญมหากุศลอุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระองค์ท่าน ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์อย่างมหาศาลแก่ทุกฝ่าย

๖. **เป็นผู้ปราดเปรื่องทางด้านอักษรสมัย** เนื่องจากท่านได้คลุกคลีอยู่ฝ่ายการศึกษาเป็นเวลานาน และเป็นผู้มีอัธยาศัยสุขุมเยือกเย็น เป็นนักคิดที่ลุ่มลึก ไม่ค่อยช่างเจรจาพาทีในเรื่องที่ไร้สาระ และเป็นผู้มีพรสวรรค์ทางด้านกวีนิพนธ์ บทความข้อเขียนทั่วไป และการแสดงพระธรรมเทศนาของท่านจึงมีเนื้อหาสาระไพเราะจับจิตและมีแง่คิดสะกิดใจได้ดี แม้งานกวีนิพนธ์ของท่านซึ่งประกอบด้วยฉันท์ กาพย์ กลอน หลายเรื่อง ก็ล้วนแต่เป็นผลงานชั้นครูและชั้นเยี่ยม กวีนิพนธ์แต่ละเรื่องล้วนเต็มไปด้วยเนื้อหาสาระที่แฝงด้วยปรัชญาธรรม มีอรรถรสลุ่มลึก ชวนให้คิดพิจารณาและนำมาประพฤติปฏิบัติได้ในบางแง่มุม ด้วยเหตุที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ มีความชาญฉลาดและสามารถในเชิงกวีนิพนธ์ชั้นครูนี่เอง ที่ประชุมคณะกรรมการมหาเถรสมาคมจึงได้มอบหมายให้ท่านแต่งบทกวีนิพนธ์หลายเรื่อง เนื่องในรัฐพิธีและพระราชพิธีต่างๆ เช่น แต่งคำฉันท์สดุดีพระบรมราชจักรีวงศ์ เนื่องในงานฉลอง ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ในพระราชพิธีมหารัชมังคลาภิเษก เป็นต้น ผลงานการประพันธ์และบทกวีนิพนธ์ของท่านเหล่านี้ ล้วนแต่ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมอย่างมหาศาล เพราะมีเนื้อหาสาระและไพเราะเพราะพริ้ง พร้อมกับแฝงไว้ด้วยปรัชญาธรรม ท่านจึงได้รับความ

ไว้วางใจจากผู้ใหญ่หน่วยเหนืออยู่เสมอ เพื่อให้รับภาระหน้าที่ด้านประพันธ์เนื่องในงานพิธีต่างๆ ระดับประเทศดังกล่าวแล้ว

๗. เป็นผู้ยึดมั่นในกตัญญูกตเวทิตาธรรมเป็นอย่างมาก คุณธรรมอื่นๆ เช่น ความมีเมตตา เสียสละ สามัคคี และยุติธรรม เป็นต้น ก็ล้วนมีอยู่ในดวงใจของท่าน แต่คุณธรรมที่โดดเด่นก็เห็นจะไม่มีคุณธรรมข้อไหนยิ่งไปกว่ากตัญญูกตเวทิตาธรรม ท่านมิได้มีกตัญญูกตเวทิตาธรรมต่อบุคคลผู้มีอุปการคุณต่อท่าน คือ โยมมารดา บิดา หรือท่านอื่นๆ เท่านั้น แม้แต่สถานที่ที่ท่านได้พำนักพักพิงศึกษาเล่าเรียนอยู่ คือวัดเบญจมบพิตร ท่านก็ได้แสดงออกซึ่งคุณธรรมข้อนี้อย่างโดดเด่น ท่านเคยพูดครั้งหนึ่งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ในตอนที่ท่านจะมอบหมายโครงการจัดนิทรรศการเรื่องสมเด็จพระพุทธจ้าหลวงกับวัดเบญจมบพิตรให้แก่คณะทำงานว่า **"เคยคิดจะทำงานบางประการเพื่อฟื้นฟูพระราชกรณียกิจขององค์สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงที่ทรงมีต่อวัดเบญจมบพิตร เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาว่า วัดเบญจมบพิตรใครเป็นผู้ทรงสถาปนาและมีขั้นตอนเป็นมาอย่างไร เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติและเทิดทูนพระราชประสงค์ของพระองค์เอาไว้ หากขืนปล่อยไว้อย่างนี้ ประวัติต่างๆ ของพระอารามก็คงเลือนหายไปไม่อยู่ในความทรงจำของใครแล้ว เมื่อก่อนมีแต่ความคิดแต่ไม่มีเงิน แต่ตอนนี้มีเงินแล้ว เพราะขออนุญาตเจ้าอาวาสเก็บเงินค่าบัตรผ่านประตูวัดกับชาวต่างชาติ แต่กลับไม่มีผู้จะทำงาน ดีแล้วที่ท่านจะร่วมมือกันทำงานชิ้นนี้ให้สำเร็จ ผมจะดีใจมากหากทุกอย่างสำเร็จเรียบร้อยไปด้วยดี...พวกเราควรกตัญญูต่อสถานที่ นี่เป็นพระอารามหลวงนะ มีสิ่งสวยงามและเป็นระเบียบเรียบร้อยดีด้วย พวกเราควรจะช่วยกันดำรงและรักษาเพื่อเทิดทูนพระราชประสงค์แห่งองค์สมเด็จพระปิยมหาราชเจ้า..."** และมีตอนหนึ่งที่ท่านได้พูดปรารภเกี่ยวกับการจะสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ ๆ ขึ้น ในที่ประชุมสงฆ์วัดเบญจมบพิตร ขณะที่ดำรงตำแหน่งเป็นรองเจ้าอาวาสว่า **"...จะปลูกสร้างอะไรขึ้นในวัดเบญจมบพิตรนี้ ก็ควรจะพิจารณาให้รอบคอบ อย่าได้**

ทำลายสิ่งก่อสร้างหรือแปลนซึ่งสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงได้ทรงก่อสร้างและทรงวางไว้ดีแล้ว หากทำไม่ถูกต้อง และหากพระองค์ทรงทราบด้วยพระญาณวิถีใดๆ ก็ตาม พระองค์จะทรงพิโรธและทรงลงโทษพวกเราผู้กระทำเป็นแน่ ข้อนี้ควรสังวรให้ดี...และหากพวกเราทำดีต่อวัดวาอารามที่เราอาศัยอยู่ พระองค์ก็จะทรงอนุโมทนาและชื่นชมโสมนัสเป็นอย่างยิ่ง..." ข้อคิดของพระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ได้เขียนเตือนให้พวกเราได้มีความกตัญญูต่อสถาบันที่พวกเราได้พักพาอาศัย หากไม่ได้ทำอะไรให้ที่นั่นเจริญก้าวหน้า ก็ไม่ควรทำลายหรืออย่าทำลาย ข้อคิดของท่านจึงตรงกับคาถาในนิทานเรื่องมโหสถบัณฑิต ในมหานิบาตชาดกที่ว่า

ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสีเทยฺย สเยยฺย วา
น ตสฺส สาขํ ภญฺเชยฺย มิตฺตทุพฺโภ หิ ปาปโก.

ผู้ที่อาศัยนั่งนอนภายใต้ร่มเงาต้นไม้ใด ก็ไม่ควรตัดก้านรานกิ่ง
ของต้นไม้นั้น เพราะผู้ที่ประทุษร้ายต่อมิตร จัดว่าเป็นคนเลว ฯ

ดังนั้น พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ได้มีคุณธรรมคือกตัญญูกตเวทิตาธรรมต่อองค์สมเด็จพระปิยมหาราชเจ้าและวัดเบญจมบพิตรเป็นอย่างมาก จึงได้ขวนขวายในการซ่อมแซมพระอารามตั้งแต่พระอุโบสถ วิหารคด และกุฏิวิหารต่างๆ ให้ดูโดดเด่นเป็นสง่าและสวยงาม เป็นการเทิดพระเกียรติและเทิดทูนพระราชประสงค์แห่งองค์สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง คือองค์สมเด็จพระปิยมหาราชเจ้าด้วย เป็นการเจริญรอยตามหลักทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

เมื่อได้ทราบข่าวการมรณภาพของพระเดชพระคุณหลวงพ่อ พระพรหมจริยาจารย์ ในคืนวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๙ ทำให้เกิดความสลดใจ พร้อมกับได้อุทานออกมาว่า **"เราได้สูญเสียพระมหาเถระผู้เป็นเสมือนสังฆบิดรผู้ทรงคุณค่าของคณะสงฆ์วัดเบญจมบพิตรอีกรูปหนึ่ง ผู้ซึ่งเพรียบพร้อมทั้งความรู้และความสามารถ ซึ่งเป็นเสาหลักแห่งวัดเบญจมบพิตรและวัดศรีนครินทรวราราม"**

จึงจำเป็นต้องขอร้องญาติโยมติดต่อตั๋วเครื่องบินอย่างกะทันหัน และได้บินด่วนไปทันพิธีรดน้ำศพพระเดชพระคุณหลวงพ่อในตอนเช้าวันที่บินไปถึงนั้น แต่ต้องบินกลับสวิตฯ ในวันที่ ๒๙ ธันวาคม เพราะมีภาระกิจมากมายที่ต้องทำ แต่ได้มอบหมายให้ท่านพระมหาชัยยนต์ คมภีรวาที ผู้เดินทางกลับมาเยือนเมืองไทยในฐานะศิษย์วัดเบญจมบพิตร เป็นผู้แทนคณะสงฆ์และอุบาสกอุบาสิกาวัดศรีนครินทรวรารามไปบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมถวายแด่พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ทั้งนี้ เพื่อน้อมรำลึกถึงอุปการคุณที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ได้บำเพ็ญไว้แก่วัดเบญจมบพิตรและแก่วัดศรีนครินทรวรารามด้วย ในฐานะที่ท่านเป็นประธานกรรมการบริหาร และครั้งหนึ่งท่านยังได้เมตตาเดินทางไปเยี่ยมเพื่อให้กำลังใจแก่พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติศาสนกิจอยู่ที่วัดแห่งนี้ด้วย แม้ว่าท่านจะอยู่ในวัยชราแล้วก็ตาม

ดังนั้น การมรณภาพของพระเดชพระคุณหลวงพ่อ พระพรหมจริยาจารย์นี้จึงเป็นการสูญเสียพระมหาเถระผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นเสมือนเพชรน้ำเอก กวีแก้วชั้นครูของคณะสงฆ์ไทย และถือว่าร่มโพธิ์แก้วแห่งศิษยานุศิษย์วัดเบญจมบพิตรและผู้เคารพบูชาท่านอื่นๆ ได้ดับสลายไปแล้ว เหตุการณ์นี้ได้สร้างความโศกสลดแก่ชาวเบญจมบพิตรเป็นอย่างมาก จึงเป็นเรื่องที่น่าเสียดายและอาลัยยิ่ง อย่างไรก็ดี แม้ว่าพระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ จะได้ละสังขารไปแล้ว แต่คุณงามความดีและผลงานอันโดดเด่นในหลายๆ ด้านที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ได้สร้างเสริมเติมแต่งเอาไว้ ยังคงเป็นเอกลักษณ์ที่ทรงคุณค่ามหาศาล ทั้งต่อพวกเราชาวเบญจมบพิตรและชาวศรีนครินทรฯ รวมทั้งต่อคณะสงฆ์ไทยและชาวไทยโดยส่วนรวมด้วย ทุกสิ่งทุกอย่างที่ท่านได้กระทำบำเพ็ญไว้ยังคงเป็นตราประทับอยู่คู่กับโลก และเป็นภาพติดตาตรึงใจของญาติมิตรและศิษยานุศิษย์ทุกถ้วนหน้าอย่างมิรู้เลือน พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ได้ดำเนินชีวิตอย่างบัณฑิต ไม่ประมาทเลินเล่อเผลอสติ ปฏิปทาอันงดงามและอุดมคติอันโดดเด่นของท่านน่า

เอาเยี่ยงอย่าง ได้สร้างคุณความดีไว้เป็นมรดกโลกอย่างมหาศาล แม้ว่าท่านจะละจากโลกนี้ไปแล้ว แต่ก็เสมือนว่าท่านยังคงดำรงอยู่คู่กับโลกตลอดไป

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและกุศลบุญราศีที่พวกเราชาวเบญจมบพิตร ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ พร้อมด้วยศิษยานุศิษย์และญาติมิตรผู้เคารพนับถือในพระเดชพระคุณหลวงพ่อ พระพรหมจริยาจารย์ ได้บำเพ็ญมาแล้วด้วยความเคารพบูชา จงรักภักดีและซื่อสัตย์กตัญญูกตเวที จงดลบันดาลให้พวกเราและท่านเจ้าภาพทุกท่านได้ประสบอิฏฐวิบูลย์มนุญผลอันพึงปรารถนาทุกประการ และขอกุศลบุญราศีจงอำนวยประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ดวงวิญญาณของพระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ให้ได้รับทราบและอนุโมทนา พร้อมกับได้รับสุขยิ่งๆ ขึ้นไปตามสมควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพนั้นๆ เทอญฯ

(พระเทพกิตติโมลี)

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร

ประธานสงฆ์วัดศรีนครินทรวราราม

ในนามคณะสงฆ์และศิษยานุศิษย์วัดเบญจมบพิตรทุกท่าน

พระมหาเถระผู้ชำนาญทางกวีนิพนธ์

พระเดชพระคุณ พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ) เป็นพระมหาเถระที่ขยัน อดทน ประหยัด และชำนาญทางด้านกวีนิพนธ์เป็นอย่างยิ่ง แม้ว่าท่านจะมีงานปกครองสงฆ์มากมาย ทั้งในส่วนของเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เจ้าคณะใหญ่หนใต้และกรรมการมหาเถรสมาคม ท่านก็มักจะหาเวลาว่างมาแต่งบทกวีอยู่เสมอๆ ท่านจึงได้มีผลงานทางกวีนิพนธ์มากมายไว้ให้เป็นแบบอย่างแก่อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

บัดนี้ พระเดชพระคุณพระพรหมจริยาจารย์ได้จากพวกเราไปแล้ว ตามกฎธรรมดาของสังขาร คือการเกิดขึ้นในเบื้องต้น ตั้งอยู่ในท่ามกลาง และแตกสลายไปในที่สุด แม้เราจะรู้ว่าความตายเป็นเรื่องธรรมดาที่ใครๆ ก็ต้องตาย ไม่อาจจะล่วงพ้นความตายไปได้ แต่เมื่อคนที่เราเคารพรักจากเราไป เราก็อดไม่ได้ที่จะต้องเสียดายและอาลัยหา

พระเดชพระคุณท่านจากพวกเราไปเพียงร่างกายเท่านั้น แต่ชื่อเสียงและคุณงามความดีที่ท่านทำไว้ขณะยังมีชีวิตอยู่ ก็ยังปรากฏอยู่ในความรู้สึกของพวกเราทุกคนตลอดไป ดังคำพระบาลีที่ว่า **"รูปัง ชีระติ มัจจานัง, นามะโคตตัง นะ ชีระติ** รูปร่างกายสังขารเสื่อมสลายไปได้, แต่ชื่อเสียงวงศ์ตระกูลย่อมไม่เสื่อมสลายตามไปด้วย" ดังนั้น ผลงาน คุณงามความดี และชื่อเสียงเกียรติคุณที่พระเดชพระคุณท่านได้ทำไว้เป็นระยะเวลายาวนานหลายสิบปี จึงได้ปรากฏ

เป็นอนุสาวรีย์ที่ระลึกนึกถึงแก่อนุชน คณะสงฆ์วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม และคณะสงฆ์ไทยตราบไปเท่านาน

ขออำนาจบุญกุศล คุณความดี และบารมีของพระเดชพระคุณ พระพรหมจริยาจารย์ ที่ได้บำเพ็ญมาแล้วด้วยดี จงเป็นพลวะปัจจัยส่งเสริมให้ดวงวิญญาณของพระเดชพระคุณท่านได้ประสบสันติสุขในสัมปรายภพตลอดกาลเป็นนิจเทอญ

ด้วยเคารพรักและอาลัย

(นายประจิตร ยศสุนทร)
ประธานมูลนิธิเบญจมบพิตร

คำไว้อาลัย แด่พระเดชพระคุณพระพรหมจริยาจารย์

พระเดชพระคุณพระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ) เป็นพระมหาเถระที่มีอัธยาศัยพูดน้อย และสงบนิ่ง มีความเมตตากรุณาสูง หนักแน่นในพระธรรมวินัย และมีวัตรปฏิบัติที่งดงามน่าเลื่อมใสศรัทธาและเคารพกราบไหว้ พระเดชพระคุณท่านได้ปฏิบัติศาสนกิจที่ก่อให้เกิดประโยชน์นานัปการแก่พระบวรพุทธศาสนา และได้สนับสนุนส่งเสริมการศึกษาทางด้านพระปริยัติธรรมให้เจริญรุ่งเรืองอยู่เสนอ ดังที่ปรากฏว่าในสมัยที่พระเดชพระคุณท่านได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ตลอดระยะเวลา ๑๒ ปี นั้น ได้มีพระภิกษุในวัดสอบได้เปรียญธรรม ๙ ประโยค ถึง ๙ รูป นอกจากนี้พระเดชพระคุณท่านยังได้ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งภายในวัดและวัดในเขตการปกครอง พร้อมทั้งยังได้สนับสนุนให้ประชาชนทั่วไปนำหลักธรรมคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดความร่มเย็นเป็นสุขอีกด้วย

ต่อมาพระเดชพระคุณท่านได้อาพาธและมีสุขภาพร่างกายไม่ค่อยจะแข็งแรง ต้องเข้าพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์โดยตลอดเป็นระยะเวลานานหลายปี จึงทำให้ไม่อาจปฏิบัติศาสนกิจได้โดยสะดวกและเต็มกำลังความสามารถ แม้ถึงอย่างนั้นพระเดชพระคุณท่านก็ยังมีความวิริยะอุตสาหะปฏิบัติหน้าที่ได้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เป็นที่ประทับใจของคณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชนทั่วไป

พระพุทธองค์ตรัสว่า "ชีวิตของสรรพสัตว์ทั้งหลายนั้นล้วนไม่จีรังยั่งยืน เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และก็ดับไปในที่สุด ชีวิตของคนเราล้วนมีความตายเป็นที่สุด" บัดนี้ พระเดชพระคุณท่านได้ถึงมรณภาพไปจากศิษยานุศิษย์ทั้งหลายโดยไม่มีวันที่จะหวนกลับแต่พระเดชพระคุณท่านก็ยังเหลือผลงานให้พวกเราที่อยู่ข้างหลังได้นึกถึงท่าน สมดังคำกลอนสุภาษิตว่า

พฤษภกาสร　　　อีกกุญชรอันปลดปลง
โททนต์เสน่งคง　　　สำคัญหมายในกายมี
นรชาติวางวาย　　　มลายสิ้นทั้งอินทรีย์
สถิตทั่วแต่ชั่วดี　　　ประดับไว้ในโลกา

ด้วยอำนาจบุญกุศลบารมีที่พระเดชพระคุณท่านได้บำเพ็ญมาโดยตลอดชีวิต ด้วยความตั้งใจจริงในการทำงานให้กับพระบวรพุทธศาสนา และด้วยกุศลทักษิณานุประทานที่คณะศิษยานุศิษย์ได้บำเพ็ญอุทิศถวาย ขอให้ดวงวิญญาณของพระเดชพระคุณพระพรหมจริยาจารย์ จงสถิตอยู่ในสุคติภพเสวยทิพยสุขสมบัติในสัมปรายภพและได้บรรลุมรรคผล และพระนิพพาน เทอญ

ด้วยความเคารพและอาลัยยิ่ง

(นายสมบัติ ดุลณกิจ)
นายกสมาคมเบญจมบพิตร

คำไว้อาลัย
พระเดชพระคุณอาจารย์พระพรหมจริยาจารย์

การจากไปของอาจารย์พระพรหมจริยาจารย์ เป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ของพระพุทธศาสนา ยังความเศร้าโศกเสียใจแก่ศิษยานุศิษย์ ญาติโยม อุบาสกอุบาสิกา และพระภิกษุสามเณรยากที่จะบรรยายได้ ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและผู้ที่เคยรู้จักและสนทนาธรรม จะเห็นว่าอาจารย์เป็นพระภิกษุที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย คำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอย่างยิ่งมุ่งปฏิบัติธรรมและเผยแพร่พระพุทธศาสนาตลอดมา ทั้งอบรมและเป็นอาจารย์สอน ตั้งแต่เริ่มอยู่ในร่มกาสาวพัสตร์ ยามว่างจากศาสนกิจ อาจารย์จะต้องใช้เวลาว่างไปเยี่ยมโยมพ่อและโยมแม่ ผู้มีพระคุณอันประเสริฐสุดเป็นประจำ เป็นผู้มีความกตัญญูสูงสุด อาจารย์ปฏิบัติหน้าที่อุทิศกำลังกายกำลังใจให้กับพระพุทธศาสนาตลอดเวลา เป็นเลขานุการแม่กองบาลีสนามหลวงหลายปี เป็นเจ้าคณะภาค ๕, ภาค ๑๑ สมเด็จพระสังฆราชฯ ทรงแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม และทรงแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่หนใต้ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช โปรดสถาปนาสมณศักดิ์ ที่พระพรหมจริยาจารย์ เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ด้านพระพุทธศาสนา (พธ.ด.)

ผมเป็นลูกศิษย์อาศัยวัดเบญจมบพิตร อยู่รับใช้อาจารย์ตั้งแต่อาจารย์เป็นพระครูปลัด เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๓ จนถึงปัจจุบัน ลูกศิษย์ที่รับใช้อาจารย์ขณะนั้นมี พลเอกวันชัย อัมพุนันท์ พลอากาศเอกเฉลิม เอี่ยมแจ้งพันธุ์ พันตำรวจเอกเกษม บุญวัฒน์ พลอากาศเอกยุทธนา ไวเดชา อาจารย์สำเนา รัชฎาวรรณ

พลตำรวจโทอำนวย ดิษฐกวี ผู้พิพากษาปรีชา บูรณะไทย นาวาอากาศเอกทองสุก จทัชบุตร และอีกหลายคน อาจารย์มีความห่วงใยลูกศิษย์ทุกคน ซึ่งเป็นเด็กต่างจังหวัด อาจารย์สอนว่า **"เห็นช้างขี้ อย่าไปขี้ตามช้าง"** เมื่อลูกศิษย์สอบคัดเลือกผ่านเข้าโรงเรียนนายร้อยตำรวจ, นายเรืออากาศ ไม่มีผู้ค้ำประกันและไม่มีผู้ปกครอง อาจารย์บอกว่า "ฉันจะไปค้ำประกันและเป็นผู้ปกครอง" เดือดร้อนถึงอาจารย์ต้องช่วยหาผู้ค้ำประกันและผู้ปกครอง คำสั่งสอนของอาจารย์ทำให้ลูกศิษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม พระคุณของอาจารย์นั้นใหญ่หลวง เป็นบิดาคนที่สอง ไม่สามารถที่จะบรรยายในโอกาสนี้ได้

การจากไปของอาจารย์พระพรหมจริยาจารย์ เป็นการจากไปเฉพาะร่างกายเท่านั้น ผลงานของอาจารย์ทั้งด้านพระพุทธศาสนา, วรรณกรรม และกุศลกรรม ยังคงอยู่คู่กับพระพุทธศาสนาและประเทศชาติต่อไป

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายทั้งปวงที่อาจารย์ได้บำเพ็ญตลอดมาทั้งในอดีตชาติ และปัจจุบันชาติ ตลอดจนบุญกุศลที่ศิษยานุศิษย์ ญาติโยม อุบาสกอุบาสิกา และพระภิกษุสามเณร ได้บำเพ็ญอุทิศส่วนกุศลให้อาจารย์ได้โปรดเป็นปัจจัย น้อมนำดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของอาจารย์ไปสู่สุขคติในสัมปรายภพเทอญ.

พลตำรวจเอก

(จำลอง เอี่ยมแจ้งพันธุ์)

ไวยาวัจกรวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข

อาลัยอาจารย์

ท่านเจ้าคุณพระพรหมจริยาจารย์ (สมุท)

อดีตเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรฯ รูปที่ ๔

◎ อนิจจาอาจารย์ท่านจากแล้ว
สู่ภพแผ้วนิรพานหรือศานติ์สรวง
สิ้นโรคาอาพาธเครือญาติปวง
สงฆ์ศิษย์ทรวงเศร้าอุราร่ำอาลัย

แปดสิบหกปีกว่าชราภาพ
ศิษย์ก็ทราบคติธรรมตามวิสัย
สุดชราก็มรณะละโลกไป
ตามเงื่อนไขของกรรมนำชนวน

คือกฎกรรมกำหนดบทชี้บ่ง
แรงกรรมส่งกรรมสรรค์มิผันผวน
ทำกรรมดีภพดีเชิญชี้ชวน
ทำชั่วด่วนดลประสบภพไม่ดี

ท่านบวชบ่มพรหมจรรย์นานพรรษา
ยึดธรรมามั่นศีลพระชินสีห์
บำเพ็ญแท้แต่บุณย์สุนทรี
ทั้งปรานีนรสัตว์อุบัติมวล

กรรมชั่วช้าสารพัดสลัดหมด
เลิกละลดระมัดมั่นมิหันหวน
เมื่อจิตวับฉับไวไม่เรรวน
สู่ภพควรแก่กรรมท่านทำดี

แรงปรารมภ์ข่มใจอาลัยลด
มองเห็นกฎกรรมประจักษ์เป็นสักขี
พระพุทธองค์ทรงย้ำกรรมวาที
เกิดตายมีกฎกรรมนำทางไป

ร่างอาจารย์ท่านสลายมลายหมด
เหลือปรากฏความดีที่สดใส
คือกาพย์กลอนโคลงฉันท์อันอำไพ
รวมอยู่ในหนังสือลือขจร

เป็นโสภินจินตกวีที่ดิลก
ราชสาธกระบุอนุสรณ์
ในสร้อยราชทินนามงามบวร
เป็นอาภรณ์โสภณมงคลนาม

ศิษย์กรองกลอนวอนมาบูชาเชิด
หวังทูนเทิดผนึกแท่นแผ่นสยาม
"จินตกวีดิลก" โลก-อาราม
ผลงานงามอาจารย์อยู่นานปี

กลอนเก้าบทรจนาอาลัยร่ำ
น้อมต่างกำช่อผกานานาสี
บูชาคุณสุนทราอาจารย์ดี
อาจารย์ที่ทูนเทิดล้ำเลิศเอย ฯ

นาวาอากาศเอก ทองสุก จทัชบุตร
อดีตผู้อำนวยการกองอนุศาสนาจารย์
อดีตผู้ช่วยบรรณาธิการ หนังสือรายเดือนกองทัพอากาศ

รายการพระราชกุศล
ในการสถาปนา วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
เล่ม ๓

“ จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้น เพื่อต่ออายุหนังสือเก่าที่มีอายุกว่า ๑๐๐ ปี ให้มีชีวิตอยู่ในบรรณโลกต่อไปได้อีกไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ปี สำหรับเป็นแหล่งความรู้ทาง ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ โบราณคดี ประเพณีสยาม จัดพิมพ์ด้วยอักขรวิธีตามต้นฉบับเดิม ตลอดจนรูปแบบที่ใกล้เคียง...”

บันทึกประกอบเรื่อง

หนังสือ "รายการพระราชกุศลในการสถาปนาวัดเบญจมบพิตร" นี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ องค์สถาปนาวัดเบญจมบพิตร โปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมตีพิมพ์ขึ้นเป็นภาคแรก เมื่อ ร.ศ.๑๑๘ (พ.ศ.๒๔๔๒) จำนวน ๒๐๐๐ เล่ม โดยโปรดเกล้าฯให้หลวงดำรงธรรมสาร (มี ธรรมาชีวะ) เจ้าของโรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจ เป็นผู้ดำเนินการจัดพิมพ์ เพื่อพระราชทานแจกผู้ที่มีส่วนร่วมโดยเสด็จพระราชกุศลในการสถาปนาวัดเบญจมบพิตร ต่อมาใน ร.ศ. ๑๑๙ ได้ตีพิมพ์ภาคที่สอง จึงโปรดเกล้าฯให้จำหน่ายนำเงินมาบำรุงในการก่อสร้างเสนาสนะต่าง ๆ

นับจากภาคที่สองเป็นต้นมา โปรดเกล้าฯให้ตีพิมพ์ปีละ ๒ ภาค คือในงานสงกรานต์ กับในงานไหว้พระประจำปี เป็นการรวบรวมรายการพระราชกุศล, ประกาศ, จารึก, รายงานการก่อสร้างเสนาสนะ, การศึกษา ตลอดจนเรื่องราวเกี่ยวข้องกับการสถาปนาวัดทั้งสิ้น เผยแพร่ให้ทราบทั่วกัน ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเรียกว่าเป็น "รายงานประจำปี"

จำนวนหนังสือที่โปรดเกล้าฯให้รวบรวมตีพิมพ์ขึ้น มีจำนวนกี่ภาคไม่อาจทราบได้ แต่หากจะนับระยะเวลาที่ทรงสถาปนาวัดเบญจมบพิตร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒ จนถึงปีที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต ก็ควรจะมีหนังสือรายการพระราชกุศลฯ ไม่น้อยกว่า ๒๐ ภาค แต่โดยที่ระยะเวลาผ่านพ้นมานานกว่า ๑๐๐ ปี ประกอบกับหนังสือดังกล่าวมีความหนาเพียงประมาณเล่มละ ๔๒ หน้า ถึง ๑๐๐ หน้าเศษ ยกเว้นภาคที่ ๕ ที่หนาสุด ๒๐๐ หน้าเศษ จึงทำให้หนังสือชำรุดสูญหายได้ง่าย บางภาคที่รวบรวมได้เนื้อหาบางส่วนก็ขาดหายไป และยังจะรวบรวมต่อไปให้ได้สมบูรณ์และได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ที่มาของต้นฉบับเดิมหนังสือภาคต่าง ๆ เหล่านี้คือ ห้องสมุดวัดเบญจมบพิตร, หอจดหมายเหตุ

แห่งชาติ, ซื้อมาจากร้านขายหนังสือเก่าด้วยราคาค่อนข้างแพง, และคุณเอนก นาวิกมูล กรุณาถ่ายสำเนาภาคที่ ๑๓ ซึ่งเป็นสมบัติส่วนตัว มอบให้

หนังสือ "รายการพระราชกุศลในการสถาปนาวัดเบญจมบพิตร" ล้วนแสดงให้เห็นถึงพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระราชศรัทธาที่ยิ่งใหญ่ในพระพุทธศาสนา เป็นการจารึกประวัติศาสตร์ส่วนหนึ่งของพระพุทธศาสนาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร สมควรได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไปดังเช่น

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๖ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ สภานายกหอพระสมุดวชิรญาณ โปรดให้เจ้าหน้าที่คัดเลือกรายการพระราชกุศลบางเรื่อง เฉพาะจากภาคที่ ๑ และภาคที่ ๒ ตีพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ หม่อมเจ้าศรีเฉลิม ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระพิทักษ์เทเวศร์ ซึ่งทรงเคยบูรณะวัดเบญจมบพิตรเมื่อครั้งยังเป็น "วัดไทรทอง" ในชื่อหนังสือว่า "จดหมายเหตุทรงสร้างวัดเบญจมบพิตร ในรัชกาลที่ ๕" เป็นหนังสือเล่มขนาดเล็กหนา ๙๐ หน้าเศษ

ต่อมา พ.ศ. ๒๔๗๑ เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราช กิตติโสภณมหาเถระ เมื่อทรงดำรงสมณศักดิ์ที่ พระเทพมุนี ก็ได้ทรงคัดเลือกรายการพระราชกุศลจากภาคต่าง ๆ เป็นหนังสือขนาด ๑๖ หน้ายก หนา ๒๙๓ หน้า ในชื่อว่า "ประวัติวัดเบญจมบพิตร" ตีพิมพ์เป็นที่ระลึกในการพระราชทานเพลิงศพ สมเด็จพระวันรัต (จ่าย ปุณฺณทตฺต) เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรองค์ปฐม และได้ตีพิมพ์ซ้ำอีก ๒ คราว เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ ในงานเทศน์มหาชาติประจำปีวัดเบญจมบพิตร และเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๓ ในงานสมโภชวัดเบญจมบพิตรครบ ๑๐๐ ปี

แต่การตีพิมพ์ดังกล่าว เป็นการคัดเลือกเฉพาะบางเรื่องซึ่งเป็นเพียงส่วนน้อยที่เหมาะสมกับงานนั้น ๆ ยังมีเรื่องอีกมากที่น่ารู้น่าศึกษา ทั้งด้านศาสนา

ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ โบราณคดี ประเพณีสยาม ฯลฯ บางเรื่องกลายเป็นเรื่องสำคัญเป็นแบบอย่างต่อ ๆ มาจนถึงปัจจุบัน เช่น การประกวดภาพถ่าย, การถ่ายภาพหลังกรอบ, การอัญเชิญพระพุทธรูปปางต่าง ๆ มาประดิษฐานในงานเพื่อให้ประชาชนชมและสักการะ ตลอดถึงการประกวดพระพุทธรูป ดังเช่นที่เคยจัดอย่างยิ่งใหญ่ในงานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ ณ พิธีมณฑลท้องสนามหลวง เมื่อวันที่ ๑๒-๑๘ พฤษภาคม ๒๕๐๐ เป็นต้น จึงสมควรได้ตีพิมพ์ขึ้นเผยแพร่อีกครั้งหนึ่ง โดยพิมพ์รักษาต้นฉบับเดิมทั้งหมด ทั้งด้านอักขรวิธี และรูปแบบหนังสือ เป็นการอนุรักษ์ สืบต่ออายุหนังสือเก่าให้ยืนยาวต่อไปอีก เพื่อเป็นแหล่งความรู้ส่วนอดีตของอนุชนต่อไป โดยเฉพาะเป็นการเทิดพระเกียรติคุณในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในการตีพิมพ์ขึ้นใหม่นี้ หากจะรอให้รวบรวมได้ทั้งหมดจึงจัดพิมพ์ก็ไม่ทราบว่าจะมีโอกาสได้พิมพ์เมื่อใด ? หรือไม่ ? จึงเห็นว่าเมื่อรวบรวมภาคใดได้สมบูรณ์พร้อมที่จะตีพิมพ์ได้ ก็จะตีพิมพ์โดยไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับภาค ๑, ๒, ๓, ดังที่ได้ดำเนินไปก่อนแล้วคือ

พระเดชพระคุณ พระราชกิตติเวที (วิฑูรย์ ปสนฺนจิตฺโต ป.ธ.๖, Ph.D.) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร เมตตารับเป็นเจ้าภาพตีพิมพ์ภาคที่ ๕ (พิมพ์รวมกับ พระราชปรารภเรื่องพระพุทธชินราช พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในชื่อว่า "พระพุทธชินราช วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม"), ท่านพระครูศรีรัตนานุยุต (แก้ว จนฺทวณฺโณ ป.ธ.๖, M.A.) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร รับเป็นเจ้าภาพพิมพ์ภาคที่ ๔ เพื่อเป็นที่ระลึกในวโรกาสรับพระราชทานเลื่อน, แต่งตั้งสมณศักดิ์ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๘, มูลนิธิเบญจมบพิตร รับเป็นเจ้าภาพพิมพ์ภาคที่ ๑ ถวายพระเดชพระคุณ พระธรรมกิตติเวที (ทอง สุวณฺณสาโร ป.ธ.๖) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร และประธานพระกรรมการกำกับมูลนิธิเบญจมบพิตร เพื่อแจกเป็นธรรมบรรณาการ

๒ มกราคม ๒๕๔๙, มูลนิธิเบญจมบพิตร รับเป็นเจ้าภาพจัดพิมพ์ภาคที่ ๑๓ ถวายพระเดชพระคุณ พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ ป.ธ.๗) เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร เพื่อแจกในงานทำบุญวันคล้ายวันเกิด ๕ มิถุนายน ๒๕๔๙, พระเดชพระคุณ พระราชกิตติเวที (วิฑูรย์ ปสนฺนจิตฺโต ป.ธ.๖, Ph.D.) รับเป็นเจ้าภาพจัดพิมพ์ภาคที่ ๖ เป็นบรรณาการในงานทำบุญวันครบรอบมรณภาพ ๑๒ ปี เจ้าพระคุณสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร รูปที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๔๙, สำนักเรียนวัดเบญจมบพิตร คณะครูอาจารย์ และคณะสงฆ์วัดเบญจมบพิตร รับเป็นเจ้าภาพพิมพ์ ภาคที่ ๗ เป็นธรรมบรรณาการในวโรกาสที่พระครูปลัดสุวัฒนพรหมวิหารคุณ (เสฐียรพงษ์ สิริปญฺโญ ป.ธ. ๗) ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ที่ พระมงคลวัตรวาที ๕ ธันวาคม ๒๕๔๙, คณะสงฆ์วัดเบญจมบพิตร เป็นเจ้าภาพพิมพ์ ภาคที่ ๘, ภาคที่ ๙ และภาคที่ ๑๐ เป็นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ พระราชศิริธรรมเมธี (สุมน ติสฺสโร ป.ธ.๙)

ภาคที่ ๒ และ ๓ พระเทพกิตติโสภณ (สมบูรณ์ สมฺปุณฺโณ ป.ธ. ๗, พธ.บ., พธ.ด.) วัดวชิรธรรมปทีป นิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา, พระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี ป.ธ. ๖, Ph.D.) วัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ และพระสิริธรรมวิเทศ (สุรเชษฐ์ ปรกฺกโม ป.ธ. ๖, M.A.) วัดพุทธรังษี ไมอามี่ สหรัฐอเมริกา เป็นเจ้าภาพ พิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศลในงานออกเมรุพระราชทานเพลิงศพ พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท รชตวณฺโณ ป. ธ. ๗, พธ.ด.) ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐

ในวาระเดียวกันนี้ ทางวัดได้เห็นความสำคัญของเอกสารดังกล่าว จึงให้พิมพ์รวมเล่มภาคต่างๆ เข้าด้วยกันอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้หนังสืออยู่ถาวรได้ไปอีกนานเป็น เล่ม ๑ รวมภาคที่ ๑,๒,๓ เล่มที่ ๒ รวมภาค ๔,๕,๖ และเล่มที่ ๓ รวมภาค ๗,๘,๙,๑๐,๑๓

ชลธีร์ ธรรมวรางกูร

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
องค์สถาปนาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

บริเวณพระราชวังดุสิต
และวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

เจ้านายฝ่ายใน ในงานวัดเบญจมบพิตร

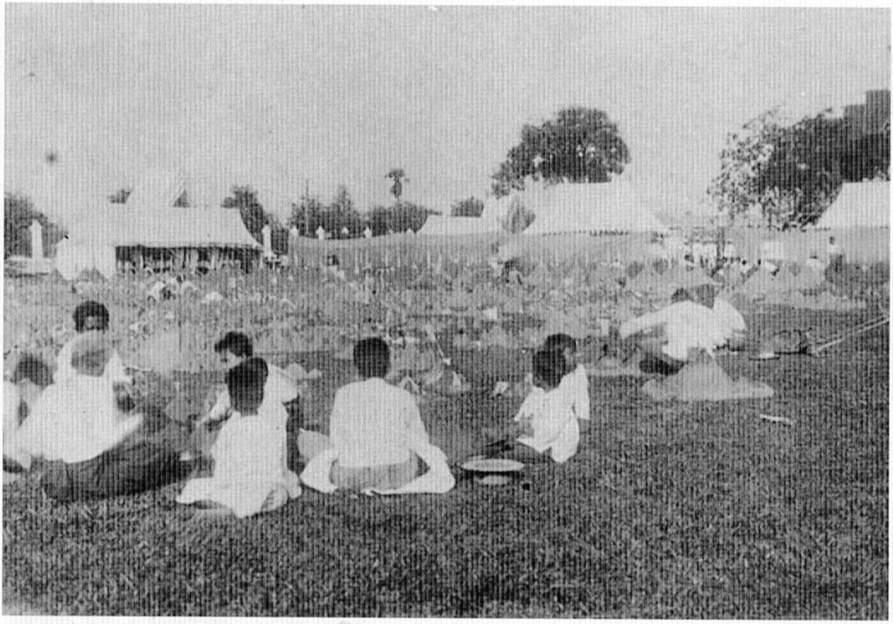

เมื่อทรงสถาปนาวัดเบญจมบพิตรแล้ว โปรดเกล้าฯ ให้ย้าย
การก่อพระเจดีย์ทรายจากวัดเทพศิรินทราวาสมาจัดที่วัดเบญจมบพิตร

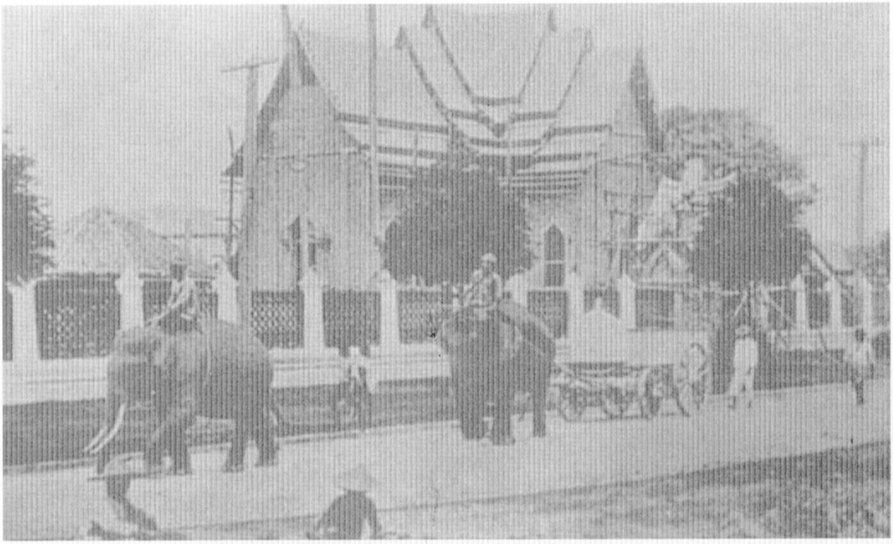

พระอุโบสถเมื่อสร้างยังไม่แล้วเสร็จ
ช้างงานก็มีส่วนในการก่อสร้างต่าง ๆ ด้วย

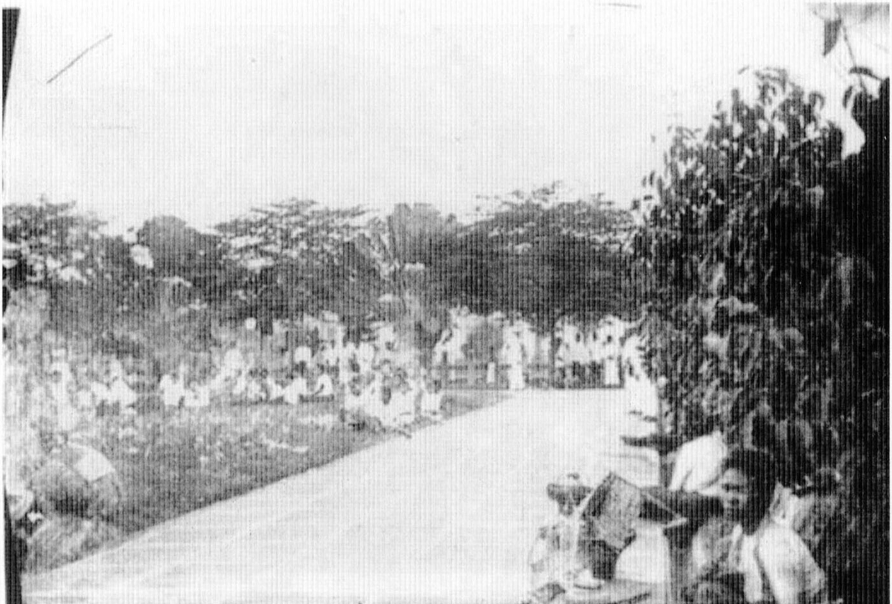

ภายในบริเวณวัดเบญจมบพิตร

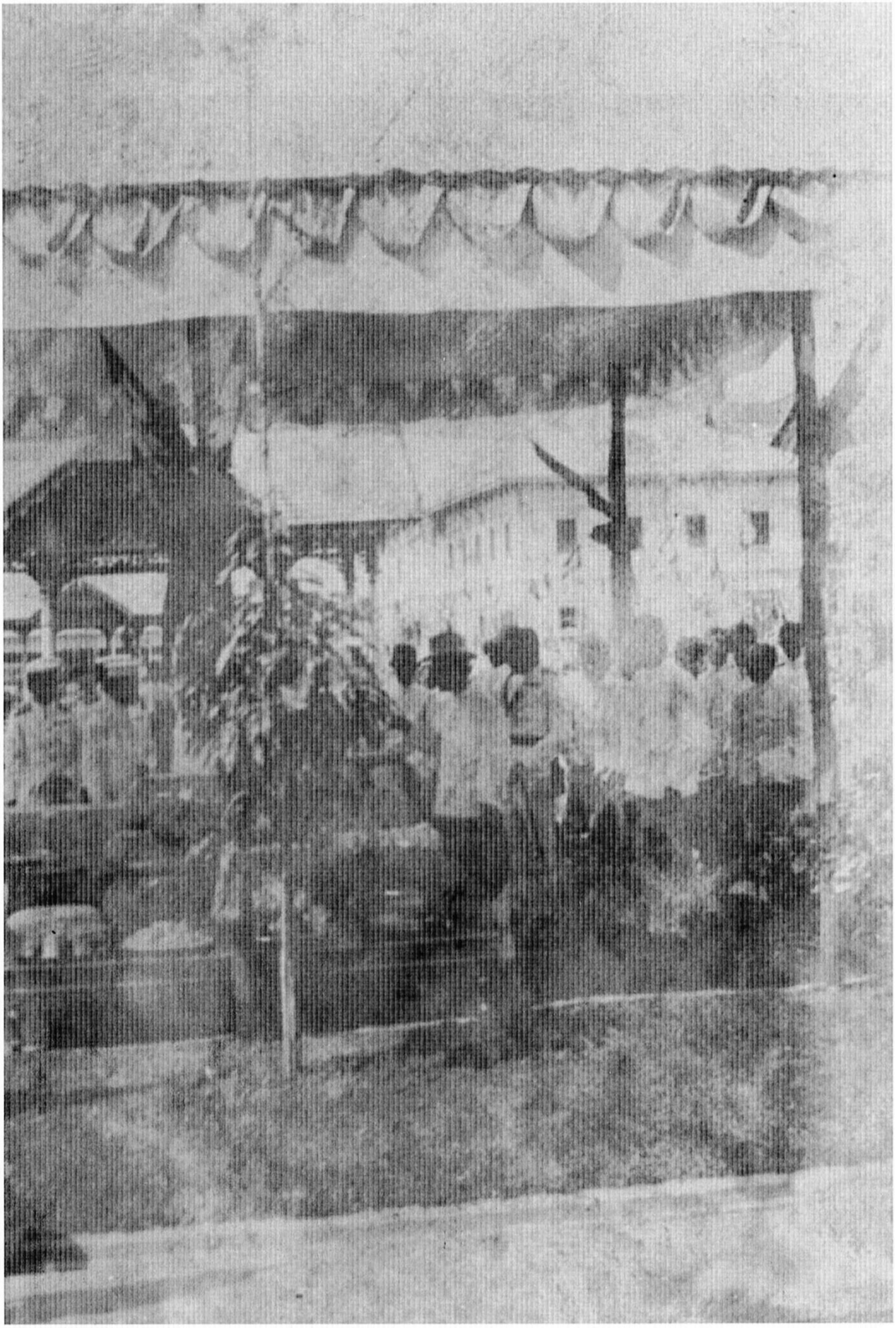

อีกมุมหนึ่งของงานไหว้พระประจำปี
วัดเบญจมบพิตร

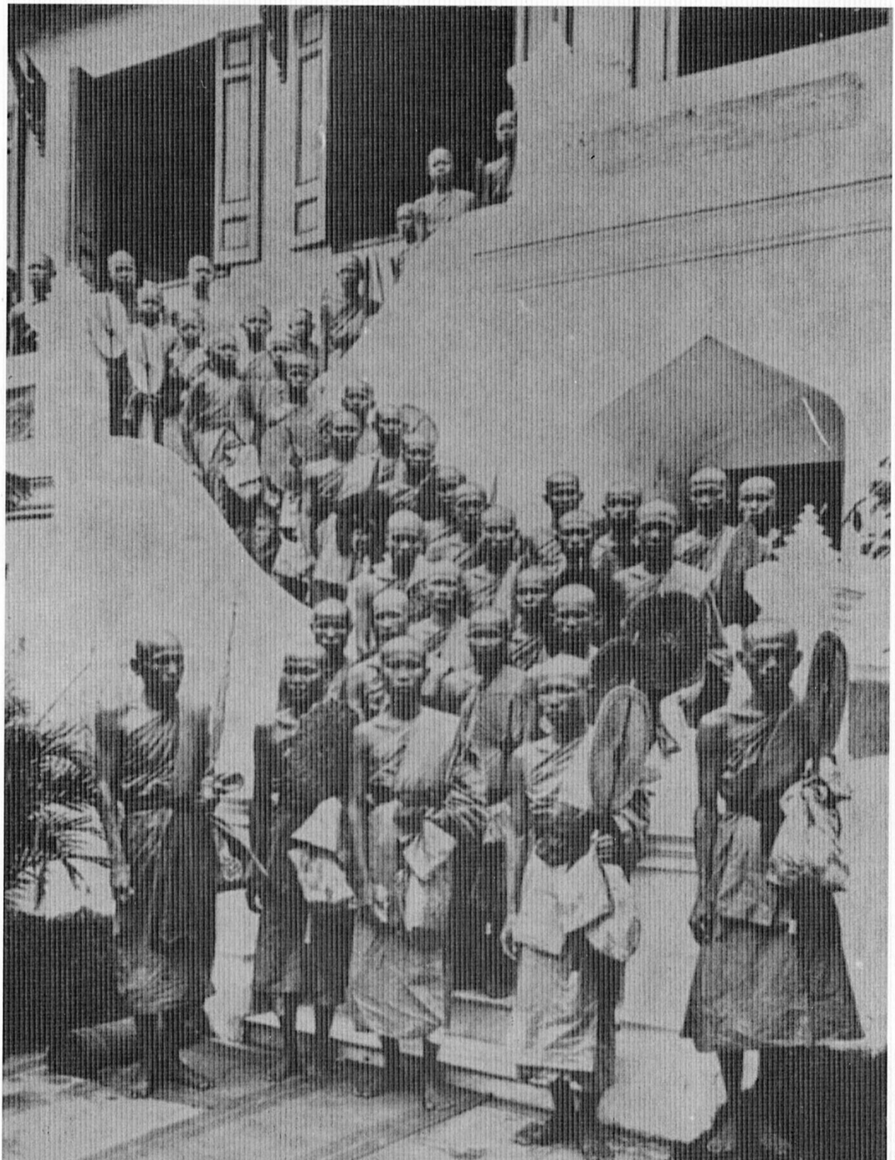

ภิกษุ สามเณร รุ่นแรก ๆ ของวัดเบญจมบพิตร

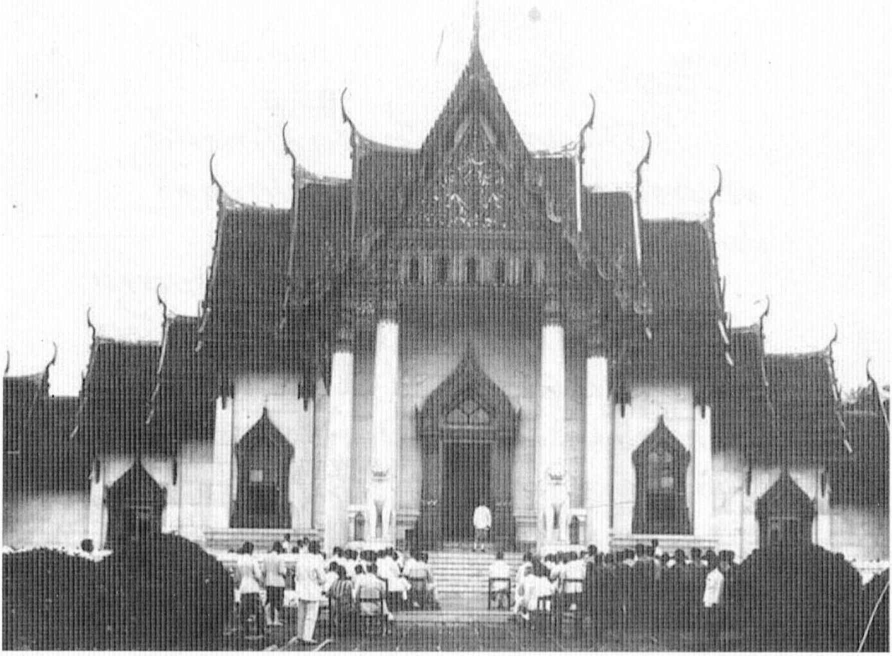

สมเด็จ ฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ทรงเล่าเรื่องการสถาปนาวัดเบญจมบพิตร

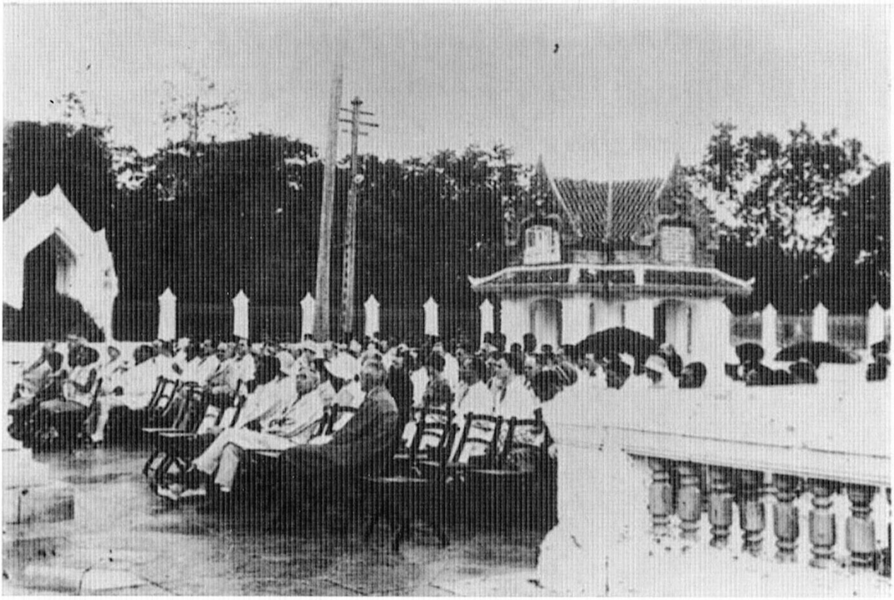

ที่ ๑๐๓
๓๓ ปี ๕๓

กระทรวงโยธาธิการ

วันที่ ๕ มกราคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๖

ขอเดชะฝ่าลอองธุลีพระบาทปกเกล้า
ปกกระหม่อม

ศิลาตามบัตรพระราชโบสถวัดเบญจม
บพิตรได้เท่าที่สั่งแล้วกับหมายเห็น ข้าพระ
พุทธเจ้าได้รับใส่เกล้า ฯ สั่งให้มิสเตอร์
กลิโกลินิ โอเฟียตรมีไยคิไปพบด้วย
พระยาราชสงครามปรึกษากันในการที่จะส่ง
มือประดับศิลา แต่ศิลาที่มาถึงส่วนนี้
จะต้องใช้เงินแก่ห้างที่แบงค์ไม่มี
ข้าพระพุทธเจ้าจะได้รับรวมแก่แบงค์ไว้ก่อน
แล้วจะได้ขึ้นบาญชีเบิกเงินต่อภาย
หลัง ศิลาส่วนนอกนั้นจะได้ส่งทยอยเข้า
มาในเวลาหนึ่งหน้าต่อไป พวกช่างมือที่
จะทำการ เสาเก่ามุขสี่ต้นเดิมได้กะ
ว่าจะทำเปนสองท่อนต่อ ในบัดนี้
ได้ทราบเกล้า ฯ ว่าห้างที่สั่งศิลาได้ทำ
เปนท่อนเดียว เปนการดีขึ้นมาก
แต่จะลำบากในการที่ยกขึ้นจากเรือ
สักหน่อย

ควรมิควรแล้วแต่จะทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ข้าพระพุทธเจ้า

นริศ

ขอเดชะ
ปร.

รายการ พระราช กุศล

ใน การ สถาปนา วัด เบญจม บพิตร ดุสิต วนาราม

ภาค ที่ ๗

รัตน โกสินทร ศก ๑๒๒

โดย กระแส พระบรม ราช โองการ

พิมพ์ ๑๐๐๐ ฉบับ

โรง พิมพ์ บำรุง นุกูลกิจ

สารบาญ

คำนำ	น่า	๑
การเปิดสพานข้ามคลอง หอระฆัง แลสพานน้ำ	”	๒
การมหรศพฉลองสถานที่ต่าง ๆ	”	๗
ประกาศพระบรมราชูทิศแลอุทิศถวายสถานที่ต่าง ๆ	”	๘
สำเนาอักษรจารึกตามสถานที่ต่าง ๆ	”	๑๑
จำนวนพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ในการฉลองสถานที่ต่าง ๆ	”	๑๔
สำเนาคำถวายเทศนา	”	๑๘
การไหว้พระพุทธชินราชประจำปี แลถวายผ้าจำพรรษา	”	๒๔
การมหรศพแลเครื่องดูเล่นในงานไหว้พระ	”	๓๐
น่าที่ผู้จัดการในการมีงาน	”	๓๑
จำนวนพระพุทธรูปที่พระระเบียง แลผู้รับปฏิบัติตกแต่ง	”	๓๒
รายพระนามแลนามกรรมการตรวจพระพุทธรูปแลรางวัล	”	๓๗
จำนวนร้านขายของ	”	๔๔
พระราชทานประกาศนิยบัตรปเรียญ	”	๕๐
การฉลองพระทองเจือ แลลาสิกขาบท	”	๕๗
รายนามข้าราชการออกทุนทรัพย์ซื้อกระเบื้องน่าวัวถวาย	”	๕๘
รายพระนามแลนามผู้ถวายเงิน	”	๖๔
รายเงินค่าร้าน แลการเล่น	”	๖๖

รายการพระราชกุศล
สถาปนาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
ภาคที่ ๗

สมัยนี้เปนเวลาที่ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ในนักขัตฤกษสงกรานต์ มีการก่อพระเจดีย์ทราย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้บอกบุญพระบรมวงษานุวงษ์ ข้าทูลลอองธุลีพระบาท มาก่อพระเจดีย์ทรายเปนการโดยเสด็จในการพระราชกุศล ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์รายการพระราชกุศลภาคที่ ๗ จำหน่าย เพื่อมหาชนได้อ่านได้ทราบจะได้อนุโมทนา เปนปัตตานุโมทนามัยบุญกิริยาวัตถุ แลในรายการพระราชกุศลภาคนี้มีธรรมเทศนาด้วย อันเปนเหตุให้ผู้ได้อ่านสำเร็จการธัมมสวนอันเปนบุญกิริยาวัตถุอิกส่วนหนึ่ง การอนุโทนาส่วนกุศล แลการสดับธรรมเทศนานี้ นับเนื่องเปนการบุญอย่างหนึ่งในบุญกิริยาวัตถุทั้ง ๑๐ ประการ เปนเหตุให้เจริญศุขสมบัติทั้งในโลกนี้แลโลกน่า ขอพุทธศาสนิกชนผู้อ่านหนังสือนี้ จงมีความรุ่งเรืองในพระพุทธสาสนา แลเจริญศุขศิริสวัสดิ์ทุกประการ เทอญ.

การเปิดสพานข้ามคลอง หอระฆัง แลสพานน้ำในวัดเบญจมบพิตร

ด้วยสพานข้ามคลอง หอระฆัง แลสพานน้ำในวัดเบญจมบพิตร ซึ่งได้ทรงบริจาคพระราชทรัพย์ให้สร้างขึ้นบ้าง พระบรมวงษานุวงษ์แลข้าทูลลอองธุลีพระบาท มีศรัทธาบริจาคทรัพย์สร้างขึ้นบ้าง เพื่อได้โดยเสด็จในการพระราชกุศล เปนการแล้วสำเร็จบริบูรณ์ ได้พระราชทานนามสถานที่ต่าง ๆ นั้นว่า สพานพระรูป สพานถ้วย สพานงา หอระฆังบวรวงษ์ สพานน้ำเจ้าคุณจอมมารดาสำลี สพานน้ำท้าววรจันทร์ รวม ๖ สถาน บัดนี้เปนการสมควรที่จะเปิดแลฉลองสถานที่ต่าง ๆ นั้นได้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้จัดการเปิดแลมีการฉลองสถานที่เหล่านั้น

เจ้าพนักงานได้ตกแต่งโรงยกพื้นของเดิม แลปลูกโรงปรำขึ้นที่ข้างสถานที่เหล่านั้น สำหรับเปนที่พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ แลประดับประดาด้วยราชวัตรแลฉัตรกระดาษ แลต้นไม้ธงโคมไฟทั่วทุกแห่ง แลปลูกโรงสำหรับมีการมหรศพฉลองใกล้กับสถานที่เหล่านั้นทุกแห่งด้วย

วันที่ ๖ ธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ เปนวันกำหนดเปิดสถานที่เหล่านั้น เวลาบ่ายพระสงฆ์ที่จะเจริญพระพุทธมนต์ ตามสถานที่เหล่านั้น รวม ๓๐ รูป ได้ไปพร้อมกันอยู่ที่ศาลาบัณณรสภาค เวลาบ่าย ๔ โมง ๓๐ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิต ไปประทับวัดเบญจมบพิตร ทรงพระดำเนินเข้าไปประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราชแล้ว เสด็จออกจากพระอุโบสถไปประทับที่ศาลาบัณณรสภาค มีพระราชดำรัสด้วยพระสงฆ์ แลทรงจุดเทียนนมัสการ

พระแล้ว โปรดเกล้าฯให้ตั้งกระบวนพระสงฆ์ ๓๐ รูป ที่จะไปเปิดสถานที่เหล่านั้น เดินตามบรรดาศักดิ์ มีเจ้าพนักงานกระทรวงวังถือธงสัญญานายหนึ่ง แลแตรสังข์รวม ๖ คู่ นำน่าพระสงฆ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระดำเนินไปประทับที่เชิงสพานพระรูปแล้ว โปรดเกล้าฯให้พระสงฆ์เดินกระบวนไปที่สพาน ในเวลานี้เจ้าพนักงานได้ประโคมแตรสังข์พิณพาทย์ขึ้นพร้อมกันทุกแห่ง เมื่อพระสงฆ์เดินกระบวนไปหยุดที่เชิงสพานพระรูป เจ้าพนักงานหยุดประโคมแล้ว โปรดเกล้าฯให้พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ ผู้ซึ่งทรงบริจาคทรัพย์มีส่วนมากในการสร้างสพานนี้ ทรงประกาศอุทิศถวายสพานพระรูปไว้ในพระอาราม แลอาราธนาให้พระสงฆ์เปิดสพานเปนฤกษจบแล้ว พระสงฆ์รับสาธุการ พระเจ้าน้องยาเธอกรม หมื่นสรรพสาตรศุภกิจ ได้ทรงประเคนใบประกาศทรงอุทิศถวายสพานแก่สมเด็จพระวันรัตแล้ว สมเด็จพระวันรัตได้ตัดเชือกพันแพรขึงขวางสพานนั้นด้วยมีด เปนการสมมติว่าเปิดสพาน เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์พิณพาทย์ขึ้นพร้อมกันเหมือนครั้งก่อน พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ ทรงประเคนราตคตอกแก่พระสงฆ์แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระดำเนินไปประทับที่สพานน้ำเจ้าคุณจอมมารดาสำลีในที่นี้มีพระบรมวงษานุวงษ์ฝ่ายใน เฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท พระสงฆ์เดินกระบวนข้ามสพานพระรูป ไปหยุดที่สพานน้ำเจ้าคุณจอมมารดาสำลี เจ้าพนักงานหยุดประโคมแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประกาศ ทรงอุทิศถวายสพานน้ำเจ้าคุณจอมมารดาสำลีไว้ในพระอาราม แลทรงอาราธนาให้พระสงฆ์เปิดสพานน้ำเปนฤกษแทนพระนางเจ้าพระราชเทวี ซึ่งได้ทรงออกทุนทรัพย์สร้างจบแล้ว พระสงฆ์รับสาธุการ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประเคนใบประกาศทรงอุทิศถวายสพานน้ำแก่พระธรรมวโรดม ๆ ได้เปิดผ้าแพรที่ขึงกั้นสพานน้ำนั้นออก เปนการสมมติว่าเปิดสพาน เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์พิณพาทย์เหมือนครั้งก่อน

พระนางเจ้าพระราชเทวี ได้ทรงประเคนผ้าจีวรแก่พระสงฆ์ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระดำเนินไปประทับที่เชิงสพานถ้วย พระสงฆ์เดินกระบวนไปหยุดที่เชิงสพานถ้วย เจ้าพนักงานหยุดประโคมแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประกาศพระบรมราชูทิศถวายสพานถ้วย ซึ่งได้ทรงออกพระราชทรัพย์สร้างไว้ในพระอาราม แลทรงอาราธนาให้พระสงฆ์เปิดสพาน พระสงฆ์รับสาธุการแล้ว ทรงประเคนใบประกาศพระบรมราชูทิศถวายสพานถ้วยแก่สมเด็จพระวันรัต ฯ ได้ตัดเชือกพันแพรขึงขวางสพาน เปนการสมมติว่าเปิดสพาน เจ้าพนักงานประโคมเหมือนครั้งก่อน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประเคนผ้าสังฆาฏิแก่พระสงฆ์แล้ว ทรงพระดำเนินไปประทับที่หอระฆังบวรวงษ์ พระสงฆ์เดินกระบวนข้ามสพานถ้วยไปหยุดที่หอระฆังบวรวงษ์ หยุดประโคมแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประกาศทรงอุทิศถวายหอระฆังบวรวงษ์ไว้ในพระอาราม แลทรงอาราธนาให้พระสงฆ์เปิดหอระฆัง แทนพระบรมวงษานุวงษ์ฝ่ายในฝ่ายพระบวรราชวัง แลข้าราชการซึ่งออกทุนทรัพย์สร้างเปนส่วนต่าง ๆ กันจบแล้ว พระสงฆ์รับสาธุการ ทรงประเคนใบประกาศทรงอุทิศถวายหอระฆังบวรวงษ์แก่พระธรรมวโรดม ฯ ได้เปิดผ้าแพรซึ่งปิดอักษรคำจารึกศิลาที่หอระฆังนั้นออก เปนการสมมติว่าเปิดหอระฆัง เจ้าพนักงานประโคมเหมือนครั้งก่อน แล้วพระบรมวงษานุวงษ์ฝ่ายในฝ่ายพระบวรราชวัง ทรงประเคนผ้าอังสะหม่อมเจ้าเม้าในพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ ทรงประเคนย่ามภรรยาพระยาราชสงคราม ประเคนผ้ากราบแก่พระสงฆ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระดำเนินไปประทับที่เชิงสพานงา พระสงฆ์เดินกระบวนไปหยุดที่เชิงสพานงา หยุดประโคมแล้ว โปรดเกล้าฯให้พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงดำรงราชานุภาพซึ่งได้ทรงบริจาคทรัพย์มีส่วนมากในการสร้างสพานนี้ ทรงประกาศอุทิศถวายสพานงาไว้ในพระอาราม แลอาราธนาให้พระสงฆ์เปิด

สพานงา พระสงฆ์รับสาธุการแล้ว พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงดำรงราชานุภาพ ทรงประเคนใบประกาศอุทิศถวายสพานงา แก่สมเด็จพระวันรัต ๆ ได้ตัดเชือกพันแพรขึงขวางสพานเปนการสมมติว่าเปิดสพาน เจ้าพนักงานประโคมเหมือนครั้งก่อน แล้วพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพได้ทรงประเคนผ้าสบงแก่พระสงฆ์ พร้อมด้วยหม่อมเจ้าแลหม่อมห้ามในกรม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระดำเนินไปประทับที่สพานน้ำท้าววรจันทร์ พระสงฆ์เดินกระบวนข้ามสพานงาไปหยุดที่สพานน้ำท้าววรจันทร์ หยุดประโคมแล้ว โปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา ทรงประกาศอุทิศถวายสพานน้ำท้าววรจันทร์ ซึ่งได้พร้อมกันออกทุนทรัพย์สร้างไว้ในพระอาราม แลอาราธนาให้พระสงฆ์เปิดสพาน พระสงฆ์รับสาธุการแล้ว พระเจ้าน้องยาเธอกรมขุนพิทยลาภพฤติธาดา ทรงประเคนใบประกาศอุทิศถวายสพานน้ำแก่พระธรรมวโรดม ๆ ได้เปิดผ้าแพรที่ขึงกั้นสพานน้ำนั้นออกเปนการสมมติว่าเปิดสพาน เจ้าพนักงานประโคมเหมือนครั้งก่อน ท้าววรจันทร์ได้ประเคนราตคตเอว พระเจ้าน้องยาเธอกรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา ทรงประเคนดินสอสำหรับทำพินธุผ้าแก่พระสงฆ์ ๆ ไปครองผ้าที่พระระเบียง ในเวลาที่พระสงฆ์ครองผ้า เจ้าพนักงานได้เปลี่ยนเพลงประโคมเปนสาธุการ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จไปประทับที่ปรำเชิงสพานถ้วย ครั้นพระสงฆ์ครองผ้าแล้ว ได้แบ่งไปนั่งตามสถานที่ต่าง ๆ แห่งละ ๕ รูป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดเทียนนมัสการทรงศีล พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์สัตตปริตตต่อไป ส่วนสถานนอกนี้เจ้าของสถานที่ได้จุดเทียนนมัสการพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์สัตตปริตตเหมือนกัน ครั้นพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบทุกแห่งแล้ว สมเด็จพระวันรัตถวายอดิเรก เจ้าพนักงานได้ประโคมแตรสังข์พิณพาทย์ แลการมหรศพก็ได้เล่นขึ้นพร้อมกันทุกแห่งต่อไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จประทับทอดพระเนตรลิเกอยู่ประมาณ

ครู่หนึ่งแล้ว เสด็จไปประทับบนพระที่นั่งทรงธรรม เสวยพร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ ส่วนข้าราชการผู้น้อยก็ได้รับพระราชทานเลี้ยง ณ ชั้นล่างแห่งพระที่นั่งทรงธรรมเหมือนกัน ครั้นเสวยแล้ว เสด็จไปประทับทอดพระเนตรเสภารำ หนังฝรั่ง แคน หุ่นกระบอก แลลครแล้วเสด็จไปประทับทอดพระเนตรลิเกต่อไป แลทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินเปนรางวัลแก่พระยาเพชรปาณี ๒๐๐ บาท แลพระราชทานรางวัลแก่ผู้ที่เล่นดีอีกต่างหากแล้ว เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิตเวลา ๒ ยามเศษ

รุ่งขึ้นวันที่ ๗ ธันวาคม เวลาเช้าพระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์ตามสถานที่ต่าง ๆ เมื่อวานนี้รวม ๓๐ รูป ได้ไปนั่งที่พร้อมกันอยู่ในศาลาบัณณรสภาค สามเณรในวัดเบญจมบพิตรได้นั่งที่อยู่ในศาลาเบญจพิศภาค เวลาเช้า ๔ โมง ๒๐ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิต ไปประทับวัดเบญจมบพิตร ทรงพระดำเนินเข้าไปประทับในศาลาบัณณรสภาค เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์พิณพาทย์ ทรงจุดเทียนนมัสการพระทรงศีล พระสงฆ์ถวายพรพระต่อไป เวลานี้พระบรมวงษานุวงษ์ฝ่ายในฝ่ายน่าแลข้าราชการซึ่งเปนเจ้าของสถานที่ได้ทรงบาตร แลตักบาตรพระสงฆ์ทั่วไป พระสงฆ์ถวายพรพระจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประเคนสำรับส่วนของหลวง พระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการได้ประเคนสำรับซึ่งจัดมาแก่พระสงฆ์นอกนั้นต่อไป ส่วนสามเณรได้โปรดเกล้าฯให้เจ้าพนักงานไปประเคนสำรับ ครั้นพระสงฆ์สามเณรฉันแล้ว โปรดเกล้าฯให้เจ้าของสถานที่ต่าง ๆ ประเคนเครื่องไทยธรรมแก่พระสงฆ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดเทียนนมัสการเครื่องทรงธรรม สมเด็จพระวันรัตขึ้นธรรมาศน์ถวายศีล ถวายศักราช แลถวายเทศนาว่าด้วยอานิสงษ์กัณฑ์หนึ่ง จบแล้วถวายยถาพระสงฆ์สามเณรรับสัพพี ทรงประเคนใบวัตถุปัจจัยเปนมูลค่าราคา ๑๔ ตำลึงบูชากัณฑ์แลมีเครื่องบริโภคต่าง ๆ บูชากัณฑ์เทศน์ด้วยแล้ว สมเด็จพระวันรัตถวายอติเรก

พระสงฆ์รับภวตุสัพ์พมังคลัง เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์พิณพาทย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จไปประทับบนพระที่นั่งทรงธรรมเสวยอย่างเวลาคืนนี้ ครั้นเสวยแล้วเสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิตเวลาเที่ยงเศษ เปนเสร็จการเท่านั้น.

การมหรศพฉลองสถานที่ต่าง ๆ

สพานพระรูป	หนังฝรั่ง
สพานถ้วย	ลิเก
สพานงา	หุ่นกระบอก
หอระฆังบวรวงษ์	แคน
สพานน้ำเจ้าคุณจอมมารดาสำลี	เสภารำ
สพานน้ำท้าววรจันทร์	ลคร

ประกาศพระบรมราชูทิศแลอุทิศถวายสถานที่ต่าง ๆ

(สพานทิศตวันออก)

สพานพระรูป

ขอประกาศแก่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งได้พร้อมกันอยู่ ณ ที่นี้ ด้วยข้าพเจ้าได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระบรมรูปจำหลักแผ่นทองแดงก้าไหล่ทอง จำหน่ายในการออกร้านได้ทุนทรัพย์เปนอันมาก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างสพานนี้ขึ้นด้วยทุนทรัพย์รายนี้เปนส่วนมาก พระราชทานนามว่า สพานพระรูป บัดนี้ สพานนี้แล้วสำเร็จบริบูรณ์ ขอถวายไว้ในพระอารามนี้ เพื่อเปนที่พระสงฆ์สามเณร แลมหาชนไปมาโดยสดวกสบาย ขออาราธนาพระผู้เปนเจ้าเปิดสพานนี้เปนฤกษ ในกาลบัดนี้เทอญ.

(สพานกลาง)

สพานถ้วย

ขอประกาศแก่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งได้พร้อมกันอยู่ ณ ที่นี้ ด้วยข้าพเจ้าบริจาคถ้วยชาลายทองอันเปนของหายาก จำหน่ายในการออกร้านได้ทุนทรัพย์เปนอันมาก จึ่งได้ให้สร้างสพานนี้ขึ้นด้วยทุนทรัพย์รายนี้เปนส่วนมาก ให้นามว่า สพานถ้วย บัดนี้ สพานนี้แล้วสำเร็จบริบูรณ์ ขอถวายไว้ในพระอารามนี้ เพื่อเปนที่พระสงฆ์สามเณร แลมหาชนไปมาโดยสดวกสบาย ขออาราธนาพระผู้เปนเจ้าเปิดสพานนี้เปนฤกษ ในกาลบัดนี้เทอญ.

(สพานทิศตวันตก)

สพานงา

ขอประกาศแก่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งได้พร้อมกันอยู่ ณ ที่นี้ ด้วยข้าพเจ้าได้ถวายงาช้าง จำหน่ายในการออกร้านได้ทุนทรัพย์เปนอันมาก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างสพานนี้ขึ้นด้วยทุนทรัพย์รายนี้เปนส่วนมาก พระราชทานนามว่า สพานงา บัดนี้ สพานนี้แล้วสำเร็จบริบูรณ์ ขอถวายไว้ในพระอารามนี้ เพื่อเปนที่พระสงฆ์สามเณร แลมหาชนไปมาโดยสดวกสบาย ขออาราธนาพระผู้เปนเจ้าเปิดสพานนี้เปนฤกษ ในกาลบัดนี้เทอญ.

หอระฆัง

ขอประกาศแก่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งได้พร้อมกันอยู่ ณ ที่นี้ ด้วยหอระฆังได้สร้างขึ้นด้วยทุนทรัพย์แลสิ่งของ ของพระเจ้าบวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าสุดาสวรรค์ พระเจ้าบวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าวงษ์จันทร์ พระเจ้าบวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าประโลมโลก พระเจ้าบวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าโศกส่าง พระเจ้าบวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าพิมพับศรสร้อย พระบวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าฉายรัศมีนิลัญชัน หม่อมเจ้าเม้า ในพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ ผู้เปนพระธิดาของพระจ้าบวรวงษ์เธอชั้น ๒ กรมหมื่นสิทธิสุขุมการ แลพระยาราชสงคราม หลวงราชโยธาเทพ อุทิศให้พระยาราชสงคราม ทัด ผู้บิดาให้นามว่า หอระฆังบวรวงษ์ บัดนี้หอระฆังนี้แล้วสำเร็จบริบูรณ์ ขอถวายไว้ในพระอารามนี้ ขออาราธนาพระผู้เปนเจ้าเปิดหอระฆังเปนฤกษ ในกาลบัดนี้เทอญ.

(สพานน้ำทิศตวันออก)

สพานน้ำเจ้าคุณจอมมารดาสำลี

ขอประกาศแก่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งได้พร้อมกันอยู่ ณ ที่นี้ ด้วยพระนางเจ้าสุขุมาลมารศรี พระราชเทวี มีจิตรศรัทธาในส่วนกุศลซึ่งข้าพเจ้าสร้างพระอารามนี้ จึ่งได้บริจาคทรัพย์สร้างศาลาตริมุขสพานน้ำนี้ ด้วยทุนทรัพย์ของตนอุทิศส่วนกุศลให้แก่เจ้าคุณจอมมารดาสำลี ได้ให้นามว่า สพานน้ำเจ้าคุณจอมมารดาสำลี บัดนี้สพานน้ำนี้แล้วสำเร็จบริบูรณ์ ขอถวายไว้ในพระอารามนี้ เพื่อเปนที่พระสงฆ์สามเณร แลมหาชนขึ้นลงโดยสดวกสบาย ขออาราธนาพระผู้เปนเจ้าเปิดสพานน้ำนี้เปนฤกษ ในกาลบัดนี้เทอญ.

(สพานน้ำทิศตวันตก)

สพานน้ำท้าววรจันทร์

ขอประกาศแก่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งได้พร้อมกันอยู่ ณ ที่นี้ ด้วยท้าววรจันทร์มีจิตรศรัทธาในส่วนพระราชกุศลซึ่งทรงสร้างพระอารามนี้ จึ่งได้บริจาคทรัพย์สร้างศาลาตริมุขสพานน้ำนี้ ด้วยทุนทรัพย์เปนส่วนของตน พร้อมด้วยข้าพเจ้าแลหม่อมเจ้าธานีนิวัตรผู้บุตรข้าพเจ้า ซึ่งจะให้เปนผู้ปฏิสังขรณ์ต่อไป จึ่งพระราชทานนามสพานน้ำนี้ว่า สพานน้ำท้าววรจันทร์ บัดนี้สพานน้ำนี้แล้วสำเร็จบริบูรณ์ ขอถวายไว้ในพระอารามนี้ เพื่อเปนที่พระสงฆ์สามเณร แลมหาชนขึ้นลงโดยสดวกสบาย ขออาราธนาพระผู้เปนเจ้าเปิดสพานน้ำนี้เปนฤกษ ในกาลบัดนี้เทอญ.

สำเนาอักษรจารึกตามสถานที่ต่าง ๆ

(สพานทิศตวันออก)

สพานพระรูป

สะพานนี้ได้สร้างขึ้นด้วยเงินค่าขายพระบรมรูป อันจำหลักในแผ่นทองแดงก้าไหล่ทอง ซึ่งพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ ถวายช่วยในการปฏิสังขรณ์พระอาราม เมื่อรัตนโกสินทรศก ๑๑๙ จึ่งพระราชทานนามว่า สพานพระรูป สร้างสำเร็จเมื่อ ร.ศ. ๑๒๑

(สพานกลาง)

สพานถ้วย

สพานนี้ได้สร้างขึ้นด้วยเงินค่าถ้วยชาพื้นสีลายทองงานพระเมรุ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จำหน่ายในการออกร้านที่วัด เมื่อ ร.ศ. ๑๑๙ ทรงพระราชอุทิศเงินค่าถ้วยนั้นให้สร้างสพานนี้ จึ่งพระราชทานนามว่า สพานถ้วย ได้สร้างแล้วสำเร็จเมื่อ ร.ศ. ๑๒๑

(สพานตวันตก)

สพานงา

สพานนี้ได้สร้างขึ้นด้วยเงินค่างาช้าง ซึ่งพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพถวาย เพื่อจำหน่ายเปนเงินช่วยในการปฏิสังขรณ์พระอาราม เมื่อออกร้านในวัด ร.ศ. ๑๑๙ จึ่งพระราชทานนามว่า สพานงา สร้างสำเร็จเมื่อศก ๑๒๑

หอระฆังบวรวงษ์

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริห์ว่า ระฆังวัดบวรสถานสุทธาวาศซึ่งไม่ได้ใช้ในวัดนั้นแล้ว เปนระฆังมีสำเนียงไพเราะห์สมควรจะนำมาไว้ในวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามนี้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาราชสงคราม กร สร้างหอระฆังขึ้นในกลางสนามระหว่างพระที่นั่งทรงผนวชแลวิหารสมเด็จ แล้วทรงพระราชดำริห์ว่า ระฆังนี้ได้นำมาแต่วัดบวรสถานสุทธาวาศ อันตั้งอยู่ในพระราชวังบวร สมควรจะใช้ทุนทรัพย์ของพระราชวงษ์ผู้ที่นับเนื่องในพระราชวังบวร ที่ได้ทูลเกล้าฯถวายช่วยในการสถาปนาพระอารามนี้ ให้เปนส่วนบุญราสี แลเปนพระเกียรติยศฝ่ายราชวังบวรสืบไป จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้จำหลักลายน่าบัญชร์ ด้านหนึ่งเปนพระราชลัญจกรพระลักษณ์ฤๅอรชุณทรงหณุมาน อันเปนพระราชลัญจกรสำหรับสมเด็จพระมหาอุปราชแต่ปางก่อน อีกด้านหนึ่งเปนพระราชลัญจกรนารายน์ทรงปืน แลให้หล่อรูปพระจุฑามณี ติดไว้เหนือที่จาฤกนี้ ตามพระราชลัญจกรในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อให้เปนพระเกียรติยศยั่งยืนอยู่ช้านาน จะได้เปนการที่พระเจ้าบวรวงษ์เธอทุกพระองค์ ได้ทรงฉลองพระเดชพระคุณในพระราชบิดาด้วย ทุนทรัพย์ที่ได้จำหน่ายในการสร้างหอระฆังนี้เปนส่วน คือ พระเจ้าบวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าสุดาสวรรค์ ทูลเกล้าฯ ถวายขันทองคำขันหนึ่ง หนัก ๔๐ บาท พระเจ้าวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าวงษ์จันทร์ ทูลเกล้าฯ ถวายทองคำหนัก ๔๐ บาท

พระเจ้าบวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าประโลมโลก พระเจ้าบวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าโศกส่าง พระเจ้าบวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าพิมพับศรสร้อย	ทูลเกล้า ถวายเงิน พระองค์ละ ๒๐๐ บาท

พระบวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าฉายรัศมีนีลัญชัน ทูลเกล้าฯถวายเงิน ๑๖๐ บาท หม่อมเจ้าเม้า ในพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ ผู้เปนพระธิดา

ของพระเจ้าบวรวงษ์เธอ ชั้น ๒ กรมหมื่นสิทธิสุขุมการ ทูลเกล้าฯ ถวายศิลาอ่อน ๒๐๐ แผ่น กับพระยาราชสงคราม กร แลหลวงราชโยธาเทพ เกลื่อน ผู้น้อง ทูลเกล้าฯถวายอุทิศส่วนกุศลให้พระยาราชสงคราม ทัด ผู้บิดา ซึ่งได้รับราชการอยู่ในพระบวรราชวัง ครั้งพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เงิน ๔๐๐ บาท

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้ทุนทรัพย์รายนี้ในการสร้างหอระฆัง ส่วนทองคำได้จำหน่ายเปนเงิน ส่วนศิลาใช้ประดับ การสร้างหอระฆังสิ้นเงิน ๒๘๕๕ บาท เหลือเล็กน้อยได้โปรดให้ใช้ในการพระอารามอย่างอื่นต่อไป เมื่อหอระฆังสำเร็จแล้ว พระราชทานนามว่า หอระฆังบวรวงษ์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้มีการฉลองพร้อมกับการฉลองสพานน้ำแลสพานข้ามคลอง อันมีชื่อปรากฏว่า สพานถ้วยเปนส่วนซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้สร้าง แลสพานพระรูปของพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ สพานงาของพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ สพานน้ำเจ้าคุณจอมมารดาสำลี อันพระนางเจ้าสุขุมาลมารศรี พระราชเทวี ทรงอุทิศ ทั้งสพานน้ำท้าววรจันทร์ ผู้ที่ได้มีพระนามแลนามเหล่านี้ ได้บริจาคไทยธรรม แลมีการมหรศพโดยเสด็จในการพระราชกุศลด้วย ได้มีการสวดพระพุทธมนต์ ในวันที่ ๖ ธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ รายทุกแห่งรวม ๓๐ รูป วันที่ ๗ เลี้ยงพระรวมกันที่ศาลาบัณณรศภาค แลมีการมหรศพฉลอง ขอผู้ซึ่งได้ทราบข้อความนี้จงอนุโมทนาส่วนพระราชกุศล แล้วจงเจริญศุขสวัสดิ์ตามความปราถนาเทอญ

สพานน้ำทิศตวันออก

ศาลาตริมุขสพานน้ำนี้ เปนของพระนางเจ้าสุขุมาลมารศรี พระราชเทวี ทรงสร้างอุทิศส่วนกุศล แก่เจ้าคุณจอมมารดาสำลี รัตนโกสินทรศก ๑๒๑

สพานน้ำทิศตวันตก

ศาลาตริมุขสพานน้ำนี้ ท้าววรจันทร์ บรมธรรมิกภักดี นารีวรคณานุรักษา (เจ้าจอมมารดาวาด) กับพระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา หม่อมเจ้าธานีนิวัตร สร้างไว้เพื่อเปนประโยชน์ในพระอาราม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑

จำนวนพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ในการฉลองสถานที่ต่าง ๆ

สพานพระรูป

พระวิสุทธินายก		วัดปรินายก
พระครูปริยัติโกศล		วัดดาวดึงษาราม
พระครูมงคลวิลาศขาว	ปเรียญ ๓ ประโยค	วัดเบญจมบพิตร
พระมหาโชติ	ปเรียญ ๔ ประโยค	
พระทองเจือ		

รวม ๕ รูป

สพานถ้วย

สมเด็จพระวันรัต		วัดมหาธาตุ
พระธรรมวโรดม		วัดเบญจมบพิตร
พระราชกระวี		วัดสามพระยา
พระสาธุศิลสังวร		วัดพระเชตุพน
พระมหาโฉม	ปเรียญ ๕ ประโยค	วัดเบญจมบพิตร

รวม ๕ รูป

สพานงา

พระมงคลทิพมุนี		วัดจักรวัติ
พระครูวิเวกาภิราม		วัดวิเวกวายุพัด
พระมหาหรุ่ม	ปเรียญ ๖ ประโยค	วัดเบญจมบพิตร
พระครูศัพทวิมลเหว่า	ปเรียญ ๓ ประโยค	วัดเบญจมบพิตร
พระมหาจันทร์	ปเรียญ ๔ ประโยค	วัดเบญจมบพิตร

รวม ๕ รูป

หอระฆังบวรวงษ์

พระธรรมปหังษนาจารย์		วัดหงษรัตนาราม
พระมหามน	ปเรียญ ๔ ประโยค	วัดเบญจมบพิตร
พระมหาจันทร์	ปเรียญ ๓ ประโยค	
พระมหาเล็ก	ปเรียญ ๓ ประโยค	
พระครูสมุห์กัน		

รวม ๕ รูป

สพานน้ำเจ้าคุณจอมมารดาสำลี

พระสาสนโสภสณ		วัดราชประดิษฐ
พระธรรมวิหารี่เถร		วัดพระเชตุพน
พระครูปลัดสุวัฒนสุตคุณ	ปเรียญ ๕ ประโยค	วัดเบญจมบพิตร
พระครูใบฎีกาห่อ		
พระบาง		

รวม ๕ รูป

สพานน้ำท้าววรจันทร์

พระวรญาณมุนี		วัดมหาพฤฒาราม
พระครูบัณฑิตานุวัตร		วัดบางขวาง
พระมหาสิน	ปเรียญ ๕ ประโยค	วัดเบญจมบพิตร
พระครูวินัยธรรมบุตร		วัดเบญจมบพิตร
พระครูสังฆ์รักขิตสาย	ปเรียญ ๓ ประโยค	วัดเบญจมบพิตร

รวม ๕ รูป

สำเนาคำถวายเทศนา

สุภมัศ์ถุ

อารามโรปา วนโรปา เย ชนา เตสุ การกา,
ปปัญ์จ อุทปานัญ์จ เย ททัน์ติ อุปัส์สยํ,
เตสํ ทิวา จ รัต์โต จ สทา ปุญ์ญํ ปวัฑ์ฒตีติ.

ณ บัดนี้ จะได้รับพระราชทานถวายพระธรรมเทศนา ในกถามรรค แสดงอนวัชชกิจ ฉลองพระเดชพระคุณประดับพระปัญญาบารมี ด้วย ณ บัดนี้ สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า อันเสด็จดำรงในหิตจริยาสมาโยคคุณมั่น มากในพระกระมลสันดาน ทรงพระราชดำริห์แต่ที่จะประพฤติให้เปนประโยชน์ แก่พระองค์แลผู้อื่นเบื้องน่า เมื่อรัตนโกสินทรฯก ๑๑๙ ทรงพระกรุณาโปรด เกล้าฯให้มีการออกร้านขายของวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เพื่อพระราช ประสงค์จะให้ผู้ที่มีศรัทธาได้ช่องอุปการช่วยขวนขวาย ในการปฏิสังขรณ์ พระอาราม แลประกอบด้วยความครึกครื้นรื่นเริงบันเทิงใจเปนปีแรก สมเด็จ บรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ทรงสละถ้วยชาลายทองอย่างหายากออกจำหน่าย พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ ได้ถวายพระบรมรูปจำหลัก แผ่นทองแดงก้าไหล่ทอง พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ ได้ ถวายงาสองกิ่ง เพื่อจำหน่ายเปนทรัพย์ส่วนปฏิสังขรณ์พระอาราม สมเด็จ บรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขายทอดตลาด น่าพระที่นั่ง ครั้งนั้นข้าราชการแลเสรฐีพ่อค้าผู้มีศรัทธาแลมีทรัพย์ช่วยรับซื้อ สิ่งของทั้งนี้ ด้วยราคาอันสูงเกินกว่าค่าเปนอันมาก จึงทรงพระราชดำริพร้อม ด้วยพระเจ้าน้องยาเธอทั้งสองพระองค์ ทรงพระราชอุทิศทรัพย์ ๓ ส่วนนี้ สร้าง สพานข้ามคลอง ณ ระหว่างวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ๓ สพาน ๆ

ทิศตวันออกซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณร้านพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ พระราชทานนามว่า สพานพระรูป เพราะเหตุที่สร้างขึ้นด้วยกำลังทรัพย์ที่ได้มาแต่จำหน่ายพระบรมรูปเปนที่ตั้ง สพานกลางใกล้ร้านหลวง พระราชทานนามว่า สพานถ้วย สพานใต้ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณร้านพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ พระราชทานนามว่า สพานงา เพราะเหตุที่สร้างด้วยกำลังทรัพย์ที่ได้มาแต่จำหน่ายถ้วย แลจำหน่ายงาเปนสำคัญ

อนึ่ง ในปีเดียวนั้น พระเจ้าบวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าสุดาสวรรค์ พระองค์เจ้าวงษ์จันทร์ พระองค์เจ้าประโลมโลก พระองค์เจ้าโศกสร่าง พระองค์เจ้าพิมพับศรสร้อย แลพระบวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าฉายรัศมีนิลัญชัน ทรงพระศรัทธาได้น้อมนำทองรูปพรรณแลทรัพย์มาทูลเกล้าฯ ถวายช่วยในการปฏิสังขรณ์พระอาราม แลหม่อมเจ้าเม้า ในพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ อันเปนพระธิดาในพระเจ้าบวรวงษ์เธอชั้นสอง กรมหมื่นสิทธิสุขุมการ ทูลเกล้าฯถวายศิลาอ่อน ๒๐๐ แผ่น ช่วยในการปฏิสังขรณ์พระอาราม จึงมีพระราชดำรัสให้พระยาราชสงคราม จางวางกรมทหารในสร้างหอระฆังในกลางสนาม ระหว่างพระที่นั่งทรงผนวชแลวิหารสมเด็จคู่กัน เพื่อจะได้แขวนระฆังอันย้ายมาแต่วัดบวรสถานสุทธาวาศ ด้วยทุนทรัพย์แลสิ่งของทั้งปวงนี้ กับพระยาราชสงครามแลหลวงราชโยธาเทพ ผู้น้อง มีใจเลื่อมไสย์ศรัทธาและระฤกถึงพระยาราชสงคราม (ทัด) ผู้บิดา ซึ่งได้รับราชการอยู่ในพระบวรราชวังครั้งพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้ออกทุนทรัพย์ถวายเพิ่มเติมในการพระราชกุศลสร้างหอระฆังอันนี้ ด้วยเหตุที่หอระฆังนี้สร้างขึ้นได้ด้วยกำลังทรัพย์ของพระราชวงษ์อันนับเนื่องในพระบวรราชวัง สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า จึงมีพระราชดำรัสให้จำหลักลายน่าบัญชร์ ด้านหนึ่งเปนพระราชลัญจกรพระลักษณ์หรืออรชุณทรงหณุมาน อันเปนพระราชลัญจกรสำหรับสมเด็จพระมหาอุปราชแต่ปางก่อน อิกด้านหนึ่งเปนพระราชลัญจกร

นารายน์ทรงปืน แลให้หล่อรูปพระจุฑามณีติดไว้ที่เหนืออักษรจารึก ตามพระราชลัญจกรในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อให้เปนเกียรติยศยั่งยืนอยู่สิ้นกาลนาน ทั้งเปนการที่พระบวรวงษ์ทุกพระองค์ ได้ฉลองพระเดชพระคุณในพระราชบิดาด้วย ครั้นการแล้วสำเร็จลงจึงพระราชทานนามว่า หอระฆังบวรวงษ์

อนึ่ง ห้องสรงแลห้องลงพระบังคลที่สำหรับพระที่นั่งทรงผนวช เมื่อย้ายมาสร้างในพระอารามนี้ หาได้รื้อมาปลูกลงคงตามเดิมไม่ ด้วยทรงพระราชดำริห์ว่าจะเปนเครื่องทำให้คับแคบ แลไม่เปนประโยชน์ที่พระสงฆ์จะใช้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้เติมต่อขยายยาวออกไปเปน ๓ ห้อง ต่อมุขน่าเปนตรีมุข มีบันไดสองข้างลงในลำคลองทั้งสองสพาน ครั้นการจวนจะสำเร็จพระนางเจ้าสุขุมาลมารศรี พระราชเทวี ทรงพระศรัทธาขอพระราชทานรับช่วยทรัพย์ส่วนสร้างสพานนี้ เพื่อทรงอุทิศส่วนพระกุศลแก่เจ้าคุณจอมมารดาสำลีซึ่งถึงแก่พิราลัย เพื่อให้ศุขแลประโยชน์ในปรโลก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้ทรงรับสพานทิศตวันออก สพานทิศตวันตกนั้น ท้าววรจันทร์ บรมธรรมิกภักดี นารีวรคณานุรักษา มีความยินดีแลเลื่อมไสย์ในพระราชกุศลเปนกำลังกล้า จึงกราบบังคมทูลพระกรุณาขอรับออกทรัพย์ส่วนสร้างสพานนั้น ให้เปนส่วนได้ตามเสด็จในการพระราชกุศลพร้อมด้วยพระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา แลได้มีความปราถนาไว้ว่า จะรับรักษาสพานนี้สืบไปจนตลอดชีวิต สืบไปภายน่าให้หม่อมเจ้าธานีนิวัตร ในพระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดาผู้เปนนัดารับปฏิสังขรณ์สืบไป สพานทิศตวันออกนั้นพระราชทานนามว่า สพานเจ้าคุณจอมมารดาสำลี สพานทิศตวันตกนั้นพระราชทานนามว่า สพานท้าววรจันทร์ ๗

ครั้นที่ ๖ สถานสำเร็จแล้วตามพระราชประสงค์ จึงทรงเริ่มมหายัญญวิธีมหกรรมการฉลองสมโภชที่ทั้ง ๖ สถานนั้น เปนวิธีแปลกกว่ากาลที่มีเปน

มาแต่ก่อน ๆ คือวันต้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้นิมนต์พระสงฆ์ ๓๐ รูป สมเด็จพระราชาคณะเปนประธาน เปิดสพานทั้ง ๕ ราย ๖ ทั้งหอระฆังบวรวงษ์ แลพระสงฆ์รับจิวรพัตรรายละผืนจนครบไตร แล้วพระสงฆ์มาครองไตรคด พระระเบียงเสร็จแล้ว แยกกันไปตามที่รายละ ๕ รูป ๆ สวดพระปริตพุทธมนต์ เสร็จในวันต้น รุ่งขึ้นเวลาเช้าสมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า เสด็จพระราชดำเนินโดยทางลาดพระบาทประทับ ณ ศาลาบัณณรสภาค ทรงประเคนอาหารบิณฑบาตแก่พระสงฆ์ พร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ซึ่งได้ออกนามมาแล้ว ณ เบื้องต้น พระสงฆ์รับพระราชทานฉันแล้ว ทรงถวายไทยธรรมทักขิณาวรามิสภัณฑ์สมณบริขารตามควร ประมวลพระราชกุศลแลพระกุศลแลกุศลสามัญสิ้นทั้งปวงนี้ ก็นับเนื่องในอนวัชชกิจประณีต ผู้ใดผู้หนึ่งไม่พึงครหาติเตียนได้ว่าไม่เปนกุศลวัตร แม้พระพุทธสาสโนวาทในมงคลสูตรก็ได้ตรัสสรรเสิญว่า อนวัช์ชานิ กัม์มานิ เอตัม์มังคลมุต์ตมํ กิจกรรมทั้งหลายไม่มีโทษที่นักปราชญ์จะพึงติเตียนได้เปนมงคลอันอุดม ดังนี้ เมื่อจะแสดงซึ่งอนวัชชกิจนั้นให้แจ้งชัด ควรยกโทษพิบัติขึ้นกล่าวก่อน แท้จริงโทษพิบัติจัดเปนสองประการ โทษพิบัติเปนไปในภพปัจจุบัน โทษพิบัติเปนไปในสัมปรายภพเบื้องน่า ความทุกข์กายทุกข์ใจซึ่งสัตว์ได้เสวยในภพปัจจุบัน ตั้งแต่ประหารตีด้วยหวายแลทวนด้วยหนังเปนต้น จนถึงตัดศีศะเสียเปนที่สุด ส่วนนี้โทษทุกข์เปนไปในปัจจุบัน ฝ่ายความทุกข์กายทุกข์ใจซึ่งได้เสวยในอบายภูมิ์ ๔ คือ นรก ดิรัจฉานกำเนิด เปรตวิสัย อสุรกาย เบื้องน่าแต่มรณไป ส่วนนี้โทษทุกข์เปนไปในสัมปรายภพเบื้องน่า โทษพิบัติสองอย่างนี้ไม่มีในกิจอันใด กิจอันนั้นชื่อว่าอนวัชชกิจ จำแนกประเภทคือกิจสมาทานองค์แห่งอุโบสถ แลทำเวยยาวัจจกรขวนขวายช่วยด้วยแรงทรัพย์แลแรงกายวาจา ปลูกอารามคือสวนไม้มีดอกแลผลแลต้นไม้ใช้ร่มเงา แลสร้างสพานเปนต้น แต่ล้วนเปนส่วนกุศลพ้นโทษให้สำเร็จศุขประโยชน์แก่ผู้อื่น แลอานิสงษ์แก่ตนเปนอเนกประการ

ต้องตามกระแสพุทธนิพนธ์ประพันธ์แสดงไว้ว่า “อารามโรปา วนโรปา เย ชนา เตสุ การกา” เปนต้น ความว่า ชนทั้งหลายเหล่าใดปลูกอารามคือสวนไม้มีดอกแลผล ปลูกต้นไม้ใช้ร่มเงา แลสร้างสพานเปนที่ลงเปนที่ข้ามให้ประชุมชนได้อาไศรยลงดื่มอาบชำระกายแลอาไศรยเดินข้ามโดยสดวก ให้ซึ่งน้ำแลบ่อน้ำแลที่อยู่พักอาไศรย บุญกุศลของชนทั้งหลายเหล่านั้น ย่อมเจริญทุกมื้อทุกเมื่อทุกทิวาราตรีกาล เมื่อเทียบพุทธนิพนธ์ภาสิตนี้แม้ชนที่ได้สถาปนาสร้างหอระฆังสำหรับตีเปนสัญญาให้พระสงฆ์รู้พร้อมกัน ในเวลาทำกิจต่าง ๆ มีสังฆกิจเปนต้น ณ ภายในพระอาราม หรือในเวลาไปด้วยกิจนิมนต์ ณ ภายนอกพระอารามก็ดี บุญกุศลของชนเหล่านี้ ก็นับเนื่องในนิพัทธกุศลเจริญมิได้เว้นว่างทั้งกลางวันแลกลางคืนเสมอกัน อนึ่ง อนวัชชกรรมต่างโดยมุขคือสร้างสพานแลหอระฆังเปนต้นดังนี้ นับเนื่องในอนุคามิกนฤธิขุมทรัพย์กำกับติดตามอำนวยผล ให้บุคคลผู้สร้างได้เสวยศุขทุกชาติทุกภพจบอวสาน เพราะว่าปุริสเวลาที่จำเปนจะต้องละโลกนี้ไปสู่ปรโลกน่า ถือเอาบุญมัยนิธิสิ่งเดียวเท่านี้ไปแลเปนทรัพย์ไม่ทั่วไปแก่ผู้อื่น โจรไม่สามารถจะลอบลักนำไปได้ ธีรชาติปราชญ์ผู้มีปัญญาควรทำบุญทั้งหลายเครื่องชำระแผ้วในสันดานให้ผ่องใส เพื่อได้บุญมัยนฤธิ ซึ่งมีคุณานุภาพให้ความใคร่ความประสงค์ แก่เทพยดามนุษย์ชนทั่วโลกทั่วภพจบสัตววิสัย อนวัชชกิจมีอานิสงษ์เปนอเนกนัยวิจิตรดังพรรนามาฉนี้ เพราะฉนั้นนรชาติสาธุชนควรบำเพ็ญกุศลส่วนอนวัชชกิจไว้ให้เปนอาจิณปฏิบัติ ด้วยความไม่ประมาทในกาลทั้งปวง สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลส่วนอนวัชชกิจครั้งนี้ เปนมหายัญญวิธีโกลาหล ควรเปนที่สรรเสิญแห่งสาธุชนในพระพุทธศาสนา นับว่าเปนอรรคสาสนูปถัมภก์ยกย่องพระพุทธสาสนาอันเนื่องมาในธรรมิกวงษ์ อันดำรงสืบมาในเบื้องต้นพุทธกาล ด้วยอำนาจพระราชกุศลประโยคสมบัติหากบันดานให้เปนไปขอสรรพศิริสวัสดิพิพัฒน์มงคลพระชนมศุขสถาพรจงประสิทธิสำเร็จ แด่

สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ให้ทรงพระเกษมสำราญนิราษภยูปัทวโรคาพาธพยาธิทุกข์ ให้เสด็จดำรงในมไหสวริยสมบัติศุขสิ้นกาลนาน อนึ่งพระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการ ซึ่งได้ออกพระนามแลนามมาแล้ว ณ เบื้องต้น ตลอดถึงบุคคลที่ได้รับซื้อถ้วยงาแลพระบรมรูปมาได้รับพระราชทานส่วนสร้างสพานแลหอระฆัง สำหรับพระอารามวัดเบญจมบพิตร ร่วมกันกับพระราชกุศลของสมเด็จบรมบพิตร ณ ครั้งคราวนี้ นับว่าเปนบุญราษีอันประเสริฐมหัศจรรย์ ควรที่เทพยดามนุษย์พุทธสาสนิกชนทั้งหลายจะอนุโมทนาสาธุการสรรเสิญ แลจงถึงความเจริญด้วยที่ฆายุศุขสถาพรนฤมลพ้นสรรพโรคาพาธ ด้วยอำนาจพระกุศลแลกุศลปโยคสมบัติ หากให้เปนไปโดยพระหฤทัยประสงค์ทุกประการ.

การไหว้พระพุทธชินราชประจำปี
แลถวายผ้าจำพรรษาวัดเบญจมบพิตร

ด้วยการไหว้พระพุทธชินราชประจำปี วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ใน รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ นี้ ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงาน จัดการเหมือนอย่างปีก่อน ๆ

เจ้าพนักงานได้ตกแต่งรั้วซุ้มโคมไฟ แลประดับด้วยธงรอบเขตรพระ อารามทั่วไป ข้างพระอุโบสถด้านเหนือแลด้านใต้ ตั้งร้านสำหรับขายสิ่งของ เครื่องใช้สอย แลเครื่องบริโภคต่าง ๆ เปนสาย ๆ แลที่หลังพระระเบียงอีกหมู่ หนึ่ง ตั้งแต่คลองหลังวัดไปถึงริมถนนเบญมาศนอกอีกหมู่หนึ่ง แลมีโรง มหรศพแซกบางแห่ง แลได้โปรดเกล้าฯให้เชิญพระสากยสิงห์ แลพระพุทธรูป ศิลาซึ่งห้างบอมเบเบอม่า เชิญมาแต่มาลาคานต่อเขตแดนประเทศอินเดีย มา ทูลเกล้าฯถวาย มาประดิษฐานที่ปรำหลังพระอุโบสถ ส่วนพระพุทธรูปซึ่ง ประดิษฐานอยู่ที่พระระเบียง แลที่พลับพลาระหว่างกลางพระระเบียง แลที่ใน ศาลาบัณณรสภาค ซึ่งพระบรมวงษานุวงษ์ แลข้าราชการรับปฏิบัติก็ได้ตกแต่ง ขัดสี แลตั้งเครื่องสักการบูชาพร้อมเสร็จ

วันที่ ๑๒ ธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ ตรงกับจันทรคติกาล วัน เสาร์ขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือนอ้าย ปีขานจัตวาศก จุลศักราช ๑๒๖๔ เปนวัน กำหนดเปิดร้าน เวลาย่ำค่ำ ๒๐ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรถ พระที่นั่ง แต่วังสวนดุสิตไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราชแล้ว เสด็จออกจากพระอุโบสถ โปรดเกล้าฯ ให้พระยาวุฒิการบดีนิมนต์พระสงฆ์สามเณรวัดเบญจมบพิตรแลสมเด็จพระวันรัต พระมงคลทิพยมุนีที่มาช่วย เพื่อไปเที่ยวชมร้านแลที่ต่าง ๆ ครั้นพระสงฆ์สามเณร

มาพร้อมแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงนำพระสงฆ์สามเณรไปเที่ยวชมร้าน แลทรงจุดเทียนนมัสการพระสากยสิงห์ แลพระพุทธรูปศิลาที่ปรำหลังพระอุโบสถแล้ว ทรงพาพระสงฆ์สามเณรเที่ยวชมร้านต่อไป แลได้ทรงซื้อของที่ควรแก่สมณบริโภคใช้สอยถวายพระสงฆ์สามเณรตามสมควร แล้วทรงพาพระสงฆ์สามเณรไปขึ้นเขาวงก์ พระสงฆ์สามเณรจุดเทียนบูชาพระพุทธรูป แลรูปรอยพระพุทธบาทรูปพระฉาย ซึ่งประดิษฐานอยู่บนเขาวงก์นั้นแล้ว ทรงพากลับมา เวลา ๒ ทุ่มเศษ เสด็จประทับที่ร้านเจ้าหมื่นสรรพเพธภักดี ซึ่งตั้งขายเครื่องอาหารตอนหลังพระระเบียง เสวยพร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ ครั้นเสวยเสร็จแล้ว เสด็จมาทอดพระเนตรรูปพระจีน ซึ่งจีนเทียมซุนนิกบ้านตำบลวัดเทพศิรินธราวาศแห่มาถวาย ตั้งอยู่ที่พลับพลาที่ไว้ศิลารอยพระพุทธบาทระหว่างกลางพระระเบียงแล้ว เสด็จไปประทับที่ร้านสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชเทวี แล้วเสด็จไปทอดพระเนตรละครแขกเรียกว่าบังซาวัน ซึ่งตั้งเล่นอยู่ที่โรงโขนหลวง แล้วเสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลา ๗ ทุ่มเศษ

วันที่ ๑๓ ธันวาคม เวลาบ่ายโปรดเกล้าฯ ให้มีเทศนาเปนธรรมทานที่ศาลาบัณณรสภาคกัณฑ์หนึ่ง พระครูวินัยธรรมบุตร วัดเบญจมบพิตร เปนผู้เทศนาแสดงพระพุทธคุณ แลมีเครื่องไทยธรรมบูชากัณฑ์กับปัจจัยมูลราคาตำลึงกึ่งด้วย เวลาย่ำค่ำเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิตไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราชแล้ว เสด็จออกจากพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระสากยสิงห์ แลพระพุทธรูปศิลาที่ปรำหลังพระอุโบสถแล้ว เสด็จไปทอดพระเนตรพระพุทธรูป ซึ่งประดิษฐานอยู่ที่พระระเบียงทั่วแล้ว เสด็จไปทอดพระเนตรห้องกระจก คนพิการไม่มีแขนขา ห้องรูปภาพกลไกต่าง ๆ แล้วเสด็จไปประทับทอดพระเนตรละครของเลื่อน ภรรยาหลวงฤทธินายเวร พุด พอ

สมควรแก่เวลาแล้ว เสด็จกลับมาประทับที่ร้านพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์ เสวยพร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ ครั้นเสวยเสร็จแล้ว ทรงพบราชทูตยี่ปุ่นแลภรรยา กับข้าราชการยี่ปุ่นซึ่งไปเที่ยวชมร้านได้เฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท มีพระราชดำรัสด้วยตามสมควร โปรดให้ราชทูตยี่ปุ่นแลภรรยากับพวกพ้องไปชมพระพุทธชินราชแลพระพุทธรูปศิลาที่โรงปรำหลังพระอุโบสถ แลเที่ยวชมร้านมรฎกของพระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าอนุสรณ์ศิริประสาธน์ แลเจ้าจอมมารดาเกสร แล้วเสด็จไปประทับที่ร้านพระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ เสวยเครื่องว่าง เสร็จการเสวยแล้ว เสด็จประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราช เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลา ๗ ทุ่มเศษ

วันที่ ๑๔ ธันวาคม เวลาบ่ายโปรดเกล้าฯให้มีเทศนาเปนธรรมทานอย่างวันก่อนกัณฑ์หนึ่ง พระครูสัพทวิมล เหว่า ปเรียญ ๓ ประโยค วัดเบญจมบพิตร เปนผู้เทศนาแสดงพระธรรมคุณ แลมีเครื่องไทยธรรมบูชากัณฑ์กับปัจจัยมูลราคาตำลึงกึ่งด้วย เวลาทุ่มหนึ่งกับ ๓๐ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิต ไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราช แล้วเสด็จออกจากพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระสากยสิงห์ แลพระพุทธรูปศิลาที่ปรำหลังพระอุโบสถ แล้วเสด็จไปทอดพระเนตรพระระเบียง แลโปรดเกล้าฯให้กรรมการตรวจตัดสินการตกแต่งพระพุทธรูป แลผู้ตั้งเครื่องสักการบูชาที่พระระเบียง แลที่พลับพลาระหว่างกลางพระระเบียง แลที่ในศาลาบัณณรสภาค แล้วเสด็จไปประทับที่ร้านท่านผู้หญิงเปลี่ยน เสวยพร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ ครั้นเสวยแล้ว เสด็จไปทอดพระเนตรลิเกของพระยาเพชรปาณี แลลิเกของพระฤทธิ์เดชะ แล้วเสด็จไปทอดพระเนตรร้านขายของ แลประทับที่ร้านพระยานนทบุรี ทรงฟังเครื่องเก็บเสียงพอสมควรแก่เวลาแล้ว เสด็จไปประทับ

เสวยเครื่องว่างที่ร้านพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์ พร้อมด้วยบรมวงษานุวงษ์ ครั้นเสวยแล้ว เสด็จประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราช แล้วเสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลา ๗ ทุ่มเศษ

วันที่ ๑๕ ธันวาคม ตรงกับจันทร์คติกาล วันอังคาร แรมค่ำหนึ่ง เดือนอ้าย เวลาบ่ายโปรดเกล้าฯให้มีเทศนาเปนธรรมทานอย่างวันก่อนกัณฑ์หนึ่ง พระครูมงคลวิลาศซาว ปเรียญ ๓ ประโยค วัดเบญจมบพิตร เปนผู้แสดงพระสังฆคุณ แลมีเครื่องไทยธรรมบูชากัณฑ์กับปัจจัยมูลราคาตำลึงกึ่งด้วย ในวันนี้เปนวันที่พระสงฆ์สามเณรตามคณะต่าง ๆ ไปประชุมพร้อมกันทำวัตรสวดพระพุทธมนต์ ครั้นเวลาบ่าย ๓ โมง พระสงฆ์สามเณรไปที่วัดเบญจมบพิตร จุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราชแล้ว ไปพักที่บนพระที่นั่งทรงธรรม แลที่ศาลาบัณณรสภาค เวลาย่ำค่ำ ๔๐ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิตไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จขึ้นไปประทับบนพระที่นั่งทรงธรรมซึ่งพระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อยพักอยู่นั้น มีพระราชดำรัสด้วยพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส แลสมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะพอสมควรแล้ว เสด็จมาประทับที่หลังร้านสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนารถ ซึ่งเปนทางฉนวนด้านใต้ เพื่อได้ทรงถวายดอกไม้ธูปเทียนแก่พระสงฆ์สามเณรสำหรับเดินเทียน แล้วพระสงฆ์สามเณรได้รับดอกไม้ธูปเทียนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แลพระบรมวงษานุวงษ์ข้าทูลลอองธุลีพระบาทฝ่ายในฝ่ายน่า เมื่อพระสงฆ์สามเณรรับเทียนทั่วแล้วได้พากันเข้าไปในพระอุโบสถ มีสมเด็จพระราชาคณะพระราชาคณะพระครูแลปเรียญที่มีนิตยภัตรส่วนพระสงฆ์ที่เหลือจากนั้นแลสามเณรได้ไปนั่งที่พระระเบียงแลลานพระระเบียง พระสงฆ์คณะรามัญตั้งแต่พระราชาคณะเปนต้นไปนั่งที่ลานหลังพระอุโบสถ โรงปรำพระสากยสิงห พระญวน พระจีนนั่งที่รูปพระจีน พระบาทสมเด็จ

พระเจ้าอยู่หัว เสด็จเข้าไปในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราช แลเสด็จไปทรงจุดเทียนนมัสการพระสากยสิงห์ แลพระพุทธรูปศิลาที่ปรำหลังพระอุโบสถแล้ว เสด็จประทับในพระอุโบสถข้างด้านใต้ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ทรงจุดเทียน พระสงฆ์ยืนพร้อมกันแล้วนั่ง ทรงนำพระสงฆ์ทำวัตรค่ำแลสวดพระพุทธมนต์ธรรมจักรเปนต้น พระสงฆ์สามเณรซึ่งนั่งอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ ก็ได้สวดพระพุทธมนต์ขึ้นพร้อมกัน ครั้นพระสงฆ์ในพระอุโบสถสวดพระพุทธมนต์จบแล้ว พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ถวายอติเรก พระสงฆ์รับภวตุสัพพมังคลัง แล้วพระสงฆ์ซึ่งนั่งตามสถานที่ต่าง ๆ ได้มาจุดเทียนยืนพร้อมกันอยู่ที่น่าพระอุโบสถ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ได้ทรงนำสวดคำนมัสการในการเดินเทียนจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงนำพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส แล้วถึงสมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ พระครูถานานุกรม ปเรียญอันดับ สามเณร อนัมนิกาย จีนนิกายเปนที่สุด เดินเทียนไปจนรอบพระอุโบสถรอบหนึ่งแล้ว พระสงฆ์สามเณรติดเทียนที่ราวเทียนรอบพระอุโบสถนมัสการพระพุทธชินราช แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพาพระสงฆ์ไปพักฉันน้ำร้อนแลเภสัชที่ลานหลังพระอุโบสถ แลตามร้านขายสิ่งของต่าง ๆ แล้วเสด็จไปประทับที่ร้านเจ้าหมื่นสรรพเพธภักดี เสวยพร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ ครั้นเสวยแล้วเสด็จมาประทับที่ร้านมรฎก มีพระราชดำรัสด้วยพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรสพอสมควร แล้วทรงนำพระสงฆ์สามเณรไปชมพระพุทธรูปที่พระระเบียง แลดูคนพิการห้องกระจก เขาวงก์ หนังฝรั่ง แล้วทรงพากลับมาเที่ยวชมร้านขายเครื่องสิ่งของต่าง ๆ แล้วเสด็จกลับมาประทับที่ร้านมรฎกประมาณครู่หนึ่งแล้วพระสงฆ์ถวายพระพรลากลับ เสด็จประทับในพระอุโบสถทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราชเสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิตเวลา ๗ ทุ่มเศษ

วันที่ ๑๖ ธันวาคม เปนวันกำหนดถวายผ้าจำพรรษาแก่พระสงฆ์สามเณร วัดเบญจมบพิตร เวลาบ่าย พระสงฆ์สามเณรวัดเบญจมบพิตร ได้มานั่งที่พร้อมกันอยู่ในพระอุโบสถ ครั้นเวลาย่ำค่ำเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิตไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราชแล้ว ทรงประเคนใบประกาศนิยบัตรปเรียญ แก่พระสงฆ์สามเณรวัดเบญจมบพิตร ซึ่งยังไม่ได้พระราชทาน เมื่อคราวทรงตั้งเปนปเรียญเสร็จแล้ว มีพระบรมราชโองการถวายผ้าจำพรรษา พระสงฆ์สามเณรรับสาธุการแล้ว พระธรรมวโรดมถวายยถาพระสงฆ์สามเณรรับสัพพี แลถวายอนุโมทนากาลทานคาถา ถวายอติเรกรับด้วยราชาภิรักข์คาถาแลภวตุสัพพมังคลัง แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จทรงรถพระที่นั่งเข้ามาประทับในพระบรมมหาราชวัง ในการพระราชทานเลี้ยงแก่นายทหารเรือรบอังกฤษ ส่วนผ้าจำพรรษานั้นโปรดเกล้าฯให้เจ้าพนักงานนำไปที่กุฏิ เพื่อสงฆ์จะได้แจกต่อไป ครั้นเสร็จการเลี้ยงแล้ว พระบาทสมเด็จพระจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่พระบรมมหาราชวัง ไปประทับวัดเบญจมบพิตร เวลา ๔ ทุ่ม เสด็จไปทอดพระเนตรร้านขายของพอสมควรแล้วเสด็จไปประทับที่พระระเบียง พระราชทานรางวัลธงแก่ผู้ที่รับปฏิบัติตกแต่งขัดสีพระพุทธรูป แลตั้งเครื่องสักการบูชางดงามดีเปนชั้น ๆ ส่วนพระพุทธรูปที่ในศาลาบัณณรสภาค โปรดเกล้าฯให้กรรมการไปปักธง แล้วเสด็จไปประทับที่ร้านเจ้าหมื่นสรรพเพธภักดิ เสวยพร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ ครั้นเสวยแล้วเสด็จมาประทับที่ร้านมรฎก พระราชทานซองบุหรี่แก่พระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการที่รับปฏิบัติพระพุทธรูปตามชั้นรางวัลธงเสร็จแล้ว เสด็จประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราช เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลา ๘ ทุ่มเศษ เปนเสร็จการแต่เท่านี้

การมหรศพแลเครื่องดูเล่นในงานไหว้พระ

โขน	ของหลวง	รวมโรงเดียวกัน
ลคร	เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์	เล่น ๒ วัน
ลครแขก	ของบริษัทเล่นในโรงเจ้าพระยาเทเวศร์วงษ์วิวัฒน์ ๔ วัน	
ลคร	เลื่อน ภรรยาหลวงฤทธิ์นายเวร พุด	
ลิเก	พระยาเพชรปาณี	
ลิเก	พระฤทธิ์เดชะ	
ลิเก	หม่อมราชวงษ์เถาะ	
เสภารำ	พระนางเจ้าพระราชเทวี ทรงจัดการ	
หนังฝรั่ง	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ	
ห้องรูปกลไกต่าง ๆ	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ	
ห้องกระจก	” ” ”	
ถ้ำมอง	” ” ”	
ม้าหมุน	พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าอลังการ	
เขาวงก์	พระยาเวียงในนฤบาล	
พิณพาทย์เครื่องใหญ่	ของหลวง	
พิณพาทย์เครื่องใหญ่	สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้า กรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช	
พิณพาทย์เครื่องใหญ่	เจ้าพระยาเทเวศรวงศ์วิวัฒน์	
แตรวง	กรมทหารบก	
แตรวง	กรมทหารเรือ	

น่าที่ผู้จัดการในการมีงาน

สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช	๑	กองกลาง
กรมหลวงดำรงราชานุภาพ	๑	
กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา	๑	
พระยาบำเรอภักดิ์	๑	
กรมทหารเรือ	๑	ปลูกร้านแลแต่งพระระเบียง
กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ	๑	พนักงานประกาศชักชวนแลรับค่าเช่าร้าน
พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง	๑	
พระมงคลทิพมุนี	๑	
พระธรรมทานาจารย์	๑	
เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์	๑	การเล่นทั้งหลาย
พระยาอภัยรณฤทธิ์	๑	
กรมทหารบก	๑	รวังจุดไฟ
กรมทหารเรือ	๑	
กรมวังนอก	๑	
ขมื่นจงภักดีองค์ขวา จุดไฟตกแต่งในวัด	๑	
พระสุริยภักดี	๑	รักษาความสอาด
กรมทหารบก	๑	
ขมื่นจงภักดีองค์ขวา รักษาความสะอาดในวัด	๑	
กรมกองตระเวน	๑	รักษาความสงบเรียบร้อย

พระยาราชสงคราม	๑	พนักงานรวังที่
พระสถิตย์นิมมานการ	๑	
เจ้าหมื่นเสมอใจราช	๑	
จมื่นจงภักดีองค์ขวา	๑	
กรมขุนสมมตอมรพันธ์	๑	เรี่ยรายเงิน
กรมทหารบก	๑	ดับไฟ
กรมทหารเรือ	๑	
พระยาอภัยรณฤทธิ์	๑	ปลูกสร้างเบ็จเสร็จ
พระยาราชสงคราม	๑	

จำนวนพระพุทธรูปที่พระรเบียงแลผู้รับปฏิบัติตกแต่ง

๑.	พระเชิญมาแต่วัดชั่งมั่น เมืองเชียงใหม่	เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์
๒.	พระเชิญมาแต่วัดพระสิงห์ เมืองเชียงใหม่	พระยาเพชรปาณี
๓.	พระเชิญมาแต่วัดบางพลูใน	พระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนริศรานุวัดติวงษ์
๔.	พระโฉมเฉลา	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม
๕.	พระเชิญมาแต่เมืองชุมพร	พระยาอนุชิตชาญูไชย
๖.	พระเชิญมาแต่วัดตูม แขวงกรุงเก่า	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นทิวากรวงษ์ประวัติ

๗.	พระเชิญมาแต่วัดร้างบ้านเมืองตระการ แขวงเมืองเชียงใหม่	พระยาอภิรักษ์ราชอุทยาน
๘.	พระเชิญมาแต่วัดป่าลาน เมืองเชียงใหม่	พระยาบำเรอภักดิ์
๙.	พระเชิญมาแต่วัดเกาะเกิด	พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงษ์
๑๐.	พระเชิญมาแต่เมืองลำปาง	พระยาสีหราชฤทธิไกร
๑๑.	พระเชิญมาแต่วัดเกาะเกิด	พระยาเวียงในนฤบาล
๑๒.	พระเชิญมาแต่วัดงาม เหมืองป่าซาง	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนราธิบประพันธ์พงษ์
๑๓.	พระเชิญมาแต่เมืองแง่ เมืองเชียงใหม่	พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าปรีดา
๑๔.	พระลีลาเชิญมาแต่วัดมหาธาตุ ยุวราชรังสฤษดิ์	พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์
๑๕.	พระเชิญมาแต่วัดราชประดิษฐาน กรุงเก่า	พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง
๑๖.	พระเชิญมาแต่วัดพระบาทตากผ้า เมืองลำพูน	พระยาอภัยรณฤทธิ์
๑๗.	พระเชิญมาแต่เมืองด้งขึ้นเมืองสวรรคโลก	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช
๑๘.	พระเชิญมาแต่เมืองตระการ แขวงเมืองเชียงใหม่	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสมมตอมรพันธุ์
๑๙.	พระเชิญมาแต่วัดร้างเมืองตระการ แขวงเมืองเชียงใหม่	พระยาเสถียรฐาปนกิตย์

๒๐. พระเชิญมาแต่วัดแก่งก้อ แขวงเมืองตาก	พระสถิตย์นิมมานการ
๒๑. พระเชิญมาแต่วัดสี่จีน เหนือบางยี่ขัน	พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นจันทบุรีนฤนารถ
๒๒. พระเชิญมาแต่เมืองภุกาม	พระยามหาเทพ
๒๓. พระฝาง	หม่อมเจ้าพร้อม ในกรมหมื่นภูมินทรภักดี
๒๔. พระเชิญมาแต่เมืองอมรปุระ	พระยานรฤทธิ์ราชหัช
๒๕. พระเจ้าทองทิพย์ เชิญมาแต่วัดพระบาทยางเวศ เมืองเชียงใหม่	เจ้าหมื่นเสมอใจราช
๒๖. พระเชิญมาแต่วัดสว่างอารมณ์ เมืองทุ่งยั้ง	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา
๒๗. พระเชิญมาแต่วัดศิริปัญญา เมืองเชียงใหม่	จมื่นจงภักดีองค์ขวา
๒๘. พระเชิญมาแต่วัดเตาหม้อ เมืองอุตรดิฐ	เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์
๒๙. พระเชิญมาแต่วัดพระบาทตากผ้า เมืองลำพูน	พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช
๓๐. พระเชิญมาแต่วัดคง เมืองลำพูน	สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช
๓๑. พระเชิญมาแต่วัดโชตนาราม	เจ้าพระยาภาสกรวงษ์
๓๒. พระลีลา	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ
๓๓. พระเชิญมาแต่วัดเกาะเกิด	พระยานรนารถภักดี
๓๔. พระเชิญมาแต่เมืองตื่นขึ้นเมืองตาก	พระยาชลยุทธโยธินทร์

๓๕. พระเชิญมาแต่วัดมหาธาตุ เมืองไชยนาท — พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าจันทรสุเทพ
๓๖. พระเชิญมาแต่เมืองทุ่งยั้ง — พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์
๓๗. พระขุดได้ที่เมืองสวรรคโลกเก่า — พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์
๓๘. พระเชิญมาแต่วัดอรุณราชวราราม — พระยาราชสงคราม
๓๙. พระเชิญมาแต่ถ้ำประทุนพระพุทธบาท — พระเจ้าบวรวงษ์เธอ กรมหมื่นจรัสพรปฏิภาณ
๔๐. พระเชิญมาแต่เมืองเชียงใหม่ — พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ
๔๑. พระเชิญมาแต่เมืองสรรค์ — พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นปราจิณกิติบดี
๔๒. พระเชิญมาแต่กรุงเก่า — พระศุภกรณ์บรรณสาร
๔๓. พระเชิญมาแต่เมืองเชียงใหม่ — พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์

พลับพลาพระพุทธบาท

๔๔. พระห้ามญาติเชิญมาแต่วัดบางอ้อยช้าง — พระยาพหลพลพยุหเสนา

ศาลาบัณณรสภาค

๔๕. พระเชิญมาแต่เมืองลำปาง — เจ้าหมื่นสรรพเพ็ธพักดี
๔๖. พระสิงห์ขุดได้ที่เมืองเชียงใหม่ — พระยาศรีสหเทพ

๔๗.	พระเชิญมาแต่วัดธาตุหลวง เมืองเชียงแสน	พระยาศรีสุนทรโวหาร
๔๘.	พระเชิญมาแต่วัดไชย เมืองลำพูน	พระยามนตรีสุริยวงษ์
๔๙.	พระเชิญมาแต่วัดพระสิงห์ เมืองเชียงใหม่	เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์
๕๐.	พระเชิญมาแต่วัดเชษฐา เมืองเชียงใหม่	พระยาสโมสรสรรพการ
๕๑.	พระเชิญมาแต่เมืองเชียงใหม่	พระยาวุฒิการบดี
๕๒.	พระเชิญมาแต่วัดชั่งมั่น เมืองเชียงใหม่	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ

รายพระนามแลนามกรรมการตรวจพระพุทธรูปแลรางวัล

ในงานไหว้พระประจำปี รัตนโกสินทนศก ๑๒๑ ที่วัดเบญจมบพิตรนี้ พระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการที่รับปฏิบัติพระพุทธรูป ซึ่งประดิษฐานอยู่ที่พระระเบียง ที่พลับพลารอยพระพุทธบาท แลที่ศาลาบัณณรสภาค ได้ตกแต่งขัดสีพระพุทธรูปแลตั้งโต๊ะเครื่องสักการบูชางดงามดี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีกรรมการตรวจตัดสินการตกแต่งพระพุทธรูป แลตั้งโต๊ะเครื่องสักการบูชา คือ พระวรวงษ์เธอพระองค์เจ้าจันทรสุเทพ ๑ พระวรวงษ์เธอพระองค์เจ้าปรีดา ๑ หม่อมเจ้าพร้อม ในกรมหมื่นภูมินทรภักดี ๑ พระยาสโมสรสรรพการ ๑ พระสถิตย์นิมมานการ ๑ พระยาศรีสุนทรโวหาร เปนเลขานุการในกรรมการ ได้ตรวจตัดสินไปในระหว่างมีงานนั้น ครั้นกรรมการตรวจตัดสินแล้ว โปรดเกล้าฯพระราชทานรางวัลธงมีตราวัดเบญจมบพิตรแก่ผู้รับปฏิบัติพระพุทธรูปแบ่งเปน ๕ ชั้นคือ ชั้นที่หนึ่งสีเหลืองมี ๓ ธง ชั้นที่สองสีแดงมี ๖ ธง ชั้นที่สามสีชมพูมี ๙ ธง ชั้นที่สี่สีเขียวมี ๑๒ ธง ชั้นที่ห้าสีม่วงมี ๒๒ ธง รวม ๕๒ ธง ดังแจ้งต่อไปนี้

พระระเบียง

รางวัลชั้นที่ ๑

๑. พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นทิวากรวงษ์ประวัติ	ขัดพระ	๓ แต้ม	รวม ๙ แต้ม
	เครื่องบูชา	๓ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๓ แต้ม	

๒. พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุน	ขัดพระ	๓ แต้ม	
สมมตอมรพันธุ์	เครื่องบูชา	๒ แต้ม	รวม ๗ แต้ม
	โต๊ะงาม	๒ แต้ม	
๓. พระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุน	ขัดพระ	๒ แต้ม	
นริศรานุวัดติวงษ์	เครื่องบูชา	๒ แต้ม	รวม ๗ แต้ม
	โต๊ะงาม	๓ แต้ม	

รางวัลชั้นที่ ๒

๔. สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้า	ขัดพระ	๒ แต้ม	
กรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช	เครื่องบูชา	๓ แต้ม	รวม ๖ แต้ม
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๕. พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุน	ขัดพระ	๒ แต้ม	
พิทยลาภพฤฒิธาดา	เครื่องบูชา	๒ แต้ม	รวม ๖ แต้ม
	โต๊ะงาม	๒ แต้ม	
๖. พระเจ้าลูกยาเธอ	ขัดพระ	๓ แต้ม	
กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์	เครื่องบูชา	๒ แต้ม	รวม ๖ แต้ม
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๗. พระเจ้าลูกยาเธอ	ขัดพระ	๒ แต้ม	
พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์	เครื่องบูชา	๒ แต้ม	รวม ๖ แต้ม
	โต๊ะงาม	๒ แต้ม	
๘. พระวรวงษ์เธอ	ขัดพระ	๒ แต้ม	
พระองค์เจ้าจันทรสุเทพ	เครื่องบูชา	๒ แต้ม	รวม ๖ แต้ม
	โต๊ะงาม	๒ แต้ม	

	ขัดพระ	๓ แต้ม	
๙. พระยาอภัยรณฤทธิ์	เครื่องบูชา	๒ แต้ม	รวม ๖ แต้ม
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	

รางวัลชั้นที่ ๓

๑๐. พระเจ้าน้องยาเธอ	ขัดพระ	๒ แต้ม	
กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์	เครื่องบูชา	๒ แต้ม	รวม ๖ แต้ม
	โต๊ะงาม	๒ แต้ม	
๑๑. พระเจ้าน้องยาเธอ	ขัดพระ	๒ แต้ม	
กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม	เครื่องบูชา	๒ แต้ม	รวม ๕ แต้ม
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๑๒. พระเจ้าน้องยาเธอ	ขัดพระ	๓ แต้ม	
กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	รวม ๕ แต้ม
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๑๓. พระเจ้าลูกยาเธอ	ขัดพระ	๒ แต้ม	
กรมหมื่นปราจิณกิติบดี	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	รวม ๕ แต้ม
	โต๊ะงาม	๒ แต้ม	
๑๔. พระเจ้าลูกยาเธอ	ขัดพระ	๒ แต้ม	
กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช	เครื่องบูชา	๒ แต้ม	รวม ๕ แต้ม
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
	ขัดพระ	๓ แต้ม	
๑๕. เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	รวม ๕ แต้ม
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	

๑๖. พระยาบำเรอภักดิ์	ขัดพระ	๓ แต้ม	รวม ๕ แต้ม
	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๑๗. ขมื่นจงภักดีองค์ขวา	ขัดพระ	๒ แต้ม	รวม ๕ แต้ม
	เครื่องบูชา	๒ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๑๘. พระศุภกรณ์บรรณสาร	ขัดพระ	๒ แต้ม	รวม ๕ แต้ม
	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๒ แต้ม	

รางวัลชั้นที่ ๔

๑๙. พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นจันทบุรีนฤนารถ	ขัดพระ	๒ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๒๐. พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าปรีดา	ขัดพระ	๑ แต้ม	รวม๔ แต้ม
	เครื่องบูชา	๒ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๒๑. เจ้าพระยาภาสกรวงษ์	ขัดพระ	๑ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
	เครื่องบูชา	๒ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๒๒. เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์	ขัดพระ	๒ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	

	ขัดพระ	๒ แต้ม	
๒๓. พระยาสีหราชฤทธิไกร	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
	ขัดพระ	๒ แต้ม	
๒๔. พระยาอนุชิตชาญไชย	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
	ขัดพระ	๒ แต้ม	
๒๕. พระยามหาเทพ	เครื่องบูชา	๒ แต้ม	รวม ๕ แต้ม
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
	ขัดพระ	๑ แต้ม	
๒๖. พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์	เครื่องบูชา	๒ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
	ขัดพระ	๒ แต้ม	
๒๗. พระยาเสถียรฐาปนกิตย์	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
	ขัดพระ	๒ แต้ม	
๒๘. พระยาอภิรักษ์ราชอุทยาน	เครื่องบูชา	๒ แต้ม	รวม ๕ แต้ม
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
	ขัดพระ	๒ แต้ม	
๒๙. พระยานรนารถภักดี	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	

๓๐. เจ้าหมื่นเสมอใจราช	ขัดพระ	๒ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	

รางวัลชั้นที่ ๕

๓๑. พระเจ้าน้องยาเธอ	ขัดพระ	๑ แต้ม	รวม ๓ แต้ม
กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๓๒. พระเจ้าน้องยาเธอ	ขัดพระ	๒ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
กรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๓๓. พระเจ้าน้องยาเธอ	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
กรมหมื่นนราธิบประพันธ์พงษ์	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๓๔. พระเจ้าลูกยาเธอ	ขัดพระ	๑ แต้ม	รวม ๓ แต้ม
พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงศ์	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๓๕. พระเจ้าบวรวงศ์เธอ	ขัดพระ	๑ แต้ม	รวม ๓ แต้ม
กรมหมื่นจรัสพรปฏิภาณ	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๓๖. หม่อมเจ้าพร้อม	เครื่องบูชา	๒ แต้ม	รวม ๓ แต้ม
ในกรมหมื่นภูมินทรภักดี	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	

๓๗. พระยาชลยุทธโยธินทร์	ขัดพระ	๑ แต้ม	รวม ๓ แต้ม
	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๓๘. พระยาอินทราธิบดี สีหราชรองเมือง	ขัดพระ	๑ แต้ม	รวม ๓ แต้ม
	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๓๙. พระยานรฤทธิ์ราชหัช	ขัดพระ	๒ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๔๐.พระยาราชสงคราม	ขัดพระ	๒ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๔๑.พระยาเวียงในนฤบาล	ขัดพระ	๒ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๔๒.พระยาเพชรปาณี	ขัดพระ	๒ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	
๔๓.พระสถิตย์นิมมานการ	ขัดพระ	๒ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
	เครื่องบูชา	๑ แต้ม	
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	

พลับพลารอยพระพุทธบาท

๔๔. พระยาพลพลพยุหเสนา	เครื่องบูชา	๒ แต้ม	รวม ๓ แต้ม
	โต๊ะงาม	๑ แต้ม	

ศาลาบัณณรสภาค

๔๕. พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ	ขัดพระ	๓ เส้น	รวม ๓ เส้น
๔๖. เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์	ขัดพระ	๒ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
๔๗. พระยาวุฒิการบดี	ขัดพระ	๒ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
๔๘. พระยามนตรีสุริยวงศ์	ขัดพระ	๒ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
๔๙. พระยาศรีสุนทรโวหาร	ขัดพระ	๒ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
๕๐. พระยาศรีสหเทพ	ขัดพระ	๒ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
๕๑. พระยาสโมสรสรรพการ	ขัดพระ	๒ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
๕๒. เจ้าหมื่นสรรพเพธภักดิ์	ขัดพระ	๑ แต้ม	รวม ๑ แต้ม

จำนวนร้านขายของวัดเบญจมบพิตร

ด้านน่า

สายเหนือ

กองมหันตโทษ	๒ ห้อง	ขายของสยามต่าง ๆ
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม	๒ ห้อง	ขายรูปต่าง ๆ

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสมมตอมรพันธุ์	๑ ห้อง	ขายตุกกระตาแลรูปสัตว์
หลวงจันทรามาตย์	๑ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นทิวากรวงษ์ประวัติ	๒ ห้อง	ขายยาต่าง ๆ
เชย ภรรยาพระพรหมบริรักษ์	๑ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
พระยาอภิรักษ์ราชอุทธยาน	๓ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
มิสเตอแกรเลอต	๒ ห้อง	ขายเครื่องเงินแลชามเบญจรงค์
เจ้าหมื่นสรรพเพธภักดี	๒ ห้อง	ขายผ้าเช็ดหน้าแลรับปักลายแลของต่าง ๆ
เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์	๑ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
จันทร์ ภรรยาพระยาวิชิตณรงค์	๑ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
มิสเตอซาซาโน	๑ ห้อง	เล่นลูกกลิ้ง
อับดุลไคยูม	๓ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
อิดสไม	๑ ห้อง	หีบเพลงแลขายผ้าโสร่ง
มิสเตอยักซิน	๓ ห้อง	ยิงเป้าแลโต๊ะหมุน

สายกลางเหนือ

ขมื่นจงภักดีองค์ขวา	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
หลวงพิศณุประสาทเวท	๑ ห้อง	ขายยา
พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์	๑ ห้อง	ขายเครื่องเล่าเรียน
พระยาเทพอรชุณ	๒ ห้อง	ขายเครื่องหวีกระจก
เทศ ภรรยาขุนพิทักษ์จตุรงค์	๑ ห้อง	ขายเข้าเกรียบแลน้ำตาล

มิสเตอแกรเลอต	อีก ๒ ห้อง	ขายของอย่างที่กล่าวมาข้างต้น
เจ้าหมื่นสรรพเพธภักดี	อีก ๒ ห้อง	” ” ”
จันทร์	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
แอส, อิเกซากิ	๒ ห้อง	ขายของยี่ปุ่นต่าง ๆ
อับดุลไคฮยุม	๑ ห้อง	เล่นลูกกลิ้ง
เอี่ยม ภรรยาพระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
เนื่อง ภรรยาพระพิศาลผลพานิช	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ

สายกลางใต้

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา	๒ ห้อง	ขายดอกไม้ธูปเทียน
เยื้อน ภรรยาพระยาราชสงคราม	๒ ห้อง	ขายเครื่องหอมแลหนังสือ กระดาษต่าง ๆ
พัน ภรรยาพระอินทรักษา	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
สยามรัถกิจ บริษัท	๓ ห้อง	ขายรถม้า
อับดุลราฮิม	๓ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
หลวงอภัยวานิช	๒ ห้อง	ขายเครื่องลายคราม
พระยาอนุรักษ์ราชมณเฑียร	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
หลวงภาษี่สมบัติบริบูรณ์	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
หม่อมเจ้าทิพยสัมพันธ์ ในพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงษ์	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ

สายใต้

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช	๙ ห้อง	การเล่นต่าง ๆ มีบิลเลียดเปนต้น
สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนารถ	๓ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชเทวี	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าอรุณวดี	๑ ห้อง	ขายผ้าแลขนมต่าง ๆ
พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าศรีนากสวาศ	๒ ห้อง	ขายผ้าสก๊อต
ร้านหลวง	๓ ห้อง	ขายของมรฎก
ธนาคารของกรมพระคลังข้างที่	๑ ห้อง	สำหรับยืมเงินแลแลกเงิน

ด้านหลัง

สายตวันออก

ทรามสงวน ภรรยาพระยามหาเทพ	๓ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
เจ้าพระยาภาสกรวงษ์	๒ ห้อง	ขายน้ำชากาแฟ
ใหญ่ ในพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ	๓ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ	๓ ห้อง	ขายบุหรี่ไม้ขีดไฟ
ท่านผู้หญิงเปลี่ยน	๒ ห้อง	ขายอาหาร

สายใต้

เจ้าจอมมารดาแพ	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
พระนางเจ้า พระราชเทวี	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
พระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์	๕ ห้อง	ขายอาหาร
เจ้าหมื่นสรรพเพธภักดี	๘ ห้อง	ขายอาหาร

สายตวันตก

นายแย้ม	๕ ห้อง	ขายหมี่ แลน้ำเล็มโมเน็ตโซดา
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนราธิบประพันธ์พงษ์	๒ ห้อง	ขายผ้าลาว แลน้ำเล็มโมเน็ดโซดา
มหมัดอารเซ็ด	๒ ห้อง	ขายอาหารและน้ำเล็มโมเน็ดโซดา
จมื่นศักดิ์บริบาล	๒ ห้อง	ขายต้นไม้แลนกต่างๆ
พระยามหามนตรี	๓ ห้อง	ขายอาหาร

สายเหนือ

หม่อมราชวงษ์ปิ๋ว ภรรยาพระยาเสถียรฐาปนกิตย์	๑ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
วาศ ในพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นราชศักดิ์สโมสร	๒ ห้อง	ขายชามเบญจรงแลของต่าง ๆ
พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นจันทบุรินฤนารถ	๒ ห้อง	ขายหนังสือแลของต่าง ๆ
พระยาอภัยรณฤทธิ์	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
พระยานนทบุรี	๒ ห้อง	ขายถ้ำมองต่าง ๆ
พระสถิตย์นิมมานการ	๒ ห้อง	ขายเครื่องเฟอนิเชอต่างๆ
บริษัทไฟฟ้า	๓ ห้อง	ขายพัดลมแลโคมไฟฟ้าต่าง ๆ
พระยาบำเรอภักดิ์	๓ ห้อง	ขายของต่าง ๆ

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ ๕ ห้อง ขายรูปแลซองบุหรี่ต่าง ๆ

ตรงกลาง

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์ ขายอาหาร

พระราชทานประกาศนิยบัตรปเรียญ

ด้วยประกาศนิยบัตรปเรียญวัดเบญจมบพิตร ซึ่งยังไม่ได้พระราชทาน เมื่อคราวทรงตั้งเปนปเรียญนั้น ครั้นเมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ เปนวันกำหนดถวายผ้าจำพรรษาพระสงฆ์สามเณร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานประกาศนิยบัตรปเรียญดังสำเนาต่อไปนี้ ในวันถวายผ้าจำพรรษาด้วย เว้นแต่พระมหาเล็กอาพาธยังไม่ได้รับพระราชทาน ส่วนพระครูใบฎีกาห่อ แลสามเณรแม้น ได้โปรดเกล้าฯ มอบให้พระธรรมวโรดมไปพระราชทาน.

กระทรวงธรรมการ

ตราเจ้าคณะใหญ่ คณะธรรมยุติกา ตราเจ้าคณะใหญ่ คณะใต้

ศุภมัสดุ พระพุทธสาสนกาล เปนอดีตภาคล่วงแล้ว ๒๔๔๔ พรรษา รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ พระบาทสมเด็จพระปรมินทมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้เปนพระบรมพุทธสาสนูปถัมภก มีพระราชประสงค์จะให้พระปริยัติธรรมเจริญรุ่งเรืองสืบอายุพระพุทธสาสนานานเนื่องไป จึงโปรดให้อาราธนาพระเถรานุเถระที่มีปรีชาญาณแตกฉานในพระไตรปิฎกธรรม มีพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ที่สมเด็จพระราชาคณะ แลสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ สมเด็จพระวันรัต เปนประธาน ประชุม ณ วัดพระศรีรัตนศาสดารามพร้อมด้วยเจ้าพนักงานกระทรวงธรรมการ มีเจ้าพระยาภาสกรวงษ์ พระยาวุฒิการบดี แลหม่อมเจ้าประภากร เปนหัวน่าจับการสอบไล่พระปริยัติธรรมพระภิกษุสามเณร ตามปริวัตรวิธี

พระมหาหรุ่ม วัดเบญจมบพิตร พรรษา ๗ อายุ ๒๘ ศิศย์สมเด็จ

พระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๒ ประโยค ได้ประโยค ๖ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๐ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จึงได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

ตราเจ้าคณะใหญ่ คณะเหนือ ตราเสมาธรรมจักร

(ต่อไปนี้ขึ้นต้นเหมือนฉบับแรก)

กระทรวงธรรมการ

สุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

พระครูปลัดเจริญ บาเรียนตรี วัดเบญจมบพิตร พรรษา ๖ อายุ ๒๗ ศิศย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๕ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๗ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จึงได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

สุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

พระครูวินัยธรโฉม วัดเบญจมบพิตร พรรษา ๕ อายุ ๒๗ ศิศย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๒ ประโยค ได้ประโยค ๕ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๐ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จึงได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

สุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

พระมหาสิน วัดเบญจมบพิตร พรรษา ๓ อายุ ๒๔ ศิศย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๒ ประโยค ได้ประโยค ๕ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๑ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จึงได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

สุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

พระครูวินัยธรรมจันทร์ วัดเบญจมบพิตร พรรษา ๓ อายุ ๒๔ ศิศย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๔ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๗ เดือนมินาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จึงได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

สุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

พระมหามน วัดเบญจมบพิตร พรรษา ๒ อายุ ๒๓ ศิศย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๔ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๐ เดือนมินาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จึงได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

สุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

พระมหาโชติ วัดเบญจมบพิตร พรรษา ๑ อายุ ๒๒ ศิศย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๔ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๐ เดือนมินาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จึงได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

สุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

พระครูใบฎีกาเหว่า วัดเบญจมบพิตร พรรษา ๑ อายุ ๒๑ ศิศย์พระธรรมไตรโลกาจารย์ แปลได้ในคราวนี้ ๓ ประโยค ได้ประโยค ๓ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๘ เดือนกุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จึ่งได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

สุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

พระขาว วัดเบญจมบพิตร พรรษา ๑ อายุ ๒๑ ศิศย์พระธรรมไตรโลกาจารย์ แปลได้ในคราวนี้ ๓ ประโยค ได้ประโยค ๓ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๘ เดือนกุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จึ่งได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

สุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

พระสาย วัดเบญจมบพิตร พรรษา ๑ อายุ ๒๑ ศิษย์พระธรรมไตรโลกาจารย์ แปลได้ในคราวนี้ ๓ ประโยค ได้ประโยค ๓ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๘ เดือนกุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จึ่งได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

สุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

สามเณรปลด วัดเบญจมบพิตร พรรษา อายุ ๑๓ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๔ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๐ เดือนมินาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จึ่งได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

สุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

สามเณรจันทร์ วัดเบญจมบพิตร พรรษา อายุ ๒๑ ศิษย์พระธรรมไตรโลกาจารย์ แปลได้ในคราวนี้ ๓ ประโยค ได้ประโยค ๓ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๒๐ เดือนกุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จึ่งได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

สุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

สามเณรเล็ก วัดเบญจมบพิตร พรรษา อายุ ๒๐ ศิศย์พระธรรมไตรโลกาจารย์ แปลได้ในคราวนี้ ๓ ประโยค ได้ประโยค ๓ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๒๐ เดือนกุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จึ่งได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

สุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

สามเณรนวม วัดเบญจมบพิตร พรรษา อายุ ๑๗ ศิศย์พระธรรมไตรโลกาจารย์ แปลได้ในคราวนี้ ๓ ประโยค ได้ประโยค ๓ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๒๐ เดือนกุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จึ่งได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

สุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

สามเณรห่อ วัดเบญจมบพิตร พรรษา อายุ ๒๑ ศิศย์พระธรรมไตรโลกาจารย์ แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๑ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๙ เดือนกุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จึ่งได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

สุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

สามเณรแม้น วัดเบญจมบพิตร พรรษา อายุ ๑๗ ศิศย์พระธรรมไตรโลกาจารย์ แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๑ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๙ เดือนกุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จึงได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

ประกาศนียบัตรเหล่านี้มีขอบสีต่างกันตามประโยคดังนี้

๖ ประโยค	ขอบเหลือง
๕ ประโยค	ขอบแดง
๔ ประโยค	ขอบน้ำเงิน
๓ ประโยค	ขอบเขียว
๑ ประโยค	ขอบดำ

การฉลองพระทองเจือแลลาสิกขาบท

ด้วย พระทองเจือซึ่งอุปสมบทอยู่ ณ วัดเบญจมบพิตร สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนารถได้ทรงรับปวารณาอยู่นั้น ได้โปรดเกล้าฯ ให้มีการฉลองเปนส่วนพระองค์

เจ้าพนักงานได้จัดการที่จะเจริญพระพุทธมนต์บนพระที่นั่งทรงธรรม วันที่ ๔ มกราคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ เวลาบ่ายพระสงฆ์ ๑๐ รูป ที่จะเจริญพระพุทธมนต์มีสมเด็จพระวันรัตเปนประธาน ได้นั่งที่อยู่พร้อมแล้ว ครั้นเวลาบ่าย ๕ โมงเศษ สมเด็จพระบรมราชินีนารถ เสด็จไปประทับวัดเบญจมบพิตร ประทับบนพระที่นั่งทรงธรรม ทรงพระเคนไตรแลย่ามแก่พระสงฆ์ ๆ ครองผ้าเสร็จแล้วสมเด็จพระบรมราชินีนารถ ทรงจุดเทียนนมัสการ ทรงศีล พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์สัตตปริต จบแล้วถวายอติเรก สมเด็จพระบรมราชินีนารถเสด็จกลับ

รุ่งขึ้นวันที่ ๕ มกราคม เวลาเช้า พระสงฆ์ ๑๐ รูปที่เจริญพระพุทธมนต์เมื่อวานนี้ ได้ไปนั่งที่อยู่พร้อมแล้ว เวลาเช้า ๓ โมงเศษ สมเด็จพระบรมราชินีนารถ เสด็จไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จประทับบนพระที่นั่งทรงธรรม ทรงจุดเทียนนมัสการ ทรงศีล พระสงฆ์ถวายพรพระจบแล้ว โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานประเคนอาหารบิณฑบาตแก่พระสงฆ์ ๆ รับพระราชทานฉันแล้ว ทรงประเคนเครื่องปริขารมีถลกบาตรแลหมากพลูธูปเทียนเปนต้น พระสงฆ์ถวายอนุโมทนายถาสัพพีแลถวายอติเรก จบแล้วสมเด็จพระบรมราชินีนารถเสด็จกลับเปนเสร็จการฉลอง

ครั้นวันที่ ๑๒ มกราคม เวลาเช้าโมงเศษ พระทองเจือลาสิกขาบท.

รายนามข้าราชการในมณฑลนครศรีธรรมราช ออกทุนทรัพย์ซื้อกระเบื้องน่าวัว ๒๖๐๐๐๐ แผ่นถวาย ในการสร้างวัดเบญจมบพิตร มีรายเลอียดแจ้งต่อไปนี้

พระยาวรวุฒิไวย์	จางวางกำกับราชการเมืองพัฒลุง	๘๐๐ บาท
พระยาสุขุมนัยวินิต	ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช	๕๐๐ บาท
หลวงอุดมภักดี	นายอากรรังนกเมืองสงขลา	๓๐๐ บาท
พระยาศรีธรรมราช	เมืองนครศรีธรรมราช	๒๕๐ บาท
พระยาวิเชียรคิรี	เมืองสงขลา	๒๔๐ บาท
หลวงมไหสวรรย์	ข้าหลวงคลังมณฑล	๒๔๐ บาท
พระอนันต์สมบัติ	แทนข้าหลวงสรรพากรมณฑล	๑๙๐ บาท
พระยาพิทักษเทพธานี	อธิบดีผู้พิพากษามณฑล	๑๖๐ บาท
พระอาณาจักรบริบาล	ข้าหลวงรักษาราชการเมืองพัฒลุง	๑๕๐ บาท
พระยาอภัยบริรักษ	เมืองพัฒลุง	๑๕๐ บาท
ขุนวิวิธวัฒนาจาร	พนักงานคลังบริเวณสุไหงปตานี	๑๒๐ บาท
พระยาเพชราภิบาลนฤเบศร	พระยาเมืองหนองจิก	๑๐๐ บาท
พระศิริธรรมบริรักษ์	เมืองนครศรีธรรมราช	๑๐๐ บาท
พระยาตรังคภูมาภิบาล	พนักงานคลังเมืองนครศรีธรรมราช	๑๐๐ บาท
หลวงบุรีบริบาล	อธิบดีศาลเมืองนครศรีธรรมราช	๑๐๐ บาท
หลวงรัฐการประสิทธิ์	ข้าหลวงรักษาราชการเมืองยะลา	๑๐๐ บาท
หลวงศุขเกษมสโมไทย	ผู้จัดการภาษีรัฐบาลเมืองสงขลา	๘๐ บาท
หลวงศุภไสยสโมธาน	พนักงานอัยการเมืองสงขลา	๘๐ บาท

หลวงเกษตรสารยุต	ข้าหลวงรักษาราชการเมืองตานี	๘๐ บาท
หลวงนิพัทธชนานุกูล	นายอำเภอแขวงเหนือเมืองสงลา	๘๐ บาท
ขุนวิศาลโกษาวินิต	ผู้ช่วยข้าหลวงคลังมณฑล	๘๐ บาท
หลวงบำรุงราชกิจ	ข้าหลวงรักษาราชการเมืองสายบุรี	๗๐ บาท
พระทิพกำแหงสงคราม	ผู้พิพากษาศาลเมืองพัฒลุง	๖๐ บาท
หลวงเทพภักดี	นายอำเภอปากพะยูน เมืองพัทลุง	๖๐ บาท
หลวงพิศาลวุฒิกรณ์	นายอำเภอร่อนพิลบูลย์ เมืองนครศรีธรรมราช	๕๐ บาท
หลวงพำนักนิคมคาม	นายอำเภอทุ่งสรง เมืองนครศรีธรรมราช	๕๐ บาท
ขุนภูมิเมือง	นายอำเภอปละท่า เมืองสงขลา	๕๐ บาท
หลวงปราบทุฐราษฎร์	นายอำเภอลำกะพูน เมืองนครศรีธรรมราช	๕๐ บาท
ขุนวิเศษเลขา	ผู้พิพากษาศาลเมืองสายบุรี	๕๐ บาท
ขุนบริบาลธนกิจ	พนักงานคลังเมืองนครศรีธรรมราช	๕๐ บาท
นายจั่น	ปลัดเมืองสายบุรี	๕๐ บาท
พระพลสงครารม	เมืองพัฒลุง	๔๐ บาท
หลวงอนุสรณ์สิทธิกรรม์	นายอำเภอสุชล เมืองนครศรีธรรมราช	๔๐ บาท
หลวงประจันต์จุธารักษ์	นายอำเภอพังไกร เมืองนครศรีธรรมราช	๔๐ บาท
หลวงวิบูลย์บุรนันท์	นายอำเภออุดร เมืองพัฒลุง	๔๐ บาท
หลวงสุภาคพจนพิจิตร	พนักงานอัยการเมืองนครศรีธรรมราช	๔๐ บาท
หลวงพิชิตชิโนประการ	พนักงานสรรพากรเมืองนครศรีธรรมราช	๔๐ บาท
หลวงภักดีรณฤทธิ์	ผู้ช่วยข้าหลวงเมืองสายบุรี	๔๐ บาท
หลวงวิจารณคดีราษฎร์	นายอำเภอแขวงกลางเมืองนครศรีธรรมราช	๔๐ บาท
ขุนรองบรรจงสารา	นายอำเภอพะแสงเมืองนครศรีธรรมราช	๔๐ บาท
ขุนราภักดี	ผู้พิพากษาศาลเมืองนครศรีธรรมราช	๔๐ บาท
ขุนชำนาญอักษร	นายอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	๔๐ บาท

หมื่นราษฎร์รักษา	ปลัดเมืองยะหริ่ง	๔๐ บาท
นายอั้น	ผู้รักษาเงินคลังเมืองสงขลา	๔๐ บาท
หมื่นรักษาราษฎร์	ปลัดอำเภอเมืองสายบุรี	๔๐ บาท
นายเกิด	นายอำเภอยิ่งอ เมืองสายบุรี	๔๐ บาท
หลวงเมือง	นายอำเภอเกาะเมืองยะหริ่ง	๓๐ บาท
ขุนวิสิษฐโกษาวิจารณ์	พนักงานคลังเมืองพัฒลุง	๓๐ บาท
นายเปรม	นายอำเภอแขวงกลางเมืองพัฒลุง	๓๐ บาท
นายเงิน	นายอำเภอกลางเมืองนครศรีธรรมราช	๓๐ บาท
นายเรือง	ปลัดอำเภอร่อนพิบูลย์ เมืองนครศรีธรรมราช	๓๐ บาท
นายปาล	ผู้ช่วยสรรพากรเมืองนครศรีธรรมราช	๓๐ บาท
ขุนนฤมิตรเนาวกรรม	นายร้อยเอกพลตระเวน เมืองนครศรีธรรมราช	๒๕ บาท
นายกิมเส้ง	พนักงานคลังเมืองสายบุรี	๒๕ บาท
หลวงรัฐวุฒิวิจารณ์	ข้าหลวงประจำเมืองราห์มัน	๒๐ บาท
หลวงฤทธิไกร	นายอำเภอยะหริ่ง	๒๐ บาท
หลวงพิพาคนราณัติ	พนักงานอัยการเมืองพัฒลุง	๒๐ บาท
ขุนชำนาญธุระกิจ	ปลัดอำเภอพังไกร เมืองนครศรีธรรมราช	๒๐ บาท
ขุนรองเลขาประณีต	จ่าเมืองนครศรีธรรมราช	๒๐ บาท
ขุนรองสกลนิกรกิจ	สมุห์บาญชีแขวงกลางเมืองนครศรีธรรมราช	๒๐ บาท
ขุนพิบูลย์	ปลัดอำเภอร่อนพิบูลย์ เมืองนครศรีธรรมราช	๒๐ บาท
หมื่นไกรทิพย์	สมุห์บาญชีร่อนพิบูลย์ เมืองนครศรีธรรมราช	๒๐ บาท
นายเฉื่อย	สมุห์บาญชีอำเภอเบี้ยซัดเมืองนครศรีธรรมราช	๒๐ บาท
นายแจ้ง	ปลัดอำเภอยะรังเมืองยะหริ่ง	๒๐ บาท
นายหมิว	นายอำเภอกลางเมืองยะหริ่ง	๒๐ บาท
นายอยู่	นายอำเภอกระลาภอ เมืองสายบุรี	๒๐ บาท

นายเนียม	เสมียนสรรพากรเมืองนครศรีธรรมราช	๒๐ บาท
นายแป้น	ยกรบัตรศาลเมืองนครศรีธรรมราช	๒๐ บาท
นายกล่อม	สมุห์บาญชี่แขวงอำเภอกลาง เมืองนครศรีธรรมราช	๒๐ บาท
นายเกด	เสมียนอำเภอร่อนพิบูลย์ เมืองนครศรีธรรมราช	๒๐ บาท
นายพุ่ม	เสมียนอำเภอเมืองสายบุรี	๑๕ บาท
จีนแฉ่ง	เสมียนอำเภอเมืองสายบุรี	๑๕ บาท
นายขำ	พนักงานอำเภอร่อนพิบูลย์ เมืองนครศรีธรรมราช	๑๒ บาท
นายเกิด	ปลัดอำเภอแขวงเหนือเมืองสงขลา	๑๐ บาท
นายแคล้ว	สมุห์บาญชี่แขวงเหนือเมืองสงขลา	๑๐ บาท
นายรื่น	เสมียนเมืองยะหริ่ง	๑๐ บาท
นายรุ่ง	เมืองสายบุรี	๑๐ บาท
นายแต้ม	เมืองสายบุรี	๑๐ บาท
นายกล่อม	เสมียนศาลเมืองนครศรีธรรมราช	๑๐ บาท
นายพุ่ม	เสมียนศาลเมืองนครศรีธรรมราช	๑๐ บาท
นายสิง	เมืองสายบุรี	๘ บาท
นายแข	สัศดีกองบัญชาการเมืองนครศรีธรรมราช	๗ บาท
ขุนพิทักษอาณาเขตร	เสมียนอำเภอแขวงเหนือเมืองสงขลา	๕ บาท
นายดำ	เมืองสายบุรี	๕ บาท
นายจัน	” ”	๕ บาท
นายฉิง	” ”	๕ บาท
นายพลอย	เสมียนกองบัญชาการเมืองนครศรีธรรมราช	๕ บาท

ขุนพิทักษ์เลขา	เสมียนอำเภอแขวงเหนือเมืองสงขลา	๕ บาท
นายบี่	เสมียนกองบัญชาการเมืองนครศรีธรรมราช	๕ บาท
นายเปรม	" "	๕ บาท
นายเขียน	" "	๕ บาท
นายนุต	เสมียนสรรพากรเมืองนครศรีธรรมราช	๕ บาท
นายแข	" "	๕ บาท
นายเสน	เสมียนอัยการเมืองนครศรีธรรมราช	๕ บาท
ขุนราชบุรี	ผู้ช่วยอำเภอกลางเมืองนครศรีธรรมราช	๕ บาท
นายกลิ้ง	เสมียนอำเภอร่อนพิบูลย์ เมืองนครศรีธรรมราช	๕ บาท
นายขำ	เสมียนอำเภอกะลำพูน เมืองนครศรีธรรมราช	๕ บาท
ขุนพลสงคราม	เสมียนอำเภอแขวงเหนือเมืองสงขลา	๔ บาท
นายทิ้ง	" " "	๔ บาท
นายล่อง	" " "	๔ บาท
นายพิน	" " "	๔ บาท
นายพลับ	" " "	๔ บาท
นายล้น	" " "	๔ บาท
นายไชย	" " "	๔ บาท
นายเอี่ยน	เสมียนกองบัญชาการเมืองนครศรีธรรมราช	๔ บาท
นายสง	" " "	๔ บาท
นายเลี่ยบ	" " "	๔ บาท
นายเปี้ย	เสมียนคลังเมืองนครศรีธรรมราช	๔ บาท
นายหนู	เสมียนอัยการเมืองนครศรีธรรมราช	๔ บาท
นายแผน	พันโรงกองบัญชาการเมืองนครศรีธรรมราช	๔ บาท
นายน้อม	เสมียนศาลเมืองนครศรีธรรมราช	๔ บาท

นายเนื่อง	เสมียนศาลเมืองนครศรีธรรมราช	๔ บาท
นายคล้ำ	" " "	๔ บาท
นายเทียน	" " "	๔ บาท
นายปลอด	นักการศาลเมืองนครศรีธรรมราช	๔ บาท
นายพ่วง	เสมียนอำเภอกลาย เมืองนครศรีธรรมราช	๔ บาท
นายหนู	" " "	๔ บาท
นายแจ้ง	" " "	๔ บาท
นายเกด	เสมียนอำเภอร่อนพิบูลย์เมืองนครศรีธรรมราช	๔ บาท
นายเรือง	" " "	๔ บาท
นายดำ	" " "	๔ บาท
นายชื่น	เสมียนกองบัญชาการเมืองนครศรีธรรมราช	๓ บาท
นายกิมอั้น	" " "	๓ บาท
นายเถื่อน	" " "	๓ บาท
นายรื่นใหญ่	เสมียนสรรพากรเมืองนครศรีธรรมราช	๓ บาท
นายรื่นเล็ก	" " "	๓ บาท
หมื่นศรี	คนใช้กองบัญชาการเมืองนครศรีธรรมราช	๓ บาท
นายแปลง	เสมียนศาลเมืองนครศรีธรรมราช	๓ บาท
นายแมง	พันโรงเมืองนครศรีธรรมราช	๓ บาท
นายหมี	เสมียนอำเภอกลายเมืองนครศรีธรรมราช	๓ บาท
นายหนู	เสมียนกองบัญชาการเมืองนครศรีธรรมราช	๒ บาท
นายไข	" " "	๒ บาท
นายทรวง	เสมียนสรรพากรเมืองนครศรีธรรมราช	๒ บาท
นายบุญ	เสมียนศาลเมืองนครศรีธรรมราช	๒ บาท
นายแดง	" " "	๒ บาท

นายบุตร	เสมียนศาลเมืองนครศรีธรรมราช	๒ บาท
นายกิมหลวง	เสมียนอำเภอกลาย เมืองนครศรีธรรมราช	๒ บาท
นายรอด	” ” ”	๒ บาท
นายผัน	พันโรง ” ”	๒ บาท
นายสัน	นักการ ” ”	๑ บาท
นายชิ้น	นักการ ” ”	๑ บาท
นายตุด	กำนัน ” ”	๑ บาท
	รวมทั้งสิ้น	๖๐๓๖ บาท

รายพระนามแลนามผู้ถวายเงิน

เลื่อน ภรรยาหลวงนายฤทธิ์นายเวร พุด	๑๐๐ บาท
นายอุ่ม บ้านลำไซอ่างทองใต้คลอง ๖ วา เมืองมีนบุรี	๘๐ บาท
พระหฤไทย แลสมบุญ ภรรยา	๖๑ บาท
พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าประเวศวรสมัย	๕๐ บาท
เถ้าแก่เจี๊ยก	๔๐ บาท
นายแปลก	๓๐ บาท
แห	๒๑ บาท
พระสัมพันธวงษ์เธอ พระองค์เจ้าพรรณราย	๑๖ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม	๑๑ บาท
จีนทับ	๑๐ บาท
สุดใจ บุตรพระอิศรานุภาพ	๙ บาท
เลื่อม ภรรยาพระยามนตรีสุริยวงษ์	๕ บาท
เจ้าจอมมารดาเขียน	๕ บาท

พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นปราจิณกิติบดี	๕ บาท
หม่อมเจ้าทัศนา	๕ บาท
ขมื่นจิตรเสนห์	๕ บาท
หลวงเทพโอสถ	๕ บาท
หลวงประกาศกิจการ	๕ บาท
หลวงสุจริต	๕ บาท
หลวงพรหม	๕ บาท
ขุนมหาสิทธิโวหาร	๕ บาท
นายโชติ	๕ บาท
จีนเดช	๕ บาท
จีนสาด	๕ บาท
จีนหยอย	๕ บาท
ดี	๕ บาท
ทองดี	๕ บาท
มอญ	๕ บาท
เนย	๕ บาท
เกิด	๕ บาท
ใย	๕ บาท
วอน	๕ บาท

รายเงินค่าร้านศก ๑๒๑

พระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์	๒๘๐๐ บาท
พระนางเจ้า พระราชเทวี	๑๔๐๐ บาท
สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนารถ	๑๒๐๐ บาท
สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชเทวี	๘๗๑ บาท ๒๔ อัฐ
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ	๔๐๐ บาท
อับดุลราฮิม	๒๔๐ บาท
หม่อมเจ้าทิพยสัมพันธ์ ในพระเจ้าลูกยาเธอ	
พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงษ์	๒๐๐ บาท
เนื่อง ภรรยาพระพิศาลผลพานิช	๒๐๐ บาท
พระยาบำเรอภักดิ์	๒๐๐ บาท
พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นจันทบุรีนฤนารถ	๑๖๐ บาท
เจ้าจอมเอี่ยม แลเจ้าจอมเอิบ รวมอยู่ในร้าน	
พระนางเจ้าพระราชเทวี	๑๕๐ บาท
ท่านผู้หญิงเปลี่ยน	๑๐๐ บาท
หลวงอภัยวานิช	๑๐๐ บาท
เยื้อน ภรรยาพระยาราชสงคราม	๘๑ บาท
วาศ ในพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นราชศักดิ์สโมสร	๘๐ บาท
ใหญ่ ในพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงษ์วโรปการ	๘๐ บาท
พัน ภรรยาพระอินทรักษา	๘๐ บาท
สมเด็จเจ้าพระน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช	๘๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนราธิบประพันธ์พงษ์	๘๐ บาท
หลวงภาษีสมบัติบริบูรณ์	๘๐ บาท
หม่อมราชวงษ์ปิ๋ว ภรรยาพระยาเสถียรฐาปนกิตย์	๖๐ บาท

เชย ภรรยาพระพรหมบริรักษ์	๔๐ บาท
พระยาอภัยรณฤทธิ์	๔๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าอรุณวดี	๓๐ บาท
จมื่นจงภักดีองค์ขวา	๓๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสมมตอมรพันธุ์	๒๓ บาท ๘ อัฐ
หลวงจันทรามาตย์	๑๕ บาท

การเล่น

เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์	ค่าโขนแลลคร	๑๔๐๐ บาท
พระยาเวียงในนฤบาล	ค่าเขาวงษ์	๖๐๐ บาท
บริษัทลครแขก		๓๐๕ บาท
พระฤทธิ์เดชะ	ค่าลิเก	๘๐ บาท

รายการพระราชกุศล
ในการสถาปนา วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
ภาคที่ ๘

“จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้น เพื่อต่ออายุหนังสือเก่าที่มีอายุกว่า ๑๐๐ ปี ให้มีชีวิตอยู่ในบรรณโลกต่อไปได้อีกไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ปี สำหรับเป็นแหล่งความรู้ทาง ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ โบราณคดี ประเพณีสยาม จัดพิมพ์ด้วยอักขรวิธีตามต้นฉบับเดิม ตลอดจนรูปแบบที่ใกล้เคียง...”

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕
องค์สถาปนาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
เมื่อ ๑ มีนาคม ๒๔๔๒

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์
องค์สถาปนิกออกแบบพระอุโบสถและพระระเบียง
วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

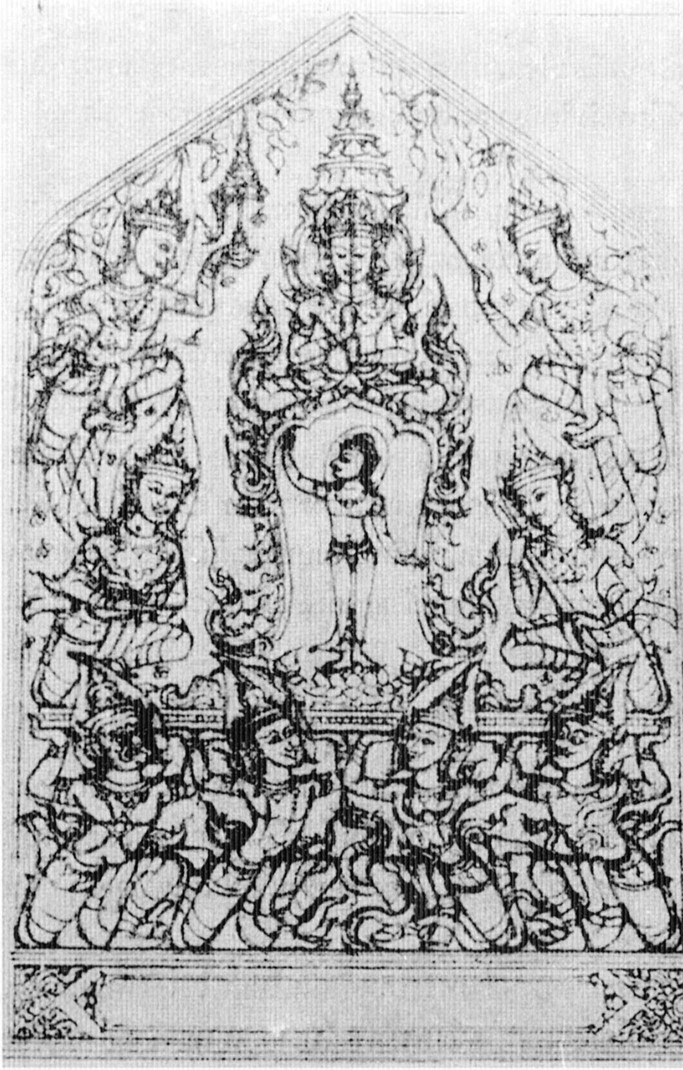

ภาพร่างถอดความจากหนังสือปฐมสมโพธิ ฝีพระหัตถ์ สมเด็จฯเจ้าฟ้า กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทูลเกล้าฯถวาย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงเลือก ตามพระราชดำริที่จะโปรดเกล้าฯให้เขียนบนช่องกระจกเหนือหน้าต่างพระอุโบสถ และให้จินตกวีแต่งฉันท์บรรยาย

ภาพนี้ "พระโพธิสัตว์ประสูติจากพระครรภ์ ท้าวสุทธาวาสมหาพรหมทั้ง ๔ รองรับพระกายด้วยข่ายทอง"

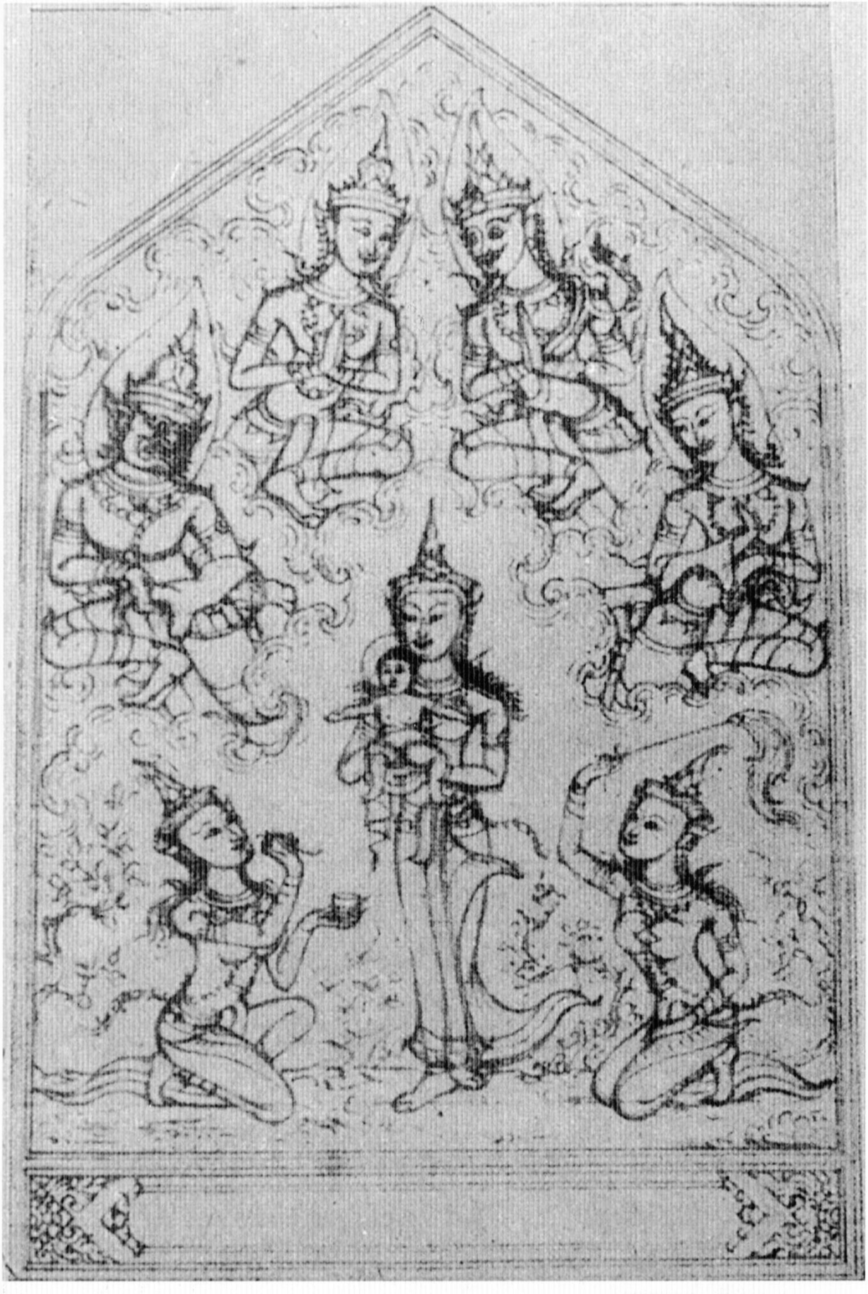

“พระมหาบุรุษ เสด็จอุฏฐาการจากหัตถ์แห่งนางนม ลงเหยียบยืนยังพื้นภูมิภาค............
แล้วมีดำรัสอาสภิวาจา”

กาฬเทวิลดาบส กุลุปกาจารย์แห่งราชสำนักเข้าเยี่ยม ปรากฏ “พระบาททั้งสองแห่งพระมหาสัตว์ กลับขึ้นไปยืนประดิษฐานอยู่บนชะฎาแห่งกาฬเทวิลดาบส”

"ราชาภิเษกพระมหาบุรุษให้เสวยราชสมบัติ"
ซึ่งปรากฏสิทธัตถะราชกุมาร นางพัดทั้งสอง พราหมณ์ปุโรหิต และเสนาบดี

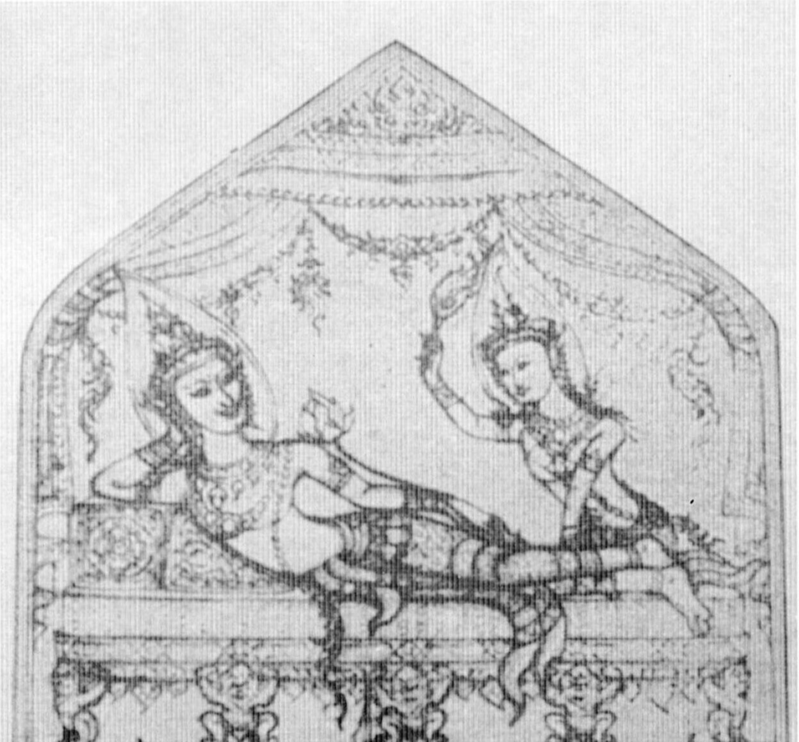

"เมื่อพระสิทธารถเสวยสุขในรมยปราสาท คือปราสาทที่สถิตในระดูเหมันต์"
ปรากฏพระสิทธัตถะบรรทม พระนางพิมพารำเพยพาลวิชนีที่ปลายพระบาท
มีนางสนมทั้ง ๕ บำเรอเบญจางคสังคีต

“เสด็จมหาภิเนษกรมณ์” สิทธัตถะเสด็จทอดพระเนตรลาพระนางพิมพา และพระโอรสราหุล ก่อนเสด็จออกมหาภิเนษกรมณ์

"เสด็จออกมหาภิเนษกรมณ์" สิทธัตถะทรงม้ากัณฐกะออกจากเมืองกบิลพัสดุ์มุ่งสู่แม่น้ำอโนมา

"เสด็จมหาภิเนษกรมณ์" เสด็จถึงริมฝั่งแม่น้ำอโนมา ทรงตัดพระเกศา อธิษฐานเพศเป็นบรรพชิต ดำเนินพระชนม์ชีพเยี่ยงนักบวชทั่วไป

ราย การ พระราช กุศล

ใน การ สถาปนา วัด เบญจม บพิตร ดุสิตวนา ราม

ภาค ที่ ๘

รัตน โกสินทร ศก ๑๒๒

โดย กระแส พระ บรม ราช โองการ

พิมพ์ ๑๐๐๐ ฉบับ

โรง พิมพ์ บำรุง นุกูล กิจ

สารบาญ

คำนำ	น่า ๑
พระราชทานตัณฑุลทาน	น่า ๒
จำนวนเข้าสาร	น่า ๓
พระราชทานประกาศนียบัตรปเรียญ	น่า ๓
ก่อพระเจดีย์ทราย	น่า ๓
สามเณรพันมาอยู่วัดเบญจมบพิตร	น่า ๕
การฉลองแลทรงตั้งปเรียญ	น่า ๖
จำนวนพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ในการ ทรงตั้งปเรียญแลรับพระราชทานฉัน	น่า ๘
พระราชทานรางวัลปเรียญ	น่า ๑๑
รายการสอบไล่พระปริยัติธรรม	น่า ๑๔
สำเนาประกาศนียบัตรปเรียญ	น่า ๒๐
วิสาขะบูชา	น่า ๒๗
การบวชนาค	น่า ๒๗
การบวชสามเณร	น่า ๓๐
ถวายพุ่มเข้าพรรษา	น่า ๓๐
พระสงฆ์ถึงมรณภาพ	น่า ๓๑
การเลื่อนแลตั้งตำแหน่งถานานุกรม	น่า ๓๑
การปวารณา	น่า ๓๒
รายนามพระสงฆ์สามเณรแลผู้ปวารณา	น่า ๓๓
การพระราชทานพระกฐิน	น่า ๓๖
รายงานมหาดเล็กทูลวัด	น่า ๔๐

ผู้ถวายบริขารพระกฐิน น่า ๔๐
บริษัทเครื่องเขียนหนังสือ น่า ๔๒
บริษัทค่าหญ้าม้าค่าจ้างคนเลี้ยงม้าแลขับรถ น่า ๔๓
ผู้ถวายเครื่องอาหารในการพระกฐิน น่า ๔๔
ผู้ตั้งเครื่องโต๊ะแลน่าต่าง น่า ๔๖
พระสงฆ์สามเณรขึ้นกุฎิ น่า ๔๘
ประกาศพระบรมราชูทิศถวายเสนาศนกุฎิสมเด็จ น่า ๕๑
ประกาศพระบรมราชูทิศถวายเสนาศนกุฎิวรรณอุทิศ น่า ๕๒
จำนวนพระสงฆ์สามเณรอยู่กุฎิ น่า ๕๓
รายงานการสร้างพระอาราม น่า ๕๖
รายงานโรงเรียนเบญจมบพิตร น่า ๕๘
เรื่องหมอ น่า ๖๑
สามเณรศรีไปอยู่วัดสุวรรณดาราราม กรุงเก่า น่า ๖๑
รายพระนามแลนามผู้ออกเงินก่อพระเจดีย์ทราย น่า ๖๒

รายการพระราชกุศล
สถาปนาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
ภาคที่ ๘

บัดนี้ ถึงกำหนดที่จะทรงบำเพ็ญพระราชกุศลงานปีวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม การพระราชกุศลงานปีเช่นนี้ เคยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้พิมพ์รายการพระราชกุศลจำหน่าย เพื่อสาธุชนจะได้อนุโมทนาเจริญกุศลราษีสืบไป ในระยะตั้งแต่ลงในรายงานภาคที่ ๗ แล้วนั้น มีการพระราชกุศลซึ่งยังมิได้กำหนดจดไว้ คือพระราชทานเข้าสารประจำปี ก่อพระเจดีย์ทรายในนักขัตฤกษสงกรานต์ ฉลองแลทรงตั้งปเรียญ วิสาขะบูชา บวชนาค ถวายพุ่มการปวารณา การพระกฐิน การขึ้นกุฎิ การพระราชกุศลทั้งปวงนี้ มีความพิสดารอยู่ในรายการเล่มนี้ ท่านผู้ใดได้รับไปอ่านแล้วจงยินดีอนุโมทนาในพระราชกุศล ด้วยอำนาจปัตตานุโมทนา ขอจงเจริญอายุวรรณศุขพลตามความปราถนา เทอญ

พระราชทานตัณฑุลทาน

ด้วยการถวายเข้าสารแก่พระสงฆ์สามเณร วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ในสมัยขึ้นปีใหม่ตามพระราชนิยมนั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้เจ้าพนักงานจัดการสีซ้อมเข้าเปลือกเปนเข้าสารแล้วเสร็จ บรรจุกระสอบขนมากองไว้ที่โรงงานน่าพระอุโบสถด้านใต้

วันที่ ๑ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ ซึ่งเปนวันขึ้นปีใหม่ พระสงฆ์ในวัดได้ลงมานั่ง ณ อาศนสงฆ์ในพระอุโบสถ มีพระธรรมวโรดมเปนประธาน

ครั้นเวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จประทับในพระอุโบสถ มีพระราชดำรัสด้วยพระธรรมวโรดมตามสมควร แล้วทรงจุดเทียนนมัสการพระ แลทรงประเคนใบประกาศพระบรมราชูทิศตัณฑุลทานแก่พระธรรมวโรดมเสร็จแล้ว พระสงฆ์ถวายอนุโมทนาด้วยคาถา อายุโท พลโท ธีโร พระธรรมวโรดมถวายอติเรก พระสงฆ์รับด้วยราชาภิรัก์ขคาถา แลภวตุ สัพ์พมังคลัง จบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกจากพระอุโบสถทอดพระเนตรการก่อสร้างในพระอารามแลเสด็จประทับบนพระที่นั่งทรงผนวช มีพระราชดำรัสด้วยพระสงฆ์ มีสมเด็จพระวันรัตเปนต้นแล้ว เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลา ๒ ทุ่มเศษ

จำนวนเข้าสาร

เข้ากล้าในภูมิ์นาบริเวณสวนดุสิต ในรัตนโกสินทรศก ๑๒๑ เก็บเกี่ยวได้ผลเปนเข้าเปลือก ๓๙ เกวียน ได้แบ่งส่วนพระราชทานให้เจ้าพนักงานสีซ้อมเปนเข้าสารได้เกวียนหนึ่งกับ ๓๕ ถัง พระราชทานเปนตัณฑุลทาน.

พระราชทานประกาศนิยบัตรปเรียญ

วันที่ ๑ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานตัณฑุลทานแก่พระสงฆ์สามเณรวัดเบญจมบพิตร ในสมัยขึ้นปีใหม่ ได้พระราชทานประกาศนิยบัตรปเรียญแก่พระมหาเล็ก เปรียญ ๓ ประโยค ซึ่งค้างมาแต่คราวถวายผ้าจำพรรษา รัตนโกสินทรศก ๑๒๑

ก่อพระเจดีย์ทราย

ด้วยในรัตนโกสินทรศก ๑๒๒ นี้ โปรดเกล้าฯให้มีการก่อพระเจดีย์ทรายที่วัดเบญจมบพิตรเหมือนศกก่อน เจ้าพนักงานได้จัดที่สำหรับก่อพระเจดีย์ทรายเปน ๔ แห่งคือ ที่ข้างพระอุโบสถด้านเหนือ จัดเปนที่สำหรับของหลวงแลของพระบรมวงษานุวงษ์ฝ่ายน่าทรงก่อ ที่ข้างพระอุโบสถด้านใต้ จัดเปนที่สำหรับข้าทูลลอองธุลีพระบาทฝ่ายน่าก่อ หลังพระอุโบสถภายในพระระเบียงจัดเปนที่สำหรับพระบรมวงษานุวงษ์ข้าทูลลอองธุลีพระบาทฝ่ายในก่อ ที่สนามหญ้าน่าพระอุโบสถด้านใต้ แลที่หลังพระระเบียง จัดเปนที่สำหรับราษฎรก่อ แลทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานรูปถ่ายตามสถานที่ต่าง ๆ ในวัด

เบญจมบพิตร แก่ผู้ที่มีความศรัทธาออกทุนทรัพย์ฉลองพระเดชพระคุณในการก่อพระเจดีย์ทราย ตั้งแต่ ๔๐ บาทขึ้นไปด้วย ในรูปถ่ายนั้นอย่างไปรสนีย์บัตรมีอักษรบอกอนุโมทนา แลมีพระบรมนามาภิไธยด้วย ส่วนโบแพรสีต่าง ๆ ๖ อย่าง ซึ่งพระราชทานเปนเครื่องหมาย ก็ยังคงมีเหมือนศกก่อน ได้เริ่มการก่อพระเจดีย์ทรายตั้งแต่เวลาเช้า วันที่ ๑๒ เมษายนเปนต้นไป เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิตไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จทอดพระเนตรพระบรมวงษานุวงษ์ข้าทูลลอองธุลีพระบาท แลราษฎรก่อพระเจดีย์ทราย แลประทับทอดพระเนตรลิเกของพระฤทธิ์เดชะ ซึ่งเล่นเปนการฉลองพระเจดีย์ทรายแล้ว เสด็จเข้าไปประทับในพระอุโบสถ ในเวลานี้โปรดเกล้าฯให้มีการเลี้ยงน้ำชาแก่พระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการ ที่โรงยกพื้นน่าพระอุโบสถด้านเหนือ ครั้นเสร็จการเลี้ยงน้ำชาแล้วโปรดเกล้าฯให้เจ้าพนักงานนิมนต์พระสงฆ์ในวัดเบญจมบพิตร กับสมเด็จพระวันรัตด้วยอีกรูปหนึ่ง รวม ๑๑ รูป เข้าไปในพระอุโบสถ เพื่อเจริญพระพุทธมนต์เปนการฉลองพระเจดีย์ทราย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราชทรงศีล พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์สัต์ตปริตจบแล้ว สมเด็จพระวันรัตถวายอติเรก พระสงฆ์รับภวตุสัพ์พมังคลัง แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสด้วยพระสงฆ์พอสมควรแล้ว เสด็จออกจากพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการกระบะมุกที่พระมหาธาตุ เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิตเวลา ๒ ทุ่มเศษ

รุ่งขึ้นวันที่ ๑๓ เมษายน เวลาเช้าพระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์เมื่อวานนี้ แลสามเณรในวัดเบญจมบพิตร ๑๕ รูป ได้เข้าไปนั่งอยู่ในศาลาบัณณรศภาค ครั้นเวลาเช้า ๕ โมง โปรดเกล้าฯให้พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นปราจิณกิติบดี เสด็จไปทรงตักบาตรส่วนของหลวง พระบรมวงษานุวงษ์

แลข้าทูลลอองธุลีพระบาท ซึ่งจัดอาหารมาตักบาตร ได้ตักบาตรพระสงฆ์สามเณรต่อไป พระสงฆ์สามเณรรับพระราชทานฉันแล้ว พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา ทรงประเคนเครื่องบริขารมีสบงหมากพลูธูปเทียนเปนต้น พระสงฆ์สามเณรถวายอนุโมทนา เวลาบ่ายโปรดเกล้าฯให้มีธรรมเทศนาที่ศาลาบัณณรศภาค สมเด็จพระวันรัตเปนผู้เทศนาแสดงอานิสงษ์พระเจดีย์ทรายกัณฑ์หนึ่ง แลเครื่องบริขารบูชากัณฑ์เทศน์ มีจีวรหมากพลูธูปเทียนแลขนมต่าง ๆ แลจัตุปัจจัยราคา ๕ ตำลึงด้วย แล้วเจ้าพนักงานได้เวียนเทียนสมโภชพระเจดีย์ทราย แลมีลิเกฉลองอย่างวานนี้ด้วย เปนเสร็จการก่อพระเจดีย์ทรายเท่านี้

สามเณรพันมาอยู่วัดเบญจมบพิตร

วันที่ ๑๒ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินในการก่อพระเจดีย์ทรายที่วัดเบญจมบพิตร สมเด็จพระพุฒาจารย์ พระกระวิวงษ์ เจ้าอธิการริด วัดพลับพลาไชยเมืองเพ็ชรบุรี นำสามเณรพันซึ่งเดิมเปนศิษย์เจ้าอธิการริดอยู่วัดพลับพลาไชย แล้วเข้ามาพักอยู่กับพระกระวิวงษ์แลสมเด็จพระพุฒาจารย์ ณ วัดอรุณราชวราราม เมื่อรัตนโกสินทรศก ๑๒๐ ได้แปลหนังสือได้ ๓ ประโยค เมื่อรัตนโกสินทรศก ๑๒๑ แปลได้อีกประโยค ๑ เปน ๔ ประโยค มาถวายตัวโดยความยินดีสมัคที่จะมาอยู่ ณ วัดเบญจมบพิตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเปนที่พอพระราชหฤทัยโปรดเกล้าฯให้มาอยู่

ครั้นวันที่ ๑๙ เมษายน สามเณรพันได้มาอยู่ที่วัดเบญจมบพิตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานปัจจัยมูล ๓๖๕ บาท แบ่งเปนนิตยภัตรนับตั้งแต่วันมาอยู่เปนต้นไปวันละ ๑ บาท เหลือนั้นตามแต่จะต้องการด้วยปัจจัยอื่น

การฉลองแลทรงตั้งปเรียญ

ด้วยพระสงฆ์ที่เปนถานานุกรมปเรียญอันดับ แลสามเณรวัดเบญจมบพิตร ซึ่งแปลพระปริยัติธรรมมีความรู้เปนปเรียญเลื่อนชั้นแลได้ใหม่ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการฉลองแลทรงตั้งเปนปเรียญที่พระที่นั่งวิมานเมฆ

วันที่ ๒๕ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ เปนวันที่จะเจริญพระพุทธมนต์ฉลองปเรียญ เวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพระที่นั่งวิมานเมฆ โปรดเกล้าฯให้เจ้าพนักงานนิมนต์พระสงฆ์ที่จะเจริญพระพุทธมนต์รวม ๑๐ รูป มีสมเด็จพระวันรัตเปนประธาน แลพระสงฆ์สามเณรปเรียญ รวม ๑๘ รูป ที่จะฟังสวดพระพุทธมนต์ไปนั่งที่แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสด้วยสมเด็จพระวันรัตแลพระธรรมวโรดมพอสมควร ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธนรสีห์ ทรงศีล พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์สัต์ตปริตจบแล้ว ทรงประเคนจีวรร่มแลนาฬิกาแก่พระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์ พระสงฆ์ถวายอติเรกถวายพระพรลาแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้น เวลายามเศษ

รุ่งขึ้นวันที่ ๒๖ เมษายน เวลาย่ำรุ่งเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพระที่นั่งวิมานเมฆ โปรดเกล้าฯให้เจ้าพนักงานนิมนต์พระสงฆ์ซึ่งเจริญพระพุทธมนต์เมื่อวานนี้ แลพระสงฆ์สามเณรปเรียญที่จะทรงตั้ง กับพระสงฆ์สามเณรวัดเบญจมบพิตรวม ๔๒ รูป พร้อมด้วยสมเด็จพระราชาคณะแลพระราชาคณะผู้สอบไล่พระปริยัติธรรมซึ่งไม่ได้อาพาธ แลไม่มีกิจที่ไปอีก ๒๗ รูป รวมทั้งสิ้น ๖๙ รูป มีพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส เปนประธาน เข้าไปที่สพานน้ำข้างพระที่นั่งวิมานเมฆด้านใต้ แล้วโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการจับฉลากเพื่อปฏิบัติพระสงฆ์สามเณรผู้ละ๒ รูป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจับสลากปฏิบัติพระสงฆ์ด้วย ๒ รูป ครั้นจับสลากเสร็จแล้ว โปรดเกล้าฯให้นิมนต์พระสงฆ์สามเณรขึ้นไปนั่งโต๊ะบน

พระที่นั่งวิมานเมฆ รับพระราชทานฉัน พระสงฆ์สามเณรรับพระราชทานฉันแล้ว พระราชทานฉลากแก่พระสงฆ์สามเณร ฉลากมีชั้น ๓ อย่างคือ เอก โท ตรี ผู้ไล่ได้รับฉลากเอกและโทตรีตามที่ทำการมากแลน้อย นอกนั้นเปนฉลากตรีทั้งสิ้น พระสงฆ์สามเณรมาขึ้นฉลากที่พระที่นั่งวิมานเมฆด้านตวันออกเสร็จแล้ว ไปนั่งเก้าอี้ ณ ที่เจริญพระพุทธมนต์เมื่อวานนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานไตรผ้าสลับแพร แลพัดพื้นโหมดรัสเซียเงินปักเลื่อมแลดิ้นทองแก่พระมหาหรุ่ม เลื่อนเปนปเรียญ ๗ ประโยค มีนิตยภัตรราคาเดือนละ ๑๐ บาท พระราชทานไตรผ้าสลับแพรแลพัดพื้นแพรเหลืองปักเลื่อม แก่พระมหาโฉม ๑ พระมหาสิน ๑ เลื่อนเปนปเรียญ ๖ ประโยค มีนิตยภัตรรูปหนึ่งราคาเดือนละ ๙ บาท พระราชทานไตรผ้าสลับแพรแลพัดพื้นแพรแดงปักเลื่อมแก่พระมหาจันทร์ ๑ พระมหามน ๑ พระมหาโชติ ๑ เลื่อนเปนปเรียญ ๕ ประโยค มีนิตยภัตรรูปหนึ่งราคาเดือนละ ๘ บาท พระราชทานไตรผ้าสลับแพรแลพัดพื้นแพรน้ำเงินปักเลื่อม แก่พระครูมงคลวิลาศขาว ๑ พระมหาเล็ก ๑ พระครูสังฆรักขิตสาย ๑ เลื่อนเปนปเรียญ ๔ ประโยค มีนิตยภัตรรูปหนึ่งราคาเดือนละ ๖ บาท พระราชทานไตรผ้าแลพัดพื้นแพรเขียวปักเลื่อม แก่พระครูวินัยธรรมบุตร ๑ พระครูใบฎีกาห่อ ๑ พระบาง ๑ เปนปเรียญ ๓ ประโยค พระราชทานไตรผ้าสลับแพรแลพัดใบตาลขอบขลิบลูกไม้ ใจกลางแพรแดงปักลูกไม้แลเลื่อม แก่สามเณรปลด เลื่อนเปนปเรียญ ๕ ประโยค มีนิตยภัตรราคาเดือนละ ๘ บาท พระราชทานไตรผ้าสลับแพรแลพัดพื้นแพรน้ำเงินปักเลื่อมแก่สามเณรพัน ซึ่งจะได้อุปสมบทเปนภิกษุในปีนี้ เลื่อนเปนปเรียญ ๔ ประโยค มีนิตยภัตรราคาเดือนละ ๖ บาท พระราชทานไตรผ้าสลับแพรแลพัดใบตาลขอบขลิบลูกไม้ ใจกลางแพรน้ำเงินปักลูกไม้แลเลื่อม แก่สามเณรนวม เลื่อนเปนปเรียญ ๔ ประโยค มีนิตยภัตรราคาเดือนละ ๖ บาท พระราชทานไตรผ้าแลพัดพื้นแพรเขียวปักเลื่อมกับบาตร แก่สามเณรเจริญ ๑ สามเณรตี่ ๑ ซึ่ง

จะได้อุปสมบทเปนภิกษุในปีนี้ เปนปเรียญ ๓ ประโยค พระราชทานไตรผ้าแลพัดใบตาลขอบขลิบลูกไม้ ใจกลางแพรเขียวปักลูกไม้แลเลื่อมกับบาตรแก่สามเณรแม้น เปนปเรียญ ๓ ประโยค แลได้พระราชทานประกาศนียบัตรปเรียญในคราวนี้ด้วย ในขณะทรงตั้งปเรียญนี้ พระสงฆ์ดำรงสมณศักดิ์มีพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรสเปนประธาน ได้สวดคาถาไชยมงคล ครั้นทรงตั้งปเรียญเสร็จแล้ว พระสงฆ์ถวายอนุโมทนาถวายอติเรกแลถวายพระพรลา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประทับโต๊ะเสวยพร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ ส่วนข้าราชการก็ได้รับพระราชทานเลี้ยงเหมือนกัน เวลาเช้า ๔ โมงเศษ เสด็จขึ้น.

จำนวนพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ในการทรงตั้งปเรียญ แลรับพระราชทานฉัน

เจริญพระพุทธมนต์แลรับพระราชทานฉัน

สมเด็จพระวันรัต ฉลากเอก

พระธรรมวโรดม ฉลากเอก

พระมหาเหลียน ปเรียญ เดิม ๘ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๙ ประโยค วัดสุทัศน์เทพวราราม ฉลากตรี

พระมหาอยู่ ปเรียญ เดิม ๘ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๙ ประโยค วัดสระเกษ ฉลากตรี

พระมหาไคล ปเรียญ เดิม ๗ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๘ ประโยค วัดสุทัศนเทพวราราม ฉลากตรี

พระมหาอยู่ ปเรียญ เดิมเทียบ ๗ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๘ ประโยค

วัดเทพศิรินธราวาส ฉลากตรี

พระมหาเผื่อน ปเรียญ เดิม ๖ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๗ ประโยค

วัดพระเชตุพน ฉลากตรี

พระมหาวงษ์ ปเรียญ เดิม ๖ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๗ ประโยค

วัดกระษัตราธิราช กรุงเก่า ฉลากตรี

พระมหาเฮง ปเรียญ เดิม ๕ ขึ้นใหม่ ๒ เปน ๗ ประโยค

วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษดิ์ ฉลากตรี

พระมหาพรหม ปเรียญ เดิม ๔ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๕ ประโยค

วัดพระเชตุพน ฉลากตรี

รวม ๑๐ รูป

รับพระราชทานฉัน

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส	ฉลากเอก
สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์	ฉลากเอก
สมเด็จพระพุฒาจารย์	ฉลากโท
หม่อมเจ้าพระสถาพรพิริยพรต	ฉลากโท
พระพิมลธรรม	ฉลากเอก
พระสาสนโสภณ	ฉลากเอก
พระอุบาฬีคุณูปมาจารย์	ฉลากเอก
พระธรรมไตรโลกาจารย์	ฉลากตรี
พระธรรมเจดีย์	ฉลากตรี
พระธรรมโกษาจารย์	ฉลากตรี
พระเทพโมฬี	ฉลากเอก
พระราชมุนี	ฉลากตรี

พระราชโมฬี	ฉลากเอก
พระราชกระวี	ฉลากโท
พระราชเมธี	ฉลากโท
พระศรีสมโพธิ์	ฉลากโท
พระภัทรมุขมุนี	ฉลากเอก
พระสาธุศีลสังวร	ฉลากโท
พระนิกรมมุนี	ฉลากเอก
พระวินัยกิจโกศล	ฉลากตรี
พระประสิทธิ์ศีลคุณ	ฉลากโท
พระประสิทธิ์สุตคุณ	ฉลากตรี
พระวรญาณมุนี	ฉลากโท
พระกระวีวงษ์	ฉลากเอก
พระญาณสมโพธิ์	ฉลากโท
พระวิเชียรธรรมคุณาธาร	ฉลากตรี
พระธรรมปหังษนาจารย์	ฉลากโท

รวม ๒๗ รูป

พระครูปลัดสุวัฒนสุตคุณ ปเรียญ ๕ ประโยค	ฉลากตรี
พระครูศัพทวิมลเหว่า ปเรียญ ๓ ประโยค	ฉลากตรี
พระมหาจันทร์ ปเรียญ ๓ ประโยค	ฉลากตรี
สามเณรฟู	ฉลากตรี
สามเณรไชย	ฉลากตรี
สามเณรเพ็ง	ฉลากตรี
สามเณรช่วง	ฉลากตรี
สามเณรส่าน	ฉลากตรี

สามเณรใหญ่ ฉลากตรี

สามเณรคอน ฉลากตรี

สามเณรยา ฉลากตรี

สามเณรแผ้ว ฉลากตรี

สามเณรไล ฉลากตรี

สามเณรสงวน ฉลากตรี

รวม ๑๔ รูป

พระราชทานรางวัลปเรียญ

เมื่อพระสงฆ์สามเณรวัดเบญจมบพิตร เข้าแปลพระปริยัติธรรมในสนาม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จไปประทับทรงฟังบางคราว แลได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดรถหลวงไปส่งถึงวัดทุกคราวที่ไลได้ เมื่อเสร็จการแปลพระปริยัติธรรมแล้ว ได้พระราชทานรางวัลตามชั้นความรู้พร้อมกับเวลาทรงเลื่อน แลตั้งตำแหน่งปเรียญ มีจำนวนแจ้งต่อไปนี้

พระมหาหรุ่ม เดิม ๖ ขึ้น ๑ เปน ๗ ประโยค ความรู้ชั้นที่สอง ๑๔๐ บาท

พระมหาโฉม เดิม ๕ ขึ้น ๑ เปน ๖ ประโยค ความรู้ชั้นที่สอง ๑๑๐ บาท

พระมหาสิน เดิม ๕ ขึ้น ๑ เปน ๖ ประโยค ความรู้ชั้นที่สอง ๑๑๐ บาท

พระมหาจันทร์ เดิม ๔ ขึ้น ๑ เปน ๕ ประโยค ความรู้ชั้นที่สาม ๙๐ บาท

พระมหามน เดิม ๔ ขึ้น ๑ เปน ๕ ประโยค ความรู้ชั้นที่สอง ๑๐๐ บาท

พระมหาโชติ เดิม ๔ ขึ้น ๑ เปน ๕ ประโยค ความรู้ชั้นที่สอง ๑๐๐ บาท

พระครูมงคลวิลาศขาว เดิม ๓ ขึ้น ๑ เปน ๔ ประโยค ความรู้ชั้นที่หนึ่ง ๑๐๐ บาท

พระมหาเล็ก เดิม ๓ ขึ้น ๑ เปน ๔ ประโยค ความรู้ชั้นที่สอง ๙๐ บาท

พระครูสังฆรักขิตสาย เดิม ๓ ขึ้น ๑ เปน ๔ ประโยค ความรู้ชั้นที่สาม ๘๐ บาท

พระครูวินัยธรรมบุตร ขึ้น ๓ ประโยค ประโยค ๑ ประโยค ๒ ประโยค ๓ ความรู้ชั้นที่สาม ๔๐ บาท

พระครูใบฎีกาห่อ เดิม ๑ ขึ้น ๒ เปน ๓ ประโยค ประโยค ๑ ประโยค ๒ ประโยค ๓ ความรู้ชั้นที่สาม ๔๐ บาท

พระบาง ขึ้น ๓ ประโยค ประโยค ๑ ประโยค ๒ ประโยค ๓ ความรู้ชั้นที่สาม ๔๐ บาท

สามเณรปลด เดิม ๔ ขึ้น ๑ เปน ๕ ประโยค ความรู้ชั้นที่สอง ๑๐๐ บาท

สามเณรนวม เดิม ๓ ขึ้น ๑ เปน ๔ ประโยค ความรู้ชั้นที่สอง ๙๐ บาท

สามเณรเจริญขึ้น ๓ ประโยค ประโยค ๑ ความรู้ชั้นที่สาม ประโยค ๒ ประโยค ๓ ความรู้ชั้นที่สอง ๕๐ บาท

สามเณรตี่ ขึ้น ๓ ประโยค ประโยค ๑ ประโยค ๒ ความรู้ชั้นที่สอง ประโยค ๓ ความรู้ชั้นที่สาม ๕๐ บาท

สามเณรแม้น เดิม ๑ ขึ้น ๒ เปน ๓ ประโยค ประโยค ๑ ประโยค ๒ ประโยค ๓ ความรู้ชั้นที่สาม ๔๐ บาท

แลได้พระราชทานรางวัลพิเศษแก่ พระมหาเหลียน ปเรียญ ๙ ประโยค ๑๖๐ บาท พระมหาอยู่ ปเรียญ ๙ ประโยค ๑๖๐ บาท พระมหาพรหม ปเรียญ ๕ ประโยค ๘๐ บาท

รายการสอบไล่พระปริยัติธรรม

พระมหาหรุ่ม

ประโยค ๗ แปลวันที่ ๗ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๒
ปถมสามนต์ ผูก ๒๒ หนังสือ ๑๔ บันทัด
ขึ้นต้น อนภิชานัน์ติ ลงท้าย อสมนุค์คาหิยมาโนติ วุต์ตํ
แปลพักเดียว ๔๘ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

พระมหาโฉม

ประโยค ๖ แปลวันที่ ๑๘ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
มังคลัต์ถทีปนี ผูก ๑๕ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น กุสุมาราติ อผรุสตาย ลงท้าย สัน์ตกาภาเวน ปริณาเมติ
แปลพักเดียว ๕๒ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

พระมหาสิน

ประโยค ๖ แปลวันที่ ๑๘ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
มังคลัต์ถทีปนี ผูก ๒๘ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น ลาโภ อลาโภ อยโส ยโส จ ลงท้าย วิเสโส เวทิตัพ์โพติ อนุฏีกา
แปลสองพัก ๕๔ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

พระมหาจันทร์

ประโยค ๕ แปลวันที่ ๑๖ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
สารัต์ถสังคห ผูก ๕ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น ตัต์ถ จ โลกิยสรณคมนํ ลงท้าย สมาทิน์นานิ ปณีตานิ
แปลพักเดียว โมงหนึ่ง ความรู้ชั้นที่สาม

พระมหามน

ประโยค ๕ แปลวันที่ ๑๗ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
สารัต์ถสังคห ผูก ๑๒ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น อยํ มหาปถวิ อปเรสุปิ ลงท้าย อยเมต์ถ มหิจลนกถา สังคหนโย
แปลพักเดียว ๓๔ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

พระมหาโชติ

ประโยค ๕ แปลวันที่ ๑๖ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
สารัต์ถสังคห ผูก ๑๔ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น อปิจ ตาม์พปัณ์ณิทีเป ลงท้าย วิปริตํ อภิช์ชมานํ
แปลพักเดียว โมงกับ ๖ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

พระครูมงคลวิลาศขาว

ประโยค ๔ แปลวันที่ ๑๕ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
มังคลัต์ถทีปนี ผูก ๑๔ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น อนุปุพ์พิกถัน์ติ ทานัน์ตรํ ลงท้าย ตโต ปุริมสุต์ตวัณ์ณนา
แปลพักเดียว ๒๘ นาที ความรู้ชั้นที่หนึ่ง

พระมหาเล็ก

ประโยค ๔ แปลวันที่ ๑๔ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
มังคลัต์ถทีปนี ผูก ๑๑ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น อิทานิ ปิต์ติวสยุปัปัน์นานํ ลงท้าย อัต์ตปริตาปนเมว โหติ
แปลพักเดียว โมงกับ ๓ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

พระครูสังฆรักขิตสาย

ประโยค ๔ แปลวันที่ ๑๔ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑

มังคลัต์ถทีปนี ผูก ๓ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น อปิจ ปฏิรูปเทสวาโส นาม ลงท้าย สิก์ขานุต์ตริยํ
แปลพักเดียว ๔๓ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

พระครูวินัยธรรมบุตร

ประโยค ๑ แปลวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
ธรรมบทบั้นต้น ผูก ๙ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น ผัน์ทนํ จปลํ จิต์ตํ ลงท้าย ปิณ์ฑาย ปวิสึสุ
แปลพักเดียว ๕๔ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

ประโยค ๒ แปลวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
ธรรมบทบั้นปลาย ผูก ๑๕ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น อัป์ปมาทรตาติ อิมํ ลงท้าย เถโร ตถา อกาสิ
แปลพักเดียว ๓๘ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

ประโยค ๓ แปลวันที่ ๑ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
ธรรมบทบั้นต้น ผูก ๒ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น ตัต์ถ กิญ์จาปิ มโนติ ลงท้าย โส ตุณ์หี อโหสิ
แปลสองพัก โมง กับ ๓ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

พระครูใบฎีกาห่อ

ประโยค ๒ แปลวันที่ ๔ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
ธรรมบทบั้นต้น ผูก ๘ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น ตัส์มึ ขเณ จุฬปิณ์ฐโก ลงท้าย อติตํ อาหริ
แปลพักเดียว ๓๑ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

ประโยค ๓ แปลวันที่ ๗ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
ธรรมบทบั้นปลาย ผูก ๑ หนังสือ ๒๐ บันทัด

ขึ้นต้น โส กิร ยํกิญ์จิ ลงท้าย ตถา มาเสติ
แปลพักเดียว ๓๘ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

พระบาง

ประโยค ๑ แปลวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
ธรรมบทบั้นปลาย ผูก ๙ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น สัต์ถา นิสีทิต๎วา กหํ ลงท้าย ปูเชตุกาโม โหติ เยวาติ อัต์โถ
แปลพักเดียว ๓๓ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

ประโยค ๒ แปลวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
ธรรมบทบั้นต้น ผูก ๑๕ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น สัต์ถา ตัส์ส วสนัฏ์ฐานโต ลงท้าย ตํ กัม์มํ ขิณํ
แปลพักเดียว ๔๘ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

ประโยค ๓ แปลวันที่ ๑ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
ธรรมบทบั้นต้น ผูก ๒๐ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น โจรา เชฏ์ฐโก อสึ ลงท้าย เสย์โย อุต์ตมัน์ติ อัต์โถ
แปลสองพัก ๕๓ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

สามเณรปลด

ประโยค ๕ แปลวันที่ ๑๗ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
สารัต์ถสังคห ผูก ๑๐ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น อปิเจตานิ อุปมาวเสน ลงท้าย มนุส์สโลโก อุปัฏ์ฐาติ เยว
แปลพักเดียว ๓๖ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

สามเณรนวม

ประโยค ๔ แปลวันที่ ๑๕ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
มังคลัต์ถทีปนี ผูก ๖ หนังสือ ๒๐ บันทัด

ขึ้นต้น ตัต์เถว อาทิต์ตปริยายสุต์เต ปน ลงท้าย หาริโตติ นามํ กรึสุ
แปลพักเดียว ๓๖ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

สามเณรเจริญ

ประโยค ๑ แปลวันที่ ๒ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
ธรรมบทบั้นต้น ผูก ๒๐ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น ยํกิญ์จิ ยิฏ์ฐํน์ติ อิมํ ลงท้าย ปฏิพาหนุปายํ ปน น ชานาติ
แปลพักเดียว ๕๕ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

ประโยค ๒ แปลวันที่ ๓ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
ธรรมบทบั้นต้น ผูก ๑๔ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น ตํ จัณ์ฑาลกุลสหัส์สํ ลงท้าย อุป์ปาทยึสูติ
แปลพักเดียว ๓๐ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

ประโยค ๓ แปลวันที่ ๔ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
ธรรมบทบั้นต้น ผูก ๒๐ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น อัต์ตาหเวติ อิมํ ลงท้าย พ๎รห๎มโลกมัค์คกเถถาติ อาห
แปลพักเดียว โมงกับ ๒ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

สามเณรตี่

ประโยค ๑ แปลวันที่ ๒ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
ธรรมบทบั้นต้น ผูก ๑๘ กับผูก ๑๙ ต่อกัน หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น เถโร ปิ ตํ ขณัญ์เญว ลงท้าย ธัม์มสํเวโค อุปาทิ
แปลพักเดียว ๓๖ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

ประโยค ๒ แปลวันที่ ๓ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
ธรรมบทบั้นปลาย ผูก ๑๐ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น กายัป์ปโกปัน์ติ อิมํ ลงท้าย สามํ เยว คเหต๎วา คโตติ

แปลสองพัก ๓๘ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

ประโยค ๓ แปลวันที่ ๔ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑

ธรรมบทบั้นต้น ผูก ๗ หนังสือ ๒๐ บันทัด

ขึ้นต้น ตทา มาคัณฑิยาปิ ยมหํ ลงท้าย อัคคิ ทาเปสิ

แปลพักเดียว ๓๓ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

สามเณรแม้น

ประโยค ๒ แปลวันที่ ๒ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑

ธรรมบทบั้นต้น ผูก ๑๕ หนังสือ ๒๐ บันทัด

ขึ้นต้น สัตถา ตัสส จิตตัปปสาทํ ลงท้าย สุมนมาลาการวัตถุ

แปลพักเดียว ๔๗ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

ประโยค ๓ แปลวันที่ ๓ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑

ธรรมบทบั้นต้น ผูก ๑๔ หนังสือ ๒๐ บันทัด

ขึ้นต้น ภิกขู อโหวติเมหิ ลงท้าย ปัตถนํ อกาสิ

แปลพักเดียว ๕๙ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

สามเณรฟู

ประโยค ๑ แปลวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๑

ธรรมบทบั้นปลาย ผูก ๗ หนังสือ ๒๐ บันทัด

ขึ้นต้น เอวํ กิรัสส อโหสิ ลงท้าย โยคักเขมิ นาม วุจจติ

แปลพักเดียว ๓๒ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

สำเนาประกาศนียบัตรเปรียญ
กระทรวงธรรมการ

ตราเจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุติกา ตราเจ้าคณะใหญ่คณะใต้

ศุภมัสดุ พระพุทธสาสนกาล เปนอดิตภาคล่วงแล้ว ๒๔๔๕ พรรษา รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้เปนพระบรมพุทธสาสนูปถัมภก มีพระราชประสงค์จะให้พระปริยัติธรรมเจริญรุ่งเรือง สืบอายุพระพุทธสาสนานานเนื่องไป จึ่งโปรดให้อาราธนาพระเถรานุเถระที่มีปรีชาญาณแตกฉานในพระไตรปิฎกธรรม มีพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ที่สมเด็จพระราชาคณะ แลสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ สมเด็จพระวันรัต เปนประธาน ประชุม ณ วัดพระศรีรัตน-ศาสดาราม พร้อมด้วยเจ้าพนักงานกระทรวงธรรมการ มีพระยาวุฒิการบดีเปนหัวน่า จับการสอบไล่พระปริยัติธรรมพระภิกษุสามเณร ตามปริวัตรวิธี

พระมหาหรุ่ม วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๘ อายุ ๒๙ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๗ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๗ เดือนเมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จึ่งได้รับประกาศนียบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

ตราเจ้าคณะใหญ่คณะเหนือ ตราเสมาธรรมจักร

(ต่อนี้ไปขึ้นต้นเหมือนฉบับแรก)

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

พระมหาโฉม วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๖ อายุ ๒๘

ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๖ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๘ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ จึ่งได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

พระมหาสิน วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๔ อายุ ๒๕ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๖ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๘ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ จึ่งได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

พระมหาจันทร์ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๔ อายุ ๒๕ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๕ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๖ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ จึ่งได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

พระมหามน วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๓ อายุ ๒๔ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๕ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๗ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ จึ่งได้รับประกาศนียบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

พระมหาโชติ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๒ อายุ ๒๓ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๕ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๖ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ จึ่งได้รับประกาศนียบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

พระครูมงคลวิลาศขาว วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๒ อายุ ๒๒ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๔ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๕ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ จึ่งได้รับประกาศนียบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

พระมหาเล็ก วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๑ อายุ ๒๑ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๔ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๔ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ จึ่งได้รับประกาศนียบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

พระครูสังฆรักขิตสาย วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๑ อายุ ๒๒ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๔ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๔ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ จึ่งได้รับประกาศนียบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

พระครูวินัยธรรมบุตร วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๕ อายุ ๒๖ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๓ ประโยค ได้ประโยค ๓ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ จึ่งได้รับประกาศนียบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

พระครูใบฎีกาห่อ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๑ อายุ ๒๒ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๒ ประโยค ได้ประโยค ๓ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๗ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ จึ่งได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

พระบาง วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๑ อายุ ๒๑ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๓ ประโยค ได้ประโยค ๓ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ จึ่งได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

สามเณรปลด วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา อายุ ๑๔ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๕ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๗ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ จึ่งได้รับประกาศนิยบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

สามเณรนวม วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา อายุ ๑๘ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๔ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๕ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ จึ่งได้รับประกาศนียบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

สามเณรเจริญ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา อายุ ๒๑ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๓ ประโยค ได้ประโยค ๓ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๔ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ จึ่งได้รับประกาศนียบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

สามเณรตี่ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา อายุ ๒๐ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๓ ประโยค ได้ประโยค ๓ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๔ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ จึ่งได้รับประกาศนียบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

สามเณรแม้น วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา อายุ ๑๘ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๒ ประโยค ได้ประโยค ๓ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๓ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ จึ่งได้รับประกาศนียบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

สามเณรฟู วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา อายุ ๑๕ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๑ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๒๗ เดือนกุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ จึ่งได้รับประกาศนียบัตรนี้ อันประทับตราสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

ประกาศนียบัตรเหล่านี้ มีขอบสีต่างกันตามประโยค ดังนี้

๗ ประโยค	ขอบเงิน
๖ ประโยค	ขอบเหลือง
๕ ประโยค	ขอบแดง
๔ ประโยค	ขอบน้ำเงิน
๓ ประโยค	ขอบเขียว
๑ ประโยค	ขอบดำ

วิสาขะบูชา

วันที่ ๑๑ พฤษภาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ เวลา ๒ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินโดยรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิต ไปประทับวัดเบญจมบพิตรแล้ว เสด็จเข้าไปสู่ภายในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนรุ่งเทียนเครื่องนมัสการแล้ว ทรงจุดเทียนเดินพระราชทานพระสงฆ์สามเณร แลพระบรมวงษานุวงษ์ข้าราชการ ซึ่งพร้อมกันอยู่ในพระอุโบสถ แล้วเสด็จออกมาประทับที่พื้นล่างน่าพระอุโบสถ พร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ข้าราชการ ส่วนพระสงฆ์สามเณรออกมายืนอยู่ที่อัฒจันท์น่าพระอุโบสถ สมเด็จพระวันรัตนำสวดคำนมัสการสำหรับเดินเทียน พระสงฆ์สามเณรแลคฤหัสถ์ รับพร้อมกัน ครั้นจบแล้วกระทำประทักษิณรอบพระอุโบสถ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระดำเนินประทักษิณด้วย ครั้นถ้วนสามรอบแล้ว เสด็จเข้าไปประทับในพระอุโบสถ พระสงฆ์สามเณรเข้าไปนั่งที่พร้อมกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการทรงธรรม สมเด็จพระวันรัตถวายเทศนาปฐมสมโพธิโดยสังเขปจบแล้ว ทรงประเคนผ้าขาวพับจีวรธูปเทียนหมากพลูมีปัจจัยมูลราคา ๓ ตำลึง กับเครื่องอาหารต่าง ๆ บูชากัณฑ์เทศน์ด้วย พระสงฆ์ถวายอติเรก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลายามเศษ พระสงฆ์สามเณรสวดมนต์ต่อไป.

การบวชนาค

เมื่อถึงสมัยใกล้จะเข้าพรรษาเช่นนี้ เคยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สามเณรวัดเบญจมบพิตร ซึ่งมีอายุครบอุปสมบทบวชที่วัดเบญจมบพิตรทุก ๆ ปีมา ในรัตนโกสินทรศก ๑๒๒ นี้ ก็มีสามเณรซึ่งมีอายุครบควรจะอุปสมบท

ได้อีก ๔ รูปคือ สามเณรพัน ปเรียญ ๔ ประโยค ๑ สามเณรตี่ ปเรียญ ๓ ประโยค ๑ สามเณรเจริญ ปเรียญ ๓ ประโยค ๑ สามเณรช่วง ๑ จึ่งโปรดเกล้าฯให้มีการบวชนาคสามเณรทั้ง ๔ รูปนี้ที่วัดเบญจมบพิตรดังปีก่อน ๆ สามเณรพันนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานบริขารเครื่องบวชเปนนาคหลวง ส่วนสามเณรนอกนั้น โปรดเกล้าฯให้ท่านที่เปนผู้ปวารณาเปนเจ้าของจัดบริขารเครื่องบวชคือ สามเณรตี่ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพงษาดิศรมหิป เปนเจ้าของนาค สามเณรเจริญ พระยาศรีสหเทพ เปนเจ้าของนาค สามเณรช่วง พระยาบำเรอภักดิ์ เปนเจ้าของนาค

ครั้น ณ วันที่ ๒๖ มิถุนายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ ซึ่งเปนวันกำหนดที่จะอุปสมบทสามเณรทั้ง ๔ ที่ออกนามมาแล้วข้างต้นนั้น เจ้าพนักงานได้เตรียมการพร้อมเสร็จ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินโดยรถพระที่นั่งแต่พระบรมมหาราชวัง ไปประทับที่วัดเบญจมบพิตร ทรงพระดำเนินเข้าไปประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการ เจ้าพนักงานได้นำสามเณรทั้ง ๔ เดินมาแต่ศาลาสี่สมเด็จเข้าสู่ภายในพระอุโบสถ มีประโคมแตรสังข์พิณพาทย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงประเคนผ้าไตรสำหรับอุปสมบทแก่สามเณรพัน ส่วนสามเณรทั้ง ๓ นั้น เจ้าของนาคได้ประเคนไตรสำหรับอุปสมบทเปนลำดับกัน เมื่อสามเณรทั้ง ๔ ครองไตรเปลี่ยนใหม่แล้ว ไปจุดเทียนบูชาพระทั้ง ๔ รูป ครั้นบูชาพระเสร็จ สามเณรพันได้เข้าไปขอนิสัยต่อพระอุปัชฌาย์ แล้วพระสงฆ์ได้พร้อมกันกระทำอุปสมบทกรรมด้วยญัติจตุตถกรรมวาจา ให้สามเณรพันได้เปนภิกษุในพระพุทธสาศนาเหมือนด้วยภิกษุทั้งหลาย แล้วสามเณรตี่ สามเณรเจริญ สามเณรช่วง ก็ได้เข้าไปขอนิสสัยต่อพระอุปัชฌาย์เปนลำดับกัน พระสงฆ์ก็ได้กระทำอุปสมบทกรรมให้สามเณรทั้ง ๓ ได้เปนภิกษุเหมือนครั้งก่อน ครั้นเสร็จอุปสมบทแล้ว

สมเด็จพระวันรัตได้บอกอนุสาสน์แก่พระสงฆ์ที่อุปสมบทใหม่ทั้ง ๔ รูป บอกอนุสาสน์จบแล้ว โปรดให้พระสงฆ์บวชใหม่ถวายเครื่องไทยธรรมแก่พระอุปัชฌาย์คู่สวด แลพระสงฆ์ที่นั่งหัตถบาศทั่วทุกองค์ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประเคนเครื่องบริขารเครื่องบวชแก่พระมหาพัน แลได้ทรงประเคนบริขารที่ทรงช่วยแก่พระมหาตี่ พระมหาเจริญ พระช่วงทั้ง ๓ รูปด้วย พระบรมวงษานุวงษ์ข้าราชการที่เปนเจ้าของนาคแลผู้ที่ไปช่วย ก็ได้ถวายเครื่องบริขารแก่พระบวชใหม่ตามสมควร แล้วพระสงฆ์ได้ถวายอนุโมทนายถาสัพพีเปนการอนุโมทนาทั่วไป แลคาถา เต อัตถลัทธา สุขิตา เปนการอำนวยพรพระภิกษุที่บวชใหม่ แลมงคลจักรวาฬน้อยเปนการอนุโมทนาทายกแล้ว ถวายอติเรก รับภวตุสัพพมังคลัง เปนการถวายไชยมงคล เวลา ๒ ทุ่ม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับพระบรมมหาราชวัง

พระมหาพัน ๔ ประโยค	สมเด็จพระพุฒาจารย์	เปนพระอุปัชฌาย์
มีนามว่า อรุโณ	พระธรรมวโรดม พระกระวิวงษ์	เป็นกรรมวาจาจารย์
พระมหาตี่ ๓ ประโยค	สมเด็จพระวันรัต	เป็นพระอุปัชฌาย์
มีนามว่า อังกุโร	พระธรรมวโรดม พระธรรมโกษาจารย์	เป็นกรรมวาจาจารย์
พระมหาเจริญ ๓ ประโยค	สมเด็จพระวันรัต	เปนพระอุปัชฌาย์
มีนามว่า นิภาธโร	พระธรรมวโรดม พระเทพเมธี	เป็นกรรมวาจาจารย์
พระช่วง มีนามว่า เขมจาริ	สมเด็จพระวันรัต	เปนพระอุปัชฌาย์
	พระธรรมวโรดม พระธรรมไตรโลก	เป็นกรรมวาจาจารย์

การบวชสามเณร

วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ พระธรรมวโรดม ได้จัดการบรรพชานายวิงศิษย์เปนสามเณร ได้บรรพชาที่ในพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตร สมเด็จพระวันรัตเปนผู้ให้บรรพชา พระธรรมวโรดมเปนผู้ให้สรณคมน์แลสิกขาบท

ครั้นต่อมาเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ ได้บรรพชานายมังกร บุตรพระจิตรจำนง เปนสามเณรอีกรูปหนึ่ง สมเด็จพระวันรัตเปนผู้ให้บรรพชา พระธรรมวโรดมเปนผู้ให้สรณคมน์แลสิกขาบท

ถวายพุ่มเข้าพรรษา

วันที่ ๙ กรกฎาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ เวลาย่ำค่ำ ๑๕ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินจากวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในการทรงถวายพุ่มแล้ว เสด็จประทับวัดเบญจมบพิตร ทรงพระดำเนินเข้าสู่ภายในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการ ทรงถวายพุ่ม แลทรงจุดเทียนพรรษาถวายพระพุทธชินราช แล้วเสด็จออกจากพระอุโบสถ ไปทรงจุดเทียนนมัสการแลทรงถวายพุ่มพระฝางที่พระระเบียง แลพระศรีมหาโพธิ์แล้ว เสด็จขึ้นไปประทับบนพระที่นั่งทรงธรรม ทรงจุดเทียนนมัสการ ทรงถวายพุ่ม แลทรงจุดเทียนพรรษาถวายพระพุทธนรสีห์ แล้วเสด็จประทับที่ศาลาบัณณรศภาค ทรงจุดเทียนนมัสการพระ ทรงถวายพุ่มแลทรงจุดเทียนพรรษา แล้วทรงประเคนกระจาดพุ่มแก่พระสงฆ์บรรดาศักดิ์ พระสงฆ์สามเณรซึ่งพระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการฝ่ายในเปนผู้ปวารณา ได้ไปรับดอกไม้ธูปเทียนแลพุ่มที่ฉากแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงถวายพุ่มแก่สมเด็จพระวันรัต พระธรรมวโรดม พระมหาโฉม ปเรียญ ๖ ประโยค พระมหาพัน ปเรียญ ๔

ประโยค รวม ๔ รูป แล้วพระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการฝ่ายน่าซึ่งเปนผู้ปวารณา ได้ถวายพุ่มแก่พระสงฆ์สามเณรต่อไป สมเด็จพระวันรัตถวายอติเรก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จกลับประพาศวังสวนดุสิต เวลาทุ่มกับ ๑๕ นาที

วันที่ ๑๐ กรกฎาคม เปนวันเข้าปุริมพรรษา พระสงฆ์สามเณรได้ทำพิธีเข้าพรรษาอย่างปีก่อน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ได้เสด็จพระราชดำเนิน.

พระสงฆ์ถึงมรณภาพ

ด้วยพระครูวินัยธรเขียน วัดเบญจมบพิตร อาพาธเปนวรรณโรค ได้ขึ้นไปรักษาตัวอยู่ที่วัดบ้านตลุกแขวงเมืองไชยนาท เจ้าอธิการวัดนั้นเปนผู้รักษา อาการซุดหนักลง ครั้นวันที่ ๑๒ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ พระครูวินัยธรเขียน ถึงแก่มรณภาพ อายุได้ ๓๒ ปี

การเลื่อนแลตั้งตำแหน่งถานานุกรม

ด้วยพระสงฆ์ที่เปนถานานุกรมวัดเบญจมบพิตร เมื่อแปลพระปริยัติธรรมมีความรู้สูงขึ้น แลที่ถึงมรณภาพไปแล้ว ตำแหน่งถานายังว่างอยู่ พระธรรมวโรดม จึ่งได้เลื่อนแลตั้งถานานุกรม เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ ดังต่อไปนี้

พระครูปลัดสุวัฒนสุตคุณ	คงตามเดิม
พระครูวินัยธรรมบุตร ปเรียญ ๓ ประโยค	เปน พระครูวินัยธร
พระครูศัพทวิมลเหว่า ปเรียญ ๓ ประโยค	เปน พระครูวินัยธรรม
พระครูสังฆรักขิตสาย ปเรียญ ๔ ประโยค	เปน พระครูศัพทวิมล

พระครูมงคลวิลาศขาว ปเรียญ ๔ ประโยค	คงตามเดิม
พระครูใบฎีกาห่อ ปเรียญ ๓ ประโยค	เปน พระครูสังฆรักขิต
พระครูสมุห์กัน	คงตามเดิม
พระช่วง	เปน พระครูใบฎีกา

การปวารณา

เมื่อรัตนโกสินทรศก ๑๒๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงจับฉลากรับปวารณาพระสงฆ์รูปหนึ่ง แลพระบรมวงษานุวงษ์ข้าราชการได้รับปวารณาพระสงฆ์สามเณรองค์ละรูป ตลอดบรรจบรอบปีหนึ่งแล้ว ในรัตนโกสินทรศก ๑๒๒ นี้ ได้ทรงรับปวารณาสามเณรนอกจำนวนรูปหนึ่งเปลี่ยนใหม่ แลมีพระราชดำรัสบอกบุญพระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการรับปวารณาเพื่อเปนการโดยเสด็จในการพระราชกุศล ได้จับฉลากพระสงฆ์สามเณรครบจำนวนแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในการพระราชทานพระกฐินด้วย วันที่ ๒๕ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ เวลาเช้า ผู้ที่รับปวารณาได้จัดสำรับคาวหวานมาเลี้ยงพระสงฆ์สามเณรที่ศาลาบัณณรศภาค จำนวนพระสงฆ์สามเณรที่ลงมาฉัน พระสงฆ์ ๒๑ รูป สามเณร ๑๕ รูป ในจำนวนปวารณารวม ๓๖ รูป กับสามเณรนอกจำนวนอีกรูปหนึ่ง แลสมเด็จพระวันรัตอีกรูปหนึ่งด้วย

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินมาถึงวัดแล้ว เสด็จขึ้นประทับบนพระที่นั่งทรงธรรม ทรงจุดเทียนมัสการพระพุทธนรสีห์แล้ว โปรดเกล้าฯให้พระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการประเคนไตรแลใบปวารณาตามลำดับพระสงฆ์สามเณร ส่วนพระสงฆ์สามเณรที่พระบรมวงษานุวงษ์ แลข้าราชการฝ่ายในรับปวารณานั้น ได้ไปรับไตรแลใบปวารณาที่ฉาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประเคนไตรแลใบปวารณาแก่สามเณรนอกจำนวน

รูปหนึ่งส่วนของหลวงเปนที่สุด แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปประทับที่ศาลาบัณณรศภาค ครั้นพระสงฆ์สามเณรครองไตรเสร็จแล้ว ไปนั่งที่อาศน์สงฆ์ในศาลาบัณณรศภาค ทรงจุดเทียนนมัสการพระแล้ว สมเด็จพระวันรัตถวายศีลแลพระสงฆ์ถวายพรพระจบแล้ว ทรงประเคนอาหารบิณฑบาตส่วนของหลวงพระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการฝ่ายน่าที่เปนเจ้าของสำรับได้ประเคนสำรับแลปฏิบัติพระสงฆ์ต่อไป ส่วนสำรับฝ่ายในโปรดเกล้าฯให้พระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการที่มิได้อยู่ในจำนวนปวารณานั้น ประเคนแลปฏิบัติแทน พระสงฆ์สามเณรฉันแล้ว ถวายอนุโมทนาแลสัพ์พี แลถวายอติเรก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานพระกฐินต่อไป

รายนามพระสงฆ์สามเณรแลผู้ปวารณา

๑ พระธรรมวโรดม		พระยานรนารถภักดี
๒ พระครูปลัดสุวัฒนสุตคุณ		เจ้าหมื่นสรรพเพ็ธภักดี
๓ พระครูวินัยธรบุตร	ปเรียญ ๓ ประโยค	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าภัทรายุวดี
๔ พระครูวินัยธรรมเหว่า	ปเรียญ ๓ ประโยค	พระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์
๕ พระครูศัพทวิมลสาย	ปเรียญ ๔ ประโยค	หลวงสวามิภักดิ์ภูวนารถ
๖ พระครูมงคลวิลาศขาว	ปเรียญ ๔ ประโยค	พระยาเสถียรฐาปนกิตย์
๗ พระมหาหรุ่ม	ปเรียญ ๗ ประโยค	พระนางเจ้า พระราชเทวี
๘ พระมหาโฉม	ปเรียญ ๖ ประโยค	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าเยาวภาพงษ์สนิท
๙ พระมหาสิน	ปเรียญ ๖ ประโยค	สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจันทราสรัทวาร

๑๐	พระมหาจันทร์	ปเรียญ ๕ ประโยค	เจ้าจอมมารดาแพ
๑๑	พระมหามน	ปเรียญ ๕ ประโยค	พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นจันทบุรีนฤนารถ
๑๒	พระมหาโชติ	ปเรียญ ๕ ประโยค	พระยาเทพอรชุณ
๑๓	พระมหาเล็ก	ปเรียญ ๔ ประโยค	เจ้าคุณจอมมารดาเปี่ยม
๑๔	พระมหาพัน	ปเรียญ ๔ ประโยค	ท้าววรจันทร์
๑๕	พระครูสังฆรักขิตห่อ	ปเรียญ ๓ ประโยค	พระพิบูลย์พัฒนากร
๑๖	พระมหาจันทร์	ปเรียญ ๓ ประโยค	โป๋ ภรรยาพระภักดีภัทรากร
๑๗	พระมหาบาง	ปเรียญ ๓ ประโยค	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นทิวากรวงษ์ประวัติ
๑๘	พระมหาติ๋	ปเรียญ ๓ ประโยค	สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ากรมขุนพิศณุโลกประชานารถ
๑๙	พระมหาเจริญ	ปเรียญ ๓ ประโยค	พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าบุษบันบัวผัน
๒๐	พระครูสมุห์กัน		สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชเทวี
๒๑	พระครูใบฎีกาช่วง		สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนารถ
๒๒	สามเณรปลด	ปเรียญ ๕ ประโยค	พระยานรฤทธิ์ราชหัช อุทิศให้ สุ่น มารดา
๒๓	สามเณรนวม	ปเรียญ ๔ ประโยค	พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าประดิษฐาสารี
๒๔	สามเณรแม้น	ปเรียญ ๓ ประโยค	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าประภาพรรณพิไลย

๒๕	สามเณรจ้อย	ปเรียญ ๓ ประโยค	สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช มกุฎราชกุมาร
๒๖	สามเณรฟู		จัน ในกรมสมเด็จพระบำราบปรปักษ์
๒๗	สามเณรไชย		เจ้าจอมมารดาตลับ
๒๘	สามเณรเพ็ง		เจ้าจอมมารดาสุด
๒๙	สามเณรส่าน		พระยาทิพโกษา
๓๐	สามเณรใหญ่		พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง
๓๑	สามเณรเขียน		พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้า เพ็ญพัฒนพงษ์
๓๒	สามเณรคอน		เผื่อน ภรรยาพระภาษีสมบัติบริบูรณ์
๓๓	สามเณรยา		สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์
๓๔	สามเณรแผ้ว		พระเจริญราชธน
๓๕	สามเณรไล		พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าอรพินทุเพ็ญภาค
๓๖	สามเณรสงวน		สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต

นอกจำนวน

	สามเณรวิง	ของหลวง

การพระราชทานพระกฐิน

ด้วยการพระราชทานพระกฐินวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ในรัตน-โกสินทรศก ๑๒๒ นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการพระราชทานพระกฐิน เปนการพิเศษเหมือนศกก่อน ผ้าพระกฐินแล ผ้าบริวารเปนของหลวง แลโปรดเกล้าฯ ให้บอกบุญพระบรมวงษานุวงษ์ แลข้าราชการฝ่ายน่าฝ่ายใน เพื่อเปนการโดยเสด็จในการพระราชกุศลพระกฐิน ทานด้วย ฝ่ายน่าได้จัดเครื่องบริขารพระกฐิน ฝ่ายในได้จัดเครื่องอาหารตาม เคยอย่างศกก่อน ทูลเกล้าฯถวายสำหรับพระราชทานในการพระกฐิน เครื่อง บริขารแลเครื่องอาหารเหล่านี้ ได้เลือกสรรของที่ประณีตแลประดับประดา อย่างวิจิตรงดงามเปนอันมาก เครื่องบริขารนั้นจัดตั้งที่ปรำข้างพระอุโบสถด้าน ใต้ เครื่องอาหารจัดตั้งที่ปรำข้างพระอุโบสถด้านเหนือ

แลโปรดเกล้าฯ ให้ขอแรงพระบรมวงษานุวงษ์ข้าราชการที่รับปวารณา พระสงฆ์สามเณรในปีนี้บ้าง ที่มิได้รับปวารณาบ้าง นำเครื่องโต๊ะกังไสลาย ครามแลลายสีมาตั้ง พร้อมทั้งโต๊ะหลวงด้วย เครื่องโต๊ะเหล่านี้ตั้งที่ในพระ อุโบสถตามข้างผนัง แลที่น่าต่างพระอุโบสถบ้าง ในศาลาบัณณรศภาคบ้าง

ในการพระราชทานพระกฐินครั้งนี้ มีการเลี้ยงพระเปลี่ยนผู้ปวารณา พระสงฆ์สามเณรเหมือนศกก่อน ซึ่งได้กล่าวไว้แพนกหนึ่งต่างหาก

ในการพระกฐินนี้ วันที่ ๒๔ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ เวลา ย่ำค่ำ ๑๐ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วัง สวนดุสิตไปประทับวัดเบญจมบพิตร ทอดพระเนตรเครื่องอาหารพระกฐินที่ได้ จัดมาตั้งที่ปรำแล้ว เสด็จเข้าไปประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการ พระพุทธชินราชแล้ว ประทับทอดพระเนตรกรรมการตรวจตัดสินผูกผ้าแดง เครื่องโต๊ะต่อไป เวลายามหนึ่งเสด็จไปประทับบนพระที่นั่งทรงธรรม เสวย พร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ ส่วนข้าราชการได้รับพระราชทานเลี้ยง ณ ชั้น

ใต้แห่งพระที่นั่งทรงธรรม ครั้นเสวยเสร็จแล้ว เสด็จมาประทับในพระอุโบสถ ทอดพระเนตรกรรมการตรวจตัดสินผูกผ้าแดงเครื่องโต๊ะต่อไปอีก เวลา ๔ ทุ่ม ๔๕ นาที เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต

วันที่ ๒๕ ตุลาคม เปนวันกำหนดพระราชทานพระกฐิน เวลาเช้า ๔ โมง ๒๐ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องตามธรรมดา เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิต มีกระบวนทหารม้าแห่นำตามเสด็จ ไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จขึ้นประทับบนพระที่นั่งทรงธรรม ในการถวายไตรพระสงฆ์สามเณรเปลี่ยนผู้ปวารณา แลเสด็จไปประทับที่ศาลาบัณณรศภาคในการเลี้ยงพระ เสร็จแล้วพระสงฆ์ลงไปคอยรับพระกฐินที่ในพระอุโบสถ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงพระดำเนินแต่ศาลาบัณณรศภาคไปที่พระอุโบสถ ทรงรับผ้าพระกฐินจากเจ้าพนักงานพระคลังศุภรัต ซึ่งคอยทูลเกล้าฯถวายอยู่ที่ประตูพระอุโบสถนั้น เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์พิณพาทย์ตามธรรมเนียม แล้วเสด็จเข้าไปประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระ หยุดประโคมแล้ว นายขันมหาดเล็กหุ้มแพร กราบบังคมทูลรายงานพระสงฆ์สามเณร ซึ่งจำพรรษาอยู่ในพระอารามนั้นแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงถวายผ้าพระกฐินแก่พระสงฆ์ พระสงฆ์รับสาธุการะแล้ว พระธรรมวโรดมประกาศผ้าพระกฐินเกิดขึ้น ถามความประสงค์ของสงฆ์ในการที่จะทำกฐินัตถารกิจฤาไม่ เมื่อพระสงฆ์รับสาธุการะยินดีที่จะกรานกฐินแล้ว พระครูปลัดสุวัฒนสุตคุณประกาศพระพุทธบัญญัติกฐินวินัยกรรม แล้วพระมหาหรุ่ม ปเรียญ ๗ ประโยค อปโลกเห็นสมควรถวายผ้าพระกฐินแก่พระธรรมวโรดม พระสงฆ์เห็นชอบรับสาธุการะแล้ว พระมหาโฉม ปเรียญ ๖ ประโยค ขอให้ถวายผ้าพระกฐินด้วยญัตติทุติยกรรม พระสงฆ์รับสาธุการะเห็นชอบแล้ว พระครูสังฆรักขิตหอ ปเรียญ ๓ ประโยค แลพระมหาจันทร์ ปเรียญ ๓ ประโยค สวดญัตติทุติยกรรมวาจาจบแล้ว มอบผ้าพระกฐินถวายพระธรรมวโรดม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงประเคนไตรปีแก่พระสงฆ์ถานานุกรมปเรียญ แลสามเณรปเรียญแล้ว พระสงฆ์ออกไปครองผ้า เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์พิณพาทย์ เมื่อพระสงฆ์ครองผ้าเสร็จแล้วกลับมานั่งที่ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้พระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการ ถวายเครื่องบริขารตามที่ได้จัดมานั้นแก่พระธรรมวโรดม แลทรงประเคนบาญชีเครื่องอาหารด้วย พระธรรมวโรดมถวายอนุโมทนายถาสัพ์พี แลเกณิยานุโมทนาคาถา แลกาลทานสุตคาถา ถวายอติเรก พระสงฆ์รับด้วยราชาภิรัก์ขคาถา แลภวตุสัพ์พมังคลัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯพระราชทานของแจกแก่พระบรมวงษานุวงษ์ แลข้าราชการฝ่ายน่าฝ่ายในที่ปวารณาพระสงฆ์สามเณร แลที่จัดเครื่องบริขารแลเครื่องอาหารมาถวายพระสงฆ์เสร็จแล้ว เสด็จออกจากพระอุโบสถ เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์พิณพาทย์ เสด็จขึ้นไปประทับบนพระที่นั่งทรงธรรม เสวยกลางวันพร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์อย่างคืนวานนี้ ครั้นเสวยเสร็จแล้ว เสด็จไปทอดพระเนตรเครื่องบริขารพระกฐิน ที่ได้จัดตั้งอยู่ที่ปราข้างพระอุโบสถ เวลาบ่าย ๒ โมง ๕ นาที เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต

เวลาย่ำค่ำเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิต ไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จไปทอดพระเนตรพระสงฆ์เย็บย้อมผ้าพระกฐินที่ศาลาเบญจพิศภาคแล้ว เสด็จมาประทับที่ศาลาบัณณรศภาค มีพระราชดำรัสด้วยพระราชาคณะซึ่งมาช่วยในการพระกฐินพอสมควร แล้วเสด็จประทับทอดพระเนตรกรรมการตรวจตัดสินผูกผ้าแดงเครื่องโต๊ะในที่นั้นต่อไปจนหมด แลพระราชทานรางวัลโต๊ะแล้ว เสด็จไปพระราชทานรางวัลโต๊ะในพระอุโบสถ

ครั้นผ้าพระกฐินได้ทำสำเร็จแล้ว พระสงฆ์ที่จะทำพระกฐิน ได้ลงไปในพระอุโบสถนั่ง ณ อาศน์สงฆ์ แลสมเด็จพระวันรัตได้ลงไปนั่ง ณ เก้าอี้หลังอาศน์สงฆ์แพนกหนึ่งต่างหากด้วย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุด

เทียนนมัสการพระพุทธชินราชแล้ว โปรดเกล้าฯให้พระนางเจ้า พระราชเทวี ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการทรงธรรม พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา ทรงจุดเทียนประจำกัณฑ์ แล้วเสด็จไปประทับเสวย ณ พระที่นั่งทรงธรรม พร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์อย่างคืนก่อน พระธรรมวโรดมขึ้นธรรมาศน์ถวายศีล แลถวายเทศนาว่าด้วยกฐินวิธีจบแล้ว ลงมานั่งยังอาศน์สงฆ์ พระนางเจ้าพระราชเทวี ทรงประเคนผ้าไตรแลปัจจัยมูลราคา ๕ ตำลึงบูชากัณฑ์เทศนา พระธรรมวโรดมถวายยถา พระสงฆ์รับสัพพีพร้อมกันแล้ว รอเสด็จพระราชดำเนินอยู่ ครั้นเสวยเสร็จแล้ว เสด็จมาประทับในพระอุโบสถ พระธรรมวโรดมทำพินทุอธิฐานผ้าแล้ว นั่งคุกเข่ากราบพระตั้งนโมสามจบแล้ว บอกการกรานกฐินด้วยผ้าอันตรวาสกเสร็จแล้ว พระสงฆ์นั่งคุกเข่ากราบพระตั้งนโมสามจบพร้อมกัน แล้วพระธรรมวโรดมประกาศให้พระสงฆ์อนุโมทนา แล้วพระสงฆ์ทั้งปวงอนุโมทนาตามลำดับพรรษาต่อไป แลอนุโมทนาพร้อมกันอีกครั้งหนึ่ง แล้วพระธรรมวโรดมนำพระสงฆ์สวดพระบาฬีในกฐินขันธ์ แลมีหันท มยํ บอกในการที่จะสวดพระบาฬีด้วยทุกบท ครั้นสวดจบแล้ว ทรงประเคนใบวัดฤๅปัจจัยราคา ๑๐๐ บาทแก่พระมหาโฉม ปเรียญ ๖ ประโยค ซึ่งได้ทรงรับปวารณาแต่ศกก่อนแลทรงประเคนใบวัดฤๅปัจจัยแก่พระครูสังฆรักขิตห่อ ปเรียญ ๓ ประโยค แลพระมหาจันทร์ ปเรียญ ๓ ประโยค ซึ่งสวดพระกฐินไพเราะ ราคาองค์ละ ๒๐ บาท สมเด็จพระวันรัตถวายอติเรก พระสงฆ์รับภวตุสัพพมังคลังแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จประทับมีพระราชดำรัสด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ข้าราชการ เวลา ๒ ยาม ๑๐ นาที เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เปนเสร็จการพระราชทานพระกฐินเท่านี้

รายงานมหาดเล็กทูลวัด

ขอเดชะฝ่าลอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

พระสงฆ์จำพรรษาในพระอารามนี้

พระราชาคณะ	๑
พระถานานุกรมมีประโยค	๖
ถานานุกรมไม่มีประโยค	๒
ปเรียญ	๑๒
สามเณรปเรียญ	๓
สามเณรเรียนคันถะธุระ	๘
รวมพระสงฆ์	๒๑ รูป
รวมสามเณร	๑๑ รูป

ได้เล่าเรียนตามสติปัญญา ขอพระราชทานถวายพระราชกุศล ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ผู้ถวายบริขารพระกฐิน

๑	บาตร	หม่อมเจ้าปิยภักดีนารถ ในกรมหมื่นวิศณุนารถนิภาธร
๒	ย่าม	พระสุรเดชรณชิต
๓	ผ้าเช็ดปากผ้าเช็ดหน้า	สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงษวรเดช
๔	เครื่องกรองน้ำ	ขุนหลวงพระไกรศรี
๕	เครื่องมีดโกน	พระยาอนุชิตชาญไชย
๖	เครื่องเย็บ	พระจรรยายุตกฤตย์

๗	มีดตะไกร	พระยาราชวัลลภานุสิษฐ์
๘	เครื่องเขียนหนังสือ	บริษัท
๙	พัดรอง	หลวงสารกิจปรีชา
๑๐	ที่บูชา	พระยาศักดาภิเดชวรฤทธิ์
๑๑	ที่ชา	พระเทพผลู
๑๒	กระบะหมาก	พระเจ้าบวรวงษ์เธอ กรมหมื่นจรัสพรปฏิภาณ
๑๓	กระบะยา	พระยาเกษมศุขการี
๑๔	เสื่อหมอนเครื่องปูลาด	พระยาประชากิจกรจักร
๑๕	ร่มรองเท้า	หลวงอุทยานาธิกรณ์
๑๖	กระโถน	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์
๑๗	กาน้ำเย็น	จมื่นศักดิ์บริบาล
๑๘	สำรับคาวหวานชามเข้า	พระยาศรีธรรมสาสน์
๑๙	โคมแลน้ำมัน	พระยาไพบูลย์สมบัติ
๒๐	หม้อมูตรหม้อชำระ	พระยาสโมสรสรรพการ
๒๑	สายระเดียงเครื่องตากผ้า ย้อมผ้า	หม่อมเจ้าพร้อม ในกรมหลวงวงษาธิราชสนิท
๒๒	เครื่องมือช่างไม้	พระยาสีหราชเดโชไชย
๒๓	เครื่องขุดแลถางหญ้า	พระยาพิพิธโภไคสวรรย์
๒๔	เครื่องปัดกวาด	นายกเชียร บุตรพระยามหาเทพ
๒๕	เครื่องต้มน้ำ	หม่อมอนุวัตรวรพงษ์
๒๖	เครื่องบุหรี่	หลวงพิพิธพลภักดิ์
๒๗	พัด	พระยาประสิทธิ์ศัลการ
๒๘	ค่าหญ้าม้าค่าจ้างคน เลี้ยงม้าแลขับรถ	บริษัท

ของถวายเพิ่มเติม

อ่างแก้วสำหรับบรรจุน้ำแขง	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม
พัดขนนก	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นมรุพงษ์ศิริพัฒน์
หีบเครื่องเขียนหนังสือ	พระศรีพิทักษ์

ของถวายทั้งวัด

ขวดพิมเสน	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์
ขวดยาดมแลผ้าเช็ดหน้า	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช
ยาถูฟัน	หม่อมเจ้าไศลทอง ในพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม
ร่มกระดาษ	ไผ่

บริษัทเครื่องเขียนหนังสือ

พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นพรหมวรานุรักษ์
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนสมมตอรพันธุ์
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นวิวิธวรรณปรีชา
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นนราธิบประพันธ์พงษ์
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงดำรงราชานุภาพ
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นปราจิณกิติบดี

ได้จัดเครื่องพิมพ์ไตปไรเตอตัวไทยเครื่องหนึ่ง พร้อมทั้งกระดาษสำหรับที่จะพิมพ์ แลมีหมึก ปากกา ด้ามปากกา ดินสอ ยางลบ กระดาษ กับซอง แลก๊าดนามพระธรรมวโรดมด้วย ถวายไว้สำหรับใช้ในพระอาราม

บริษัทค่าหญ้าม้าค่าจ้างคนเลี้ยงม้าแลขับรถ

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา

พระยาอภัยรณฤทธิ์

พระยาศรีสหเทพ

พระยาบำเรอภักดิ์

พระยามหาเทพ

พระยาราชสงคราม

พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์

พระยาวรพงษ์พิพัฒน์

พระยาเวียงในนฤบาล

พระอินทรเทพ

พระสุริยภักดี

พระศุภกรณ์บรรณสาร

พระสถิตย์นิมมานการ

จมื่นจงภักดีองค์ขวา

ได้ออกเงินท่านละ ๕๐ บาท รวมทั้งสิ้นเงิน ๗๐๐ บาท มอบให้กับปิยการกไว้สำหรับใช้จ่ายค่าพาหนะตลอดบรรจบรอบปีหนึ่ง

ผู้ถวายเครื่องอาหารในการพระกฐิน

๑	เข้าสาร	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าอรประพันธ์รำไพ
๒	ปลาแห้ง	พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าอรไทยเทพกัญญา
๓	ปลากุเรา	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าประเวศวรสมัย
๔	ปลาทุกัง	สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์
๕	ปลากระบอก	เจ้าจอมเอี่ยม
๖	ปลาหมึก	เจ้าจอมเอิบ
๗	ปลาสีเสียด	เจ้าจอมมารดามรกฎ
๘	ปลากรอบ	สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหิดลอดุลเดช
๙	ปลาสลาด	เจ้าจอมมารดาแส
๑๐	เนื้อเค็ม	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าอาทรทิพยนิภา
๑๑	กุ้งแห้ง	เจ้าจอมมารดาชุ่ม
๑๒	กุ้งไม้	เจ้าจอมมารดาดารารัศมี
๑๓	ฟองเป็ดจืด	เจ้าจอมมารดาจัน
๑๔	ฟองเป็ดเค็ม	เจ้าจอมมารดาเรือน
๑๕	เกลือ	เจ้าจอมมารดาเลื่อน
๑๖	น้ำปลาดี	สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้านิภานภดล
๑๗	เยื่อเคยแกง	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าศรีวิไลยลักษณ์
๑๘	เยื่อเคยดี	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าอัพภันตรีปชา
๑๙	เต้าเจี้ยว	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าวรลักษณาวดี
๒๐	เต้าหู้ยี้	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าทิพยาลังการ
๒๑	กระเทียมดอง	พระเจ้าอัยยิกาเธอ กรมหลวงวรเสรฐสุดา
๒๒	ผักกาดเค็ม	พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้านารีรัตนา
๒๓	มนาวดอง	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าสุจิตราภรณี

๒๔	มขามเปียก	เจ้าจอมมารดาเหม
๒๕	น้ำมันหมู	พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้านภาพรประภา
๒๖	มพร้าวห้าว	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าเหมวดี
๒๗	พริกแห้ง	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าวาปีบุษบากร
๒๘	กระเทียมแห้ง	สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงศรีรัตนโกสินทร
๒๙	น้ำตาลหม้อ	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าพิสมัยพิมลสัตย์
๓๐	น้ำตาลทราย	พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าศรีนากสวาสดิ์
๓๑	น้ำตาลกรวด	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าสุวภักตรวิไลยพรรณ
๓๒	เข้าเหนียวขาว	สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้ามาลินีนภดารา
๓๓	เข้าเหนียวแดง	พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าอุรุพงษ์รัชสมโภช
๓๔	วุ้นเส้นสาคู	เจ้าจอมมารดาโหมด
๓๕	ถั่วเขียวถั่วดำถั่วทอง	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าอัจฉรพรรณีรัชกัญญา
๓๖	แป้งอาโรรุด	พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้ากาญจนากร
๓๗	ปั้นล่ำ	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าศศิพงษ์ประไพ
๓๘	เต้ารั้ว	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าจุธารัตนราชกุมารี
๓๙	ถั่วระสงตัด	สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก
๔๐	งาตัด	เจ้าจอมมารดาวาด
๔๑	ฟักฉาบน้ำตาล	สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าเยาวมาลย์นฤมล
๔๒	เปลือกส้มโอแช่อิ่ม	พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าพวงสร้อยสอาง
๔๓	ขนมฝรั่ง	พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าอรุณวดี
๔๔	ขนมเปีย	พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าวาณีรัตนกัญญา
๔๕	ขนมผิง	พระเจ้าพี่นางเธอ พระองค์เจ้าโสมาวดี
๔๖	ขนมสาลี่	เจ้าจอมมารดาทับทิม

๔๗	ขนมน่านวน	เจ้าจอมมารดาอ่อน
๔๘	ผลพลับแห้ง	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าเจริญศรีชนมายุ
๔๙	ผลสละ	เจ้าจอมมารดาแช่ม
๕๐	ลมุดฝรั่ง	พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าประภัศร
๕๑	ส้มเขียวหวาน	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าอดิศัยสุริยาภา
๕๒	ใบชา	พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าภักตรพิมลพรรณ
๕๓	ถ่าน	พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าแขไขดวง

ผู้ตั้งเครื่องโต๊ะแลน่าต่าง

ตั้งโต๊ะในพระอุโบสถ

ของหลวง	ครามไฟ
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช มกุฎราชกุมาร	ลายมังกรสี
สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช	ลายภาพถืออาวุธสี
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต	ลายภาพสี
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนพิศณุโลกประชานารถ	ลายผักกาดสี
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์	ลายสิงห์โตสี
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช	ดินบ้าน
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ	ลายผักกาดแหวกทอง
พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์	ลายบัวสี
พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงษ์	ลายฮ่อสี

เจ้าพระยาภาสกรวงษ์	กลีบบัวใบบัวสี
พระยาวุฒิการบดี	ลายจับช่ายสี
พระยาศิริสัตย์สถิตย์	ลายจับช่ายสี
พระยานรนารถภักดี	พื้นขาบ
พระศรีกาฬสมุด	ลายดอกไม้สี

น่าต่างพระอุโบสถ

พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม	ดินป้าน
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นทิวากรวงษ์ประวัติ	ลายภาพสี
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนสมมตอมรพันธุ์	พื้นขาบลายขาว
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นพงษาดิศรมหิป	เขียวไข่กาครามทับ
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นนราธิบประพันธ์พงษ์	ลายภาพสี
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา	ลายผักชีสี
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นจันทบุรีนฤนารถ	เขียวไข่กาครามทับ
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช	สังคโลกครามทับ
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ	กรมหมื่นจรัสพรปฏิภาณ	พื้นเขียวไข่กาลายขาว
หม่อมเจ้าพร้อม ในกรมหมื่นภูมินทรภักดี		สังคโลกครามทับ
พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง		ลายภาพสี
พระยาประชากิจกรจักร		ลายภาพสี
พระยาบำเรอภักดิ์		สีแดง
พระพิพิธภัณฑพิจารณ์		ลายหงษ์พุดตาลสี
หลวงมนัศมานิต		ลายจับช่ายสี

ตั้งโต๊ะที่ศาลาบัณณรศภาค

พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ	สังคโลก

พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงดำรงราชานุภาพ	เขียวไข่กา
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นสวัสดิ์วัตนวิศิษฏ์	สังคโลกหูดำ
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ	กรมหมื่นพิศาลบวรศักดิ์	เขียวไข่กา
พระวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าปรีดา	สังคโลกเขียว
เนื่อง ภรรยาพระพิศาลผลพานิช		สังคโลก

พระสงฆ์สามเณรขึ้นกุฎิ

กุฎิวัดเบญจมบพิตร ซึ่งสร้างแล้วเมื่อศกก่อนนั้น เปนที่พระสงฆ์สามเณรอยู่ได้ ๓๕ รูป ทั้งพระที่นั่งทรงผนวชด้วย นับเท่าจำนวนปีในรัชกาล แลทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขึ้นจำนวนพระสงฆ์ฤๅสามเณรปีละรูป แลทรงสร้างกุฎิเพิ่มเติมปีละหลัง ตามพระราชนิยมที่ทรงตั้งไว้ ในรัตนโกสินทรศก ๑๒๒ นี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างกุฎิขึ้นใหม่อีกหลังหนึ่ง ด้วยทุนทรัพย์ของอุบาสิกาวรรณแลจีนต้ายตั๊ด ทูลเกล้าฯถวายช่วยในการสถาปนาพระอาราม พระราชทานนามว่า กุฎิวรรณอุทิศ ส่วนผู้ที่จะอยู่กุฎิใหม่นั้น ครั้งนี้พระมหามนแปลพระปริยัติธรรมได้ ๕ ประโยค เปนผู้สมควร จึ่งได้ทรงหาฤๅพร้อมด้วยเจ้าอาวาศ กำหนดให้พระมหามนไปอยู่กุฎิใหม่ พระมหาพัน ปเรียญ ๔ ประโยค ซึ่งพักอยู่ที่พระที่นั่งทรงผนวช เปนพระที่ขึ้นจำนวน ๓๖ ไปอยู่กุฎิที่พระมหามนอยู่เดิม สามเณรจ้อย ปเรียญ ๓ ประโยคซึ่งไปแต่วัดมหาธาตุ ไปอยู่กุฎิพระครูวินัยธรเขียนที่ถึงมรณภาพ ใช้จำนวนที่ขาดไปรูปหนึ่ง

อนึ่ง กุฎิต่อจากวิหารสมเด็จหลังหนึ่ง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้สร้างขึ้นด้วยทุนทรัพย์ของพระบรมวงษานุวงษ์ฝ่ายใน ด้วยทรงพระราชดำริห์ว่าสมเด็จพระวันรัต ได้เปนพระอุปัชฌาย์ของสงฆ์ในวัดนี้โดยมาก แลได้ไปมาค้างแรมอยู่ที่วัดนี้เสมอมิได้ขาด ต้องพักอยู่ที่พระที่นั่งทรงผนวชเปนที่คับแคบ สมควร

จะมีกุฏิอยู่ต่างหาก ให้เปนที่ผาสุกสำราญ จึ่งโปรดเกล้าฯให้สร้างกุฏินี้ขึ้น แลอาไศรยเหตุที่ทรงพระปรารภนี้ จึงพระราชทานนามว่ากุฏิสมเด็จ มีห้องหลายห้อง เพื่อเปนที่สำหรับพระสงฆ์สามเณรอาคันตุกะพัก ฤๅพระสงฆ์สามเณรที่จะบวชพรรษาเดียวอยู่ด้วย จึงได้ทรงอาราธนาสมเด็จพระวันรัตให้เปนผู้ขึ้นกุฏิสมเด็จในคราวนี้

บัดนี้ การก่อสร้างกุฏิ ๒ หลังนั้นสำเร็จแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้มีการบำเพ็ญพระราชกุศลขึ้นกุฏิ แลฉลองกุฏิใหม่ ก่อนการเฉลิมฉัตรรัชพรรษา เจ้าพนักงานได้จัดการที่จะเจริญพระพุทธมนต์ที่กุฏิทั้ง ๔ กุฏิ แลมีเครื่องบริขารสำหรับขึ้นกุฏิพร้อมเสร็จ

วันที่ ๒๗ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ เวลาบ่าย พระสงฆ์ในวัดแลวัดอื่นได้ไปนั่งที่อยู่ทั้ง ๔ กุฏิ ๆ ละ ๕ รูป เว้นแต่กุฏิสมเด็จเปน ๗ รูป พระเทพเมธิเปนประธาน กุฏิวรรณอุทิศเลขที่ ๓๕ พระราชกระวิเปนประธาน กุฏิสัตตภาคเลขที่ ๓๐ พระกระวีวงษ์เป็นประธาน กุฏิสัตตภาคเลขที่ ๒๖ พระประสิทธิศีลคุณเปนประธาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่ได้เสด็จพระราชดำเนิน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสมมตอมรพันธุ์ เสด็จทรงจุดเทียนที่พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ทั้ง ๔ กุฏิ

วันที่ ๒๘ ตุลาคม เวลาเช้าโปรดเกล้าฯให้เจ้าพนักงานเลี้ยงอาหารบิณฑบาตพระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์เมื่อเย็นวานนี้ทั้ง ๔ กุฏิ เวลาบ่ายพระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์บางรูป แลพระสงฆ์สามเณรที่จะขึ้นกุฏิใหม่ ได้มานั่งที่อยู่ในพระอุโบสถแล้ว เวลาบ่าย ๕ โมง ๕๐ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จทรงรถพระที่นั่งไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จเข้าไปสู่ภายในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราชแล้ว ทรงประกาศพระบรมราชูทิศกุฏิที่สร้างใหม่ทั้ง ๒ หลังเปนสังฆิกเสนาศนจบแล้ว พระสงฆ์สามเณรรับสาธุการะพร้อมกัน ทรงประเคนไตรแพรแลบาญชีเครื่องบริขารกุฏิ

สมเด็จแก่สมเด็จพระวันรัต ทรงประเคนไตรผ้าสลับแพรแก่พระมหามน ไตรผ้าสลับแพรแลบาญชีเครื่องบริขารกุฏิแก่พระมหาพัน ไตรผ้าแลบาญชีเครื่องบริขารกุฏิแลพัดใบตาลมีตราวัดเบญจมบพิตรแก่สามเณรจ้อย ปเรียญ เปนการเปลี่ยนพัดเดิมที่ได้รับพระราชทานไว้ ส่วนบาญชีเครื่องบริขารกุฏิวรรณอุทิศ โปรดเกล้าฯ ให้อุบาสิกาวรรณถวาย พระสงฆ์สามเณรออกไปครองผ้าเสร็จแล้วกลับมานั่งที่ ถวายอนุโมทนายถารับสัพพีแลวิหารทานคาถา แลถวายอติเรกรับด้วยราชาภิรัก์ขคาถา แลภวตุสัพพมังคลัง จบแล้ว พระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์เมื่อวานนี้ไปคอยรับอยู่ตามกุฏิ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงนำสมเด็จพระวันรัตไปขึ้นกุฏิ แลโปรดเกล้าฯให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชทรงนำพระมหาพัน พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสมตอมรพันธุ์ ทรงกำกับอุบาสิกาวรรณนำพระมหามน พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ ทรงนำสามเณรจ้อยไปขึ้นกุฏิ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงกุฏิ พระสงฆ์ที่มารับสวดชยันโต เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์พิณพาทย์ แลได้มีพระราชดำรัสด้วยพระสงฆ์ที่สวดมนต์ตามสมควร แล้วโปรดเกล้าฯให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชทรงประเคนสบงหมากพลูธูปเทียนแก่พระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์ พระสงฆ์ถวายอนุโมทนาแลถวายอติเรกจบแล้ว เสด็จไปทรงเยี่ยมเยียนกุฏิวรรณอุทิศ มีพระราชดำรัสด้วยอุบาสิกาวรรณตามสมควร เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลาย่ำค่ำ ๓๐ นาที เปนเสร็จการขึ้นกุฏิเท่านี้

ประกาศพระบรมราชูทิศถวายเสนาศน กุฎิสมเด็จ

ขอประกาศแก่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งได้มาประชุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ ด้วยข้าพเจ้าได้สถาปนาเสนาศนขึ้นใหม่ เปนตึก ๒ ชั้นก่ออิฐถือปูน หลังคามุงกระเบื้อง มีเฉลียงด้านเหนือ มีมุขด้านตวันออกด้านตวันตก แลมีมุขกลางติดต่อกับวิหารข้างด้านเหนือ สูงแต่พื้นถึงขื่อ ๔ วาศอกคืบ ตัวตึกยาว ๑๒ วา กว้างในร่วมตึก ๓ วาศอก เฉลียงกว้าง ๕ วา มุขด้านตวันออกแลด้านตวันตกยาววาหนึ่งกับ ๓ ศอกคืบ กว้างในร่วมเท่ากับตัวตึก มุขกลางที่ต่อกับวิหารยาว ๔ วา ๒ ศอกคืบ กว้าง ๒ วา ๓ ศอกคืบ ตึกนี้สร้างขึ้นด้วยทุนทรัพย์ของผู้มีศรัธาหลายเจ้าของ ให้ได้นามว่ากุฎิสมเด็จ บัดนี้ การนั้นแล้วสำเร็จบริบูรณ์สมควรเปนที่สงฆ์บริโภค ข้าพเจ้าทั้งปวง ขอถวายกุฎิสมเด็จนั้นไว้ในพระบรมพุทธสาสนาเปนจาตุทิสิกาวาศ สำหรับพระสงฆ์ที่มาอยู่ในบัดนี้ ฤๅจะมาแต่ทิศทั้ง ๔ ได้อาไศรยประพฤติสาสนพรหมจรรย์บริโภคโดยผาสุกทุกประการ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับสังฆิกเสนาศนนั้น เพื่อประโยชน์แลความศุขแก่ข้าพเจ้าทั้งปวงสิ้นกาลนาน เทอญ

ประกาศไว้ ณ วันพุฒที่ ๒๘ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จันทรคติกาล เดือน ๑๒ ขึ้น ๘ ค่ำปีเถาะเบญจศก จุลศักราช ๑๒๖๕ พระพุทธสาสนกาล ๒๔๔๖ พรรษา เปนวันที่ ๑๒๗๖๙ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

อิทํ มยา รัญ์ญา (พระบรมนามาภิไธย) ปรมิน์ทหาจุฬาลังกรณัส์มาส์ยาวิชิเต รัช์ชํ การยตา

ประกาศพระบรมราชูทิศถวายเสนาศน กุฎิวรรณอุทิศ

ขอประกาศแก่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งได้มาประชุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ ด้วยข้าพเจ้าได้สถาปนาเสนาศนขึ้นใหม่หลังหนึ่ง เปนกุฎิเดี่ยว ๒ ห้อง เปนตึกก่ออิฐถือปูน หลังคามุงกระเบื้อง เครื่องทัพสัมภารทั้งปวงแลขนาดเท่ากันกับกุฎิเดี่ยวที่ได้สร้างขึ้นแล้วแต่ก่อน เปนทุนของอุบาสิกาววรรณแลจีนต้ายตั๊ด มีความศรัทธาออกสร้าง ได้ให้นามว่ากุฎิวรรณอุทิศ บัดนี้การนั้นแล้วสำเร็จบริบูรณ์สมควรเปนที่สงฆ์บริโภค ข้าพเจ้าทั้งปวงขอถวายกุฎิหลังนั้นไว้ในพระบรมพุทธสาสนาเปนจาตุทิสิกาวาศ สำหรับพระสงฆ์ซึ่งมาอยู่ในบัดนี้ ฤๅจะมาแต่ทิศทั้ง ๔ ได้อาไศรยประพฤติสาสนพรหมจรรย์บริโภคโดยผาสุกทุกประการ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับสังฆิกเสนาศนนั้น เพื่อประโยชน์แลความศุขแก่ข้าพเจ้าทั้งปวงสิ้นกาลนานเทอญ

ประกาศไว้ ณ วันพุฒที่ ๒๘ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จันทคติกาล เดือน ๑๒ ขึ้น ๘ ค่ำ ปีเถาะเบญจศก จุลศักราช ๑๒๖๕ พระพุทธสาสนกาล ๒๔๔๖ พรรษา เปนวันที่ ๑๒๗๖๙ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

อิทํ มยา รัญ์ญา (พระบรมนามาภิไธย) ปรมินทหาจุฬาลังกรณัสมาสํยาวิชิเต รัช์ชํ การยตา

จำนวนพระสงฆ์ สามเณร อยู่วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

เลขที่	นามกุฎิ	ผู้อยู่	ปีเกิด	ศักราช	ร,ศก	ปีบวช	ศักราช	ร,ศก	พรรษา
	พระที่นั่งทรงผนวช	พระธรรมวโรดม	มเส็ง	๑๒๑๙	๗๖	ฉลู	๑๒๓๙	๙๖	๒๗
๑	โสฬสภาค	พระครูวินัยธรบุตร	ฉลู	๑๒๓๙	๙๖	ระกา	๑๒๕๙	๑๑๖	๗
๒	” ”	พระมหาตี่	มเมีย	๑๒๔๔	๑๐๑	เถาะ	๑๒๖๕	๑๒๒	๑
๓	” ”	สามเณรแผ้ว	มแม	๑๒๔๕	๑๐๒	กุน	๑๒๖๑	๑๑๘	๕
๔	” ”	สามเณรไล	วอก	๑๒๔๖	๑๐๓	ชวด	๑๒๖๒	๑๑๙	๔
๕	” ”	พระบาง	มเส็ง	๑๒๔๓	๑๐๐	ขาน	๑๒๖๔	๑๒๑	๒
๖	จุทศภาค	สามเณรฟู	ชวด	๑๒๕๐	๑๐๗	กุน	๑๒๖๑	๑๑๘	๕
๗	” ”	พระครูศัพทวิมลสาย	มเส็ง	๑๒๔๓	๑๐๑	ฉลู	๑๒๖๓	๑๒๐	๓
๘	” ”	สามเณรยา	ระกา	๑๒๔๗	๑๐๔	กุน	๑๒๖๑	๑๑๘	๕
๙	” ”	สามเณรส่าน	มเมีย	๑๒๔๔	๑๐๑	จอ	๑๒๖๐	๑๑๗	๖
๑๐	” ”	พระมหาโชติ	มโรง	๑๒๔๒	๙๙	ชวด	๑๒๖๒	๑๑๙	๓
๑๑	ทวาทศภาค	พระมหาจันทร์	ขาน	๑๒๔๐	๙๗	กุน	๑๒๖๑	๑๑๘	๕
๑๒	” ”	สามเณรคอน	ระกา	๑๒๔๗	๑๐๔	จอ	๑๒๖๐	๑๑๗	๖

จำนวนพระสงฆ์ สามเณร อยู่วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

เลขที่	นามกุฎิ	ผู้อยู่	ปีเกิด	ศักราช	ร,ศก	ปีบวช	ศักราช	ร,ศก	พรรษา
๑๓	ทวาทศภาค	พระครูสังฆรักขิตห่อ	มเส็ง	๑๒๔๓	๑๐๐	ขาน	๑๒๖๔	๑๒๑	๒
๑๔	” ”	สามเณรแม้น ปเรียญ	ระกา	๑๒๔๗	๑๐๔	มแม	๑๒๕๗	๑๑๔	๙
๑๕	” ”	พระครูวินัยธรรมเหว่า	มโรง	๑๒๔๒	๙๙	ฉลู	๑๒๖๓	๑๒๐	๓
๑๖	ทศภาค	สามเณรปลด ปเรียญ	ฉลู	๑๒๕๑	๑๐๘	ชวด	๑๒๖๒	๑๑๙	๔
๑๗	” ”	สามเณรนวม ปเรียญ	ระกา	๑๒๔๗	๑๐๔	จอ	๑๒๖๐	๑๑๗	๖
๑๘	” ”	พระครูมงคลวิลาศขาว	มเส็ง	๑๒๔๓	๑๐๐	ฉลู	๑๒๖๓	๑๒๐	๓
๑๙	” ”	สามเณรใหญ่	มแม	๑๒๔๕	๑๐๒	จอ	๑๒๖๐	๑๑๗	๖
๒๐	” ”	สามเณรสงวน	จอ	๑๒๔๘	๑๐๕	ชวด	๑๒๖๒	๑๑๙	๔
๒๑	นพภาค	พระครูสมุห์กัน	มโรง	๑๒๔๒	๙๙	ฉลู	๑๒๖๓	๑๒๐	๓
๒๒	” ”	สามเณรเพ็ง	กุน	๑๒๔๙	๑๐๖	ระกา	๑๒๕๙	๑๑๖	๗
๒๓	” ”	สามเณรเล็ก	มเมีย	๑๒๔๔	๑๐๑	ขาน	๑๒๖๔	๑๒๑	๒
๒๔	” ”	พระมหาจันทร์	มเส็ง	๑๒๔๓	๑๐๐	ขาน	๑๒๖๔	๑๒๑	๒
๒๕	” ”	สามเณรเขียน	มแม	๑๒๔๕	๑๐๒	จอ	๑๒๖๐	๑๑๗	๖

จำนวนพระสงฆ์ สามเณร อยู่วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

เลขที่	นามกุฏิ	ผู้อยู่	ปีเกิด	ศักราช	ร,ศก	ปีบวช	ศักราช	ร,ศก	พรรษา
๒๖	สัตตภาค	สามเณรจ้อย ปเรียญ	มแม	๑๒๔๕	๑๐๒	ชวด	๑๒๖๒	๑๑๙	๔
๒๗	” ”	สามเณรไชย	มแม	๑๒๔๕	๑๐๒	จอ	๑๒๖๐	๑๑๗	๖
๒๘	” ”	พระมหาเจริญ	มเมีย	๑๒๔๔	๑๐๑	เถาะ	๑๒๖๕	๑๒๒	๑
๒๙	” ”	พระครูใบฎีกาช่วง	มเส็ง	๑๒๔๓	๑๐๐	เถาะ	๑๒๖๕	๑๒๒	๑
๓๐	” ”	พระมหาพัน	มแม	๑๒๔๕	๑๐๒	เถาะ	๑๒๖๕	๑๒๒	๑
๓๑	ไตรภาค	พระมหาสิน	ขาน	๑๒๔๐	๙๗	กุน	๑๒๖๑	๑๑๘	๕
๓๒	เบญจภาค	พระครูปลัดสุวัฒนสุตคุณ	กุน	๑๒๓๗	๙๔	วอก	๑๒๕๘	๑๑๕	๘
๓๓	เอกภาค	พระมหาหรุ่ม	จอ	๑๒๓๖	๙๓	มแม	๑๒๕๗	๑๑๔	๙
๓๔	ทวิภาค	พระมหาโฉม	ชวด	๑๒๓๘	๙๕	ระกา	๑๒๕๙	๑๑๖	๗
๓๕	วรรณอุทิศ	พระมหามน	เถาะ	๑๒๔๑	๙๘	ชวด	๑๒๖๒	๑๑๙	๔
	พระที่นั่งทรงผนวช	สามเณรวิง	จอ	๑๒๔๘	๑๐๕	ขาน	๑๒๖๔	๑๒๑	๒
	” ”	สามเณรมังกร	มโรง	๑๒๕๔	๑๑๑	เถาะ	๑๒๖๕	๑๒๒	๑

รายงานการสร้างพระอาราม

ต่อจากรายการพระราชกุศลภาคที่ ๖

พระอุโบสถ

ได้ตีระแนงแลมุงกระเบื้องลาบูเทพนมแล้วไปส่วนหนึ่ง ยังอีกสี่ส่วน การปรับบานประตูแลน่าต่างแล้วเสร็จ การภายในพระอุโบสถได้ประสะผนัง ปั้นบัวปลายเสาหาร แลลงมือทำช่อฟ้าตัวลำยองต่อไป

วิหารสมเด็จ

ได้มุงกระเบื้องสี ยกช่อฟ้าลำยองประดับกระจก ถือปูนอกไก่แลเชิงชายแล้วเสร็จ ปั้นลายซุ้มประตูน่าต่างแล้ว ยังจะลงรักปิดทองประดับกระจกต่อไป การภายในได้ปูศิลาพื้นแลบรรใดประสะผนังทาสีเพดานต่อไป

กุฎีต่อวิหารสมเด็จ

ได้ทำเสร็จแล้วบริบูรณ์

พระที่นั่งทรงธรรม

ได้เขียนเสาลายรดน้ำเทพนมปิดทอง ลายเพดานก้านขดประดับทวยแล้วเสร็จ ปูศิลาพื้นแลคั่นบรรใดทั้ง ๔ ด้าน

ประตู

การทำซุ้มประตูรอบวัด ได้ก่ออิฐถือปูนคงจะแล้วในศกนี้ ซุ้มใหญ่ ๗ ซุ้ม ซุ้มเล็ก ๒ ซุ้ม รวม ๙ ซุ้ม

กำแพง

ได้ก่อเสารูปทรงมัน แลวางรั้วเหล็กแล้ว ๓ ด้าน แลก่อกำแพงทึบด้านหนึ่ง

รั้วศิลาริมคลอง

ได้ทำเสร็จแล้วบริบูรณ์

ถนน

ถนนตอนฟากพระอุโบสถ ๙ สาย ได้ปูศิลายาแนวปูนสิเมน ก่อท่อฝังรางน้ำแล้วเสร็จทุกสาย

ประตูน้ำ

ได้ก่อประตูน้ำปิดปากคลองด้านตวันออก แลด้านตวันตกแล้ว ๒ ประตู แต่ยังไม่วางรั้วเหล็ก จะได้ทำการต่อไป

โรงเรียน

การก่อสร้างโรงเรียน ได้ก่ออิฐถือปูนมุงกระเบื้องหลังคาแล้ว ยังกำลังปูศิลาเฉลียงแลคั่นบรรได แลได้ลงมือทาสีประตูแลน่าต่างแล้วไปบ้าง ยังจะทำการต่อไป

รายงานโรงเรียนเบญจมบพิตร

การโรงเรียนหนังสือไทย ปีนี้นับว่าเปนปีที่ ๓ การได้จัดลงระเบียบมาแล้ว เปนอันไม่ต้องได้แก้ไขอันใดมาชั่วปีหนึ่ง ฝ่ายจำนวนนักเรียนก็ทวีมากขึ้นจนเต็มจำนวนที่จะรับได้ ส่วนความรู้ของนักเรียนก็ดำเนินสูงขึ้นกว่าแต่ก่อน

สถานที่

สถานซึ่งอาไศรยสอนนักเรียนอยู่บัดนี้นั้น ยังอาไศรยสอนอยู่ ณ ที่เดิม เพราะตัวโรงเรียนแท้ซึ่งเปนตึกยังไม่สำเร็จบริบูรณ์

จำนวนนักเรียน

การที่ได้แบ่งนักเรียนตามความรู้ออกเปนสามตอน คือชั้นมูลศึกษา ประถมศึกษา แลมัธยมศึกษานั้น ก็ได้สอนมาตามระเบียบหลักสูตร์

ในเดือนกันยายนเมื่อสิ้นเทิมต้นปีนี้ มีจำนวนนักเรียนเกินกว่าจำกัด ๗ คน รวมเปนนักเรียน ๒๐๗ คน คือ

นักเรียนมูล	ชั้น ๑	๒๗ คน
” ”	ชั้น ๒	๒๐ คน
นักเรียนประถม	ชั้น ๑	๓๓ คน
” ”	ชั้น ๒	๔๐ คน
” ”	ชั้น ๓	๓๙ คน
นักเรียนมัธยม	ชั้น ๑	๒๓ คน
” ”	ชั้น ๒	๑๒ คน
” ”	ชั้น ๓	๑๓ คน

รวมเปนนักเรียนชั้นมูล ๔๗ คน ชั้นประถม ๑๑๒ คน ชั้นมัธยม ๔๘ คน รวมทั้งสิ้น ๒๐๗ คน

การสอบไล่

เมื่อปลายปี ๑๒๑ นั้น ได้ส่งนักเรียนเข้าสอบไล่ในสนามสอบไล่ของกรมศึกษาธิการ สอบไล่ได้ประโยคหนึ่งคือ วิชาชั้นประถม ๑๖ คน ประโยคสองคือวิชาชั้นมัธยม ๗ คน แลเมื่อกลางปี ๑๒๒ นี้ ได้ส่งเข้าสอบไล่อีก สอบไล่ได้ประโยคหนึ่ง ๑๙ คน ประโยคสอง ๗ คน

นักเรียนที่สอบไล่ได้ประโยคหนึ่งนั้น ก็ให้เลื่อนขึ้นเรียนวิชามัธยมต่อไป ฝ่ายนักเรียนที่สอบไล่ได้ประโยคสองแล้วนั้น เปนอันสิ้นเขตรการศึกษาแห่งโรงเรียนนี้ จึ่งได้จัดส่งไปตามความสมัคแลเห็นสมควร ให้เล่าเรียนวิชาชั้นสูงต่อไป คือ

พวกที่สอบไล่ได้ปลายปี ๑๒๑

๑ นายโก๋ ๒ นายบุญเย็น	ให้ไปเรียนมัธยมศึกษาพิเศษ ณ โรงเรียนสวนกุหลาบอังกฤษ เพราะอายุยังน้อยอยู่
๓ หม่อมหลวงโต๊ะ	ให้ไปเรียนมัธยมศึกษาพิเศษ ณ โรงเรียนสวนกุหลาบอังกฤษตามความสมัค
๔ นายเฮง ๕ นายศุข ๖ นายโต ๗ นายอยู่	ให้ไปเรียนมัธยมศึกษาพิเศษ ณ โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ เพื่อจะได้เปนครูต่อไป

พวกที่สอบไล่ได้เมื่อกลางปี ๑๒๒

๑ นายเนียม ๒ นายโหมด ๓ นายนุด	ให้ไปเรียนมัธยมศึกษาพิเศษ ณ โรงเรียนสวนกุหลาบอังกฤษ เพราะอายุยังน้อยอยู่

๔ หม่อมหลวงเปลื้อง ๕ นายมา ๖ นายสน	ให้ไปเรียนมัธยมศึกษาพิเศษ ณ โรงเรียนมหาดเล็ก เพราะสมัคที่จะได้วิชารับราชการทางพลเรือนต่อไป
๗ นายยม	ลาออกไปเรียนวิชากฎหมาย

อนึ่ง นายห่วง ซึ่งสอบไล่ได้วิชาชั้นมัธยมแต่ต้นปี ๑๒๑ แล้วสมัคไปเรียนมัธยมศึกษาพิเศษ ณ โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์นั้น ได้เข้าสอบไล่วิชาอาจารย์ได้ประกาศนิยบัตร์ เปนครูสอนชั้นประถมสำเร็จแต่ปลายปี ๑๒๑ แล้ว มาในปี ๑๒๒ นี้ จึ่งเข้าเรียนเปนครูสอนมัธยม เพื่อจะให้ได้รับประกาศนิยบัตร์สูงขึ้นไปอีก

จำนวนอาจารย์

ขุนบรรหารวรอรรถ	อาจารย์ใหญ่	๑
นายเชย	สอนมัธยมชั้นสาม	๑
นายแดง (สยามปริยัติ)	" " ชั้นสอง	๑
นายสิบ (ครูประกาศนิยบัตร์)	" " ชั้นหนึ่ง	๑
นายรัตน์	สอนประถมชั้นสาม	๑
นายมรกฎ (ครูประกาศนิยบัตร์)	" " ชั้นสอง	๑
นายหมื่น	" " ชั้นหนึ่ง	๑
นายพึ่ง	สอนช่างไม้	๑
สุ่น	สอนการเย็บแลซักฟอก	๑

เรื่องหมอ

จำเดิมแต่สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชเทวี ได้ทรงปวารณาไว้แก่พระสงฆ์สามเณร ซึ่งอยู่ในวัดเบญจมบพิตร ฤาพระสงฆ์ซึ่งจะมาแต่จาตุทิศแล้วมาอาไศรยอยู่ในพระอารามนั้น ในเรื่องค่าหมอแลค่ายารักษาโรค ซึ่งมีอยู่ในรายการพระราชกุศลภาคที่ ๓ น่า ๗๗ นั้นแล้ว

ครั้นต่อมาเมื่อเดือนตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ ได้จ้างหมอเสง ไว้เปนหมอประจำสำหรับพระอาราม ได้รับเงินเดือน ๆ ละ ๔๐ บาท เมื่อเดือนพฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ ได้จ้างกำนันโตบ้านเกาะใหญ่ไว้เปนหมอประจำแทนหมอเสงที่ออกไป ส่วนเงินเดือนก็ได้รับเท่ากัน แลได้จ้างหมอฝรั่งไปตรวจโรคพระสงฆ์สามเณรที่อาพาธบ้างบางคราว

อนึ่ง เมื่อรัตนโกสินทรศก ๑๒๐ สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชเทวีมีรับสั่งว่า พระสงฆ์สามเณรที่วัดเบญจมบพิตรรูปใดที่อาพาธถ้าหากว่าหมอได้ตรวจแลแนะนำจะให้ออกไปพักรักษาตัวที่ศรีมหาราชา ก็ให้ออกไปพักได้ จะทรงจัดที่ให้พักอยู่ที่เกาะลอย ส่วนอาหารบิณฑบาตจะทรงรับเปนพระธุระจัดถวายให้พร้อม

ครั้นเมื่อเดือนกันยายน รัตนโกสินทรศฯก ๑๒๒ มีสามเณรที่อาพาธออกไปพักรักษาตัวอยู่ที่ศรีมหาราชา สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชเทวีก็ได้ทรงเปนพระธุระเกื้อหนุนตามสมควร

สามเณรศรี ไปอยู่วัดสุวรรณดาราราม กรุงเก่า

ด้วยสามเณรศรีซึ่งอาพาธ เปนผู้อยู่นอกจำนวนปวารณาแต่ศกก่อนนั้นในศกนี้ได้อุปสมบทเปนภิกษุอยู่ ณ วัดสุวรรณดาราราม กรุงเก่า

รายพระนามแลนามผู้ที่ออกทุนทรัพย์ก่อพระเจดีย์ทราย ตั้งแต่ ๕ บาทขึ้นไป

สมเด็จพระนางเจ้า	พระบรมราชเทวี	๘๐ บาท
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช		๕๐ บาท
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นจันทบุรีนฤนารถ	๔๘ บาท
สมเด็จพระนางเจ้า	พระบรมราชินีนารถ	๔๐ บาท
พระนางเจ้า	พระราชเทวี	๔๐ บาท
พระอรรคชายาเธอ	พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	เจ้าฟ้าสุทธาทิพยรัตน	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	เจ้าฟ้าวไลอลงกรณ์	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	เจ้าฟ้าจันทราสรัทวาร	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	เจ้าฟ้าเยาวมาลย์นฤมล	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	เจ้าฟ้ามาลินีนภดารา	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	เจ้าฟ้านิภานภดล	๔๐ บาท
เจ้าคุณจอมมารดาเปี่ยม		๔๐ บาท
เจ้าจอมมารดาแพ		๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ	เจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ	เจ้าฟ้ากรมขุนนครราชสีมา	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ	เจ้าฟ้ามหิดลอดุลเดช	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ	เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ	เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิ์เดชน์	๔๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นทิวากรวงษ์ประวัติ	๔๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ	๔๐ บาท

พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ	๔๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ	เจ้าฟ้ากรมขุนนริศรานุวัดติวงษ์	๔๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย	๔๐ บาท
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช	๔๐ บาท
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ	กรมหมื่นจรัสพรปฏิภาณ	๔๐ บาท
หม่อมเจ้าพร้อม	ในกรมหลวงวงษาธิราชสนิท	๔๐ บาท
พระยาศรีพิพัฒน์		๔๐ บาท
พระยาวุฒิการบดี		๔๐ บาท
พระยาเทพอรชุณ		๔๐ บาท
พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง		๔๐ บาท
พระยาบำเรอภักดิ์		๔๐ บาท
พระยาศักดาภิเดชวรฤทธิ์		๔๐ บาท
พระยามหาเทพ		๔๐ บาท
พระยาราชสงคราม		๔๐ บาท
เจ้าหมื่นเสมอใจราช		๔๐ บาท
พระภักดีภิรัชภาคย์		๔๐ บาท
นายก๊อหยิน	บุตร พระพิศาลผลพานิช	๔๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าเยาวภาพงษ์สนิท	๓๐ บาท
หม่อมเจ้าทิพย์สัมพันธ์	ในพระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงษ์ }	๓๐ บาท
หม่อมเจ้าพิจิตรจิราภา		๓๐ บาท
เจ้าจอมมารดาดารารัศมี		๓๐ บาท
ช้อย	ภรรยาเจ้าหมื่นสรรเพ็ธภักดี	๓๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนสมมตอมรพันธุ์	๓๐ บาท

หม่อมเจ้าพร้อม	ในกรมหมื่นภูมินทรภักดี	๓๐ บาท
เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์		๓๐ บาท
พระยาศรีสหเทพ		๓๐ บาท
พระยาราชวัลลภานุสิษฐ์		๓๐ บาท
พระยานรนารถภักดี		๓๐ บาท
มิสเตอร์ตรอตเตอร์		๓๐ บาท
มิสเตอเร		๓๐ บาท
ขุนจำนงคดีกิจ		๒๕ บาท
พระเจ้าอัยยิกาเธอ	กรมหลวงวรเสรฐสุดา	๒๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าภักตรพิมลพรรณ	๒๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้านภาพรประภา	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าศรีวิไลยลักษณ์	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าวรลักษณาวดี	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าจุธารัตนราชกุมารี	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าสุวภักตรวิไลยพรรณ์	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าประเวศวรสมัย	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าศศิพงษ์ประไพ	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าอรประพันธ์รำไพ	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าประภาพรรณพิไลย	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าอัพภันตรีปชา	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าอดิศัยสุริยาภา	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าทิพยาลังการ	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าวาปีบุษบากร	๒๐ บาท
พระเจ้าวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าอรพัทธ์ประไพ	๒๐ บาท

พระเจ้าวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าสุทธวิไลยลักษณา	๒๐ บาท
พระเจ้าวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าประภาวสิทธิ์นฤมล	๒๐ บาท
หม่อมเจ้ามาลิศเสาวรส		๒๐ บาท
หม่อมเจ้าพิศวง		๒๐ บาท
หม่อมเจ้าสารภี		๒๐ บาท
หม่อมเจ้าทับทิม		๒๐ บาท
หม่อมเจ้าอับษรสมาน ในพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นจันทบุรีนฤนารถ		๓๐ บาท
เจ้าจอมมารดามรกฎ		๒๐ บาท
เจ้าจอมมารดาจีน		๒๐ บาท
เจ้าจอมมารดาวาด		๒๐ บาท
เจ้าจอมมารดาอ่อน		๒๐ บาท
เจ้าจอมมารดาห่วง		๒๐ บาท
ใหญ่ ในพระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ		๒๐ บาท
เผื่อน	ภรรยาพระยาวุฒิการบดี	๒๐ บาท
ทรามสงวน	ภรรยาพระยามหาเทพ	๒๐ บาท
อิ่ม	มารดาพระเจริญราชธน	๒๐ บาท
นาก	ข้าหลวง	๒๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงพิชิตปรีชากร	๒๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช	๒๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม	๒๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นวิวิธวรรณปรีชา	๒๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นนราธิบประพันธ์พงษ์	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นปราจิณกิติบดี	๒๐ บาท

พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าจันทรสุเทพ		๒๐ บาท
หม่อมเจ้าอมรสมานลักษณ์		๒๐ บาท
เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์		๒๐ บาท
เจ้าพระยานรรัตนราชมานิต		๒๐ บาท
พระยาอภัยรณฤทธิ์		๒๐ บาท
พระยาศรีสุนทรโวหาร		๒๐ บาท
พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์		๒๐ บาท
พระยาเสถียรฐาปนกิตย์		๒๐ บาท
พระยาพหลพลพยุหเสนา		๒๐ บาท
พระยานรฤทธิ์ราชหัช		๒๐ บาท
พระยาเวียงในนฤบาล		๒๐ บาท
พระยานรินทรราชเสนี		๒๐ บาท
พระยามหามนตรี		๒๐ บาท
พระยาประชาชีพบริบาล		๒๐ บาท
พระยาเพ็ชรชฎา		๒๐ บาท
พระยาไพบูลย์สมบัติ		๒๐ บาท
พระสุริยภักดี		๒๐ บาท
พระอินทรักษา		๒๐ บาท
พระราชวรินทร์		๒๐ บาท
พระสุนทรพิมล		๒๐ บาท
พระอรรถการประสิทธิ์		๒๐ บาท
พระศรีณรงควิไชย		๒๐ บาท
พระบริบูรณ์โกษากร		๒๐ บาท
จมื่นศักดิ์บริบาล		๒๐ บาท

หม่อมอนุวัตรวรพงษ์		๒๐ บาท
หลวงรัษฎากรโกศล		๒๐ บาท
หลวงวิถีธรรมสัญจร		๒๐ บาท
หลวงอภัยวานิช		๒๐ บาท
มิสเตอร์เกรแฮม		๒๐ บาท
หม่อมเจ้าปุก		๑๕ บาท ๓๒ อัฐ
หลวงอักษรสมบัติ		๑๕ บาท
หลวงสมบัติธัญญผล		๑๕ บาท
นายประภาษ มณเฑียร		๑๕ บาท
นายพัน		๑๒ บาท ๒๔ อัฐ
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าประภัศร	๑๒ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าอัจฉรพรรณีรัชกัญญา	๑๒ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าภัทรายุวดี	๑๒ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าเจริญศรีชนมายุ	๑๒ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าพิสมัยพิมลสัตย์	๑๒ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าอาทรทิพยนิภา	๑๒ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าสุจิตราภรณี	๑๒ บาท
หม่อมเจ้าเมาฬี		๑๒ บาท
หม่อมเจ้าคอย		๑๒ บาท
เจ้าจอมมารดาตลับ		๑๒ บาท
เจ้าจอมมารดาแช่ม		๑๒ บาท
เจ้าจอมมารดาวงษ์		๑๒ บาท
เจ้าจอมมารดาแส		๑๒ บาท
เจ้าจอมมารดาชุ่ม		๑๒ บาท

เจ้าจอมเลี่ยม		๑๒ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงดำรงราชานุภาพ	๑๒ บาท
หม่อมเจ้าเจียก		๑๒ บาท
พระยาอร่ามมณเฑียร		๑๒ บาท
พระพลัษฎานุรักษ์		๑๒ บาท
หลวงเมธินฤปกรณ์		๑๒ บาท
หลวงราชายสาธก		๑๒ บาท
พระวิไชยยุทธเดชาคนี		๑๑ บาท ๑๖ อัฐ
เจ้าพระยาภาสกรวงษ์		๑๑ บาท
หลวงขบวนบรรณสาร		๑๑ บาท
หมื่นภักดิ์บริบาล		๑๐ บาท ๔๘ อัฐ
เล็ก		๑๐ บาท ๔๐ อัฐ
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าอรุณวดี	๑๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าวาณีรัตนกัญญา	๑๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าอรไทยเทพกัญญา	๑๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้านารีรัตนา	๑๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้ากาญจนากร	๑๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าบุษบันบัวผัน	๑๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าแขไขดวง	๑๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าประดิษฐาสารี	๑๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าพวงสร้อยสอาง	๑๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าประไพศรีสอาด	๑๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าอรพินทุเพ็ญภาค	๑๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าเหมวดี	๑๐ บาท

พระเจ้าบวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าสุดาสวรรค์	๑๐ บาท
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าวงษ์จันทร์	๑๐ บาท
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าโศกส่าง	๑๐ บาท
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าพิมพับศรสร้อย	๑๐ บาท
พระเจ้าวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าเฉลิมเขตรมงคล	๑๐ บาท
หม่อมเจ้าบรรจงมารยาตร		๑๐ บาท
หม่อมเจ้าบุบผชาติชลา		๑๐ บาท
หม่อมเจ้าฉวีวิไลย		๑๐ บาท
หม่อมเจ้ามนัศสวาสดิ์		๑๐ บาท
หม่อมเจ้าวิมลปัทมราช		๑๐ บาท
เจ้าจอมมารดาทับทิม		๑๐ บาท
เจ้าจอมมารดาเลื่อน		๑๐ บาท
เจ้าจอมพิศ		๑๐ บาท
เจ้าจอมอิ่ม		๑๐ บาท
เจ้าจอมถนอม		๑๐ บาท
ท้าวทรงกันดาล		๑๐ บาท
เจ้าจอมมารดากลิ่น		๑๐ บาท
เจ้าจอมมารดาดวงคำ		๑๐ บาท
เจ้าจอมมารดาเขียน		๑๐ บาท
สุ่น	ในพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร	๑๐ บาท
เอม	ในพระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา	๑๐ บาท
สังวาล	ภรรยาพระยาอภัยรณฤทธิ์	๑๐ บาท
จัน	ภรรยาพระยาพิพิธโภไคยสวรรย์	๑๐ บาท
เพิ่ม	ภรรยาพระยาศักดาภิเดชวรฤทธิ์	๑๐ บาท

จัน	ภรรยาพระศรีกาฬสมุด	๑๐ บาท
เพิ่ม	ภรรยาพระเจริญราชธน	๑๐ บาท
จำเริญ	ภรรยาหลวงศักดิ์นายเวร	๑๐ บาท
อิง	บุตรพระยาราชวัลลภานุสิษฐ์	๑๐ บาท
ตระกูล		๑๐ บาท
บุศ		๑๐ บาท
สมบุญ		๑๐ บาท
พร้อม		๑๐ บาท
อบ		๑๐ บาท
พระเจ้าลูกยาเธอ	พระองค์เจ้าอุรุพงษ์รัชสมโภช	๑๐ บาท
พระเจ้าวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าเสรฐวงษ์วราวัตร	๑๐ บาท
พระบวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้ากาญจโนภาษรัศมี	๑๐ บาท
พระบวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้ารัชนีแจ่มจรัส	๑๐ บาท
พระวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าปรีดา	๑๐ บาท
หม่อมเจ้าปิยภักดีนารถ		๑๐ บาท
หม่อมเจ้าสง่างาม		๑๐ บาท
หม่อมเจ้าชื่น		๑๐ บาท
หม่อมเจ้าเคารพ		๑๐ บาท
หม่อมเจ้าบวรเดช		๑๐ บาท
หม่อมเจ้าปิยสรรพางค์		๑๐ บาท
หม่อมเจ้าขจรศุภสวัสดิ์		๑๐ บาท
หม่อมเจ้าอนุชาติศุขสวัสดิ์		๑๐ บาท
พระยาพิพัฒโกษา		๑๐ บาท
พระยาเกษมศุขการี		๑๐ บาท

พระยาธรรมสาตร	๑๐ บาท
พระยาวิเศศภาไชย	๑๐ บาท
พระยาพิพิธโภไคยสวรรย์	๑๐ บาท
พระยาศรีสรราชภักดี	๑๐ บาท
พระยานาวาพลพยุหรักษ์	๑๐ บาท
พระอักษรสมบูรณ์	๑๐ บาท
พระสถิตย์นิมมานการ	๑๐ บาท
พระนรศาตรสารกรรม	๑๐ บาท
พระรถยานุรักษ์	๑๐ บาท
พระวิสูตรโยธามาตย์	๑๐ บาท
พระพรหมาภิบาล	๑๐ บาท
พระฤทธิ์เดชะ	๑๐ บาท
พระผดุงศุลกฤตย์	๑๐ บาท
พระรักษาสมบัติ	๑๐ บาท
หม่อมอนุวงษ์วรพัฒน์	๑๐ บาท
หลวงฤทธิ์นายเวร	๑๐ บาท
หลวงศักดิ์นายเวร	๑๐ บาท
หลวงภักดีบรมนารถ	๑๐ บาท
หลวงโภคผลพูนทวี	๑๐ บาท
หลวงอาณัตินรากร	๑๐ บาท
หลวงดำรงธรรมสาร	๑๐ บาท
หลวงสรรพกิจปรีชา	๑๐ บาท
หลวงรัตนสมบัติ	๑๐ บาท
หลวงนฤมิตรสารานุกรณ์	๑๐ บาท

หลวงนวกรณ์บรรณกิจ		๑๐ บาท
หลวงศุภศิลป์ประสิทธิ์		๑๐ บาท
หลวงสถานนวกรรม		๑๐ บาท
หลวงโทรเลขธุรการี		๑๐ บาท
หลวงวิเศษวิรัชฐาน		๑๐ บาท
หลวงนรเนติบัญชากิจ		๑๐ บาท
หลวงวินิศจย์นฤนัย		๑๐ บาท
หลวงรักษานิติศาสตร์		๑๐ บาท
หลวงพิสิฐสัตถญาณ		๑๐ บาท
หลวงพิทักษ์สมบัติ		๑๐ บาท
หลวงไมตรีวานิช		๑๐ บาท
ขมื่นราชานุบาล		๑๐ บาท
นายเสถียรรักษา		๑๐ บาท
ขุนประสิทธิ์ธุรสถาน		๑๐ บาท
ขุนอุประถัมภ์หัตถสาร		๑๐ บาท
นายสุ่น สารวัดใหญ่		๑๐ บาท
นายองค์		๑๐ บาท
นายถนอม		๑๐ บาท
นายชุน		๑๐ บาท
จีนเกาซุยเสียง		๑๐ บาท
จีนจวนต่อง		๑๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าศรีนาภสวาสดิ์	๘ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าประพาฬรัศมี	๘ บาท
พระบวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าฉายรัศมินิลัญชัน	๘ บาท

หม่อมเจ้าปุก	๘ บาท
เจ้าจอมเอี่ยม	๘ บาท
เจ้าจอมเอิบ	๘ บาท
เจ้าจอมเง็ก	๘ บาท
พระยาธรรมสารเนติ	๘ บาท
พระศรีเสนา	๘ บาท
พระราชวิตรสุทธรักษ์	๘ บาท
หม่อมภารตราชา	๘ บาท
หลวงวรภักดิ์ภูบาล	๘ บาท
หลวงศรีสังกร	๘ บาท
นายทอง	๘ บาท
นายเฉลิม	๘ บาท
หมื่นทิพบุรี กำนันบางซื่อ	๗ บาท ๒๑ อัฐ
พระศรีสุริยพาหะ	๗ บาท
หมื่นสถลมรคา	๗ บาท
มิศเตอร์เยกบซัน	๗ บาท
อ่วม	๖ บาท ๘ อัฐ
พระบวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าเทวีวิไลยวรรณ	๖ บาท
หม่อมเจ้ากลำภัก	๖ บาท
เจ้าจอมเพิ่ม	๖ บาท
เปรม หลานพระยาสรรพาภรณ์	๖ บาท
ลิ้นจี่ บุตรพระยาเพชรพิไชย	๖ บาท
ท้าวภัณฑสารนุรักษ์	๖ บาท
พระศรีไกรลาศ	๖ บาท

พระอุไทยเทพธน		๖ บาท
หลวงยศเสเสาวราช		๖ บาท
หลวงสำเร็จพระขรรค์		๖ บาท
หลวงประกิจอังกนี		๖ บาท
หลวงอนุพันธ์ดิฐการ		๖ บาท
ขุนพิเศษหิรัญการ		๖ บาท
นายทิม		๖ บาท
ทอง		๖ บาท
จี๊ด		๖ บาท
นายพุ่ม	๕ บาท	๓๒ อัฐ
เพิ่ม	๕ บาท	๒๐ อัฐ
นายปิ๋ว	๕ บาท	๑๖ อัฐ
นายหลง	๕ บาท	๑๖ อัฐ
ขุนนารถ ปลัดอำเภอ	๕ บาท	๘ อัฐ
หมื่นจงรังวัด	๕ บาท	๘ อัฐ
นายวิเชียร	๕ บาท	๘ อัฐ
หม่อมเจ้าประทุม		๕ บาท
หม่อมเจ้าสบาย		๕ บาท
หม่อมเจ้าสุมนมาล		๕ บาท
เจ้าจอมแก้ว		๕ บาท
เจ้าจอมอาบ		๕ บาท
ไย บุตรเจ้าพระยาภูธราภัย		๕ บาท
พวง บุตรเจ้าพระยาภาสกรวงษ์		๕ บาท
เลื่อน ภรรยาหลวงฤทธิ์นายเวร พุด		๕ บาท

เพิ่ม	คลังทอง	๕ บาท
เลื่อน	เสมียน	๕ บาท
เนื่อง		๕ บาท
คำ		๕ บาท
จัน		๕ บาท
หม่อมเจ้าเจ๊ก		๕ บาท
หม่อมเจ้าเณร		๕ บาท
หม่อมเจ้าถูกถวิล		๕ บาท
หม่อมเจ้าทินทัด		๕ บาท
หม่อมเจ้าวงษ์นิรชร		๕ บาท
หม่อมเจ้าปิยบุตร		๕ บาท
หม่อมเจ้าวิบูลย์สวัสดิ์วงษ์		๕ บาท
หม่อมเจ้ามงคลประวัติ		๕ บาท
หม่อมเจ้ารัชฎาภิเศก		๕ บาท
พระยามนตรีสุริยวงษ์		๕ บาท
พระยาพิไชยชาญฤทธิ์		๕ บาท
พระยามนูเนติบรรหาร		๕ บาท
พระยาบริรักษ์ราชา		๕ บาท
พระอินทราทิตย์		๕ บาท
พระศุภรัตกาษายานุกิจ		๕ บาท
พระราชวังเมือง		๕ บาท
พระอรรคเนศร		๕ บาท
พระปฏิกรณ์บรรณสาร		๕ บาท
พระพรหมสุรินทร์		๕ บาท

พระนรินทราภรณ์	๕ บาท
พระวิชิตไชยศักดาวุธ	๕ บาท
หลวงประมวลมาศก	๕ บาท
หลวงบริรักษ์จริยาวัตร	๕ บาท
หลวงอภิบาลประเพณี	๕ บาท
หลวงชำนาญวินิจฉัย	๕ บาท
หลวงจำเนียรวัฒกี	๕ บาท
หลวงสุนทรนุรักษ์	๕ บาท
หลวงวิไสยศุขการ	๕ บาท
หลวงบริบาลบำรุงรัฐ	๕ บาท
หลวงประวัติสุทธิกรณ์	๕ บาท
หลวงบรรจงสารวินิจ	๕ บาท
หลวงอินทรมนตรี	๕ บาท
หลวงสุวรรณภักดี	๕ บาท
หลวงผจงสรรพกิจ	๕ บาท
หลวงชาติสุรินทร	๕ บาท
หลวงทิพรักษา	๕ บาท
หลวงรัตนรักษา	๕ บาท
หลวงพิพิธมณเฑียร	๕ บาท
หลวงเบญจางค์วรอาศน์	๕ บาท
หลวงเจริญสุจริต	๕ บาท
หลวงฤทธิเรืองบำราโจร	๕ บาท
หลวงภูวสถานพินิจ	๕ บาท
หลวงพิพิธภูมิพิจารณ์	๕ บาท

หลวงประเทศขันธการ	๕ บาท
หลวงเขตตานุรักษ์	๕ บาท
หลวงนรนิติบัญชาการ	๕ บาท
หลวงสรยุติประจักษ์	๕ บาท
จมื่นราชามาตย์	๕ บาท
จมื่นราชนาคา	๕ บาท
จมื่นยุทธพิไชย	๕ บาท
จมื่นไกรเพชร์	๕ บาท
จ่าแผลงฤทธิรอนราญ	๕ บาท
นายจ่าเรศ	๕ บาท
นายจ่ารง	๕ บาท
นายจ่าเนตร	๕ บาท
นายสรรพวิไชย	๕ บาท
นายรองไชยขรรค์	๕ บาท
ขุนราชทรัพย์พิสิษฐ์	๕ บาท
ขุนศรีพลแผ้ว	๕ บาท
ขุนเริงกลางสมร	๕ บาท
ขุนสุนทรสุคนธ์	๕ บาท
ขุนประชาเสพย์	๕ บาท
ขุนธนสิทธิ์	๕ บาท
ขุนสภาคารพิทักษ์	๕ บาท
ขุนวิจารณ์ราชกิจ	๕ บาท
ขุนมณีสารสมบัติ	๕ บาท
ขุนบริรักษ์นิเวศน์	๕ บาท

ขุนพิมานมณเฑียร	๕ บาท
ขุนราชเรืองฤทธิ์	๕ บาท
ขุนดารานุมัติการ	๕ บาท
ขุนพินิจสรศักดิ์	๕ บาท
ขุนนราธิกรณ์กำจัด	๕ บาท
หม่อมราชวงษ์ปลอด	๕ บาท
หม่อมราชวงษ์ตระกูลรัตน์	๕ บาท
หม่อมหลวงตุ่ม	๕ บาท
พันทิพศักดิ์	๕ บาท
นายดัด ผู้พิพากษา	๕ บาท
นายจัน รองยกรบัตรศาลโบริสภาที่ ๒	๕ บาท
นายเขียน กรมการอำเภอ	๕ บาท
นายร้อยตรี นายศุข	๕ บาท
มิสเตอร์ ยอนซัน	๕ บาท
มิสเตอร์ แมกกินเซ	๕ บาท
มิสเตอร์ บรุก	๕ บาท
มิสเตอร์ เบา	๕ บาท
มิสเตอร์ ฟอล	๕ บาท
มิสเตอร์ แลงลี่	๕ บาท
นายทองบุ๋น	๕ บาท
นายประชาเชิด	๕ บาท
นายกือฮอง	๕ บาท
นายฮกกี่	๕ บาท
นายทบ	๕ บาท

นายเปลื้อง	๕ บาท
นายเปรม	๕ บาท
นายจร	๕ บาท
นายฟื้น	๕ บาท
นายอุ่ม	๕ บาท
นายเชฐ	๕ บาท
นายขำ	๕ บาท
นายเล็ก	๕ บาท
นายโชติ	๕ บาท
นายบาระฮิม	๕ บาท
จีนเง็ก	๕ บาท

รายการพระราชกุศล
ในการสถาปนา วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
ภาคที่ ๙

“จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้น เพื่อต่ออายุหนังสือเก่าที่มีอายุกว่า ๑๐๐ ปี ให้มีชีวิตอยู่ในบรรณโลกต่อไปได้อีกไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ปี สำหรับเป็นแหล่งความรู้ทาง ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ โบราณคดี ประเพณีสยาม จัดพิมพ์ด้วยอักขรวิธีตามต้นฉบับเดิม ตลอดจนรูปแบบที่ใกล้เคียง...”

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ และต้นรัชกาลที่ ๖ เมื่อโปรดให้มีงานในวัดเบญจมบพิตร ได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างเหรียญที่ระลึก **ในภาพ** เป็นเหรียญพระพุทธนรสีห์ สร้างขึ้นในวาระแห่พระพุทธนรสีห์มาสมโภชและประดิษฐานเป็นพระประธานในพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตร ๑๓ มีนาคม ๒๔๔๒ และผูกพัทธสีมา ๑๕ มีนาคม ๒๔๔๒

เมื่อโปรดให้แห่ภิกษุสามเณรจากวัดมหามหาธาตุ ๓๓ รูป ไปอยู่วัดเบญจมบพิตรรุ่นแรก วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๔๔๓ และจัดงานฉลองขึ้นกุฎิ ก็โปรดให้ให้สร้างเหรียญขึ้นเป็นที่ระลึกอีกครั้งหนึ่ง

ต่อมาโปรดให้จัดงานไหว้พระประจำปีขึ้นเมื่อมีกรณีพิเศษก็โปรดเกล้าฯ ให้สร้างเหรียญที่ระลึกขึ้นเช่น พ.ศ. ๒๔๔๗ ให้มีการประกวดอาวุธในงานก็สร้างเหรียญ "ประชันอาวุธ" ขึ้น ด้านหลังเหรียญมีข้อความว่า "ประชันอาวุธวัดเบญจมบพิตร ร.ศ.๑๒๕"

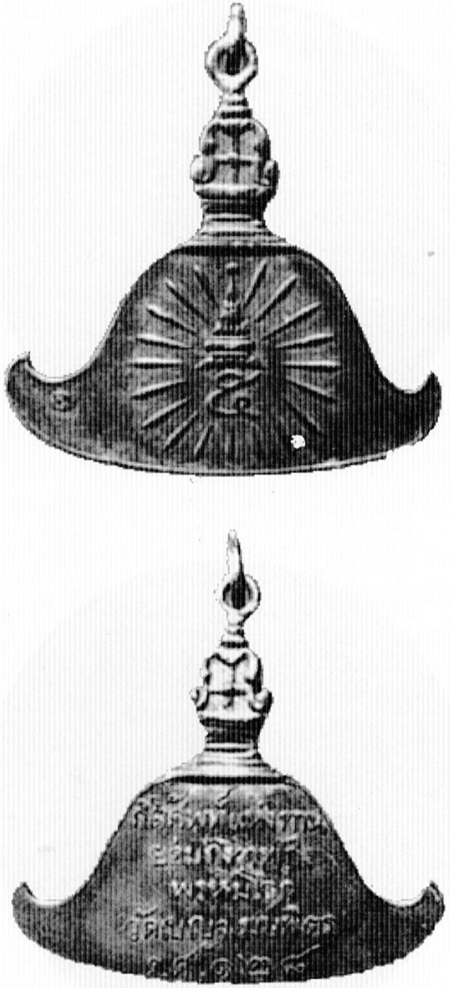

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างเหรียญ "กังสะดาล" ขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๕๐ ด้านหน้าเป็นตรา "พระเกี้ยวเหนือเลข ๕" หรือตราวัดเบญจมบพิตร ด้านหลังมีข้อความ "กิติศัพท์แห่งทาน ย่อมกังวาลถึงพรหมโลก วัดเบญจมบพิตร ร.ศ.๑๒๘" เพื่อพระราชทานแก้ผู้บริจาคโดยเสด็จพระราชกุศลในการสร้างพระอาราม

โปรดเกล้าฯ ให้สร้างเหรียญระฆังขึ้นพร้อมกับเหรียญ "กังสะดาล" มีตรา
และข้อความเช่นเดียวกัน

พ.ศ. ๒๔๕๖ ในงานไหว้พระประจำปี พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างเหรียญ "วิจิตรฉายา" ขึ้น พระราชทานเป็นรางวัลแก่ผู้ส่งภาพเข้าแสดงและประกวด ด้านหลังเหรียญมีข้อความ "แสดงรูปฉาย วัดเบญจมบพิตร พ.ศ.๒๔๕๖"

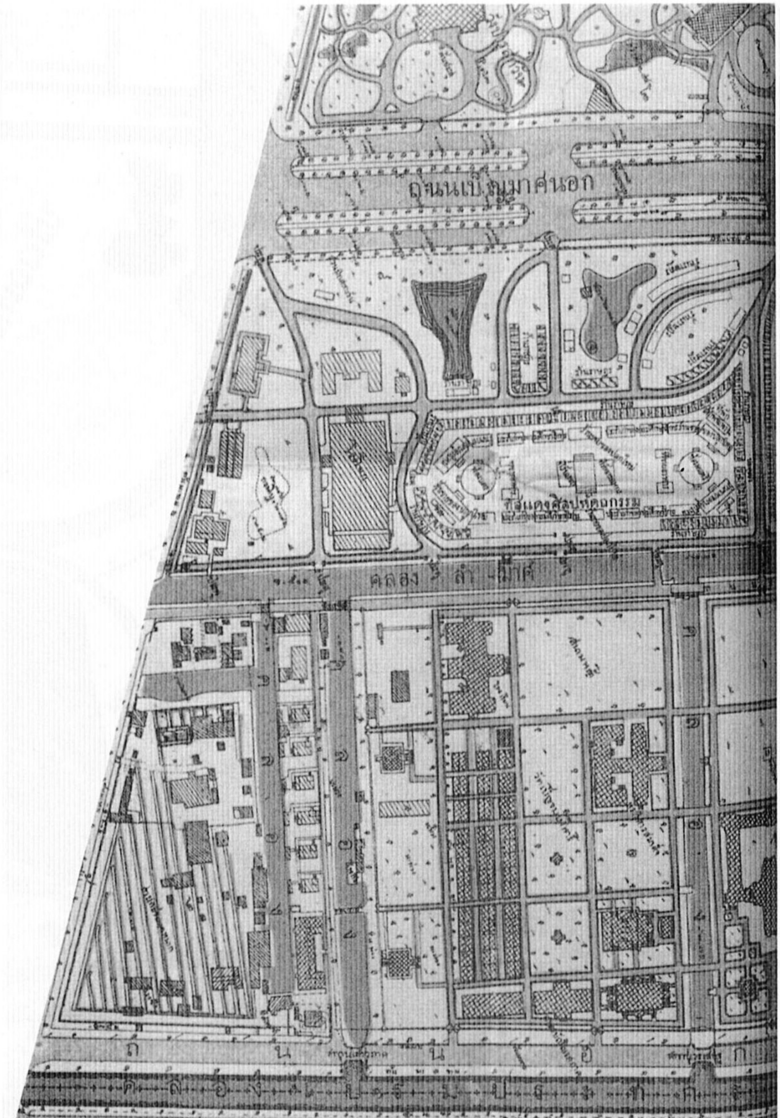

แผนผังการจัดงานไหว้พระประจำปีวัดเบญจมบพิตรประมาณปี พ.ศ. ๒๔๕๓-๒๔๕๔ มีการออกร้านขายของต่างๆ ด้านวัดเบญจมบพิตร สวนมิสกวัน ซึ่งเป็นร้านของราษฎรทั่วไป

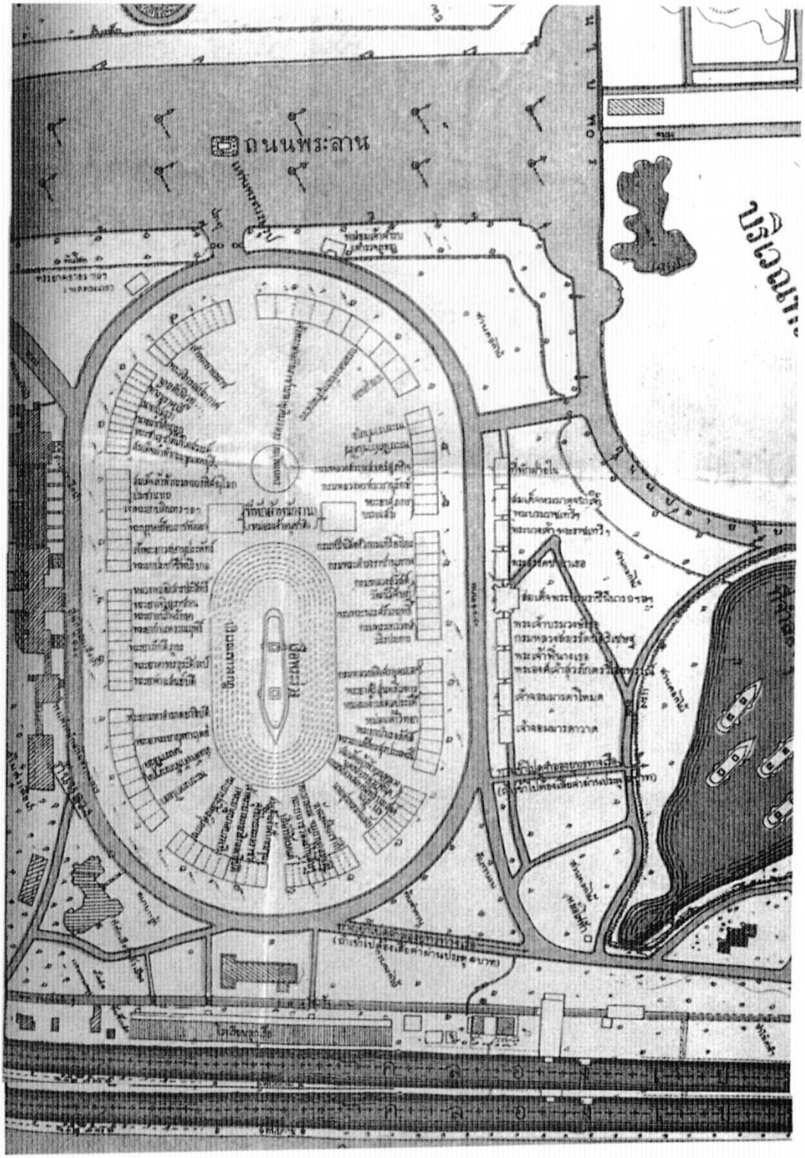

แผนผังการจัดงานในปีเดียวกัน ด้านทิศเหนือ บริเวณสนามเสือป่า ซึ่งเป็นร้านของเจ้านาย ข้าราชบริพาร

รายการ พระราช กุศล

ใน การ สถาปนา วัด เบญจม บพิตร ดุสิตว นาราม

ภาค ที่ ๙.

พิมพ์ ๑๐๐๐ ฉบับ

รัตน โกสินทร ศก ๑๒๓

โรง พิมพ์ บำรุง นุกูล กิจ

สารบาญ

คำนำ	น่า ๑
การไหว้พระพุทธชินราชประจำปี แลถวายผ้าจำพรรษา	น่า ๒
การมหรศพแลเครื่องดูเล่นในงานไหว้พระ	น่า ๗
น่าที่ผู้จัดการในการมีงาน	น่า ๘
จำนวนพระพุทธรูปแลผู้รับประฏิบัติตกแต่ง	น่า ๑๐
รายพระนามแลนามกรรมการตรวจพระพุทธรูปแลรางวัล	น่า ๑๔
รางวัลการตกแต่งขัดสีพระพุทธรูป	น่า ๑๕
รางวัลตั้งโต๊ะเครื่องสักการะบูชา	น่า ๑๘
ประกาศตั้งพระพุทธรูป	น่า ๒๑
รายพระนามแลนามผู้ที่เชิญพระพุทธรูปไปตั้ง	น่า ๒๒
จำนวนร้านขายของ	น่า ๓๑
รายพระนามแลนามผู้ถวายเงิน	น่า ๓๗
จำนวนเงินค่าร้านแลค่ามหรศพ	น่า ๓๘
สามเณรลาสิกขาบท	น่า ๔๐

รายการพระราชกุศล
สถาปนาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
ภาคที่ ๙

บัดนี้ เปนเวลาที่ท่านทั้งหลายทั้งปวง จะอนุโมทนาพระราชกุศลในการที่ทรงสถาปนาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามอีกแล้ว จำเดิมแต่ทรงเริ่มสถาปนามาก็บรรจบห้าปีล่วงมาแล้ว การพระอารามก็แปลกตามขึ้นโดยลำดับ เดิมเปนพระอารามโกรงเกรงมีอุโบสถแลวิหารชำรุด แลมีกุฎีไม้สกปรกไม่น่าชม ในลำดับปีต่อมาก็ได้เห็นแปลกขึ้นทุกที มาในบัดนี้ก็ได้เห็นกำแพงรอบ มีซุ้มประตู มีพระอุโบสถ พระที่นั่งทรงธรรม พระที่นั่งทรงผนวช วิหารสมเด็จ กุฎีสมเด็จ เสนาศนกุฎีแถว กุฎีเดี่ยว หอระฆัง ศาลา โรงเรียน ถนน ท่าน้ำ สพาน สนาม สวนเปนที่ครึกครื้นรื่นรมย์ควรที่จะยินดี แลยังทำการอยู่เสมอแปลกตาขึ้นทุกที ส่วนพระสงฆ์สามเณรในพระอาราม ศึกษาพระปริยัติธรรมได้เปนปเรียญทุกปี แลการโรงเรียนก็มีนักเรียนศึกษาบริบูรณ์ เปนที่ควรอนุโมทนาในพระราชกุศล เมื่อถึงสมัยการประจำปีก็ได้มีการพระราชกุศลเนืองนิตย์ ขอท่านผู้ได้เกื้อกูลในพระอารามนี้ด้วยกำลังทรัพย์เปนต้น มากแลน้อยตามศรัทธา อันได้บริจาคถวายมาเสมอทุกปีก็ดี เปนครั้งเปนคราวก็ดี จงได้มีจิตรชื่นชมอนุโมทนาในพระราชกุศล แลจงมีความเจริญศุขสมบัติตามปราถนา เทอญ

การไหว้พระพุทธชินราชประจำปี
แลถวายผ้าจำพรรษา

ด้วยการไหว้พระพุทธชินราชประจำปี ณ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ในรัตนโกสินทรศก ๑๒๒ นี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้เจ้าพนักงานจัดการตามเคยอย่างปีก่อน ๆ

เจ้าพนักงานได้ตกแต่งรั้วซุ้มโคมไฟ แลประดับด้วยธงรอบเขตรพระอารามทั่วไป แลตั้งร้านสำหรับขายสิ่งของเครื่องใช้สอยแลเครื่องบริโภคต่าง ๆ ในระหว่างหลังพระอุโบสถแลพระระเบียงหมู่หนึ่ง ที่หลังพระระเบียงหมู่หนึ่งตั้งแต่คลองหลังวัดไปถึงริมถนนเบญมาศนอกอีกหมู่หนึ่ง แลมีโรงมหรศพแซกในระหว่างร้านบางแห่ง แลได้โปรดเกล้าฯให้เชิญพระสากยสิงห์ แลพระพุทธรูปเชิญมาแต่เมืองยี่ปุ่น แลพระพุทธรูปศิลามาประดิษฐานที่พลับพลาหลังพระอุโบสถ ส่วนพระพุทธรูปซึ่งประดิษฐานอยู่ที่พระระเบียง แลพลับพลารอยพระพุทธบาท แลที่ในศาลาบัณณรศภาค ซึ่งพระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการรับปฏิบัติก็ได้ตกแต่งขัดสี แลตั้งเครื่องสักการบูชาพร้อมเสร็จ

อนึ่ง ในปีนี้มีพระราชประสงค์ที่จะทรงนมัสการพระพุทธรูปมีลักษณต่าง ๆ เหมือนอย่างที่ได้เคยมีการตั้งพระพุทธรูป ๒ คราวแล้วมานั้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศแก่บรรดาผู้ที่มีพระพุทธรูปเชิญไปตั้ง แลมีกรรมการทั้งฝ่ายคฤหัสถ์แลบรรพชิตคอยรับพระพุทธรูปจากผู้ที่เชิญไปตั้ง แลประดับตั้งให้งดงาม พระพุทธรูปเหล่านี้ประดิษฐานที่ปรำยกพื้นข้างพระอุโบสถด้านเหนือแลด้านใต้

วันที่ ๒ ธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ ตรงกับจันทรคติกาลวันพุฒเดือนอ้าย ขึ้น ๑๓ ค่ำ ปีเถาะเบญจศก จุลศักราช ๑๒๖๕

เปนวันกำหนดเปิดร้าน เวลาทุ่มหนึ่งกับ ๔๐ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิต ไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จทอดพระเนตรพระพุทธรูปต่าง ๆ ที่ปรำแล้ว เสด็จสู่ภายในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราช โปรดเกล้าฯให้พระยาวุฒิการบดี นิมนต์พระสงฆ์สามเณรวัดเบญจมบพิตร แลสมเด็จพระวันรัต พร้อมทั้งพระสงฆ์ที่เปนกรรมการรับพระพุทธรูป เพื่อไปเที่ยวชมร้านขายของต่าง ๆ ครั้นพระสงฆ์สามเณรมาพร้อมแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพาพระสงฆ์สามเณรไปเที่ยวชมร้านขายของ แลได้ทรงซื้อสิ่งของซึ่งเปนของควรแก่สมณบริโภคใช้สอยถวายพระสงฆ์สามเณรตามสมควรแล้ว ทรงพาไปเที่ยวเขาวงก์ แลโปรดให้พระสงฆ์สามเณรขึ้นรูปช้างในเขาวงก์ แลเที่ยวชมร้านแลรูปฉายกระดิกได้ ของพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ แล้วเสด็จประทับพลับพลาซึ่งตั้งอยู่หลังพระระเบียง เสวยพร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ ครั้นเสวยแล้ว เสด็จประทับร้านมรฎก ของพระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าอนุสรณ์ศิริประสาธน์ แลเจ้าจอมมารดาเกสร เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลา ๗ ทุ่ม ๔๐ นาที

วันที่ ๓ ธันวาคม เวลาบ่ายโปรดเกล้าฯให้มีเทศนาเปนธรรมทานที่ศาลาบัณณรศภาคกัณฑ์หนึ่ง พระครูสังฆรักขิตห่อ ปริเยญ ๓ ประโยค เปนผู้เทศนาแสดงทานมัย แลมีไทยธรรมเครื่องบูชากัณฑ์กับปัจจัยมูลราคาตำลึงกึ่งด้วย เวลา ๔ ทุ่ม ๓๐ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิต ไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จประทับร้านสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนครราชสีมา เสวยพร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ ครั้นเสวยแล้วเสด็จประทับร้านสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนารถ แลเสด็จประพาศตามร้านพระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการแล้ว เสด็จสู่ภายในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราช เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลา ๘ ทุ่ม ๔๐ นาที

วันที่ ๔ ธันวาคม เวลาบ่าย โปรดเกล้าฯให้มีเทศนาเปนธรรมทานที่ศาลาบัณณรศภาคอย่างวันก่อน พระมหาจันทร์ ปเรียญ ๓ ประโยค เปนผู้เทศนาแสดงศีลมัย แลมีไทยธรรมเครื่องบูชากัณฑ์ กับปัจจัยมูลราคาตำลึงกึ่งด้วย

อนึ่งในวันที่ ๔ ธันวาคมนี้ สมเด็จพระวันรัตแลพระธรรมวโรดม มีความประสงค์ที่จะถวายไชยมงคล ในการที่พระธรรมวโรดมได้ยกไปอยู่วัดเบญจมบพิตรครบ ๓ ปีบริบูรณ์ โดยจันทรคติกาล จึ่งได้ตระเตรียมที่จะได้ถวายไชยมงคล เวลาค่ำสมเด็จพระวันรัตแลพระสงฆ์สามเณรในพระอารามได้ลงไปพร้อมอยู่ในพระอุโบสถ ครั้นเวลายามหนึ่งกับ ๓๐ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิต ไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จสู่ภายในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราชแล้ว พระธรรมวโรดมถวายไชยมงคลในนามของพระสงฆ์สามเณรวัดเบญจมบพิตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสตอบตามสมควร พระสงฆ์สามเณรรับสาธุการะแล้ว เสด็จประทับพลับพลาเสวยพร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ ครั้นเสวยแล้ว เสด็จประทับทรงฟังดนตรีฝรั่งพอสมควร แลเสด็จประทับเสวยเครื่องว่างร้านพระอรรคชายาเธอพระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลา ฬ๘ ทุ่ม ๔๐ นาที

วันที่ ๕ ธันวาคม เวลาบ่าย โปรดเกล้าฯให้มีเทศนาเปนธรรมทานที่ศาลาบัณณรศภาคอย่างวันก่อน พระมหาเจริญ ปเรียญ ๓ ประโยค เปนผู้เทศนาแสดงภาวนามัย แลมีเครื่องไทยธรรมบูชากัณฑ์กับปัจจัยมูลราคาตำลึงกึ่งเหมือนวันก่อน ในวันนี้เปนวันที่พระสงฆ์สามเณรตามคณะต่าง ๆ ไปประชุมพร้อมกันทำวัตรเจริญพระพุทธมนต์ เวลาเย็นพระสงฆ์สามเณรไปที่วัดเบญจมบพิตร ไปพักบนพระที่นั่งทรงธรรมแลที่ศาลาบัณณรศภาค เวลา ๒ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิต

ไปประทับวัดเบญจมบพิตร โปรดให้พระสงฆ์สามเณรเดินเข้ารับดอกไม้ธูปเทียนของหลวง แลของพระบรมวงษานุวงษ์ฝ่ายใน ทางฉนวนด้านใต้อ้อมออกทางหลังพระระเบียง รับดอกไม้ธูปเทียนตามร้านพระบรมวงษานุวงษ์ข้าราชการฝ่ายน่าเสร็จแล้ว สมเด็จพระราชาคณะพระครูแลปเรียญที่มีนิตยภัตรได้ไปนั่งอยู่ในพระอุโบสถ ส่วนพระสงฆ์ที่เหลือจากนั้นแลสามเณรได้ไปนั่งที่พระระเบียงแลลานพระระเบียง พระสงฆ์คณะรามัญตั้งแต่พระราชาคณะรามัญเปนต้นไปนั่งบนพลับพลาพระสากยสิงห์ แลที่ลานหลังพระอุโบสถ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จไปเสวยพร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ที่พลับพลาแล้วเสด็จสู่ภายในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราช พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ทรงจุดเทียนนมัสการพระ พระสงฆ์ยืนขึ้นพร้อมกันแล้วนั่ง ทรงนำพระสงฆ์ทำวัตรค่ำแลเจริญพระพุทธมนต์พระสงฆ์สามเณรที่นั่งอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ ก็เจริญพระพุทธมนต์ขึ้นพร้อมกันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จประทับทรงฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ที่ในพระอุโบสถมุขใต้ แลเสด็จทอดพระเนตรพระสงฆ์สามเณรเจริญพระพุทธมนต์ตามสถานที่ต่าง ๆ แล้วเสด็จประทับในพระอุโบสถตามเดิม ครั้นพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบแล้ว พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณ-วโรรสถวายอติเรก พระสงฆ์รับภวตุสัพพมังคลัง แล้วพระสงฆ์สามเณรซึ่งเจริญพระพุทธมนต์ตามสถานที่ต่าง ๆ ได้มาจุดเทียนยืนพร้อมกันอยู่ที่น่าพระอุโบสถ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ทรงนำสวดคำนมัสการในการเดินเทียนจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงนำพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส แล้วถึงสมเด็จพระราชาคณะพระราชาคณะ พระครู ถานานุกรม ปเรียญ อันดับ สามเณร เดินเทียนไปตามทางที่เข้ารับดอกไม้ธูปเทียนจนรอบพระอุโบสถรอบหนึ่งแล้ว พระสงฆ์สามเณรติดเทียนนมัสการพระที่น่าพระอุโบสถ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงนำพระสงฆ์ไปพักฉันน้ำร้อนแลเภสัชตามร้านขายของต่าง ๆ ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้ว

ทรงพาไปเที่ยวชมร้านขายของต่าง ๆ แลดูรูปฉายกระดิกได้ของพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ พระสงฆ์ถวายพระพรลากลับแล้วเสด็จประทับเสวยเครื่องว่างที่ร้านสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนครราชสีมา แลร้านพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลา ๓ ยาม

วันที่ ๖ ธันวาคม เปนวันกำหนดถวายผ้าจำพรรษา เวลาค่ำพระสงฆ์สามเณรวัดเบญจมบพิตร ได้ลงไปพร้อมกันอยู่ในพระอุโบสถ เวลา ๒ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จกลับจากวัดราชบุรณในการพระราชทานน้ำอาบศพสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ แล้วเสด็จประทับในพระอุโบสถทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราช มีพระบรมราชโองการถวายผ้าจำพรรษาพระสงฆ์สามเณรรับสาธุการะแล้ว พระธรรมวโรดมถวาย ยถา สัพ์พี อนุโมทนาด้วยกาลทานสุตคาถา แลถวายอติเรก รับด้วยราชาภิรัก์ขคาถาแลภวตุสัพ์พมังคลัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสด้วยไผ่พี่หลวงราชโภคานุกูล จิ๋ว ซึ่งทูลเกล้าฯ ถวายเงินช่วยในการสถาปนาพระอารามพอสมควรแล้ว เสด็จประทับพลับพลาเสวยพร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ ส่วนผ้าจำพรรษานั้น เจ้าพนักงานนำไปที่กุฎิเพื่อสงฆ์จะได้แจกต่อไปครั้นเสวยแล้ว เสด็จประทับทอดพระเนตรลครฝรั่งของบริษัท และรูปฉายกระดิกได้ของพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ พอควรแก่เวลาแล้วเสด็จประทับเสวยเครื่องว่างที่ร้านพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดชแลที่ร้านพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพรหมวรานุรักษ์ แลพระราชทานรางวัลธงแก่ผู้ที่ตกแต่งขัดสีพระพุทธรูปที่พระระเบียง กับที่พลับพลารอยพระพุทธบาทแลตั้งเครื่องสักการะบูชางดงามดีเปนชั้น ๆ ส่วนพระพุทธรูปที่ศาลาบัณณรศภาคโปรดเกล้าฯให้กรรมการไปปักธง แล้วเสด็จประทับที่ร้านมรฎก พระราชทานรางวัลพระบรมรูปใหญ่เล็กแก่ผู้ที่ตกแต่งพระพุทธรูปตามชั้นรางวัลธง เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลา ๓ ยาม ๕๐ นาที

วันที่ ๗ ธันวาคม เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิตไปประทับวัดเบญจมบพิตร ทรงติดเทียนทองเทียนเงิน เทียนขี้ผึ้ง ถวายพระพุทธรูปต่าง ๆ ซึ่งประดิษฐานอยู่ที่ปราข้างพระอุโบสถด้านเหนือแลด้านใต้ทั่วแล้ว เสด็จสู่ภายในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราช เสด็จประทับพลับพลาเสวยพร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ ครั้นเสวยเสร็จแล้ว เสด็จพระทับทอดพระเนตรลครของเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ เวลา ๘ ทุ่มเศษ เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิตเปนเสร็จการแต่เท่านี้

การมหรศพแลเครื่องดูเล่นในงานไหว้พระ

โขน	ของหลวง	รวมเล่นโรงเดียวกัน
ลคร	เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์	
ลคร	เลื่อน ภรรยาหลวงฤทธิ์นายเวร พุด	
ลครฝรั่ง	บริษัท พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์ ทรงรับตกแต่งโรงลคร	
ลิเก	พระยาเพ็ชรปาณี	
ลิเก	หม่อมราชวงษ์เถาะ	
ภาพยนต์	สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช มกุฎราชกุมาร	
รูปฉายกระดิกได้	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ	
ห้องดูลูกช้างรับประทานนมคน	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ	
เขาวงก์	พระยาเวียงในนฤบาล	

ปล่อยเรือให้ลงน้ำมี ๒ แห่ง	สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช
พิณพาทย์เครื่องใหญ่	ของหลวง
พิณพาทย์เครื่องใหญ่	เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์
ดนตรีฝรั่ง	บริษัท
แตรวง	กรมทหารบก
แตรวง	กรมทหารเรือ

น่าที่ผู้จัดการในการมีงาน

สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช	๑	กองกลาง
กรมหลวงดำรงราชานุภาพ	๑	
กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา	๑	
พระยาบำเรอภักดิ์	๑	
กรมทหารเรือ	๑	ปลูกร้านแลแต่งพระระเบียง
กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ	๑	พนักงานประกาศชักชวนแลรับค่าเช่าร้าน
พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง	๑	
พระมงคลทิพมุนี	๑	
พระธรรมธานาจารย์	๑	
เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์	๑	การเล่นทั้งหลาย
พระยาอภัยรณฤทธิ์	๑	

กรมทหารบก	๑	ระวังจุดไฟ
กรมทหารเรือ	๑	
กรมวังนอก	๑	
พระยาอนุรักษ์ราชมณเฑียร จุดไฟตกแต่งในวัด	๑	
พระอินทรเทพ	๑	รักษาความสะอาด
กรมทหารบก	๑	
พระยาอนุรักษ์ราชมณเฑียร รักษาความสอาดในวัด	๑	
กรมกองตระเวน	๑	รักษาการสงบเรียบร้อย
พระยาวรพงษ์พิพัฒน์	๑	พนักงานระวังที่
พระยาราชสงคราม	๑	
พระยาอนุรักษ์ราชมณเฑียร	๑	
พระสถิตย์นิมมานการ	๑	
กรมขุนสมมตอมรพันธุ์	๑	เรี่ยรายเงิน
กรมทหารบก	๑	ดับไฟ
กรมทหารเรือ	๑	
พระยาอภัยรณฤทธิ์	๑	ปลูกสร้างเบ็ดเสร็จ
พระยาราชสงคราม	๑	

จำนวนพระพุทธรูปแลผู้รับปฏิบัติตกแต่ง

พระสากยสิงห์	สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช มกุฎราชกุมาร

พระระเบียง

๑ พระเชิญมาแต่วัดชั่งมั่น เมืองนครเชียงใหม่	เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒมน์
๒ พระเชิญมาแต่วัดพระสิงห์ เมืองนครเชียงใหม่	พระยาเพ็ชรปาณี
๓ พระเชิญมาแต่วัดบางพลูเหนือ	พระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนริศราวัดติวงษ์
๔ พระโฉมเฉลา	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม
๕ พระเชิญมาแต่วัดบางพลู	พระยาอนุชิตชาญไชย
๖ พระเชิญมาแต่วัดตูม แขวงกรุงเก่า	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นทิวากรวงษ์ประวัติ
๗ พระเชิญมาแต่วัดร้างบ้านเมืองตระการ แขวงเมืองนครเชียงใหม่	พระยาอภิรักษ์ราชอุทยาน
๘ พระเชิญมาแต่วัดป่าลาน เมืองนครเชียงใหม่	พระยาบำเรอภักดิ์
๙ พระเชิญมาแต่วัดเกาะเกิด แขวงกรุงเก่า	พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงษ์
๑๐ พระเชิญมาแต่เมืองนครลำปาง	พระยาสีหราชฤทธิไกร
๑๑ พระเชิญมาแต่วัดเกาะเกิด แขวงกรุงเก่า	พระยาเวียงในนฤบาล

๑๒ พระเชิญมาแต่วัดงาม เมืองป่าซาง	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนราธิบประพันธ์พงษ์
๑๓ พระเชิญมาแต่เมืองแง่ แขวงเมืองนครเชียงใหม่	พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าปรีดา
๑๔ พระลีลาเชิญมาแต่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษดิ์	พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์
๑๕ พระเชิญมาแต่วัดราชประดิษฐาน กรุงเก่า	พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง
๑๖ พระเชิญมาแต่วัดพระบาทตากผ้า เมืองนครลำพูน	พระยาอภัยรณฤทธิ์
๑๗ พระเชิญมาแต่เมืองดั้งขึ้นเมืองสวรรคโลก	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช
๑๘ พระเชิญมาแต่เมืองตระการ แขวงเมืองนครเชียงใหม่	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสมมตอมรพันธุ์
๑๙ พระเชิญมาแต่วัดร้างบ้านเมืองตระการ แขวงเมืองนครเชียงใหม่	พระยาเสถียรฐาปนกิตย์
๒๐ พระเชิญมาแต่วัดแก่งก้อ แขวงเมืองตาก	พระสถิตย์นิมมานการ
๒๑ พระเชิญมาแต่วัดสี่จีน เหนือบางยี่ขัน	พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นจันทบุรีนฤนารถ
๒๒ พระเชิญมาแต่เมืองภูกาม	พระยามหาเทพ
๒๓ พระฝาง	หม่อมเจ้าพร้อม ในกรมหมื่นภูมินทรภักดี

๒๔ พระเชิญมาแต่วัดเมืองอมรปุระ	พระยานรฤทธิ์ราชหัช
๒๕ พระเจ้าทองทิพย์ เชิญมาแต่วัดพระบาท ยางเวศ เมืองนครเชียงใหม่	พระยาวรพงษ์พิพัฒน์
๒๖ พระเชิญมาแต่วัดสว่างอารมณ์ เมืองทุ่งยั้ง	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุน พิทยลาภพฤฒิธาดา
๒๗ พระเชิญมาแต่วัดศิริปัญญา เมืองนคร เชียงใหม่	พระยาอนุรักษ์ราชมณเฑียร
๒๘ พระเชิญมาแต่วัดเตาหม้อ เมืองอุตรดิฐ	เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์
๒๙ พระเชิญมาแต่วัดพระบาทตากผ้า เมืองนครลำพูน	พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่น นครไชยศรีสุรเดช
๓๐ พระเชิญมาแต่วัดพระคง เมืองนครลำพูน	สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงษ์ วรเดช
๓๑ พระเชิญมาแต่วัดโชตนาราม	เจ้าพระยาภาสกรวงษ์
๓๒ พระลีลา	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่น สรรพสาตรศุภกิจ
๓๓ พระเชิญมาแต่วัดเกาะเกิด แขวงกรุงเก่า	พระยานรนารถภักดี
๓๔ พระเชิญมาแต่เมืองตื่น ขึ้นเมืองตาก	พระยาชลยุทธโยธินทร์ ต่อไปพระราชทานให้สมเด็จ พระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้า กรมขุนนครสวรรค์วรพินิต เปนผู้ตกแต่ง

๓๕ พระเชิญมาแต่วัดมหาธาตุ เมืองไชยนาท	พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าจันทรสุเทพ
๓๖ พระเชิญมาแต่เมืองทุ่งยั้ง	พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์
๓๗ พระขุดได้ที่เมืองสวรรคโลกเก่า	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์
๓๘ พระเชิญมาแต่วัดอรุณราชวราราม	พระยาราชสงคราม
๓๙ พระเชิญมาแต่ถ้ำประทุนพระพุทธบาท	พระเจ้าบวรวงษ์เธอ กรมหมื่นจรัสพรปฏิภาณ
๔๐ พระเชิญมาแต่เมืองนครเชียงใหม่	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ
๔๑ พระเชิญมาแต่เมืองสรรค์	พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นปราจิณกิติบดี
๔๒ พระเชิญมาแต่กรุงเก่า	พระศุภกรณ์บรรณสาร
๔๓ พระเชิญมาแต่ถ้ำผา แขวงเมืองนครเชียงใหม่	พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์

พลับพลารอยพระพุทธบาท

๔๔ พระเชิญมาแต่วัดบางอ้อยช้าง	พระยาสีหราชเดโชไชย

ศาลาบัณณรศภาค

๓๕	พระเชิญมาแต่เมืองนครลำปาง	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ
๔๖	พระเชิญมาแต่เมืองนครเชียงใหม่	พระยาวุฒิการบดี
๔๗	พระเชิญมาแต่วัดไชย เมืองนครลำพูน	พระยามนตรีสุริยวงษ์
๔๘	พระเชิญมาแต่วัดธาตุหลวง เมืองเชียงแสน	พระยาศรีสุนทรโวหาร
๔๙	พระเชิญมาแต่วัดพระสิงห์ เมืองนครเชียงใหม่	พระยาบุรุษย์รัตนราชภัลลภ
๕๐	พระเชิญมาแต่วัดเชษฐา เมืองนครเชียงใหม่	พระยาศรีสหเทพ
๕๑	พระสิงห์ขุดได้ที่เมืองนครเชียงใหม่	เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์
๕๒	พระเชิญมาแต่วัดชั่งมั่น เมืองนครเชียงใหม่	พระยาสโมสรสรรพการ

รายพระนามแลนาม
กรรมการตรวจพระพุทธรูปแลรางวัล

ด้วยในงานไหว้พระประจำปี รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ ที่วัดเบญจมบพิตร พระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการที่รับปฏิบัติพระพุทธรูป ซึ่งประดิษฐานอยู่ที่พระระเบียง ที่พลับพลารอยพระพุทธบาท แลที่ศาลาบัณณรศภาค ได้ตกแต่งขัดสีพระพุทธรูป แลตั้งโต๊ะเครื่องสักการะบูชาอย่างปีก่อน แลทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้มีกรรมการตรวจตัดสินการตกแต่งพระพุทธรูป แลตั้งโต๊ะเครื่อง

สักการะบูชาคือ พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าจันทรสุเทพ ๑ พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าปรีดา ๑ หม่อมเจ้าปิยภักดีนารถ ในกรมหมื่นวิศณุนารถนิภาธร ๑ หม่อมเจ้าพร้อม ในกรมหมื่นภูมินทรภักดี ๑ พระยาสีหราชฤทธิไกร ๑ พระยาศรีสหเทพ ๑ พระยาเสถียรฐาปนกิตย์ ๑ พระยาสโมสรสรรพการ ๑ พระสถิตย์นิมมานการ ๑ ได้ตรวจตัดสินไปในระหว่างมีงานนั้น ครั้นกรรมการตรวจตัดสินแล้ว โปรดเกล้าฯพระราชทานรางวัลธงมีตราวัดเบญจมบพิตรแลมีอักษรว่า รางวัลพระพุทธรูปธง ๑ รางวัลเครื่องบูชาธง ๑ แก่ผู้รับปฏิบัติพระพุทธรูป แบ่งเปน ๕ ชั้นคือ ชั้นที่หนึ่งสีเหลืองมีอย่างละ ๒ ธง ชั้นที่สองสีแดง มีอย่างละ ๔ ธง ชั้นที่สามสีชมพูมีอย่างละ ๖ ธง ชั้นที่สี่สีเขียว มีอย่างละ ๘ ธง ชั้นที่ห้าสีม่วงไม่มีกำหนด

รางวัลตกแต่งขัดสีพระพุทธรูป

รางวัลชั้นที่ ๑

เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์	๙ แต้ม
พระยาอภัยรณฤทธิ์	๙ แต้ม

รางวัลชั้นที่ ๒

พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นทิวากรวงษ์ประวัติ	๙ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ	๙ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงดำรงราชานุภาพ	๙ แต้ม
พระยาบำเรอภักดิ์		๙ แต้ม

รางวัลชั้นที่ ๓

พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนสมมตอมรพันธุ์	๙ แต้ม
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์	๙ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา	๘ แต้ม
เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์		๘ แต้ม
พระยาอภิรักษ์ราชอุทยาน		๘ แต้ม
พระยาอนุชิตชาญไชย		๖ แต้ม

รางวัลชั้นที่ ๔

พระยาสีหราชฤทธิไกร		๘ แต้ม
พระยาเพ็ชรปาณี		๘ แต้ม
พระยามหาเทพ		๗ แต้ม
พระยาเสถียรฐาปนกิตย์		๗ แต้ม
พระยาอนุรักษ์ราชมณเฑียร		๗ แต้ม
พระสถิตย์นิมมานการ		๗ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช	๕ แต้ม
พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง		๕ แต้ม

รางวัลชั้นที่ ๕

พระศุภกรณ์บรรณสาร		๘ แต้ม
สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ	เจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช	๗ แต้ม

พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม	๗ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ	๗ แต้ม
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นจันทบุรีนฤนารถ	๗ แต้ม
พระเจ้าลูกยาเธอ	พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์	๗ แต้ม
พระวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าจันทรสุเทพ	๗ แต้ม
เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์		๗ แต้ม
พระยาวุฒิการบดี		๗ แต้ม
พระยาศรีสหเทพ		๗ แต้ม
พระยาศรีสุนทรโวหาร		๗ แต้ม
พระยาราชสงคราม		๗ แต้ม
พระยาบุรุษย์รัตนราชพัลลภ		๗ แต้ม
พระยาชลยุทธโยธินทร์		๗ แต้ม
พระยาเวียงในนฤบาล		๗ แต้ม
พระยานรฤทธิ์ราชหัช		๗ แต้ม
พระยานรนารถภักดี		๗ แต้ม
พระยาสโมสรสรรพการ		๗ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงนเรศรรวรฤทธิ์	๖ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ	เจ้าฟ้ากรมขุนนริศรานุวัดติวงษ์	๖ แต้ม
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นปราจิณกิติบดี	๖ แต้ม
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช	๖ แต้ม
พระยามนตรีสุริยวงษ์		๖ แต้ม

พระยาวรพงษ์พิพัฒน์		๖ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นนราธิบประพันธ์พงษ์	๕ แต้ม
พระเจ้าลูกยาเธอ	พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงษ์	๕ แต้ม
พระวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าปรีดา	๕ แต้ม
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ	กรมหมื่นจรัสพรปฏิภาณ	๔ แต้ม
เจ้าพระยาภาสกรวงษ์		๔ แต้ม
พระยาสีหราชเดโชไชย		๔ แต้ม
พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์		๔ แต้ม

รางวัลตั้งโต๊ะเครื่องสักการะบูชา

รางวัลชั้นที่ ๑

พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นทิวากรวงษ์ประวัติ	๕ แต้ม
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นจันทบุรีนฤนารถ	๕ แต้ม

รางวัลชั้นที่ ๒

พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนสมมตอมรพันธุ์	๔ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ	เจ้าฟ้ากรมขุนนริศรานุวัดติวงษ์	๔ แต้ม
พระเจ้าลูกยาเธอ	พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงษ์	๔ แต้ม
พระศุภกรณ์บรรณสาร		๔ แต้ม

รางวัลชั้นที่ ๓

พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ	๓ แต้ม
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นปราจิณกิติบดี	๓ แต้ม
พระวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าปรีดา	๓ แต้ม
เจ้าพระยาภาสกรวงษ์		๓ แต้ม
เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์		๓ แต้ม
พระยาอภัยรณฤทธิ์		๓ แต้ม

รางวัลชั้นที่ ๔

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ	เจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช	๒ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา	๒ แต้ม
พระวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าจันทรสุเทพ	๒ แต้ม
เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์		๒ แต้ม
พระยาอนุชิตชาญไชย		๒ แต้ม
พระยามหาเทพ		๒ แต้ม
พระยาวรพงษ์พิพัฒน์		๒ แต้ม
พระยาสีหราชเดโชไชย		๒ แต้ม

รางวัลชั้นที่ ๕

พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงนเรศรวฤทธิ์	๑ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช	๑ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม	๑ แต้ม

พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ	๑ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นนราธิบประพันธ์พงษ์	๑ แต้ม
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์	๑ แต้ม
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช	๑ แต้ม
พระเจ้าลูกยาเธอ	พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์	๑ แต้ม
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ	กรมหมื่นจรัสพรปฏิภาณ	๑ แต้ม
หม่อมเจ้าพร้อม	ในกรมหมื่นภูมินทรภักดี	๑ แต้ม
พระยาสีหราชฤทธิไกร		๑ แต้ม
พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง		๑ แต้ม
พระยาบำเรอภักดิ์		๑ แต้ม
พระยาราชสงคราม		๑ แต้ม
พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์		๑ แต้ม
พระยาชลยุทธโยธินทร์		๑ แต้ม
พระยาเสถียรฐาปนกิตย์		๑ แต้ม
พระยาเพ็ชรปาณี		๑ แต้ม
พระยาเวียงในนฤบาล		๑ แต้ม
พระยาอนุรักษ์ราชมณเฑียร		๑ แต้ม
พระยาอภิรักษ์ราชอุทยาน		๑ แต้ม
พระยานรฤทธิ์ราชหัส		๑ แต้ม
พระยานรนารถภักดี		๑ แต้ม
พระสถิตย์นิมมานการ		๑ แต้ม

ประกาศตั้งพระพุทธรูป

กรรมการผู้จัดการตั้งพระพุทธรูป รับพระบรมราชโองการใส่เกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศแก่ผู้ที่มีพระพุทธรูปต่าง ๆ ให้ทราบว่า ในงานปีนมัสการพระพุทธชินราช ณ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามครั้งนี้ มีพระราชประสงค์จะทรงนมัสการพระพุทธรูปอันมีลักษณต่าง ๆ ซึ่งเปนเหตุให้เจริญพระราชศรัทธาในพระพุทธาทิรัตน แต่ก่อน ๆ ได้เคยมีการเชิญพระพุทธรูปมาตั้งสองครั้งแล้ว เปนที่เฉลิมพระราชศรัทธา แลเปนที่รื่นเริงก่อเกิดความเลื่อมใสของมหาชนผู้ได้ไปมานมัสการนั้นเปนอันมาก ครั้งนี้จึงโปรดเกล้าฯ ให้มีการตั้งพระพุทธรูปต่าง ๆ อีก ทรงตั้งกรรมการสำหรับรับพระพุทธรูปแลประดับตั้งให้งดงาม กรรมการนั้นมีทั้งฝ่ายคฤหัสถ์แลบรรพชิต ฝ่ายคฤหัสถ์คือ พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าปรีดา เปนประธาน กับหม่อมเจ้าปิยภักดีนารถ พระยาวุฒิการบดี พระยาสีหราชฤทธิไกร พระยาราชสงคราม ฝ่ายบรรพชิตคือ พระมงคลทิพมุนี เปนประธาน กับพระมงคลเทพมุนี พระทักษิณคณิศร พระญาณโพธิ พระสุธรรมธีรคุณ พระธรรมธานาจารย์ พระครูปริยัติโกศล ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บอกบุญขอแรงผู้ที่มีพระพุทธรูปตามที่ตนเห็นว่ามีลักษณแปลกแลงามดีนั้น เชิญพระพุทธรูปมาตั้งที่วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม จะมีขนาดเล็กใหญ่เท่าไรก็ตามแต่จะเชิญมาตั้งไม่มีกำหนดห้าม แต่ให้เปนพระหล่อ จะขัดเนื้อโลหะที่หล่อหรือไม่ได้ขัดก็ตาม ที่สุดจนพระปิดทองที่เห็นสมควรจะมาตั้งก็ให้มาตั้งได้ เพราะพระราชประสงค์ที่จะทรงนมัสการพระพุทธรูปมีลักษณพิเศษต่าง ๆ ยิ่งขึ้นไป ถ้าหากว่าผู้ที่จะเชิญพระพุทธรูปมาตั้งนั้น เชิญพระพุทธรูปที่ยังมิได้เคยมาตั้งในคราวก่อน ๆ นั้นมาตั้งในงานนี้จะเปนการดี แลห้ามมิให้นำตู้หรือโต๊ะอันใดสำหรับตั้งพระ

พุทธรูปอันเปนของสูงใหญ่โตเกินขนาดมาตั้ง เพราะว่าที่ซึ่งจะตั้งพระพุทธรูปนั้นจะไม่เพียงพอ เมื่อผู้ใดผู้หนึ่งเชิญพระพุทธรูปมาแล้ว กรรมการจะได้รับไว้ แลจะหมายสำคัญ แลทำสิ่งสำคัญมอบให้เจ้าของพระพุทธรูปถือไว้เปนสำคัญ เมื่อเสร็จการแล้วให้นำสิ่งสำคัญนั้นมารับพระพุทธรูปของตนคืนไป ดังเช่นที่เคยทำมาแต่ก่อน

กำหนดให้เชิญพระพุทธรูปมาที่วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ในวันที่ ๒ ธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ ถ้าผู้ใดจะมีเครื่องบูชามาตั้งด้วยให้ถามกรรมการ หรือจะมีความสงไสยการอย่างใดให้มาถามกรรมการ

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน รัตนโกสินทร ศก ๑๒๒

รายพระนามแลนามผู้ที่เชิญพระพุทธรูปไปตั้ง

ของหลวง		๕ องค์
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช มกุฎราชกุมาร		๑ องค์
สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ	เจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงษวรเดช	๒ องค์
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์	๑ องค์
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนสมมตอมรพันธุ์	๓ องค์
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นวิวิธวรรณปรีชา	๑ องค์
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงดำรงราชานุภาพ	๒๖ องค์
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย	๑ องค์
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นปราจิณกิติบดี	๒ องค์

พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช	๔ องค์
พระเจ้าลูกยาเธอ	พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์	๑ องค์
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ	กรมหมื่นพิศาลบวรศักดิ์	๑ องค์
พระบวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้ากาญจโนภาสรัศมี	๕ องค์
พระบวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าวรวุฒิอาภรณ์ราชกุมาร	๒ องค์
พระวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าจันทรสุเทพ	๑ องค์
หม่อมเจ้าพร้อม		๑ องค์
หม่อมเจ้าปิยภักดีนารถ		๒ องค์
หม่อมเจ้าวิทยา		๑ องค์
หม่อมเจ้าปิยสรรพางค์		๑ องค์
หม่อมเจ้าศรีใสเฉลิมศักดิ์		๑ องค์
พระยาวุฒิการบดี		๑ องค์
พระยาอนุชิตชาญไชย		๒ องค์
พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง		๑ องค์
พระยาศรีสหเทพ		๑ องค์
พระยาบำเรอภักดิ์		๑ องค์
พระยาเทพอรชุณ		๑ องค์
พระยาราชสงคราม		๒ องค์
พระยาสีหราชเดโชไชย		๓ องค์
พระยาศักดาภิเดชวรฤทธิ์		๓ องค์
พระยาประสิทธิ์ศัลการ		๑ องค์

พระยาราชานุประพันธ์ ทูลเกล้าฯ ถวาย	๑ องค์
พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์	๑ องค์
พระยามหามนตรี	๑ องค์
พระยามนูสารสาตรบัญชา	๑ องค์
พระยาประชากิจกรจักร	๑ องค์
พระยาเกษมศุขการี	๑ องค์
พระยาธรรมสาตร	๑ องค์
พระยาประชาชี่พบริบาล	๑ องค์
พระยาราชเสนา	๑ องค์
พระยาวรเดชศักดาวุธ	๑ องค์
พระยาอินทรวิชิต	๑ องค์
พระยาภักดีภัทรากร	๑ องค์
พระยาไพบูลย์สมบัติ	๑ องค์
เจ้าหมื่นสรรพเพ็ธภักดี	๑ องค์
เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์	๑ องค์
พระจักรปาณีศรีศิลวิสุทธิ์	๑ องค์
พระธนกิจรักษา	๑ องค์
พระสถิตย์นิมมานการ	๑ องค์
พระพจนวิลาศ	๑ องค์
พระวิสูตรสมบัติ	๑ องค์
พระพิพิธสาลี	๑ องค์

พระผดุงศุลกกฤตย์	๒ องค์
พระอภัยสุรินทร์	๒ องค์
พระสุนทรพิมล	๒ องค์
พระวิไชยยุทธเดชาคนี่	๒ องค์
พระกันภยุบาทว์	๑ องค์
พระศรีกาฬสมุด	๑ องค์
ขุนหลวงพระไกรสี	๑ องค์
หลวงผจงสรรพกิจ	๑ องค์
หลวงสุวรรณภักดี	๒ องค์
หลวงประสิทธิ์วรรณลักษณ์	๑ องค์
หลวงราชนิธิ์พิมล	๑ องค์
หลวงอักษรสมบัติ	๒ องค์
หลวงอภัยพิทักษ์	๑ องค์
หลวงสากลกิจประมวญ	๒ องค์
หลวงราชกิจเกณิกร	๑ องค์
หลวงสารกิจปรีชา	๑ องค์
หลวงบริรักษ์จริยาวัตร์	๑ องค์
หลวงอภิบาลประเพณี	๑ องค์
หลวงเมธีนฤปกรณ์	๑ องค์
หลวงรักษานิติสาตร	๑ องค์
หลวงอุทยานาธิกรณ์	๑ องค์

หลวงครุทัณฑภารี	๑ องค์
หลวงรัดรณยุทธ	๑ องค์
หลวงศัลยุทธวิธิกรร	๑ องค์
หลวงสรวิเศษเดชาวุธ	๑ องค์
หลวงเทพเดชะ	๑ องค์
หลวงภูเบนทรสิงหนาท	๒ องค์
หลวงวรภักดิ์ภูบาล	๑ องค์
หลวงพุฒิพงษ์พัฒนกร	๒ องค์
หลวงประเสริฐอักษรนิติ์	๒ องค์
หลวงภักดีนฤเบศร	๓ องค์
หลวงธรรมการานุวัตร	๑ องค์
หลวงศรีธรรมลังการ์	๒ องค์
ขุนพิจารณ์ราชหัตถ์	๑ องค์
ขุนยรรยงประดิยุทธ	๑ องค์
ขุนนิวัตรมรรคา	๒ องค์
ขุนรณชิตวิภัชน์การ	๑ องค์
ขุนโชติพรหมา	๑ องค์
ขุนศรีประชานนท์	๑ องค์
ขุนวินิจฉัยชาญคดี	๒ องค์
ขุนสมาจารจีนกิจ	๑ องค์
นายร้อยตรี หม่อมหลวงเลียบ	๑ องค์

หลวงประจักษ์ศิลปาคม เจ้ากรม	๔ องค์
ขุนสมมตอมรพันธุ์ เจ้ากรม	๑ องค์
ขุนโภชากร	๗ องค์
ขุนวิจารณ์รัฐขันธ	๒ องค์
นายบุญ ภักดี	๑ องค์
หม่อมราชวงษ์เวก	๑ องค์
หม่อมหลวงนิตย์	๑ องค์
หม่อมหลวงสาย	๒ องค์
หม่อมหลวงเล็ก	๑ องค์
หม่อมหลวงศุข	๑ องค์
จางวางวร	๑ องค์
จางวางสุด	๑ องค์
นายโชติ บุตรพระยาประชาชีพบริบาล	๓ องค์
หมอพลาย	๔ องค์
นายบ๋อ	๓ องค์
นายเริก	๑ องค์
นายเปี่ยม	๑ องค์
นายจวน	๑ องค์
นายอ่วม	๑ องค์
นายเครื่อง	๑ องค์
นายเงิน	๑ องค์

นายเอม	๒ องค์
นายหรุ่น	๑ องค์
นายบุญ	๑ องค์
นายเจริญ	๑ องค์
นายรอด	๑ องค์
จีนกี่	๑ องค์
เยื้อน ภรรยาพระยาราชสงคราม	๑ องค์
พระธรรมวโรดม	๒ องค์
พระธรรมโกษาจารย์	๑ องค์
พระสุเมธาจารย์	๑ องค์
พระเทพโมลี	๑ องค์
พระมงคลทิพมุนี	๒ องค์
พระศรีสมโพธิ	๑ องค์
พระวินัยกิจโกศล	๑ องค์
พระวิเชียรมุนี	๑ องค์
พระประสิทธิ์ศีลคุณ	๒ องค์
พระวิเชียรธรรมคุณาธาร	๑ องค์
พระวินยานุกูลเถร	๑ องค์
พระทักษิณคณิศร	๒ องค์
พระธรรมธานาจารย์	๒ องค์
พระสุธรรมธีรคุณ	๓ องค์

พระญาณโพธิ		๑ องค์
พระวิสุทธินายก		๑ องค์
พระครูปลัดสุวัฒนสมณาจาร	วัดอรุณราชวราราม	๒ องค์
พระครูปลัดสุวัฒนสมณาจาร	วัดราชบพิธ	๑ องค์
พระครูปลัดสุวัฒนสุตคุณ	วัดเบญจมบพิตร	๒ องค์
พระครูปริยัติโกศล	วัดดาวดึงษ์	๑ องค์
พระครูสังวรสมาธิวัตร	วัดจักรวรรดิ	๑ องค์
พระครูวิหารกิจจานุการ	วัดพระเชตุพน	๒ องค์
พระครูไพโรจน์ราชสังฆาราม	” ”	๑ องค์
พระครูสุนทรศีลาจาร	วัดจักรวรรดิ	๑ องค์
พระครูกัลยาณคุณ	วัดประทุมคงคา	๑ องค์
พระครูอุดมพิทยากร	วัดอนงค์	๒ องค์
พระครูสังวรวรกิจ	วัดชะนะสงคราม	๑ องค์
พระปลัดไม้	วัดพระเชตุพน	๑ องค์
พระปลัดฉุย	วัดสระเกษ	๑ องค์
พระมหาหรุ่ม	วัดเบญจมบพิตร	๑ องค์
พระมหาช้อน	วัดสระเกษ	๑ องค์
พระมหาอยู่	วัดอนงค์	๒ องค์
พระมหาโฉม	วัดเบญจมบพิตร	๑ องค์
พระมหาสิน	” ”	๑ องค์
พระมหาจันทร์	” ”	๓ องค์

พระมหามน	วัดเบญจมบพิตร	๑ องค์
พระมหาโชติ	” ”	๑ องค์
พระครูวินัยธรบุตร	” ”	๔ องค์
พระครูวินัยธรยิ้ม	วัดพระเชตุพน	๑ องค์
พระครูวินัยธรเลื่อม	วัดจักรวรรดิ	๑ องค์
พระครูวินัยธรรมแดง	วัดราชบุรณะ	๑ องค์
พระครูอมรศัพท์	วัดมหาธาตุ	๓ องค์
พระมหาเล็ก	วัดเบญจมบพิตร	๒ องค์
พระมหาพัน	” ”	๑ องค์
พระครูสมุห์รอด	วัดพระเชตุพน	๒ องค์
พระสมุห์เลียบ	วัดพระเชตุพน	๑ องค์
พระสมุห์ปิ่น	วัดสุทัศน์	๑ องค์
พระสมุห์ต่าย	วัดสระเกษ	๑ องค์
พระสมุห์เย็น	วัดดาวดึงษ์	๑ องค์
พระใบฎีกายิ้ม	วัดสามจีน	๑ องค์
พระหม่อมหลวงโต	วัดมหาธาตุ	๑ องค์
พระมูล	” ”	๒ องค์
พระเลื่อน	” ”	๑ องค์
พระช่วง	” ”	๑ องค์
พระภัก	” ”	๑ องค์
พระแจ้	วัดพระเชตุพน	๑ องค์

พระขาว	วัดราชบุรณะ	๑ องค์
พระแดง	วัดจักรวรรดิ	๑ องค์
สามเณรปลด ปเรียญ	วัดเบญจมบพิตร	๑ องค์
สามเณรแม้น ปเรียญ	" "	๒ องค์
สามเณรสงวน	" "	๒ องค์
สามเณรวิง	" "	๑ องค์
พรตโอตานี่ ส่งมาถวาย		๑ องค์

รวม ๒๙๐ องค์

จำนวนร้านขายของ

แถวหนึ่ง

จมื่นศักดิ์บริบาล	๓ ห้อง	ขายสัตว์ต่าง ๆ
มิสเตอร์แกรเลอต	๔ ห้อง	ขายเครื่องเงินทองรูปพรรณต่างๆ
เชย ภรรยาพระพรหมบริรักษ์	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
พระยาบุรุษย์รัตนราชพัลลภ	๒ ห้อง	ขายผ้าเช็ดหน้า แลรับปักลาย แลจารึกถ้วยแก้ว ขายต้นปาล์ม

แถวสอง

ลม้าย ในพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นทิวากรวงษ์ประวัติ	๒ ห้อง	ตกเบ็ดได้สิ่งของต่าง ๆ

กองมหันตโทษ	๓ ห้อง	ขายของสยามต่าง ๆ
นายรองสุจินดา	๒ ห้อง	ขายกล่องลาว แลของใช้ต่าง ๆ
พระยาบุรุษย์รัตนราชพัลลภ	อีก ๒ ห้อง	ขายของอย่างที่กล่าวมาแล้ว

แถวสาม

พระพิศณุประสาทเวท	๑ ห้อง	ขายยา
พระยาอภัยรณฤทธิ์	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
เอช, อับดุลราฮิม	๔ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์	๒ ห้อง	ขายเสื้อผ้าแลเครื่องเด็กเล่น

แถวสี่

แอส, อีเกซากิ	๒ ห้อง	ขายของยี่ปุ่นต่าง ๆ
พระยาเทพอรชุณ	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
อับดุลไคยุม	๓ ห้อง	ขายของต่าง ๆ

แถวห้า

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสมมตอมรพันธุ์	๒ ห้อง	ขายหนังสือ
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทววงษ์วโรประการ	๑ ห้อง	พนันหมากรุกกับตุ๊กกระตาได้สิ่งของ

เนื่อง ภรรยาพระพิศาลผลพานิช	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
เผื่อน ภรรยาพระภาษีสมบัติบริบูรณ์	๑ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง	๓ ห้อง	ขายเครื่องใช้ประดับหอยมุก แลสอยผลไม้ฉลาก

แถวหก

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุน พิทยลาภพฤฒิธาดา	๑ ห้อง	ขายดอกไม้ธูปเทียน
พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่น จันทบุรีนฤนารถ	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวง ประจักษ์ศิลปาคม	๒ ห้อง	ขายรูปถ่ายต่าง ๆ
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้า กรมขุนพิศณุโลกประชานารถ	๓ ห้อง	ขายยาอ้วนผอม
จีนต้ายตั๊ด	๑ ห้อง	ขายกล่องลาว

แถวเจ็ด

พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าสีนากสวาสดิ์	๑ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าอรุณวดี	๑ ห้อง	ขายผ้าต่าง ๆ

สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชเทวี	๒ ห้อง	ขายผ้าแลสิ่งของต่าง ๆ
สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนารถ	๒ ห้อง	ขายผ้าแลสิ่งของต่าง ๆ
ร้านหลวง	๓ ห้อง	ขายของมรฎก
ธนาคารของกรมพระคลังข้างที่	๑ ห้อง	สำหรับยืมเงินแลแลกเงิน

สกัดหลัง

พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้า อาภากรเกียรติวงษ์	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ กรมหมื่น จรัสพรปฏิภาณ	๒ ห้อง	ขายเครื่องลายครามแลดินเผา

ลานพระระเบียง

สายเหนือ

พระยานนทบุรี	๒ ห้อง	ขายรูปถ่ายต่าง ๆ
ห้องว่าง	๓ ห้อง	
จีนตั้ด	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ

สายใต้

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช มกุฎราชกุมาร	๕ ห้อง	ขายของเมืองไทยต่าง ๆ

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช	๒ ห้อง	ขายขนมเบื้อง

ข้างพระระเบียง

เสงี่ยม ภรรยาพระยาวิสุทธสุริยศักดิ์	๑ ห้อง	ขายหนังสือเรียนแลเครื่องเล่าเรียน
เจิม ภรรยาพระยานนทบุรี	๑ ห้อง	ขายต้นเขมแลตุ๊กกระตา
เทศ ภรรยาขุนพิทักษ์จตุรงค์	๑ ห้อง	ขายเข้าเกรียบแลน้ำตาล

หลังพระระเบียง

หมู่เหนือ

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ	๑ ห้อง	ขายรูปถ่ายช้างรับประทานนมคน
ตระกูล ภรรยาจมื่นจงภักดีองค์ขวา	๓ ห้อง	ขายเครื่องแก้วแลเครื่องเบญจรง
พระยามหาเทพ	๓ ห้อง	ขายของต่าง ๆ แลขนมเบื้อง
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพรหมวรานุรักษ์	๔ ห้อง	ขายอาหาร

หมู่กลาง

เจ้าพระยาภาสกรวงษ์	๔ ห้อง	ขายน้ำชากาแฟ
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนครราชสีมา	๓ ห้อง	ขายอาหาร

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ	๑ ห้อง	ขายบุหรี่ไม้ขีดไฟ
เจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต		
ท่านผู้หญิงเปลี่ยน	๔ ห้อง	ขายอาหาร

หมู่ใต้

เจ้าจอมมารดาแพ	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
พระนางเจ้า พระราชเทวี	๔ ห้อง	ขายของต่าง ๆ

ด้านนอก

สายเหนือ

วาศ ในพระเจ้าน้องยาเธอ	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
กรมหมื่นราชศักดิ์สโมสร		
เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์	๓ ห้อง	ขายของต่างๆ แลออกหวยตัวเลข
หลวงสุนทรโกษา	๓ ห้อง	ขายต้นไม้
บริษัทไฟฟ้า	๓ ห้อง	ขายพัดลมแลโคมไฟฟ้า
ห้างอิสต์เอเชียติก	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ

สายใต้

พระอรรคชายาเธอ	๔ ห้อง	ขายอาหาร
พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์		
พลับพลาแลปรำ	๖ ห้อง	ขายอาหาร

สายตวันออก

พระสถิตย์นิมมานการ	๒ ห้อง	ขายเครื่องเด็กเล่น
พระยาภักดีภัทรากร	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
พระยางำเมือง	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
โต ภรรยาพระยากำแหงสงคราม	๑ ห้อง	ขายผลไม้ต่าง ๆ
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนราธิบประพันธพงษ์	๑ ห้อง	ทำเปนห้องล้างหน้าแลแต่งกาย

สายตวันตก

พระยามหามนตรี	๒ ห้อง	ขายหมี่
นายแย้ม ข้าหลวงเดิม	๓ ห้อง	ขายหมี่
มหมัดอาระเซ็ด	๒ ห้อง	ขายขนมเบื้องแลน้ำเล็มโมเน็ด โซดา

รายพระนามแลนามผู้ถวายเงิน

ไผ่ พี่หลวงราชโภคานุกูล จิ๋ว ทูลเกล้าฯถวายสำหรับทรงสร้างกุฎิ	๓๐๐ บาท
พระพินิจสารา กับกลีบ ภรรยา	๒๐๐ บาท

หม่อมเจ้าประสงค์สรร	๘๐ บาท
เลื่อน ภรรยาหลวงฤทธิ์นายเวร พุด	๔๐ บาท
หม่อมเจ้าทับทิม	๒๐ บาท
หม่อมเจ้าสารภี	๒๐ บาท
พระณรงค์วิชิต	๒๐ บาท
พระสัมพันธวงษ์เธอ พระองค์เจ้าพรรณราย	๑๒ บาท
ท้าวภัณฑสารนุรักษ์	๘ บาท
พระอินทราทิตย์	๕ บาท
เพี้ยน	๕ บาท

จำนวนเงินค่าร้านแลมหรศพ

เงินค่าร้าน

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช มกุฎราชกุมาร	๓๒๓๑ บาท ๑๒ อัฐ
สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชเทวี	๒๒๐๐ บาท
พระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์	๒๐๑๖ บาท
พระนางเจ้า พระราชเทวี	๑๕๐๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนพิศณุโลกประชานารถ	๑๒๓๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต	๑๒๑๓ บาท ๒๐ อัฐ

สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนารถ	๑๐๐๐ บาท
บริษัทไฟฟ้า	๑๐๐๐ บาท
พระยาบุรุษย์รัตนราชพัลลภ	๕๐๐ บาท
พลับพลาขายเครื่องอาหาร	๔๕๓ บาท ๘ อัฐ
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา	๔๐๐ บาท
เจ้าจอมมารดาแพ	๓๐๐ บาท
พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์	๒๐๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าสุวภักตรวิไลยพรรณ	๑๘๐ บาท
พระพิศณุประสาตรเวช	๑๖๗ บาท
เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์	๑๕๐ บาท
เนื่อง ภรรยาพระพิศาลผลพานิช	๑๔๐ บาท
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ กรมหมื่นจรัสพรปฏิภาณ	๑๐๐ บาท
จมื่นศักดิ์บริบาล	๑๐๐ บาท
พระยาเทพอรชุณ	๕๐ บาท
นายแย้ม ข้าหลวงเดิม	๔๐ บาท
เชย ภรรยาพระพรหมบริรักษ์	๔๐ บาท
พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์	๓๘ บาท ๔๐ อัฐ
พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าอรุณวดี	๓๐ บาท
พระยามหามนตรี	๓๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสมมตอมรพันธุ์	๒๐ บาท
จางวางเปลี่ยน	๒๐ บาท

เงินค่ามหรศพ

เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ ค่าโขนแลลคร	๑๕๕๙ บาท ๑๘ อัฐ
บริษัทคนตรีฝรั่ง	๘๐ บาท

สามเณรลาสิกขาบท

ด้วย สามเณรมังกร ซึ่งบรรพชาเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ มีแจ้งอยู่ในรายการพระราชกุศลภาคที่ ๘ น่า ๓๑ นั้น ได้ลาสิกขาบท เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๒

รายการพระราชกุศล
ในการสถาปนา วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
ภาคที่ ๑๐

“จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้น เพื่อต่ออายุหนังสือเก่าที่มีอายุกว่า ๑๐๐ ปี ให้มีชีวิตอยู่ในบรรณโลกต่อไปได้อีกไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ปี สำหรับเป็นแหล่งความรู้ทาง ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ โบราณคดี ประเพณีสยาม จัดพิมพ์ด้วยอักขรวิธีตามต้นฉบับเดิม ตลอดจนรูปแบบที่ใกล้เคียง...”

รายการพระราชกุศล

ในการสถาปนาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

ภาคที่ ๑๐

พิมพ์ ๑๐๐๐ ฉบับ

รัตนโกสินทรศก ๑๒๓

โรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจ

สารบาญ

คำนำ	น่า ๑
พระราชทานตัณฑุลทาน	น่า ๒
จำนวนเข้าสาร	น่า ๒
การก่อพระเจดีย์ทรายแลฉลองโรงเรียนเบญจมบพิตร	น่า ๓
การเฉลิมพระที่นั่งอภิเศกดุสิตแลฉลองแลทรงตั้งปเรียญ	น่า ๕
จำนวนพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ในงานเฉลิมพระที่นั่งอภิเศกดุสิต แลฉลองแลทรงตั้งปเรียญ แลรับพระราชทานฉัน	น่า ๘
รายนามพระสงฆ์สามเณรที่ทรงเลื่อนแลตั้งเปนปเรียญ	น่า ๑๑
พระราชทานรางวัลปเรียญ	น่า ๑๒
รายการสอบไล่พระปริยัติธรรม	น่า ๑๔
สำเนาประกาศนิยบัตรปเรียญ	น่า ๒๐
วิสาขบูชา	น่า ๒๗
พระมหาผันมาอยู่วัดเบญจมบพิตร	น่า ๒๗
ถวายพุ่มเข้าพรรษา	น่า ๒๘
การบวชนาค	น่า ๒๙
พระราชทานเปลี่ยนพัดปเรียญพระมหาผัน	น่า ๓๑
การเลื่อนแลตั้งตำแหน่งถานานุกรม	น่า ๓๒
พระสงฆ์สามเณรขึ้นกุฎิ	น่า ๓๒
ประกาศพระบรมราชูทิศถวายเสนาศนกุฎิไผ่บุญภาค	น่า ๓๕
สำเนาอักษรจารึกศิลากุฎิวรรณอุทิศ	น่า ๓๕
สำเนาอักษรจารึกศิลากุฎิไผ่บุญภาค	น่า ๓๖
จำนวนพระสงฆ์สามเณรอยู่กุฎิ	น่า ๓๗

การปวารณา	น่า ๔๑
รายนามพระสงฆ์สามเณรแลผู้ปวารณา	น่า ๔๒
การพระราชทานพระกฐิน	น่า ๔๔
รายงานมหาดเล็กทูลวัด	น่า ๔๘
ผู้ถวายเครื่องบริขารพระกฐิน	น่า ๔๙
บริษัทค่าหญ้าม้าค่าจ้างคนเลี้ยงม้าแลขับรถ	น่า ๕๑
บริษัทเครื่องเกื้อกูลในการโรงครัว	น่า ๕๑
ผู้ถวายเครื่องอาหารในการพระกฐิน	น่า ๕๒
ผู้ตั้งเครื่องโต๊ะ	น่า ๕๕
การเชิญพระพุทธนรสีห์จากพระที่นั่งทรงธรรม ไปประดิษฐานที่วิหารสมเด็จ แลสวดมนต์ฉลอง	น่า ๕๗
สามเณรเขียนไปอยู่วัดโพทอง แขวงเมืองอ่างทอง	น่า ๕๘
พระสงฆ์ถึงมรณภาพ แลส่งหีบศิลาน่าเพลิงไปพระราชทาน	น่า ๕๘
พระสงฆ์ลาสิกขาบท	น่า ๕๘
รายงานการสร้างพระอาราม	น่า ๕๙
รายงานโรงเรียนเบญจมบพิตร	น่า ๖๑
รายพระนามแลนามผู้ที่ออกทุนทรัพย์ก่อพระเจดีย์ทราย	น่า ๖๔
รายนามผู้ถวายเงิน	น่า ๘๔
รายนามผู้ถวายของ	น่า ๘๔
บอกแก้คำผิด	น่า ๘๕

รายการพระราชกุศล
สถาปนาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
ภาคที่ ๑๐

เมื่องานไหว้พระประจำปีในวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม กลางเดือนอ้าย ในรัตนโกสินทรศก ๑๒๒ ที่ล่วงมานี้ ถ้าท่านทั้งหลายกลับรลึกไปถึงคงจะยังจำได้ว่า ได้เห็นผนังพระอุโบสถปรากฏเปนสีแดง กล่าวคือยังเปนอิฐก่ออยู่ บัดนี้ขอเชิญท่านทั้งหลายเล็งแลดู ก็จะเห็นผนังเปนสีขาว แต่มิใช่ขาวด้วยถือปูนอย่างตึกสามัญ เมื่อท่านพิจารณาดูคงทราบว่าผนังดาดไปด้วยศิลาขาวทั้งสิ้น เท่านี้ก็จะเปนเครื่องปลุกใจให้เกิดความยินดีมากอยู่แล้ว การที่เปนไปได้เช่นนี้เพราะเหตุใดเล่า ก็เพราะเหตุที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชศรัทธาในพระพุทธาทิรัตนไตร มีพระราชประสงค์จะทรงทำนุบำรุงพระพุทธสาสนาให้ตั้งอยู่จิรกาล จึงได้ทรงสร้างอาวาศวิหารด้วยสิ่งที่เปนของถาวร แลทั้งเปนของงามตาด้วย ที่เปนข้อสำคัญที่เราท่านทั้งหลายจะพึงยินดีนั้น คือได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานพระบรมราชวโรกาศ ให้เราท่านทั้งหลายทั้งชั้นสูงชั้นต่ำไม่ว่าบุคคลชนิดใด ได้โดยเสด็จในการพระราชกุศล คือมี

ส่วนในการสร้างพระอารามนี้ด้วย คือได้ทูลเกล้าฯถวายทุนทรัพย์มากบ้าง น้อยบ้างตามกำลังศรัทธา ตั้งแต่ทรงเริ่มการมาจนบัดนี้ เมื่อพระอารามนี้ได้สร้างขึ้นโดยลำดับปรากฏแก่ตา ก็เปนการสมควรจะยินดียิ่งนัก ในการพระราชกุศลที่ได้ทรงบำเพ็ญ กับทั้งกุศลที่เราท่านได้โดยเสด็จ การพระราชกุศลที่ได้ทรงบำเพ็ญเนือง ๆ มาอย่างไร คงจะแจ้งอยู่ในรายการพระราชกุศลนี้แล้ว เมื่อท่านทั้งหลายได้อ่านทราบความแลเกิดความบันเทิงจิตรอนุโมทนาแล้ว ก็จะสำเร็จบุญกิริยาวัตถุส่วนปัตตานุโมทนา สามารถจะเปนเหตุให้เจริญอายุยืนนานปราศจากโรคาพาธ มีพรรณสีกายงามเปนต้น จะมีความเกษมศุขตามปรารถนาทุกประการ

พระราชทานตัณฑุลทาน

ด้วยการถวายเข้าสารแก่พระสงฆ์สามเณรวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ในสมัยขึ้นปีใหม่เหมือนอย่างทุกปีมานั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานจัดการสีซ้อมเข้าเปลือกเปนเข้าสารแล้วเสร็จ บรรจุกระสอบมากองไว้ที่โรงที่พักน่าพระอุโบสถ

วันที่ ๑ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๓ ซึ่งเปนวันขึ้นปีใหม่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่ได้เสด็จพระราชดำเนิน วันที่ ๓ เมษายน เวลาบ่ายพระสงฆ์สามเณรในวัดได้ลงมาพร้อมอยู่ในพระอุโบสถ โปรดเกล้าฯให้พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสมมตอมรพันธุ์ เสด็จไปทรงถวายเข้าสาร

จำนวนเข้าสาร

เข้ากล้าในภูมิ์นาบริเวณสวนดุสิต ในรัตนโกสินทรศก ๑๒๒ เก็บเกี่ยวได้ผลเปนเข้าเปลือก ได้แบ่งส่วนพระราชทานให้เจ้าพนักงานสีซ้อมเปน

เข้าสารได้เกวียนหนึ่งกับ ๔๐ ถัง พระราชทานเปนตัณฑุลทาน

การก่อพระเจดีย์ทรายแลฉลองโรงเรียนเบญจมบพิตร

ด้วยในรัตนโกสินทรศก ๑๒๓ นี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการก่อพระเจดีย์ทรายที่วัดเบญจมบพิตรเหมือนศกก่อน ๆ แลในศกนี้การก่อสร้างโรงเรียนเบญจมบพิตรแล้วสำเร็จบริบูรณ์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการฉลองโรงเรียนพร้อมกับการก่อพระเจดีย์ทรายด้วย

เจ้าพนักงานได้จัดการตกแต่งที่พระสงฆ์จะเจริญพระพุทธมนต์ที่โรงเรียนชั้นบน คือที่มุขด้านตวันตก ตั้งม้าหมู่ประดิษฐานพระไชยวัฒน์หลังช้าง แลตั้งเครื่องทรงนมัสการแลอาศน์สงฆ์สำหรับเจริญพระพุทธมนต์ เปนส่วนฉลองพระเจดีย์ทราย มีพระธรรมวโรดมเปนประธาน ที่ห้องด้านเหนือติดกับมุขด้านตวันตกตั้งม้าหมู่ประดิษฐานพระไชยวัฒน์ประจำรัชกาลปัตยุบันนี้ แลตั้งเครื่องนมัสการแลอาศน์สงฆ์สำหรับเจริญพระพุทธมนต์เปนส่วนฉลองโรงเรียนมีสมเด็จพระวันรัตเปนประธาน

ส่วนที่ที่จะก่อพระเจดีย์ทรายนั้น คือที่สนามหญ้าน่าโรงเรียน แบ่งเปนที่สำหรับพระบรมวงษานุวงษ์ แลข้าราชการฝ่ายน่าก่อตอนหนึ่ง ที่สำหรับราษฎรก่อตอนหนึ่ง แลตั้งเตนต์สำหรับเลี้ยงของต่าง ๆ แลโรงลิเก ที่ข้างโรงเรียนด้านตวันออกจัดเปนที่สำหรับพระบรมวงษานุวงษ์ข้าราชการฝ่ายในก่อ

วันที่ ๑๑ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๓ เปนวันกำหนดก่อพระเจดีย์ทราย พระสงฆ์ที่จะเจริญพระพุทธมนต์ได้ไปนั่งที่อยู่พร้อมแล้ว เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิตไปประทับวัดเบญจมบพิตร ทอดพระเนตรการก่อพระเจดีย์ทรายทั่วแล้ว ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการที่พระมหาธาตุ เสด็จขึ้นบนโรงเรียนทรงจุดเทียน

เครื่องนมัสการทั้งสองแห่ง สมเด็จพระวันรัตถวายศีล ทรงศีลแลประทับทรงฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ประมาณครู่หนึ่งแล้ว เสด็จลงมาประทับมีพระราชดำรัสด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ แลข้าราชการที่โรงเรียนชั้นล่าง แลเสด็จไปประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราชแล้ว เสด็จทรงรถพระที่นั่งไปทรงเยี่ยมเจ้าคุณจอมมารดาเปี่ยม ซึ่งป่วยอยู่ที่วังพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ เวลา ๒ ทุ่มเศษ

วันที่ ๑๒ เมษายน เวลาเช้า โปรดเกล้าฯให้พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา เสด็จไปทรงประเคนอาหารบิณฑบาตแก่พระสงฆ์สามเณรทั้งพระอาราม พระสงฆ์สามเณรรับพระราชทานฉันที่ศาลาบัณณรศภาคเหมือนปีก่อน ๆ ครั้นรับพระราชทานฉันแล้ว ทรงประเคนเครื่องไทยธรรมตามสมควร พระสงฆ์สามเณรถวายอนุโมทนา เจ้าพนักงานได้เวียนเทียนสมโภชพระมหาธาตุส่วนของหลวง ครั้นเวลาบ่าย โปรดเกล้าฯให้มีเทศนาที่ศาลาบัณณรศภาค สมเด็จพระวันรัตเปนผู้เทศนาแสดงอานิสงษ์พระเจดีย์ทรายกัณฑ์หนึ่ง แลมีเครื่องบริขารบูชากัณฑ์เทศนาตามสมควร เปนเสร็จการก่อพระเจดีย์ทรายเท่านี้

ผู้ที่จัดของเลี้ยง แลจัดมหรศพมาเล่นในการก่อพระเจดีย์ทราย

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช มกุฎราชกุมาร	น้ำชากาแฟเปนต้น
พระพิศณุประสาตรเวช	ยาต่าง ๆ
หลวงอภัยวานิช	เข้าต้มหมู
เนื่อง ภรรยาพระพิศาลผลพานิช	น้ำหวานต่าง ๆ
กระทรวงกระลาโหม	น้ำหวานต่าง ๆ
พระยาเพ็ชรปาณี	ลิเก

การเฉลิมพระที่นั่งอภิเศกดุสิต
แลฉลองแลทรงตั้งปเรียญ

ด้วยพระที่นั่งซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นที่วังสวนดุสิต เปนท้องพระโรงตรงน่าพระที่นั่งวิมานเมฆด้านตวันออกเมื่อศกก่อนนั้น บัดนี้การก่อสร้างสำเร็จแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการเฉลิมพระที่นั่ง แลโปรดเกล้าฯให้มีการฉลองแลเลื่อนตั้งปเรียญวัดเบญจมบพิตร แลปเรียญวัดอื่นบางรูป

วันที่ ๑๖ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๓ เปนวันกำหนดการ เจ้าพนักงานแต่งตั้งในท้องพระโรง คือที่ข้างผนังด้านเหนือตั้งม้าหมู่ประดิษฐานพระไชยวัฒน์ประจำรัชกาลปัตยุบันนี้ ต่อออกมาข้างน่ามีเครื่องทรงนมัสการแลพระแท่นทรงกราบ ด้านตวันออกตั้งอาศน์สงฆ์ สำหรับพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ แลที่สำหรับพระสงฆ์สามเณรที่จะทรงเลื่อนแลตั้งเปนปเรียญนั่งฟังพระพุทธมนต์อยู่ต่อท้ายอาศน์สงฆ์ ด้านตวันตกตั้งพระราชบัลลังก์ แลที่สำหรับพระบรมวงษานุวงษ์ ที่ข้าราชการเฝ้าอยู่ต่อที่พระบรมวงษานุวงษ์ฤๅตรงน่าอาศน์สงฆ์ ระหว่างกลางตั้งม้าวางผ้าไตร บาตร พัด สำหรับที่จะทรงตั้งปเรียญพร้อมเสร็จ

เวลาค่ำ พระสงฆ์ที่จะเจริญพระพุทธมนต์ ๒๐ รูป มีพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรสเปนประธาน แลพระสงฆ์สามเณรที่จะทรงฉลองแลเลื่อนตั้งเปนปเรียญ รวม ๑๔ รูป ได้เข้าไปนั่งที่พร้อมแล้ว เวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกประทับท้องพระโรง มีประโคมแตรสังข์ฆ้องไชยพิณพาทย์ แล้วทรงจุดเทียนนมัสการ ทรงศีล ทรงจุดเทียนที่พระครอบพระกริ่งถวายพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรสทรงทำพระปริตต์ พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์สัตตปริตต์จบแล้ว พระบาทสมเด็จ

พระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกประทับที่น่ามุขกลาง ทรงชักเชือกเปิดผ้าแพรที่บังนามพระที่นั่งนั้นออกเปนอันพระราชทานนามว่า พระที่นั่งอภิเศกดุสิต พนักงานประโคมแตรสังข์ฆ้องไชยพิณพาทย์ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจิมที่ผนังภายใต้อักษรนามพระที่นั่ง เสด็จกลับประทับที่เดิม พระราชทานไตรมีใบวัตถุปัจจัยมูลแลพัดปเรียญพร้อมด้วยประกาศนิยบัตร ให้พระสงฆ์สามเณรเหล่านั้นเปนปเรียญเลื่อนประโยคแลขึ้นใหม่ พระสงฆ์สวดชยันโต แลมีประโคมแตรสังข์ฆ้องไชยพิณพาทย์ต่อเนื่องมาจากพระราชทานนามพระที่นั่งแล้ว พระสงฆ์สามเณรออกไปครองไตรเสร็จกลับมานั่งที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประเคนจีวรผ้าเนื้อดีกับร่มแพรแก่พระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์ แลจีวรผ้าเนื้อดีแก่พระสงฆ์ที่รับตำแหน่งปเรียญ แล้วพระสงฆ์ที่รับตำแหน่งปเรียญประโยคสูงในหมู่ที่ทรงตั้งคราวนี้ นำถวายยถา พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรสถวายอติเรก สมเด็จพระวันรัตถวายพระพรลาเวลายามเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้น

วันที่ ๑๗ เมษายน เวลาเช้า พระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์เมื่อวานนี้แลพระสงฆ์ที่สอบไล่พระปริยัติธรรมในคราวนี้ทั้ง ๓ กอง กับพระสงฆ์สามเณรในวัดเบญจมบพิตร แลพระสงฆ์วัดอื่นที่แปลพระปริยัติธรรมได้เปนปเรียญประโยคสูงที่สุดรวมทั้งสิ้น ๗๐ รูปได้เข้าไปพร้อมกันอยู่ที่วังสวนดุสิต เวลาเช้าโมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกประทับที่สพานน้ำน่าพระที่นั่งวิมานเมฆองค์แปดเหลี่ยม โปรดเกล้าฯให้เจ้าพนักงานนิมนต์พระสงฆ์สามเณรเข้าไปที่สพานน้ำ แล้วได้ทรงจับฉลากปฏิบัติพระสงฆ์ แลโปรดเกล้าฯให้พระบรมวงษานุวงษ์ ข้าราชการ จับฉลากเปนผู้ปฏิบัติพระสงฆ์สามเณรต่อไปคนละ ๒ รูปบ้าง รูปหนึ่งบ้าง แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงนำพระสงฆ์ที่ทรงปฏิบัตินั้นขึ้นไปนั่งโต๊ะรับพระราชทานฉัน บนพระที่นั่งวิมานเมฆองค์แปดเหลี่ยม พระบรมวงษานุวงษ์ ข้าราชการ ซึ่งเปนผู้ปฏิบัติพระสงฆ์

สามเณรนั้น ก็ได้นำพระสงฆ์สามเณรขึ้นไปนั่งโต๊ะรับพระราชทานฉันเหมือนกัน เมื่อพระสงฆ์สามเณรรับพระราชทานฉันแล้ว โปรดเกล้าฯให้ฉายรูปพระสงฆ์สามเณรเหล่านั้น แลได้พระราชทานฉลากสิ่งของแก่พระสงฆ์สามเณรโดยทั่วกัน แล้วทรงนำพระสงฆ์สามเณรไปขึ้นฉลากที่ห้องชั้นล่างพระที่นั่งวิมานเมฆด้านตวันออกเสร็จแล้วได้พระราชทานสมุดเล็กสำหรับพกแก่พระบรมวงษานุวงษ์ข้าราชการที่รับเชิญประชุมรับพระราชทานเลี้ยงเมื่อวันขึ้นปีใหม่ ซึ่งยังไม่ได้รับพระราชทาน แล้วเสด็จขึ้นประทับ ณ ท้องพระโรงชั้นบนด้านตวันออกเฉียงใต้ เจ้าพนักงานนิมนต์พระสงฆ์สามเณรรวม ๖๐ รูป มีพระอุบาฬีคุณูปมาจารย์เปนประธาน ขึ้นไปนั่งที่ ณ ท้องพระโรงแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดเทียนนมัสการ พระสงฆ์สามเณรถวายอนุโมทนา ถวายอติเรก ถวายพระพรลาเปนการส่วนฉลองปเรียญแล้ว เสด็จออกประทับพระที่นั่งอภิเศกดุสิต ทรงจุดเทียนนมัสการแล้ว ได้พระราชทานนาฬิกาพกแก่พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส แลสมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะผู้ใหญ่รวม ๑๐ รูป แล้วพระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอติเรก ถวายพระพรลา มีประโคมพระกลับตามเคยเปนส่วนเฉลิมพระที่นั่ง แล้วพระสงฆ์ ๒ รูปที่เจริญพระพุทธมนต์ในการเฉลิมพระที่นั่งนั้น ประน้ำมนต์โปรยทรายทั่วพระที่นั่งอภิเศกดุสิต แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับไปประทับโต๊ะเสวยที่พระที่นั่งวิมานเมฆองค์แปดเหลี่ยม พร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ข้าราชการ เสด็จขึ้นเวลาเช้า ๔ โมงเศษ เจ้าพนักงานตั้งบายศรีแก้ว บายศรีทอง บายศรีเงิน เวียนเทียนสมโภชพระที่นั่งอภิเษกดุสิตต่อไปเปนเสร็จการ

จำนวนพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ในงานเฉลิมพระที่นั่ง แลฉลองแลทรงตั้งปเรียญแลรับพระราชทานฉัน

เจริญพระพุทธมนต์แลรับพระราชทานฉัน

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส	ฉลากเอก
สมเด็จพระวันรัต	ฉลากเอก
สมเด็จพระพุฒาจารย์	ฉลากเอก
หม่อมเจ้าพระสถาพรพิริยพรต	ฉลากเอก
พระพิมลธรรม	ฉลากเอก
พระสาสนโสภณ	ฉลากเอก
พระธรรมวโรดม	ฉลากเอก
พระธรรมโกษาจรย์	ฉลากโท
พระราชมุนี	ฉลากตรี
พระศรีวิสุทธิวงษ์	ฉลากโท
พระสาธุศีลสังวร	ฉลากเอก
พระมหาอยู่ ปเรียญ ๙ ประโยค วัดสระเกษ	ฉลากตรี
พระมหาไคล ปเรียญ เดิม ๘ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๙ ประโยค วัดสุทัศน์ทพวราราม	ฉลากตรี
พระมหาอยู่ ปเรียญ เดิม ๘ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๙ ประโยค วัดเทพศิรินธราวาศ	ฉลากตรี
พระครูปลัดสุวัฒนสุตคุณ ปเรียญ ๕ ประโยค วัดเบญจมบพิตร	ฉลากตรี
พระครูวินัยธรสิน ปเรียญ เดิม ๔ ขึ้นใหม่ ๓ เปน ๗ ประโยค วัดราชประดิษฐ	ฉลากตรี

พระมหาสิน ปเรียญ ๖ ประโยค วัดเบญจมบพิตร ฉลากตรี

พระมหาจัน ปเรียญ เดิม ๕ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๖ ประโยค วัดบวรนิเวศ ฉลากตรี

พระมหาคำ ปเรียญ เดิม ๔ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๕ ประโยค วัดอรุณราชวราราม ฉลากตรี

พระมหาชื่น ปเรียญ เดิม ๔ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๕ ประโยค วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษดิ์ ฉลากตรี

รวม ๒๐ รูป

รับพระราชทานฉัน

พระอุบาฬีคุณูปมาจารย์	ฉลากเอก
พระธรรมเจดีย์	ฉลากโท
พระสุเมธาจารย์	ฉลากตรี
พระเทพโมฬี	ฉลากเอก
พระราชกระวี	ฉลากโท
พระราชเมธี	ฉลากโท
พระราชโมฬี	ฉลากตรี
พระภัทรมุขมุนี	ฉลากเอก
พระศรีสมโพธิ์	ฉลากโท
พระนิกรมมุนี	ฉลากเอก
พระวินัยกิจโกศล	ฉลากเอก
พระประสิทธิ์ศีลคุณ	ฉลากตรี
พระญาณสมโพธิ์	ฉลากตรี
พระวรญาณมุณี	ฉลากโท
พระวิเชียรมุนี	ฉลากตรี

พระธรรมปหังษนาจารย์		ฉลากโท
พระวิเชียรธรรมคุณาธาร		ฉลากโท
พระสุเมธมุนี		ฉลากตรี
พระรามัญมุนี		ฉลากตรี

รวม ๑๙ รูป

วัดเบญจมบพิตร

พระมหาจันทร์	ปเรียญ ๕ ประโยค	ฉลากตรี
พระมหามน	ปเรียญ ๕ ประโยค	ฉลากตรี
พระครูศัพทวิมลสาย	ปเรียญ ๔ ประโยค	ฉลากตรี
พระมหาเล็ก	ปเรียญ ๔ ประโยค	ฉลากตรี
พระมหาจันทร์	ปเรียญ ๓ ประโยค	ฉลากตรี
พระมหาบาง	ปเรียญ ๓ ประโยค	ฉลากตรี
พระมหาเจริญ	ปเรียญ ๓ ประโยค	ฉลากตรี
พระครูสมุห์กัน		ฉลากตรี
พระครูใบฎีกาช่วง		ฉลากตรี
สามเณรแม้น	ปเรียญ ๓ ประโยค	ฉลากตรี
สามเณรส่าน		ฉลากตรี
สามเณรใหญ่		ฉลากตรี
สามเณรเขียน		ฉลากตรี
สามเณรเพ็ง		ฉลากตรี
สามเณรคอน		ฉลากตรี
สามเณรไล		ฉลากตรี
สามเณรสงวน		ฉลากตรี

รวม ๑๗ รูป

รายนามพระสงฆ์สามเณรที่ทรงเลื่อนแลตั้งเปนปเรียญ

วัดเบญจมบพิตร

พระมหาหรุ่ม เลื่อนเปนปเรียญเอก ๘ ประโยค พัดน่านางพื้นตาดทองลายทอง นิตยภัตรราคาเดือนละ ๑๒ บาท

พระมหาโฉม เลื่อนเปนปเรียญเอก ๗ ประโยค พัดน่านางพื้นตาดเงินลายทอง นิตยภัตรราคาเดือนละ ๑๐ บาท

พระมหาโชติ เลื่อนเปนปเรียญโท ๖ ประโยค พัดน่านางพื้นแพรเหลืองประดับเลื่อม นิตยภัตรราคาเดือนละ ๙ บาท

พระมหาพัน เลื่อนเปนปเรียญโท ๖ ประโยค พัดน่านางพื้นแพรเหลืองประดับเลื่อม นิตยภัตรราคาเดือนละ ๙ บาท

พระครูมงคลวิลาศขาว เลื่อนเปนปเรียญโท ๕ ประโยค พัดน่านางพื้นแพรแดงประดับเลื่อม นิตยภัตรราคาเดือนละ ๘ บาท

พระครูวินัยธรรมเหว่า เลื่อนเปนปเรียญตรี ๔ ประโยค พัดน่านางพื้นแพรน้ำเงินประดับเลื่อม นิตยภัตรราคาเดือนละ ๖ บาท

สามเณรปลด เลื่อนเปนปเรียญโท ๖ ประโยค ตาลิปัตรใบตาลขลิบลูกไม้ นมแลขอบเหลือง นิตยภัตรราคาเดือนละ ๙ บาท

สามเณรนวม เลื่อนเปนปเรียญโท ๕ ประโยค ตาลิปัตรใบตาลขลิบลูกไม้ นมแลขอบแดง นิตยภัตรราคาเดือนละ ๘ บาท

สามเณรจ้อย เลื่อนเปนปเรียญตรี ๔ ประโยค พัดน่านางพื้นแพรน้ำเงินประดับเลื่อม (เพราะจะอุปสมบทในปีนี้) นิตยภัตรราคาเดือนละ ๖ บาท

สามเณรยา เปนปเรียญสามัญ ๓ ประโยค ตาลิปัตรใบตาลขลิบลูกไม้ นมแลขอบเขียว

สามเณรแผ้ว เปนปเรียญสามัญ ๓ ประโยค พัดน่านางพื้นแพรเขียวประดับเลื่อม (เพราะจะอุปสมบทในปีนี้)

สามเณรฟู เปนปเรียญสามัญ ๓ ประโยค ตาลิปัตรใบตาลขลิบลูกไม้ นมแลขอบเขียว

แลได้ทรงเลื่อนแลตั้งปเรียญในงานนี้เปนส่วนพิเศษด้วย ๒ รูปคือ หม่อมราชวงษ์พระมหาจำนง วัดบวรนิเวศ เลื่อนเปนปเรียญเอก ๗ ประโยค พัดน่านางพื้นตาดเงินลายทอง นิตยภัตรราคาเดือนละ ๑๐ บาท

พระมหาศรี วัดสุวรรณดารารามกรุงเก่า ซึ่งเดิมอยู่วัดเบญจมบพิตร แล้วอาพาธย้ายไปอยู่วัดสุวรรณดาราราม เปนปเรียญสามัญ ๓ ประโยค พัดน่านางพื้นแพรเขียวประดับเลื่อม

พระราชทานรางวัลปเรียญ

เมื่อพระสงฆ์สามเณรวัดเบญจมบพิตร เข้าสอบไล่พระปริยัติธรรมในสนาม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จไปประทับทรงฟังเมื่อเวลาแปลถึงประโยคชั้นสูง แลได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดรถหลวงไปส่งถึงวัดทุกคราวที่ไล่ได้เหมือนอย่างทุกปีมา เมื่อเสร็จการแปลพระปริยัติธรรมแล้ว ได้พระราชทานรางวัลตามชั้นความรู้พร้อมกับเวลาทรงเลื่อน แลตั้งตำแหน่งปเรียญมีจำนวนแจ้งต่อไปนี้

พระมหาหรุ่ม เดิม ๗ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๘ ประโยค ความรู้ชั้นที่สอง ๒๐๐ บาท ฉลากตรี

พระมหาโฉม เดิม ๖ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๗ ประโยค ความรู้ชั้นที่สอง ๑๔๐ บาท ฉลากตรี

พระมหาโชติ เดิม ๕ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๖ ประโยค ความรู้ชั้นที่หนึ่ง ๑๒๐ บาท ฉลากตรี

พระมหาพัน เดิม ๔ ขึ้นใหม่ ๒ เปน ๖ ประโยค ประโยค ๕ ความรู้ชั้นที่หนึ่ง ประโยค ๖ ความรู้ชั้นที่สาม ๒๑๐ บาท ฉลากตรี

พระครูมงคลวิลาศขาว เดิม ๔ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๕ ประโยค ความรู้ชั้นที่หนึ่ง ๑๑๐ บาท ฉลากตรี

พระครูวินัยธรรมเหว่า เดิม ๓ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๔ ประโยค ความรู้ชั้นที่สาม ๘๐ บาท ฉลากตรี

สามเณรปลด เดิม ๕ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๖ ประโยค ความรู้ชั้นที่หนึ่ง ๑๒๐ บาท ฉลากตรี

สามเณรนวม เดิม ๔ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๕ ประโยค ความรู้ชั้นที่สอง ๑๐๐ บาท ฉลากตรี

สามเณรจ้อย เดิม ๓ ขึ้นใหม่ ๑ เป็น ๔ ประโยค ความรู้ชั้นที่หนึ่ง ๑๐๐ บาท ฉลากตรี

สามเณรยา ขึ้น ๓ ประโยค ประโยค ๑ ประโยค ๒ ความรู้ชั้นที่สอง ประโยค ๓ ความรู้ชั้นที่หนึ่ง ๗๐ บาท ฉลากตรี

สามเณรแผ้ว ขึ้น ๓ ประโยค ประโยค ๑ ความรู้ชั้นที่สอง ประโยค ๒ ความรู้ชั้นที่สาม ประโยค ๓ ความรู้ชั้นที่สอง ๕๐ บาท ฉลากตรี

สามเณรฟู เดิม ๑ ขึ้นใหม่ ๒ เปน ๓ ประโยค ประโยค ๑ ความรู้ชั้นที่สาม ประโยค ๒ ความรู้ชั้นที่สอง ประโยค ๓ ความรู้ชั้นที่สาม ๔๕ บาท ฉลากตรี

แลได้พระราชทานรางวัลพิเศษแก่พระมหาไคล ปเรียญ ๙ ประโยค ๑๖๐ บาท พระมหาอยู่ ปเรียญ ๙ ประโยค ๑๖๐ บาท

หม่อมราชวงศ์ พระมหาจำนง เดิม ๖ ขึ้นใหม่ ๑ เปน ๗ ประโยค ๑๖๐ บาท ฉลากตรี

พระมหาศรี ขึ้น ๓ ประโยค ๖๕ บาท ฉลากตรี

รายการสอบไล่พระปริยัติธรรม

พระมหาหรุ่ม

ประโยค ๘ แปลวันที่ ๒๖ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒
วิสุท์ธิมัค์ค ผูก ๙ หนังสือ ๑๕ บันทัด
ขึ้นต้น กติยา ปน อิทํ สรีรํ นาม ลงท้าย กาเก โสเณ นิวารเยติ
แปลสองพัก ๓๕ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

พระมหาโฉม

ประโยค ๗ แปลวันที่ ๒๖ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒
ปถมสมัน์ตปาสาทิกา ผูก ๑๑ หนังสือ ๑๕ บันทัด
ขึ้นต้น อัป์ปสัน์นานํ วา ปสาทายาติ ลงท้าย ตัส์มา อิธ น วัณ์ณิตัน์ติ
แปลสองพัก ๓๗ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

พระมหาโชติ

ประโยค ๖ แปลวันที่ ๔ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒
มังคลัต์ถทีปนี ผูก ๒๑ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น ตัต์ถ วุฑ์ฒัน์ติ ลงท้าย ปราภวมุขํ วุต์ตัน์ติ
แปลพักเดียว ๒๘ นาที ความรู้ชั้นที่หนึ่ง

พระมหาพัน

ประโยค ๕ แปลวันที่ ๔ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒
สารัต์ถสังคห ผูก ๑ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น เอวํ สมิท์ธาภินิหาโร ว โพธิสัต์โต ลงท้าย ตส์มึ โพธิสัต์ตา
แปลพักเดียว ๒๐ นาที ความรู้ชั้นที่หนึ่ง

ประโยค ๖ แปลวันที่ ๕ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒
มังคลัต์ถทีปนี ผูก ๒๒ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น จีวรกรณัต์ถาย ปน มนาปํ ลงท้าย จีวเร วุต์ตนยา เอว
แปลพักเดียว ๔๙ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

พระครูมงคลวิลาศขาว

ประโยค ๕ แปลวันที่ ๔ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒
สารัต์ถสังคห ผูก ๑ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น เอวํ ธม์มํ เทเสน์โต จ ภควา ลงท้าย ปูชิโต โหติ
แปลพักเดียว ๓๐ นาที ความรู้ชั้นที่หนึ่ง

พระครูวินัยธรรมเหว่า

ประโยค ๔ แปลวันที่ ๓ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒
มังคลัต์ถทีปนี ผูก ๑๓ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น ทานํ นาม จาคเจตนา ลงท้าย สัพ์พํ ปุป์ผํ
แปลพักเดียว ๕๓ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

พระครูสมุห์กัน

ประโยค ๑ แปลวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒
ธรรมบทขั้นปลาย ผูก ๑๐ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น โส กิร เอกทิวสํ ลงท้าย กนิฏฺฐภาติ กัสฺส หัตฺเถ ฐเปสิ
แปลพักเดียว ๓๘ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

ประโยค ๒ แปลวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒
ธรรมบทขั้นต้น ผูก ๑๘ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น อุยฺยุญฺชนฺติ สติมนฺโต ลงท้าย น สกฺกา ปญฺญา เปตุนฺติ
แปลพักเดียว ๕๘ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

สามเณรปลด ปเรียญ

ประโยค ๖ แปลวันที่ ๔ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒
มังคลัตฺถทีปนี ผูก ๒๖ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น การณวเสนาติ อสาธารณัสฺส ลงท้าย จักฺขุนฺทฺริเย อสํวโรติ วุจฺจติ
แปลพักเดียว ๔๕ นาที ความรู้ชั้นที่หนึ่ง

สามเณรนวม ปเรียญ

ประโยค ๕ แปลวันที่ ๔ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒
สารัตฺถสังคห ผูก ๕ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น อกุสลํ ปน อุปปีฬกกัมฺมํ ลงท้าย ยถา ฐาเนเยว ติฏฺฐนฺติ
แปลพักเดียว ๓๖ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

สามเณรจ้อย ปเรียญ

ประโยค ๔ แปลวันที่ ๓ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ มังคลัตถทีปนี ผูก ๑๒ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น เอวํ ปุตฺตสฺสานุกมฺปาย ลงท้าย ปุตฺโต โหติ ปสํสิโยติ
แปลพักเดียว ๒๓ นาที ความรู้ชั้นที่หนึ่ง

สามเณรยา

ประโยค ๑ แปลวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ ธรรมบทบั้นปลาย ผูก ๘ กับผูก ๙ ต่อกัน หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น อถสฺส ปิตา อาคนฺตฺวา ลงท้าย น กาตพฺพนฺติ อตฺโถ
แปลพักเดียว ๒๒ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

ประโยค ๒ แปลวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ ธรรมบทบั้นต้น ผูก ๑๔ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น ตโต มลฺลิกา ภควโต อาโรเจสิ ลงท้าย วสฺสสหสฺสํ นาติกฺกมนฺติ
แปลพักเดียว ๓๖ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

ประโยค ๓ แปลวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ ธรรมบทบั้นปลาย ผูก ๔ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น สา ภิกฺขุนูปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ลงท้าย พลวสิเนหา อโหสิ
แปลพักเดียว ๑๘ นาที ความรู้ชั้นที่หนึ่ง

สามเณรแผ้ว

ประโยค ๑ แปลวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ ธรรมบทบั้นปลาย ผูก ๒๐ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น สา ปุน ทิวเส ทารกา ลงท้าย สุน์ทรสมุท์ทัต์เถรวัต์ถุ
แปลพักเดียว ๒๘ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

ประโยค ๒ แปลวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ ธรรมบทบั้นปลาย ผูก ๗ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น อถ นํ สัต์ถา นายํ ลงท้าย จัก์กวาฬมุขวัฏ์ฏิเมว คัณ์หิสุ
แปลพักเดียว ๕๖ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

ประโยค ๓ แปลวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ ธรรมบทบั้นปลาย ผูก ๑๘ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น โส เอวํ โอวทิโตปิ ลงท้าย อัน์นภารัส์ส สัม์มุเข ปัจ์จุฏ์ฐาติ
แปลพักเดียว ๓๖ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

สามเณรฟู

ประโยค ๒ แปลวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ ธรรมบทบั้นปลาย ผูก ๔ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น อถ นํ เอโก สหายโก ภิก์ขุ ลงท้าย ปัส์สถาติ อัต์โถ
แปลพักเดียว ๒๖ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

ประโยค ๓ แปลวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ ธรรมบทบั้นปลาย ผูก ๔ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น อิท์ธิมยรูปํ ทิฏ์ฐกาลโต ลงท้าย คัย์หุปคํ นัต์ถีติ
แปลพักเดียว ๓๖ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

สามเณรไชย

ประโยค ๑ แปลวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒
ธรรมบทบั้นต้น ผูก ๔ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น ภิก์ขู ตัส์ส ฆรท๎วาเรน ลงท้าย สัต์โต นาม นัต์ถีติ กัน์ทิม๎หาติ
แปลพักเดียว ๓๗ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

ประโยค ๒ แปลวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒
ธรรมบทบั้นปลาย ผูก ๗ กับผูก ๘ ต่อกัน หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น ทหโร นเมกหาปเณหิ ลงท้าย สมานาสนํ ทาเปสิ
แปลพักเดียว ๒๗ นาที ความรู้ชั้นที่หนึ่ง

สามเณรส่าน

ประโยค ๑ แปลวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒
ธรรมบทบั้นต้น ผูก ๑๑ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น มลิต์ถิยา ทุจ์จริตัน์ติ อิมํ ลงท้าย สุท์ธาชีเวน ปัส์สตาติ
แปลพักเดียว ๓๙ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

ประโยค ๒ แปลวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒
ธรรมบทบั้นต้น ผูก ๕ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น ปฐวึ ปวิฏ์เฐ ปน เทวทัต์เต ลงท้าย สา กาลมกาสิ
แปลพักเดียว ๓๘ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

สามเณรใหญ่

ประโยค ๑ แปลวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒
ธรรมบทบั้นปลาย ผูก ๑๖ หนังสือ ๒๐ บันทัด

ขึ้นต้น เย ราครตาติ อิมํ ลงท้าย นัจ์จติ เจว คายติ จ
แปลพักเดียว ๓๔ นาที ความรู้ชั้นที่สอง

สามเณรเขียน

ประโยค ๑ แปลวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒
ธรรมบทบั้นต้น ผูก ๑๕ หนังสือ ๒๐ บันทัด
ขึ้นต้น วีสติวัส์สสหัส์สานิ ลงท้าย กโรสีติ การณํ ปุจ์ฉิ
แปลสองพัก ๕๖ นาที ความรู้ชั้นที่สาม

สำเนาประกาศนิยบัตรปเรียญ

กระทรวงธรรมการ

ตราเจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุติกาตรา เจ้าคณะใหญ่คณะใต้

ศุภมัสดุ พระพุทธสาสนกาลเปนอดิตภาคล่วงแล้วได้ ๒๔๔๖ พรรษา รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้เปนพระบรมสาสนูปถัมภก มีพระราชประสงค์จะให้พระปริยัติสัทธรรมเจริญรุ่งเรืองสืบอายุพระพุทธสาสนานานเนื่องไป จึงโปรดให้อาราธนาพระเถรานุเถระที่มีปรีชาญาณแตกฉานในพระไตรปิฎกธรรม มีพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส แลสมเด็จพระวันรัต สมเด็จพระพุฒาจารย์ เปนประธาน ประชุม ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม พร้อมด้วยเจ้าพนักงานกระทรวงธรรมการ มีพระยาวุฒิการบดีเปนหัวน่า จับการสอบไล่พระปริยัติธรรมพระภิกษุสามเณรตามปริวัตรวิธี

พระมหาหรุ่ม วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๙ อายุ ๓๐ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๘ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๒๖ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จึงได้รับประกาศนียบัตรนี้ ประทับตราพระเจ้าน้องยาเธอ แลสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

ตราเจ้าคณะใหญ่คณะเหนือ ตราเสมาธรรมจักร

(ต่อไปนี้ขึ้นต้นเหมือนฉบับแรก)

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

พระมหาโฉม วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๗ อายุ ๒๘ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๗ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๒๖ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จึงได้รับประกาศนียบัตรนี้ ประทับตราพระเจ้าน้องยาเธอ แลสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

พระมหาโชติ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๓ อายุ ๒๔ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๖ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๔ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จึงได้รับประกาศนียบัตรนี้ ประทับตราพระเจ้าน้องยาเธอ แลสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

พระมหาพัน วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๑ อายุ ๒๑ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๒ ประโยค ได้ประโยค ๖ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๕ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จึงได้รับประกาศนียบัตรนี้ ประทับตราพระเจ้าน้องยาเธอ แลสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

พระครูมงคลวิลาศขาว วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๓ อายุ ๒๓ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๕ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๔ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จึงได้รับประกาศนียบัตรนี้ ประทับตราพระเจ้าน้องยาเธอ แลสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

พระครูวินัยธรรมเหว่า วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๓ อายุ ๒๔ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๔ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๓ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จึงได้รับประกาศนียบัตรนี้ ประทับตราพระเจ้าน้องยาเธอ แลสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

พระครูสมุห์กัน วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา ๓ อายุ ๒๔ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๒ ประโยค ได้ประโยค ๒ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จึงได้รับประกาศนียบัตรนี้ ประทับตราพระเจ้าน้องยาเธอ แลสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

สามเณรปลด วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา อายุ ๑๕ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๖ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๔ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จึงได้รับประกาศนียบัตรนี้ ประทับตราพระเจ้าน้องยาเธอ แลสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

สามเณรนวม วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา อายุ ๑๙ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๕ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๔ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จึงได้รับประกาศนียบัตรนี้ ประทับตราพระเจ้าน้องยาเธอ แลสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

สามเณรจ้อย วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา อายุ ๒๐ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๔ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๓ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จึงได้รับประกาศนียบัตรนี้ ประทับตราพระเจ้าน้องยาเธอ แลสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

สามเณรยา วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา อายุ ๑๙ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๓ ประโยค ได้ประโยค ๓ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จึงได้รับประกาศนียบัตรนี้ ประทับตราพระเจ้าน้องยาเธอ แลสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

สามเณรแผ้ว วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา อายุ ๒๑ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๓ ประโยค ได้ประโยค ๓ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จึงได้รับประกาศนียบัตรนี้ ประทับตราพระเจ้าน้องยาเธอ แลสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

สามเณรฟู วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา อายุ ๑๖ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๒ ประโยค ได้ประโยค ๓ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จึงได้รับประกาศนิยบัตรนี้ ประทับตราพระเจ้าน้องยาเธอ แลสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

สามเณรไชย วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา อายุ ๒๑ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๒ ประโยค ได้ประโยค ๒ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จึงได้รับประกาศนิยบัตรนี้ ประทับตราพระเจ้าน้องยาเธอ แลสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ ฯ ล ฯ

สามเณรส่าน วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา อายุ ๒๑ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๒ ประโยค ได้ประโยค ๒ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จึงได้รับประกาศนิยบัตรนี้ ประทับตราพระเจ้าน้องยาเธอ แลสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

สามเณรใหญ่ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา อายุ ๒๒ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๑ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จึงได้รับประกาศนียบัตรนี้ ประทับตราพระเจ้าน้องยาเธอ แลสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

กระทรวงธรรมการ

ศุภมัสดุ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

สามเณรเขียน วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พรรษา อายุ ๒๒ ศิษย์สมเด็จพระวันรัต แปลได้ในคราวนี้ ๑ ประโยค ได้ประโยค ๑ เปนอย่างสูง เมื่อ ณ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จึงได้รับประกาศนียบัตรนี้ ประทับตราพระเจ้าน้องยาเธอ แลสมเด็จพระราชาคณะผู้เปนประธาน แลตราเสมาธรรมจักรเปนสำคัญ

ประกาศนียบัตรเหล่านี้มีขอบสีต่างกันตามประโยคดังนี้

๘ ประโยค	ขอบทอง
๗ ประโยค	ขอบเงิน
๖ ประโยค	ขอบเหลือง
๕ ประโยค	ขอบแดง
๔ ประโยค	ขอบน้ำเงิน
๓ ประโยค	ขอบเขียว
๒ ประโยค	ขอบม่วง
๑ ประโยค	ขอบดำ

วิสาขบูชา

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๓ เวลา ๒ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จโดยรถม้าพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิต ไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จพระทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการแลเทียนรุ่งแล้ว ทรงโปรยดอกไม้ที่ชานน่าพระพุทธชินราช แลทรงพระสุหร่าย ทรงเจิมเทียนแล้ว เสด็จประทับที่น่าพระอุโบสถ สมเด็จพระวันรัตนำสวดคำนมัสการสำหรับเดินเทียน พระสงฆ์สามเณรแลพระบรมวงษานุวงษ์ข้าราชการรับพร้อมกัน ครั้นจบแล้วกระทำประทักษิณรอบพระอุโบสถ เวลานั้นฝนตกเล็กน้อย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหาได้ทรงพระดำเนินประทักษิณไม่ เสด็จไปประทับในพระอุโบสถ ครั้นพระสงฆ์สามเณรแลคฤหัสถ์กระทำประทักษิณถ้วนสามรอบแล้วเข้าไปในพระอุโบสถ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการทรงธรรม สมเด็จพระวันรัตถวายเทศนาปฐมสมโพธิโดยสังเขปกัณฑ์หนึ่งจบแล้ว พระสงฆ์สามเณรรับสัพพีแล้วทรงประเคนเครื่องไทยธรรม มีปัจจัยมูลราคา ๓ ตำลึงบูชากัณฑ์เทศน์ พระสงฆ์ถวายอติเรก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลา ๔ ทุ่มเศษ

พระมหาผันมาอยู่วัดเบญจมบพิตร

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินในการวิสาขบูชาที่วัดเบญจมบพิตร พระธรรมวโรดม แลพระปลัดจอน วัดอนงคาราม นำพระมหาผัน มีนามในภาษามคธว่าธัมมทินโน ซึ่งเดิมเปนศิษย์พระปลัดจอน เมื่ออุปสมบท สมเด็จพระวันรัตเปนพระอุปัชฌาย์ พระธรรมวโรดม พระธรรมธราจารย์ เปนกรรมวาจาจารย์ เมื่อรัตนโกสินทนก ๑๑๖ สอบไล่บาฬีเวยยากรณ์ได้ประโยค ๑ เมื่อรัตนโกสินทร

ศก ๑๑๙ แปลหนังสือได้ ๒ ประโยค รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ แปลได้อีก ๒ ประโยค เปน ๕ ประโยค มาถวายตัวโดยความยินดีสมัคที่จะมาอยู่ ณ วัดเบญจมบพิตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเปนที่พอพระราชหฤทัยโปรดให้มาอยู่

ครั้นวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พระมหาผัน ปเรียญ ๕ ประโยคได้มาอยู่ที่วัดเบญจมบพิตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานนิตยภัตรวันละบาทหนึ่ง รวม ๙๖ บาท นับตั้งแต่วันที่มาอยู่เปนต้นไปกว่าจะถึงคราวเปลี่ยนผู้ปวารณาใหม่ พระมหาผันได้พักอยู่ที่กุฎีในหมู่กุฎีสมเด็จ

ถวายพุ่มเข้าพรรษา

ด้วยการถวายพุ่มเข้าพรรษาวัดเบญจมบพิตร ในรัตนโกสินทรศก ๑๒๓ นี้ เปนสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาศ ณ ที่ต่าง ๆ จึงได้รอการถวายพุ่มไว้กว่าจะเสด็จกลับ ครั้นวันที่ ๑๑ สิงหาคม เวลาบ่าย ๕ โมง ๕๐ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่พระบรมมหาราชวัง ไปประทับ ณ วัดเบญจมบพิตร เสด็จประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการแลทรงถวายพุ่มพระพุทธชินราชแล้ว เสด็จไปทรงจุดเทียนนมัสการแลทรงถวายพุ่มพระฝางที่พระระเบียง แลพระศรีมหาโพธิแล้ว เสด็จไปประทับที่ศาลาบัณณรศภาค ทรงจุดเทียนนมัสการแลทรงถวายพุ่มพระพุทธรูปแล้ว ทรงถวายพุ่มแก่สมเด็จพระวันรัต พระธรรมวโรดมแลสามเณรวิง แลโปรดเกล้าฯให้พระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการฝ่ายในแลฝ่ายน่า ซึ่งเปนผู้ปวารณาถวายพุ่มพระสงฆ์สามเณรต่อไป สมเด็จพระวันรัตถวายอติเรก พระสงฆ์สามเณรรับด้วยราชาภิรักขคาถาแลภวตุสัพพมังคลัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับพระบรมมหาราชวัง เวลาย่ำค่ำ ๓๐ นาที

การบวชนาค

ด้วยในรัตนโกสินทรศก ๑๒๓ นี้ ได้มีนาคคฤหัสถ์มาบรรพชาอุปสมบทในวัดเบญจมบพิตร ๔ คนคือ

วันที่ ๑๒ มิถุนายน นายสน ศิษย์พระธรรมวโรดม อุปสมบทเปนภิกษุ

วันที่ ๕ กรกฎาคม นายอ๋วน ศิษย์พระธรรมวโรดม อุปสมบทเปนภิกษุ

วันที่ ๑๙ กรกฎาคม นายจิตร บุตรพระจักรพรรดิพงษ์ เจ้ากรมอุปสมบทเปนภิกษุ

วันที่ ๗ กรกฎาคม นายเสงี่ยม บุตรพระอักษรสมบูรณ์ บรรพชาเปนสามเณร

ครั้นต่อมาได้ทรงพระกรุณาโปรดให้สามเณรในพระอาราม ซึ่งมีอายุครบควรจะอุปสมบทได้อีก ๕ รูปคือ สามเณรไชย ๑ สามเณรแผ้ว ปเรียญ ๓ ประโยค ๑ สามเณรจ้อย ปเรียญ ๔ ประโยค ๑ สามเณรส่าน ๑ สามเณรใหญ่ ๑ แลโปรดเกล้าฯ ให้ท่านที่เปนผู้ปวารณาเปนเจ้าของจัดบริขารเครื่องอุปสมบท คือสามเณรไชย เจ้าจอมมารดาตลับเปนเจ้าของนาค สามเณรแผ้ว พระเจริญราชธน เปนเจ้าของนาค สามเณรจ้อย สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เปนเจ้าของนาค สามเณรส่าน พระยาทิพยโกษา เปนเจ้าของนาค สามเณรใหญ่ พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง เปนเจ้าของนาค

วันที่ ๑๘ สิงหาคม เปนวันกำหนดที่จะอุปสมบท เจ้าพนักงานได้จัดการพร้อมเสร็จ เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ เจ้าพนักงานได้นำสามเณรทั้ง ๕ รูปกั้นสัปทนเดินมาแต่ศาลาสี่สมเด็จ เข้าสู่ภายในพระอุโบสถ สามเณร ๕ รูปนั้นจุดเทียนบูชาพระแลครองไตรเปลี่ยนใหม่แล้ว สามเณรไชย ได้เข้าไปขอนิสสัยต่อพระอุปัชฌาย์ ๆ รับเปนพระอุปัชฌาย์แลบอกบาตรจีวรแล้ว ขับออกไปให้ยืนอยู่ภายนอกคณะสงฆ์ พระกรรมวาจาจารย์ได้สวดสมมติตน แลออกมา

ถามอันตรายิกธรรมแก่สามเณรไชยเสร็จแล้ว สามเณรไชยเข้าไปขออุปสมบท ต่อสงฆ์ พระกรรมวาจาจารย์สวดญัตติจตุตถกรรม ให้สามเณรไชยเปนภิกษุ แล้ว สามเณรแผ้ว สามเณรจ้อย สามเณรส่าน สามเณรใหญ่ ได้เข้าไปขอนิสัยต่อ พระอุปัชฌาย์เปนลำดับกัน พระสงฆ์ก็ได้กระทำอุปสมบทกรรมให้สามเณรทั้ง ๔ ได้เปนภิกษุเหมือนครั้งก่อน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถ พระที่นั่งแต่พระบรมมหาราชวังไปประทับวัดเบญจมบพิตร แลเสด็จประทับใน พระอุโบสถ ในเวลาเมื่อพระสงฆ์กระทำอุปสมบทกรรมสามเณรแผ้ว ครั้นเสร็จ การอุปสมบท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดให้พระธรรมไตรโลกาจารย์ บอกอนุสาสน์แก่พระสงฆ์ที่อุปสมบทใหม่ สมเด็จพระวันรัตบอกวันเวลา อุปสมบทแลไตรสิกขาจบแล้ว โปรดให้พระสงฆ์ที่อุปสมบทใหม่ถวายเครื่อง ไทยธรรมแก่พระอุปัชฌาย์ พระกรรมวาจาจารย์ แลพระสงฆ์ที่นั่งหัตถบาศทั่ว ทุกองค์แล้ว ทรงประเคนบริขารที่ทรงช่วยแก่พระสงฆ์ที่บวชใหม่ทั้ง ๕ รูป พระ บรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการที่เปนเจ้าของนาค แลผู้ที่ไปช่วยได้ถวายเครื่อง บริขารต่อไป พระสงฆ์ถวายอนุโมทนายถาสัพพี แลคาถาเตอัต์ถลัท์ธาแล มงคลจักรวาฬน้อย ถวายอติเรก รับภวตุสัพพมังคลัง พระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัว เสด็จออกจากพระอุโบสถทอดพระเนตรการประดับศิลาพระอุโบสถ เสด็จ ทรงรถพระที่นั่งกลับจากวัดเบญจมบพิตรไปประทับวัดบวรนิเวศ ทรงมอบสมเด็จ พระบรมโอรสาธิราช สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ แลพระองค์เจ้าหม่อมเจ้าที่จะ ทรงผนวชถวาย พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส เวลาทุ่มหนึ่งกับ ๔๕ นาที

พระสน มีนามว่า ปรานุโช	พระธรรมวโรดม พระวิสุทธินายก	เปนกรรมวาจาจารย์
พระอ่วน มีนามว่า โชติปาโล	พระธรรมวโรดม พระเทพเมธี	เปนกรรมวาจาจารย์

พระจิตร มีนามว่า	พระธรรมวโรดม	}	เปนกรรมวาจาจารย์
สุจิตฺโต	พระเทพเมธี		
พระไชย มีนามว่า	พระธรรมวโรดม	}	เปนกรรมวาจาจารย์
โสรโต	พระธรรมไตรโลกาจารย์		
พระมหาแผ้ว ๓ ประโยค	พระธรรมวโรดม	}	เปนกรรมวาจาจารย์
มีนามว่า สุนฺทโร	พระเทพเมธี		
พระมหาจ้อย ๔ ประโยค	พระธรรมวโรดม	}	เปนกรรมวาจาจารย์
มีนามว่า จนฺทาโภ	พระเทพเมธี		
พระส่าน มีนามว่า	พระธรรมวโรดม	}	เปนกรรมวาจาจารย์
สุจิตฺโต	พระธรรมโกษาจารย์		
พระใหญ่ มีนามว่า	พระธรรมวโรดม	}	เปนกรรมวาจาจารย์
วุฒิญาโณ	พระธรรมโกษาจารย์		
สามเณรเสงี่ยม	พระธรรมวโรดมเปนผู้ให้สรณคมน์ แลสิกขาบท		

สมเด็จพระวันรัตเปนอุปัชฌาย์ทั้ง ๙ รูป

พระราชทานเปลี่ยนพัดปเรียญพระมหาผัน

วันที่ ๑๙ กันยายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๓ เปนวันเริ่มต้นการเฉลิมพระชนม์พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในการทรงเลื่อนแลตั้งปเรียญ ได้พระราชทานพัดพื้นแพรแดงประดับเลื่อมมีตราวัดเบญจมบพิตร แก่พระมหาผัน เปรียญ ๕ ประโยค เปลี่ยนพัดที่ได้รับพระราชทานไว้เดิม

การเลื่อนแลตั้งตำแหน่งถานานุกรม

ด้วยพระสงฆ์ที่เปนถานานุกรมวัดเบญจมบพิตร เมื่อแปลปริยัติธรรมมีความรู้สูงขึ้น สมควรที่จะออกจากตำแหน่งถานานุกรม ถือพัดเปรียญชั้นสูงกว่าถานา แลที่จะลาสิกขาบทก็มี พระธรรมวโรดมจึงได้เลื่อนแลตั้งถานานุกรม เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๓ ดังต่อไปนี้

พระครูปลัดสุวัฒนสุตคุณ		คงตามเดิม
พระครูวินัยธรรมเหว่า	ปเรียญ ๔ ประโยค	เปนพระครูวินัยธร
พระครูศัพทวิมลสาย	ปเรียญ ๔ ประโยค	เปนพระครูวินัยธรรม
พระครูสังฆรักขิตห่อ	ปเรียญ ๓ ประโยค	เปนพระครูศัพทวิมล
พระมหาจันทร์	ปเรียญ ๓ ประโยค	เปนพระครูมงคลวิลาศ
พระมหาแผ้ว	ปเรียญ ๓ ประโยค	เปนพระครูสังฆรักขิต
พระครูสมุห์กัน		คงตามเดิม
พระครูใบฎีกาช่วง		คงตามเดิม

พระสงฆ์สามเณรขึ้นกุฏิ

ด้วยการสร้างกุฏิวัดเบญจมบพิตร ในรัตนโกสินทรศก ๑๒๓ นี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างด้วยทุนทรัพย์ของไผ่ พี่หลวงราชโภคานุกูล จิ๋ว ทูลเกล้าฯถวายช่วยในการสถาปนาพระอาราม ได้พระราชทานนามกุฏิว่า กุฏิไผ่บุญภาค เพื่อให้เจ้าของทรัพย์อนุโมทนาในการพระราชกุศล ส่วนผู้ที่จะอยู่กุฏิไผ่บุญภาคนั้น คราวนี้พระมหาโชติแปลพระปริยัติธรรมได้ ๖ ประโยค แลเปนผู้ที่ได้อุปสมบทครั้งแรกในวัดนั้นด้วย จึงได้โปรดให้พระมหาโชติไปอยู่สามเณรวิงซึ่งอยู่ ณ พระที่นั่งทรงธรรม เปนผู้ที่ขึ้นจำนวน ๓๗ ไปอยู่กุฏิจุฑศภาคเลขที่ ๑๐ ที่พระมหาโชติอยู่เดิม

อนึ่ง ในปีนี้มีพระสงฆ์สามเณรที่จะลาสิกขาบท แลอาพาธออกจากจำนวนไปอยู่ที่อื่นแลถึงมรณภาพ กุฎิยังว่างอยู่ จึงโปรดให้พระมหาผัน เปรียญ ๕ ประโยค ไปอยู่กุฎิวรรณอุทิศเลขที่ ๓๕ แทนพระมหามนที่จะลาสิกขาบท สามเณรแพ ปเรียญ ๓ ประโยค ซึ่งไปแต่วัดมหาธาตุ ไปอยู่กุฎิทวาทศภาคเลขที่ ๑๑ แทนพระมหาจันทร์ที่จะลาสิกขาบท สามเณรสิน ซึ่งไปแต่วัดมหาธาตุ ไปอยู่กุฎิโสฬศภาคเลขที่ ๑ แทนพระครูวินัยธรบุตรที่จะลาสิกขาบท สามเณรคอนซึ่งไปแต่วัดมหาธาตุ ไปอยู่กุฎิโสฬศภาคเลขที่ ๒ แทนพระมหาติ่ที่ถึงมรณภาพ สามเณรบุญซึ่งไปแต่วัดอรุณ ไปอยู่กุฎินพภาคเลขที่ ๒๕ แทนสามเณรเขียนที่อาพาธ

บัดนี้ การก่อสร้างกุฎินั้นสำเร็จแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้มีการบำเพ็ญพระราชกุศลขึ้นกุฎิแลฉลองกุฎิใหม่พร้อมกับการเฉลิมฉัตร์รัชพรรษา เจ้าพนักงานได้จัดการที่จะเจริญพระพุทธมนต์ที่กุฎิไผ่บุญภาค แลกุฎิจุทศภาคเลขที่ ๑๐ ที่สามเณรวิงจะไปอยู่ แลมีเครื่องบริขารสำหรับกุฎิพร้อมเสร็จ

วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๓ เวลาบ่าย พระสงฆ์ในวัดแลวัดอื่นได้ไปนั่งที่อยู่ทั้ง ๒ กุฎิ ๆ ละ ๕ รูป กุฎิไผ่บุญภาค สมเด็จพระวันรัตเปนประธาน กุฎิจุทศภาค พระราชกระวิเปนประธาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ได้เสด็จพระราชดำเนิน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นปราจิณกิติบดี เสด็จทรงจุดเทียนที่พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ทั้ง ๒ กุฎิ

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน เวลาบ่าย พระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์เมื่อวานนี้บางรูปแลพระสงฆ์สามเณรที่จะขึ้นกุฎิ ได้มานั่งที่อยู่ในพระอุโบสถแล้ว เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินในการทรงเปิดสพานเฉลิม ๕๑ ข้างวัดราชบพิธ แลสะพานผ่านพิภพลิลา แลถนนราชดำเนินกลางแล้ว เสด็จไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จสู่ภายในพระ

อุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราชแล้ว ทรงประกาศพระบรมราชูทิศกุฎิที่สร้างใหม่เปนสังฆิกเสนาศนจบแล้ว พระสงฆ์สามเณรรับสาธุการะพร้อมกัน ทรงประเคนไตรผ้าสลับแพรแก่พระมหาโชติ พระมหาผัน ทรงประเคนไตรผ้าแลพัดใบตาลมีตราวัดเบญมบพิตรแก่สามเณรแพ ปรียญ เปนการเปลี่ยนพัดเดิมที่ได้รับพระราชทานไว้ ทรงประเคนไตรแลพัดใบตาลแก่สามเณรวิง สามเณรสิน สามเณรคอน สามเณรบุญ พระสงฆ์สามเณรออกไปครองผ้าเสร็จแล้วกลับมานั่งที่ พระมหาโชติถวายอนุโมทนายถาสัพพี พระธรรมวโรดมถวายอนุโมทนาเกณิยานุโมทนาคาถา แลพระสงฆ์สามเณรรับวิหารทานคาถา แลถวายอติเรก รับด้วยราชาภิรักขคาถาแลภวตุสัพพมังคลังจบแล้ว พระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์ไปคอยรับอยู่ตามกุฎิ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงนำพระมหาโชติไปขึ้นกุฎิ แลโปรดเกล้าฯให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนครราชสีมาทรงนำพระมหาผัน พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงษ์ ทรงนำสามเณรวิง พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นจันทบุรีนฤนารถ ทรงนำสามเณรคอน พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นปราจิณกิติบดี ทรงนำสามเณรบุญ พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร ทรงนำสามเณรสิน พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์ ทรงนำสามเณรแพ ปรียญ ไปขึ้นกุฎิ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงกุฎิ พระสงฆ์สวดชยันโต เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์พิณพาทย์ กุฎินอกนั้นก็มีสวดชยันโตเหมือนกันทุกกุฎิ แลได้มีพระราชดำรัสด้วยพระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์แลไผ่เจ้าของกุฎิ ทรงประเคนสบงหมากพลูธูปเทียนแก่พระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์แล้ว พระสงฆ์ถวายอนุโมทนาถวายอติเรก เสด็จจากกุฎิไผ่บุญภาค ทอดพระเนตรการก่อสร้างพระอารามแล้ว เสด็จทรงรถพระที่นั่งไปประพาศวังสวนดุสิต เวลาย่ำค่ำเศษ

ประกาศพระบรมราชูทิศถวายเสนาศนกุฎิไผ่บุญภาค

ขอประกาศแก่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งได้มาประชุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ ด้วยข้าพเจ้าได้สถาปนาเสนาศนขึ้นใหม่หลังหนึ่ง เปนกุฎิเดี่ยว ๒ ห้อง เปนที่ตึกก่ออิฐถือปูนหลังคามุงกระเบื้อง เครื่องทัพสัมภารทั้งปวง แลขนาดเท่ากันกับกุฎิเดี่ยวที่ได้สร้างขึ้นแล้วแต่ก่อน เปนทุนของไผ่ พี่หลวงราชโภคานุกูล จิ๋ว มีความศรัทธาออกสร้าง ได้ให้นามว่า กุฎิไผ่บุญภาค บัดนี้ การนั้นแล้วสำเร็จบริบูรณ์สมควรเปนที่สงฆ์บริโภค ข้าพเจ้าทั้งปวงขอถวายกุฎิหลังนั้นไว้ในพระบรมพุทธสาสนาเปนจาตุทิสิกาวาศ สำหรับพระสงฆ์ซึ่งมาอยู่ในบัดนี้ ฤๅจะมาแต่ทิศทั้ง ๔ ได้อาไศรยประพฤติสาสนพรหมจรรย์บริโภคโดยผาสุกทุกประการ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับสังฆิกเสนาสนนั้น เพื่อประโยชน์แลความศุขแก่ข้าพเจ้าทั้งปวงสิ้นกาลนานเทอญ

ประกาศไว้ ณ วันอังคารที่ ๑๕ พฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๓ จันทรคติกาล เดือน ๑๒ ขึ้น ๘ ค่ำ ปีมโรงฉอศก จุลศักราช ๑๒๖๖ พระพุทธสาสนกาล ๒๔๔๗ พรรษา เปนวันที่ ๑๓๑๕๓ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

อิทํ มยา รัญ์ญา (พระบรมนามาภิธัย) ปรมินทมหาจุฬาลังกรณัส์มาส์ยามวิชิเต รัช์ชํ การยตา

สำเนาอักษรจารึกศิลากุฎิวรรณอุทิศ

กุฎิวรรณอุทิศ

อุบาสิกาวรรณ แลจีนต้ายตั๊ด ได้ออกทุนทรัพย์รวมเปนเงิน ๓๐๒๐ บาท สร้างกุฎินี้ไว้หลังหนึ่ง อุทิศไว้ในพระพุทธสาสนาเปนสังฆิกเสนาศน เพื่อให้เปนที่พระภิกษุสามเณรอยู่อาไศรยประพฤติพรหมจรรย์ เปนผาสุกทุกประการ อุทิศไว้ ณ วันที่ ๒๘ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ จันทรคตินิยมเปนวัน

พุฒ เดือน ๑๒ ขึ้น ๘ ค่ำ ปีเถาะเบญจศก จุลศักราช ๑๒๖๕ พระพุทธสาสนกาลเปนอดีตภาค ๒๔๔๖ พรรษา เปนปีที่ ๓๖ ในรัชกาลแห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

สำเนาอักษรจารึกศิลากุฎิไผ่บุญภาค

กุฎิไผ่บุญภาค

ไผ่ พี่หลวงราชโภคานุกูล จิ๋ว ได้ออกทุนทรัพย์รวมเปนเงิน ๓๐๑๙ บาท ๖๒ อัฐ สร้างกุฏินี้ไว้หลังหนึ่ง อุทิศไว้ในพระพุทธสาสนาเปนสังฆิกเสนาศน เพื่อให้เปนที่พระภิกษุสามเณรอยู่อาไศรยประพฤติพรหมจรรย์เปนผาสุกทุกประการ อุทิศไว้ ณ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๓ จันทรคตินิยมเปนวันอังคาร เดือน ๑๒ ขึ้น ๘ ค่ำ ปีมโรงฉอศก จุลศักราช ๑๒๖๖ พระพุทธสาสนกาลเปนอดีตภาค ๒๔๔๗ พรรษา เปนปีที่ ๓๗ ในรัชกาลแห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

จำนวนพระสงฆ์ สามเณร อยู่วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

เลขที่	นามกุฏิ	ผู้อยู่	ปีเกิด	ศักราช	ร,ศก	ปีบวช	ศักราช	ร,ศก	พรรษา
	พระที่นั่งทรงผนวช	พระธรรมวโรดม	มเส็ง	๑๒๑๙	๗๖	ฉลู	๑๒๓๙	๙๖	๒๘
๑	โสฬศภาค	สามเณรสิน	ขาน	๑๒๕๒	๑๐๙	เถาะ	๑๒๖๕	๑๒๒	๒
๒	” ”	สามเณรคอน ใหม่	กุน	๑๒๔๙	๑๐๖	ขาน	๑๒๖๔	๑๒๑	๓
๓	” ”	พระครูสังฆริกขิตแผ้ว	มแม	๑๒๔๕	๑๐๒	มโรง	๑๒๖๖	๑๒๓	๑
๔	” ”	สามเณรไล	วอก	๑๒๔๖	๑๐๓	ชวด	๑๒๖๒	๑๑๙	๕
๕	” ”	พระมหาบาง	มเส็ง	๑๒๔๓	๑๐๐	ขาน	๑๒๖๔	๑๒๑	๓
๖	จุทศภาค	สามเณรฟู ปเรียญ	ชวด	๑๒๕๐	๑๐๗	กุน	๑๒๖๑	๑๑๘	๖
๗	” ”	พระครูวินัยธรรมสาย	มเส็ง	๑๒๔๓	๑๐๐	ฉลู	๑๒๖๓	๑๒๐	๔
๘	” ”	สามเณรยา ปเรียญ	ระกา	๑๒๔๗	๑๐๔	กุน	๑๒๖๑	๑๑๘	๖
๙	” ”	พระส่าน	มเมีย	๑๒๔๔	๑๐๑	มโรง	๑๒๖๖	๑๒๓	๑
๑๐	” ”	สามเณรวิง	จอ	๑๒๔๘	๑๐๕	ขาน	๑๒๖๔	๑๒๑	๓
๑๑	ทวาทศภาค	สามเณรแพ ปเรียญ	ระกา	๑๒๔๗	๑๐๔	กุน	๑๒๖๑	๑๑๘	๖
๑๒	” ”	สามเณรคอน เก่า	ระกา	๑๒๔๗	๑๐๔	จอ	๑๒๖๐	๑๑๗	๗

จำนวนพระสงฆ์ สามเณร อยู่วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

เลขที่	นามกุฏิ	ผู้อยู่	ปีเกิด	ศักราช	ร,ศก	ปีบวช	ศักราช	ร,ศก	พรรษา
๑๓	ทวาทศภาค	พระครูศัพทวิมลห่อ	มเส็ง	๑๒๔๓	๑๐๐	ขาน	๑๒๖๔	๑๒๑	๓
๑๔	" "	สามเณรแม้น ปเรียญ	ระกา	๑๒๔๗	๑๐๔	มแม	๑๒๕๗	๑๑๔	๑๐
๑๕	" "	พระครูวินัยธรเหว่า	มโรง	๑๒๔๒	๙๙	ฉลู	๑๒๖๓	๑๒๐	๔
๑๖	ทศภาค	สามเณรปลด ปเรียญ	ฉลู	๑๒๕๑	๑๐๘	ชวด	๑๒๖๒	๑๑๙	๕
๑๗	" "	สามเณรนวม ปเรียญ	ระกา	๑๒๔๗	๑๐๔	จอ	๑๒๖๐	๑๑๗	๗
๑๘	" "	พระมหาขาว	มเส็ง	๑๒๔๓	๑๐๐	ฉลู	๑๒๖๓	๑๒๐	๔
๑๙	" "	พระใหญ่	มแม	๑๒๔๕	๑๐๒	มโรง	๑๒๖๖	๑๒๓	๑
๒๐	" "	สามเณรสงวน	จอ	๑๒๔๘	๑๐๕	ชวด	๑๒๖๒	๑๑๙	๕
๒๑	นพภาค	พระครูสมุห์กัน	มโรง	๑๒๔๒	๙๙	ฉลู	๑๒๖๓	๑๒๐	๔
๒๒	" "	สามเณรเพ็ง	กุน	๑๒๔๙	๑๐๖	ระกา	๑๒๕๙	๑๑๖	๘
๒๓	" "	สามเณรเล็ก	มเมีย	๑๒๔๔	๑๐๑	ขาน	๑๒๖๔	๑๒๑	๓
๒๔	" "	พระครูมงคลวิลาศจันทร์	มเส็ง	๑๒๔๓	๑๐๐	ขาน	๑๒๖๔	๑๒๑	๓
๒๕	" "	สามเณรบุญ	เถาะ	๑๒๕๓	๑๑๐	ฉลู	๑๒๖๓	๑๒๐	๔

จำนวนพระสงฆ์ สามเณร อยู่วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

เลขที่	นามกุฏิ	ผู้อยู่	ปีเกิด	ศักราช	ร,ศก	ปีบวช	ศักราช	ร,ศก	พรรษา
๒๖	สัตตภาค	พระมหาจ้อย	มแม	๑๒๔๕	๑๐๒	มโรง	๑๒๖๖	๑๒๓	๑
๒๗	” ”	พระไชย	มแม	๑๒๔๕	๑๐๒	มโรง	๑๒๖๖	๑๒๓	๑
๒๘	” ”	พระมหาเจริญ	มเมีย	๑๒๔๔	๑๐๑	เถาะ	๑๒๖๕	๑๒๒	๒
๒๙	” ”	พระครูใบฎีกาช่วง	มเส็ง	๑๒๔๓	๑๐๐	เถาะ	๑๒๖๕	๑๒๒	๒
๓๐	” ”	พระมหาพัน	มะแม	๑๒๔๕	๑๐๒	เถาะ	๑๒๖๕	๑๒๒	๒
๓๑	ไตรภาค	พระมหาสิน	ขาน	๑๒๔๐	๙๗	กุน	๑๒๖๑	๑๑๘	๖
๓๒	เบญจภาค	พระครูปลัดสุวัฒนสุตคุณ	กุน	๑๒๓๗	๙๔	วอก	๑๒๕๘	๑๑๕	๙
๓๓	เอกภาค	พระมหาหรุ่ม	จอ	๑๒๓๖	๙๓	มแม	๑๒๕๗	๑๑๔	๑๐
๓๔	ทวิภาค	พระมหาโฉม	ชวด	๑๒๓๘	๙๕	ระกา	๑๒๕๙	๑๑๖	๘
๓๕	วรรณอุทิศ	พระมหาผัน	มแม	๑๒๔๕	๑๐๒	มโรง	๑๒๖๖	๑๒๓	๑
๓๖	ไผ่บุญภาค	พระมหาโชติ	มโรง	๑๒๔๒	๙๙	ชวด	๑๒๖๒	๑๑๙	๕

จำนวนพระสงฆ์ สามเณร นอกจำนวนอยู่วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

เลขที่	นามกุฎิ	ผู้อยู่	ปีเกิด	ศักราช	ร,ศก	ปีบวช	ศักราช	ร,ศก	พรรษา
	พระที่นั่งทรงผนวช	สามเณรเสงี่ยม	ชวด	๑๒๕๐	๑๐๗	มโรง	๑๒๖๖	๑๒๓	๑
	กุฎิสมเด็จ	พระสน	มแม	๑๒๔๕	๑๐๒	มโรง	๑๒๖๖	๑๒๓	๑
	” ”	พระอ่วน	มเมีย	๑๒๔๔	๑๐๑	มโรง	๑๒๖๖	๑๒๓	๑
	” ”	พระจิตร	วอก	๑๒๔๖	๑๐๓	มโรง	๑๒๖๖	๑๒๓	๑

การปวารณา

เมื่อรัตนโกสินทรศก ๑๒๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงรับปวารณาสามเณรนอกจำนวนรูปหนึ่ง แลพระบรมวงษานุวงษ์ข้าราชการได้รับปวารณาพระสงฆ์สามเณรองค์ละรูป ตลอดบรรจบรอบปีหนึ่งแล้ว ในรัตนโกสินทร์ศก ๑๒๓ นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงรับปวารณาสามเณรรูปหนึ่งเปลี่ยนใหม่ แลมีพระราชดำรัสบอกบุญพระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการรับปวารณา เพื่อเปนการโดยเสด็จในการพระราชกุศล ได้มีการจับฉลากพระสงฆ์สามเณรน่าพระที่นั่ง ได้ฉลากครบจำนวนแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในการพระราชทานพระกฐินด้วย วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๓ เวลาเช้าผู้ที่รับปวารณาได้จัดสำรับคาวหวานมาเลี้ยงพระสงฆ์สามเณร ที่ศาลาบัณณรศภาค จำนวนพระสงฆ์สามเณรในจำนวนปวารณาที่ลงมาฉันนอกจากอาพาธ พระสงฆ์ ๒๒ รูป สามเณร ๑๔ รูป แลพระสงฆ์สามเณรนอกจำนวนปวารณาคือ สมเด็จพระวันรัตรูปหนึ่ง พระสงฆ์ออกจากนอกจำนวนเพื่อจะลาสิกขาบท ๓ รูป พระสงฆ์อุปสมบทใหม่ในพรรษานี้ ๓ รูป สามเณรรูปหนึ่ง

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินมาถึงวัดแล้ว เสด็จขึ้นประทับบนพระที่นั่งทรงธรรม ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธนรสีห์แล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการประเคนไตรแลใบปวารณาตามลำดับพระสงฆ์สามเณร ส่วนพระสงฆ์สามเณรที่พระบรมวงษานุวงษ์ แลข้าราชการฝ่ายในรับปวารณานั้น ได้ไปรับไตรแลใบปวารณาที่ฉากแลได้พระราชทานปัจจัยมูลราคา ๑๐๐ บาท แก่สามเณรวิงซึ่งทรงรับปวารณาแต่ปีกลายนี้ เปนการเปลี่ยนจากทรงรับปวารณาเสร็จแล้ว เสด็จพระราชดำเนินไปประทับที่ศาลาบัณณรศภาค ครั้นพระสงฆ์สามเณรครองไตรแล้วไปนั่ง ณ อาศน์สงฆ์ที่ศาลาบัณณรศภาค ทรงจุดเทียนนมัสการพระ

สมเด็จพระวันรัตถวายศีลจบแล้ว ทรงประเคนอาหารบิณฑบาตส่วนของหลวง พระบรมวงษานุวงษ์ข้าราชการฝ่ายน่าที่เปนเจ้าของสำรับได้ประเคนสำรับแลปฏิบัติพระสงฆ์สามเณรต่อไป ส่วนสำรับฝ่ายในโปรดเกล้าฯให้พระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการที่มิได้อยู่ในจำนวนปวารณาประเคนแลปฏิบัติแทนพระสงฆ์สามเณรฉันแล้วถวายอนุโมทนายถาสัพพี แลถวายอติเรก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานพระกฐินต่อไป

รายนามพระสงฆ์สามเณรแลผู้ปวารณา

๑ พระธรรมวโรดม		เจ้าจอมมารดาชุ่ม (เก่า)
๒ พระครูปลัดสุวัฒนสุตคุณ		หม่อมเจ้าพร้อม ในกรมหลวงวงษาธิราชสนิท
๓ พระมหาหรุ่ม	ปเรียญ ๘ ประโยค	เจ้าจอมมารดาเลื่อน
๔ พระมหาโฉม	ปเรียญ ๗ ประโยค	เจ้าจอมมารดาเหม
๕ พระมหาสิน	ปเรียญ ๖ ประโยค	สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชเทวี
๖ พระมหาโชติ	ปเรียญ ๖ ประโยค	เจ้าจอมมารดาเรือน
๗ พระมหาพัน	ปเรียญ ๖ ประโยค	หุ่น ภรรยาพระยาศิริไชยบุรินทร
๘ พระมหาขาว	ปเรียญ ๕ ประโยค	น้อย มารดาพระยาอินทรวิชิต
๙ พระมหาผัน	ปเรียญ ๕ ประโยค	พระจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร
๑๐ พระครูวินัยธรเหว่า	ปเรียญ ๔ ประโยค	พระยาไพบูลย์สมบัติ
๑๑ พระครูวินัยธรรมสาย	ปเรียญ ๔ ประโยค	พระนางเจ้า พระราชเทวี
๑๒ พระมหาเล็ก	ปเรียญ ๔ ประโยค	ท้าววรจันทร์

๑๓ พระมหาจ้อย	ปเรียญ ๔ ประโยค	พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าแขไขดวง
๑๔ พระครูศัพทวิมลห่อ	ปเรียญ ๓ ประโยค	สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนารถ
๑๕ พระครูมงคลวิลาศจันทร์	เปรียญ ๓ ประโยค	เจ้าจอมมารดาแช่ม
๑๖ พระครูสังฆรักขิตแผ้ว	ปเรียญ ๓ ประโยค	เจ้าจอมมารดาดารารัศมี
๑๗ พระมหาบาง	ปเรียญ ๓ ประโยค	เจ้าจอมมารดาโหมด
๑๘ พระมหาเจริญ	ปเรียญ ๓ ประโยค	ท้าวทรงกันดาล
๑๙ พระครูสมุห์กัน		สมเด็จพระบรมราชินีนารถ แทนสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช มกุฎราชกุมาร
๒๐ พระครูใบฎีกาช่วง		เจ้าอินทวโรรสสุริยวงษ์ เจ้านครเชียงใหม่
๒๑ พระไชย		หม่อมเจ้าพิศวง ในกรมหมื่นภูมินทรภักดี
๒๒ พระส่าน		เจ้าจอมมารดาแส
๒๓ พระใหญ่		กิ ภรรยาพระทวีประชาชน
๒๔ สามเณรปลด	ปเรียญ ๖ ประโยค	เจ้าจอมมารดาเที่ยง
๒๕ สามเณรนวม	ปเรียญ ๕ ประโยค	เจ้าจอมมารดาซุ่ม
๒๖ สามเณรแม้น	ปเรียญ ๓ ประโยค	พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าภักตรพิมลพรรณ
๒๗ สามเณรฟู	ปเรียญ ๓ ประโยค	เจ้าจอมมารดาจัน
๒๘ สามเณรยา	ปเรียญ ๓ ประโยค	พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าพวงสร้อยสอาง

๒๙ สามเณรแพ	ปเรียญ ๓ ประโยค	ของหลวง
๓๐ สามเณรเพิ่ง		เจ้าจอมมารดาทับทิม
๓๑ สามเณรคอน (เก่า)		เจ้าจอมมารดาอ่อน
๓๒ สามเณรไล		พระยาอภัยรณฤทธิ์
๓๓ สามเณรสงวน		พระยาสีหราชเดโชไชย
๓๔ สามเณรวิง		พระยาสุรนารถเสนี
๓๕ สามเณรสิน		เจ้าจอมมารดามรกฎ
๓๖ สามเณรคอน (ใหม่)		พระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์
๓๗ สามเณรบุญ		พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าศรีนากสวาสดิ์

การพระราชทานพระกฐิน

ด้วยการพระราชทานพระกฐินวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ในรัตนโกสินทรศก ๑๒๓ นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการพระราชทานพระกฐิน เปนการพิเศษเหมือนศกก่อน ผ้าพระกฐินแลผ้าบริวารเปนของหลวง เครื่องบริขารแลเครื่องอาหารพระกฐิน โปรดเกล้าฯ ให้บอกบุญพระบรมวงษานุวงษ์ แลข้าราชการฝ่ายน่าฝ่ายในจัดถวายเหมือนดังทุกปีมา

แลโปรดเกล้าฯให้ขอแรงพระบรมวงษานุวงษ์ข้าราชการที่มิได้รับปวารณานำเครื่องโต๊ะกังไสลายครามมาตั้งพร้อมทั้งของหลวงด้วย เครื่องโต๊ะเหล่านี้ตั้งที่ในพระอุโบสถตามข้างผนัง แลที่น่าต่างบ้าง ในศาลาบัณณรศภาคบ้าง

ในการพระราชทานพระกฐินครั้งนี้ มีการเลี้ยงพระเปลี่ยนผู้ปวารณา พระสงฆ์สามเณรเหมือนศกก่อน

ในการพระกฐินนี้ วันที่ ๑๙ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๓ เวลา ๒ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิตไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราชแล้ว เสด็จไปประทับบนพระที่นั่งทรงธรรม เสวยพร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ ส่วนข้าราชการได้รับพระราชทานเลี้ยง ณ ชั้นใต้แห่งพระที่นั่งทรงธรรม ครั้นเสวยเสร็จแล้ว เสด็จทอดพระเนตรเครื่องอาหารพระกฐินที่ปรำข้างพระอุโบสถด้านเหนือแล้ว เสด็จประทับในพระอุโบสถ ทอดพระเนตรกรรมการตรวจตัดสินผูกผ้าแดงเครื่องโต๊ะ เวลา ๕ ทุ่มเศษ เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต

วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน เปนวันกำหนดพระราชทานพระกฐิน เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องเต็มยศขาวทหารบก เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิต มีกระบวนทหารม้าแห่นำตามเสด็จไปประทับวัดเบญจมบพิตร เมื่อเสด็จถึงพระอารามมีนักเรียนร้องสรรเสริญพระบารมี เสด็จขึ้นไปประทับบนพระที่นั่งทรงธรรม ในการถวายไตรพระสงฆ์สามเณรเปลี่ยนผู้ปวารณา แลเสด็จไปประทับที่ศาลาบัณณรศภาคในการเลี้ยงพระเสร็จแล้ว พระสงฆ์ลงไปคอยรับพระกฐินที่ในพระอุโบสถ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงพระราชดำเนินแต่ศาลาบัณณรศภาคไปที่พระอุโบสถ ทรงรับผ้าพระกฐินจากเจ้าพนักงานพระคลังศุภรัต ซึ่งคอยทูลเกล้าฯถวายอยู่ที่ประตูพระอุโบสถนั้น เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์พิณพาทย์ตามธรรมเนียมแล้ว เสด็จประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราช หยุดประโคมแล้ว นายรองบำเรอบรมบาทมหาดเล็ก กราบบังคมทูลรายงานพระสงฆ์สามเณรซึ่งจำพรรษาอยู่ในพระอารามนั้นแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประกาศ

พระราชทานผ้าพระกฐินแก่พระสงฆ์ พระสงฆ์รับสาธุการะแล้ว พระธรรมวโรดมประกาศผ้าพระกฐินเกิดขึ้น ถามความประสงค์ของสงฆ์ในการที่จะทำกฐินัตถารกิจฤๅไม่ เมื่อพระสงฆ์รับสาธุการะยินดีที่จะกรานกฐินแล้ว พระครูปลัดสุวัฒนสุตคุณ ประกาศพระพุทธบัญญัติกฐินวินัยกรรม พระมหาหรุ่ม ปเรียญ ๘ ประโยค อปโลกเห็นสมควรถวายผ้าพระกฐินแก่พระธรรมวโรดม พระสงฆ์เห็นชอบรับสาธุการะแล้ว พระมหาโฉม ปเรียญ ๗ ประโยค ขอให้ถวายผ้าพระกฐินด้วยญัตติทุติยกรรม พระสงฆ์รับสาธุการะเห็นชอบแล้ว พระครูศัพทวิมลห่อ ปเรียญ ๓ ประโยค พระครูมงคลวิลาศจันทร์ ปเรียญ ๓ ประโยค สวดญัตติทุติยกรรมวาจาจบแล้ว มอบผ้าพระกฐินถวายพระธรรมวโรดม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประเคนไตรปี่แก่พระสงฆ์ถานานุกรมปเรียญ แลสามเณรปเรียญ พระสงฆ์ออกไปครองผ้า เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์พิณพาทย์ เมื่อพระสงฆ์ครองผ้าแล้วกลับมานั่งที่ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการถวายเครื่องบริขารตามที่ได้จัดมานั้นแก่พระธรรมวโรดม พระธรรมวโรดมถวายอนุโมทนายถาสัพพี แลเกณิยานุโมทนาคาถา กาลทานสุตคาถา ถวายอดิเรก พระสงฆ์รับด้วยราชาภิรักขคาถา แลภวตุสัพพมังคลัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานของแจกแก่พระบรมวงษานุวงษ์ แลข้าราชการฝ่ายน่าฝ่ายในที่ปวารณาพระสงฆ์สามเณร แลที่จัดเครื่องบริขารแลเครื่องอาหารพระกฐินมาถวายเสร็จแล้ว เสด็จออกจากพระอุโบสถ เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์พิณพาทย์ เสด็จขึ้นไปประทับ ณ พระที่นั่งทรงธรรม เสวยพร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ข้าราชการผู้ใหญ่อย่างคืนวานนี้ ครั้นเสวยแล้ว เสด็จไปทอดพระเนตรพระสงฆ์ทำการตัดเย็บผ้าพระกฐินที่ศาลาเบญจพิศภาค แล้วเสด็จทอดพระเนตรเครื่องบริขารพระกฐินที่ปรำข้างพระอุโบสถด้านใต้ เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต

ครั้นเวลาค่ำ ผ้าพระกฐินได้ทำสำเร็จแล้ว พระสงฆ์ที่จะทำพระกฐินได้ลงไปในพระอุโบสถรอเสด็จพระราชดำเนินอยู่ เวลา ๕ ทุ่ม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราชและเทียนเครื่องทรงธรรมแลเทียนประจำกัณฑ์แล้ว พระธรรมวโรดมขึ้นธรรมาศน์ถวายศีลจบแล้ว เสด็จพระราชดำเนินไปประทับที่วิหารสมเด็จ ในการเจริญพระพุทธมนต์ฉลองพระพุทธนรสีห์ พระธรรมวโรดมถวายเทศนาว่าด้วยกฐินวิธีต่อไปจบแล้ว รอเสด็จอยู่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จกลับมาประทับในพระอุโบสถ พระธรรมวโรดมทำพินทุอธิฐานผ้าแล้ว ตั้งนโมสามจบ บอกการกรานกฐินด้วยผ้าอันตรวาสกเสร็จแล้ว พระสงฆ์นั่งคุกเข่ากราบพระตั้งนโมสามจบพร้อมกันแล้วพระธรรมวโรดมประกาศให้พระสงฆ์อนุโมทนา พระสงฆ์ทั้งปวงอนุโมทนาตามลำดับพรรษาต่อไป แลอนุโมทนาพร้อมกันอีกครั้งหนึ่ง แล้วพระธรรมวโรดมนำพระสงฆ์สวดพระบาฬีในกฐินขันธ์ แลมีหั้นทมยํบอกในการที่จะสวดพระบาฬีด้วยทุกบท ครั้นสวดจบแล้ว ทรงประเคนผ้าไตรแลปัจจัยมูลราคา ๕ ตำลึง บูชากัณฑ์เทศนาแก่พระธรรมวโรดม แลได้พระราชทานปัจจัยมูลแก่พระครูศัพทวิมลห่อ แลพระครูมงคลวิลาศจันทร์ ซึ่งสวดพระกฐินไพเราะ ราคาองค์ละ ๕ ตำลึง พระธรรมวโรดมถวายอติเรก พระสงฆ์รับภวตุสัพพมังคลัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลา ๒ ยามเศษ เปนเสร็จการพระราชทานพระกฐินเท่านี้

รายงานมหาดเล็กทูลวัด

ขอเดชะฝ่าลอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

พระสงฆ์จำพรรษาในพระอารามนี้

ปุริมพรรษา

พระราชาคณะ	๑
พระครูถานานุกรมมีประโยค	๕
พระครูถานานุกรมไม่มีประโยค	๒
พระเปรียญ	๑๓
พระอันดับเล่าสวดมนต์	๓
สามเณรเปรียญ	๕
สามเณรเรียนคันถะธุระ	๓

ปัจฉิมพรรษา

พระครูถานานุกรมมีประโยค	๑
พระเปรียญ	๑
พระอันดับเรียนคันถะธุระ	๑

รวม พระสงฆ์ ๒๗ รูป
สามเณร ๘ รูป

ได้เล่าเรียนตามสติปัญญา ขอพระราชทานถวายพระราชกุศล ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ผู้ถวายเครื่องบริขารพระกฐิน

๑	บาตร	พระยางำเมือง
๒	ย่ามแลเงิน ๓๐ บาท	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงษ์
๓	ผ้าเช็ดปากผ้าเช็ดหน้า	พระจรรยายุตกฤตย์
๔	เครื่องกรองน้ำ	พระนรศาตรสารกรรม์
๕	เครื่องมีดโกน	เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์
๖	เครื่องเย็บ	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย
๗	มีดตะไกรแลเงิน ๒๐๐ บาท	พระยาคทาธรธรณินทร์
๘	เครื่องเขียนหนังสือ	พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง
๙	พัดรอง	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช
๑๐	ที่บูชา	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นทิวากรวงษ์ประวัติ
๑๑	ที่ชา	พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์
๑๒	กระบะหมาก	พระไพศาลศิลปสาตร์
๑๓	กระบะยา	จมื่นราชานุบาล
๑๔	เสื่อหมอนเครื่องปูลาด	สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต
๑๕	ร่มรองเท้าแลเงิน ๔๐ บาท	พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์
๑๖	กระโถน	พระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนริศรานุวัดติวงษ์
๑๗	กาน้ำเย็น	สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช

๑๘	สำรับคาวหวานชามเข้า	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ
๑๙	โคมแลน้ำมัน	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม
๒๐	หม้อมูตรหม้อชำระ	พระยาดำรงราชพลขันธ์
๒๑	สายระเดียงเครื่องตากผ้าย้อมผ้า	พระสุรทัณฑ์พิทักษ์
๒๒	เครื่องมือช่างไม้	พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นชุมพรเขตอุดมศักดิ์
๒๓	เครื่องขุดแลถางหญ้า	พระยานรนารถภักดี
๒๔	เครื่องปัดกวาด	พระรัษฎากรโกศล
๒๕	เครื่องต้มน้ำ	พระยาอภิรักษ์ราชอุทยาน
๒๖	เครื่องบุหรี่	พระพิพิธพลภักดิ์
๒๗	พัดแลเรือแหวดหกแจวลำหนึ่ง	พระยาเวียงในนฤบาล
๒๘	ค่าหญ้าม้าค่าจ้างคนเลี้ยงม้าแลขับรถ	บริษัท
๒๙	ค่าเครื่องเกื้อกูลในการโรงครัว	บริษัท

ของถวายเพิ่มเติม

ขวดหมึก	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม
เป๋าหนัง	พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าวัฒนา
โคมตั้ง	หม่อมเจ้าไศลทอง ในพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม
เครื่องกาแฟ	พระศรีพิทักษ์

ของถวายทั้งวัด

ขวดพิมเสนแลยาถูฟัน พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม

บริษัทค่าหญ้าม้าค่าจ้างคนเลี้ยงม้าแลขับรถ

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา

พระยาบำเรอภักดิ์

พระยาวรพงษ์พิพัฒน์

พระยาบุรุษย์รัตนราชพัลลภ

พระยามหาเทพ

พระยาราชสงคราม

พระยาอนุรักษ์ราชมณเฑียร

เจ้าหมื่นสรรพเพ็ธภักดี

พระศุภกรณ์บรรณสาร

พระสถิตย์นิมมานการ

พระอินทรเทพ

ขมื่นจงภักดีองค์ขวา

ได้ออกเงินท่านละ ๕๐ บาท รวมทั้งสิ้น ๖๐๐ บาท มอบให้กับปิยการกไว้สำหรับใช้จ่ายค่าพาหนะตลอดบรรจบรอบปีหนึ่ง

บริษัทเครื่องเกื้อกูลในการโรงครัว

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพรหมวรานุรักษ์

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสมมตอมรพันธุ์
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวิวิธวรรณปรีชา
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นมรุพงษ์ศิริพัฒน์
พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นจันทบุรีนฤนารถ
พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นปราจิณกิติบดี
พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าจันทรสุเทพ
พระยาเทพอรชุน
พระยาศรีสหเทพ
พระยาราชวัลภานุสิษฐ์
พระยานรฤทธิ์ราชหัช
พระยานาวาพลพยุหรักษ์
พระสุริยภักดี

ได้ออกเงินท่านละ ๕๐ บาท รวมทั้งสิ้น ๘๐๐ บาท สำหรับเกื้อกูลค่าเครื่องใช้ในการโรงครัวของพระอาราม

ผู้ถวายเครื่องอาหารในการพระกฐิน

๑ เข้าสาร พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าอัจฉรพรรณีรัชกัญญา
๒ ปลาแห้ง เจ้าคุณจอมมารดาแพ
๓ ปลากุเรา พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าประเวศวรสมัย
๔ ปลาทุกัง พระเจ้าอัยยิกาเธอ กรมหลวงวรเสรฐสุดา
๕ ปลาหมึก พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าผ่อง

๖ ปลาสีเสียด	พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าอรุณวดี
๗ ปลากรอบ	พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าทิพยาลังการ
๘ ปลาสลาด	พระเจ้าพี่นางเธอ	กรมหลวงสมรรัตนศิริเชฐ
๙ เนื้อเค็ม	พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้านภาพรประภา
๑๐ กุ้งแห้ง	พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าภัทรายุวดี
๑๑ ฟองเป็ดจืด	สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้ามาลินีนภดารา
๑๒ ฟองเป็ดเค็ม	พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าเหมวดี
๑๓ เกลือ	พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าประภัศร
๑๔ น้ำปลาดี	สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ	เจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์
๑๕ เยื่อเคยแกง	พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าประไพศรีสอาด
๑๖ เยื่อเคยดี	พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้านารีรัตนา
๑๗ เต้าเจี้ยว	พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าอาทรทิพยนิภา
๑๘ เต้าหู้ยี้	พระเจ้าลูกยาเธอ	พระองค์เจ้าอุรุพงษ์รัชสมโภช
๑๙ กระเทียมดอง	พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าอรพินทุเพ็ญภาค
๒๐ ผักกาดเค็ม	เจ้าจอมมารดาสุด	
๒๑ มนาวดอง	พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าประภาพรรณพิไลย
๒๒ มขามเปียก	สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ	เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก
๒๓ น้ำมันหมู	เจ้าจอมมารดาตลับ	
๒๔ มพร้าวห้าว	พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าเยาวภาพงษ์สนิท
๒๕ พริกแห้ง	พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าอรประพันธ์รำไพ
๒๖ กระเทียมแห้ง	สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	เจ้าฟ้ากรมหลวงศรีรัตนโกสินทร
๒๗ น้ำตาลหม้อ	พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าอรไทยเทพกัญญา
๒๘ น้ำตาลทราย	สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	เจ้าฟ้าจันทราสรัทวาร
๒๙ น้ำตาลกรวด	พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าวรลักษณาวดี

๓๐ เข้าเหนียวขาว	พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้ากาญจนากร
๓๑ เข้าเหนียวแดง	พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าวาณีรัตนกัญญา
๓๒ วุ้นเส้นสาคู	พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าวาปีบุษบากร
๓๓ ถั่วเขียวถั่วดำถั่วทอง	พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าประดิษฐาสารี
๓๔ แป้งอาโรรุต	สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ	เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์
๓๕ ถั่วระสงตัด	พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าสุจิตราภรณี
๓๖ งาตัด	เจ้าจอมเอี่ยม	
๓๗ ฟักฉาบน้ำตาล	พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าเจริญศรีชนมายุ
๓๘ เปลือกส้มโอแช่อิ่ม	เจ้าจอมเอิบ	
๓๙ ขนมฝรั่ง	พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าอดิศัยสุริยาภา
๔๐ ขนมเปีย	พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าบุษบันบัวผัน
๔๑ ขนมผิง	พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าสุวภัทรวิไลยพรรณ
๔๒ ขนมน่านวล	สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	เจ้าฟ้าวไลอลงกรณ์
๔๓ ผลพลับแห้ง	สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	เจ้าฟ้าเยาวมาลย์นฤมล
๔๔ ผลสละ	พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าพิศมัยพิมลสัตย์
๔๕ ผลลมุดฝรั่ง	พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าศศิพงษ์ประไพ
๔๖ ส้มเขียวหวาน	พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าจุธารัตนราชกุมารี
๔๗ ใบชา	สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	เจ้าฟ้านิภานภดล
๔๘ ถ่าน	พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าอัพภันตรีปชา

ผู้ตั้งเครื่องโต๊ะ

ตั้งโต๊ะที่พระที่นั่งทรงธรรม

พระธรรมวโรดม	ลายมังกรดั้นหมอก

ตั้งโต๊ะในพระอุโบสถ

พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช	ลายภาพ
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงดำรงราชานุภาพ	ลายภาพระบำ
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงษ์	ลายภาพในจำพวก กิวลิวซัมก่า
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นจันทบุรีนฤนารถ	ลายภาพ
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นชุมพรเขตรอุดมศักดิ์	ลายภาพผู้หญิง
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ	กรมหมื่นจรัสพรปฎิภาณ	ลายภาพมี่กระบือ
เจ้าพระยาวิชิตวงษ์วุฒิไกร		ลายภาพ
พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง		ลายภาพโป๊ยเซียน
พระยาพิพัฒโกษา		ลายภาพกิหลินซังจื๊อ
พระยามหาเทพ		ลายภาพ
พระยาบริบูรณ์โกษากร		ลายภาพ
พระสุรทัณฑ์พิทักษ์		ลายภาพ
หลวงสารกิจปรีชา		ลายภาพ
เนื่อง ภรรยาพระพิศาลผลพานิช		ลายภาพ

ตั้งน่าต่างพระอุโบสถ

ของหลวง	ลายมังกร ๕ เล็บ
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต	ลายม้าสน

พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์	ลายสิงห์โต
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นพรหมวรานุรักษ์	ลายเขาไม้หนังสือ
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นทิวากรวงษ์ประวัติ	ลายมังกรสี่เล็บ
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ	ลายกิเหล็งปังต๋วน
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนสมมตอมรพันธุ์	ลายมังกรสี่เล็บ
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นวิวิธวรรณปรีชา	ลายเขาไม้
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นสวัสดิ์วัตนวิศิษฏ์	ลายเขาไม้
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์	ลายกิเลน
เจ้าพระยาภาสกรวงษ์		ลายเขาไม้
พระยาบำเรอภักดิ์		ลายสิงห์โต
พระยาเกษมศุขการี		ลายมังกรสี่เล็บ
พระยาเพ็ชร์ปาณี		ลายมังกรสี่เล็บ
พระยาศิริสัตย์สถิตย์		ลายมังกรสี่เล็บ
หลวงอภัยวานิช		ลายมังกรสี่เล็บ

ตั้งโต๊ะที่ศาลาบัณณรศภาค

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ	เจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงศ์วรเดช	ลายกระแปะครามผสม
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ	ลายบ๋วยไผ่
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา	ลายหนังสือใหญ่
พระวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าปรีดา	ลายต่างกัน
หม่อมเจ้าพร้อม	ในกรมหมื่นภูมินทรภักดี	ลายจับช่าย
หลวงอภัยพิทักษ์		ลายนกไม้

การเชิญพระพุทธนรสีห์จากพระที่นั่งทรงธรรม ไปประดิษฐานที่วิหารสมเด็จ แลสวดมนต์ฉลอง

ด้วยพระที่นั่งทรงธรรม ซึ่งประดิษฐานพระพุทธนรสีห์อยู่ จะโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบุษบกเปนธรรมาศน์ จึงได้โปรดให้เชิญพระพุทธนรสีห์ไปประดิษฐานที่วิหารสมเด็จ วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๓ เวลาเสร็จการพระราชทานพระกฐินแล้ว เจ้าพนักงานได้เชิญไปประดิษฐานที่วิหารสมเด็จ แลตั้งอาศน์สงฆ์สำหรับพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ฉลอง ๒ ข้างพระพุทธนรสีห์พร้อมเสร็จ

เวลา ๕ ทุ่ม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิตไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จประทับในอุโบสถสำหรับการพระกฐินแล้ว เสด็จไปประทับที่วิหารสมเด็จ ทรงจุดเทียนนมัสการพระแลเทียนที่พระแท่นซึ่งประดิษฐานพระพุทธนรสีห์ พระราชาคณะพระครูแลปเรียญที่ไปช่วยในการพระกฐินรวม ๒๐ รูป มีพระธรรมไตรโลกาจารย์เปนประธาน เจริญพระพุทธมนต์สัตตปริต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับทรงฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ประมาณครู่หนึ่งแล้ว เสด็จกลับมาประทับในพระอุโบสถ ทอดพระเนตรพระสงฆ์กรานกฐินต่อไป เวลา ๒ ยามเศษ เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต

วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน เวลาเช้าโปรดเกล้าฯให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก ไปถวายอาหารบิณฑบาตพระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์เมื่อวานนี้

สามเณรเขียนไปอยู่วัดโพทองแขวงเมืองอ่างทอง

ด้วยสามเณรเขียนซึ่งอาพาธเปนโรคเหน็บชา เปนผู้ออกนอกจำนวนปวารณาเพื่อไปรักษาตัว ในศกนี้ได้อุปสมบทเปนภิกษุอยู่วัดโพทองแขวงเมืองอ่างทอง

พระสงฆ์ถึงมรณภาพแลส่งหีบศิลาน่าเพลิงไปพระราชทาน

ด้วยพระมหาตี่ ปเรียญ ๓ ประโยค วัดเบญจมบพิตร อาพาธเปนโรคเหน็บชา ได้ขึ้นไปรักษาตัวอยู่ที่วัดสนามไชยแขวงเมืองอินทบุรี เจ้าอธิการวัดนั้นเปนผู้รักษา อาการซุดหนักลง ครั้นวันที่ ๕ พฤษภาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๓ พระมหาตี่ถึงมรณภาพ อายุได้ ๒๓ ปี

วันที่ ๑๒ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๓ พระราชทานหีบศิลาน่าเพลิงไปพระราชทานเพลิงศพพระมหาตี่ ที่วัดสนามไชย พระราชทานไตร ๒ ไตร เปนส่วนพิเศษ แลผ้าขาวพับ ๑ เงิน ๕๐ เฟื้อง ตามบรรดาศักดิ์

พระสงฆ์ลาสิกขาบท

ด้วยพระมหามน ปเรียญ ๕ ประโยค พระมหาจันทร์ ปเรียญ ๕ ประโยค พระมหาบุตร ปเรียญ ๓ ประโยค วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ขอลาสิกขาบท

กระทรวงธรรมการได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าลอองธุลีพระบาท ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๓ พระมหามน พระมหาจันทร์ พระมหาบุตร ลาสิกขาบท

วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พระอ๋วน ลาสิกขาบท
วันที่ ๑ ธันวาคม พระจิตร ลาสิกขาบท

รายงานการสร้างพระอาราม
ต่อจากรายการพระราชกุศล ภาคที่ ๘

พระอุโบสถ

ได้มุงกระเบื้องแล้วเสร็จ ประดับศิลาถานแลผนัง ยกเสาศิลามุขน่า ปูพื้นแลยกเครื่องบนต่อมุขเด็จ ทารองพื้นสีเพดาน ผนึกกรอบแว่น ทำตัวลำยองหางโหงแล้วเสร็จ จะได้ลงมือทำช่อฟ้าต่อไป การประสะผนังยังกระทำอยู่ไม่ได้ที่

วิหารสมเด็จ

ได้ลงรักปิดทองประดับกระจกซุ้มประตูน่าต่าง แลบัวปลายเสา ปิดทองลายเพดานทั้งสองชั้นแล้วเสร็จ ปั้นบัวปลายเสาหานแลซุ้มจะระนำ การประสะผนังกำลังทำอยู่

พระที่นั่งทรงธรรม

ได้ทำการโบกดินสอพองผนังที่ประสะแล้ว ผนึกไม้ลูกฟักเชิงผนังแล้วเสร็จ จะได้ขัดพื้นชั้นบนให้เกลี้ยงเกลาแลทาน้ำมันต่อไป

พระระเบียง

ได้ขุดรากตีเข็ม ก่อผนังถึงที่วางขื่อ

ศาลาจัตุรมุขน่าพระอุโบสถสองหลัง

ได้ขุดรากตีเข็มก่ออิฐถือปูนยกเครื่องบน มุงกระเบื้องหลังคาแล้วเสร็จ ยังจะปั้นลายแลทำการอื่นต่อไป

ประตู

ซุ้มประตูลอบวัดได้ถือปูนแล้วเสร็จ ยังจะทำการปั้นลายต่อไป

โรงเรียน

ได้ทำแล้วเสร็จบริบูรณ์ แลได้เปิดสอนนักเรียนในศกนี้แล้ว

รายงานโรงเรียนเบญจมบพิตร

การโรงเรียนในปีนี้เมื่อตึกโรงเรียนที่ก่อสร้างสำเร็จแล้ว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการฉลองเมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน สวดมนต์ ครั้นวันที่ ๑๒ เวลาพระฉันแล้วได้เปิดโรงเรียน นักเรียนได้ขึ้นเรียน ณ โรงเรียนใหม่ตั้งแต่นั้นมา ส่วนการสอนนั้นเมื่อได้จัดเข้าระเบียบกรมศึกษาธิการแล้ว การก็ดำเนินไปตามระเบียบนั้น จำนวนนักเรียนถึงสิ้นเดือน พฤศจิกายน ปี ๑๒๓ นี้ มีนักเรียนชั้นมูล ๓๓ คน ชั้นประถม ๑๓๔ คน ชั้นมัธยม ๕๙ คน รวมทั้งสิ้น ๒๒๖ คน มากกว่าจำนวนในรายงานปีก่อน ๓๓ คน

จำนวนอาจารย์

อาจารย์ใหญ่	ขุนบรรหารวรอรรถ		
ครูชั้นมัธยม	นายเชย	สอนชั้น ๓	
	พระห่วง	สอนชั้น ๒	
	นายแดง	สอนชั้น ๑	
	นายเจิม	ครูผู้ช่วย	
ครูชั้นประถม	นายสิบ	สอนชั้น ๔	ห้อง ก.
	นายรัตน	สอนชั้น ๔	ห้อง ข.
	นายเอม	สอนชั้น ๓	
	นายหมื่น	สอนชั้น ๒	
	นายปลื้ม	สอนชั้น ๑	
ครูชั้นมูล	นายอ่วน		
ครูช่างไม้	นายพึ่ง		
ครูช่างเย็บแลการซักฟอก	สุ่น		
ครูกายบริหาร	นายทุ่ย		

การสอบไล่

เมื่อปลายปี ๑๒๒ มีนักเรียนเข้าสอบไล่วิชาสามัญศึกษาชั้นประถม ได้ประกาศนียบัตรประโยคหนึ่ง ๒๗ คน เข้าสอบไล่วิชาสามัญศึกษาชั้นมัธยม ได้ประกาศนียบัตรประโยคสอง ๑๑ คน

รายชื่อนักเรียนที่สอบไล่ได้ประโยคสองแล้วแลจำหน่าย

จำนวนปี ๑๒๑ กลางปี

๑ นายห่วง	ไปเรียนเปนอาจารย์ได้ประกาศนียบัตรประถมพิเศษ แล้วออกไปรับราชการเปนครู
๒ นายตาบ	ไปเรียนภาษาอังกฤษ

จำนวนปี ๑๒๑ ปลายปี

๑ หม่อมหลวงโต๊ะ	ไปเข้าโรงเรียนนายร้อยทหารบก
๒ นายโก๋	ไปเข้าโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์
๓ นายศุข	ออกไปทำการเปนเสมียน ณ หัวเมือง
๔ นายเฮง	ไปเข้าโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์
๕ นายอยู่	ไปเข้าโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์
๖ นายบุญเย็น	ไปเรียนภาษาอังกฤษ
๗ นายโต	ไปฝึกหัดสำรองราชการทหารบก สอบไล่ได้ออกรับราชการ

จำนวนปี ๑๒๒ กลางปี

๑ หม่อมหลวงเปลื้อง	ไปเข้าโรงเรียนมหาดเล็ก
๒ นายมา	ไปเข้าโรงเรียนมหาดเล็ก
๓ นายยม	ออกไปเรียนกฎหมาย

๔ นายเนียม ไปเรียนภาษาอังกฤษ

๕ นายสน ไปเข้าโรงเรียนมหาดเล็ก

๖ นายโหมด ไปเรียนภาษาอังกฤษ

๗ นายนุด ไปเรียนภาษาอังกฤษ

จำนวนปี ๑๒๒ ปลายปี

๑ หม่อมราชวงษ์กมล ไปเข้าโรงเรียนมหาดเล็ก

๒ นายอ่วน ออกรับราชการเปนครู

๓ นายกาบ ออกอุปสมบท

๔ นายแอบ ไปเรียนภาษาอังกฤษ

๕ นายพุด ไปเรียนภาษาอังกฤษ

๖ นายอ้น ไปเข้าโรงเรียนมหาดเล็ก

๗ นายซาตรี ไปเรียนภาษาอังกฤษ

๘ นายอั้น ออกไปเรียนกฎหมาย

๙ นายปลื้ม ไปเข้าโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์

๑๐ นายแก้ว ไปเข้าโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์

๑๑ นายผิว ออกรับราชการกระทรวงธรรมการ

รายพระนามแลนามผู้ที่ออกทุนทรัพย์ก่อพระเจดีย์ทราย
ตั้งแต่ ๕ บาทขึ้นไป

พระยานรนาถภักดี		๔๘ บาท
สมเด็จพระนางเจ้า	พระบรมราชินีนารถ	๔๐ บาท
สมเด็จพระนางเจ้า	พระบรมราชเทวี	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	เจ้าฟ้ากรมหลวงศรีรัตนโกสินทร์	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	เจ้าฟ้าจันทราสรัทวาร	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	เจ้าฟ้าเยาวมาลนฤมล	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	เจ้าฟ้ามาลินี่นภดารา	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	เจ้าฟ้านิภานภดล	๔๐ บาท
หม่อมเจ้าประสงค์สม	ในสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต	๔๐ บาท
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช	มกุฎราชกุมาร	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ	เจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ	เจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ	เจ้าฟ้ากรมขุนนครราชสีมา	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ	เจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร	๔๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ	เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์	๔๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์	๔๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ	๔๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ	เจ้าฟ้ากรมขุนนริศรานุวัดติวงษ์	๔๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย	๔๐ บาท
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นจันทบุรีนฤนารถ แลหม่อมเจ้าในกรม	๔๐ บาท
พระเจ้าลูกยาเธอ	พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงษ์	๔๐ บาท

พระเจ้าลูกยาเธอ	พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์	๔๐ บาท
หม่อมเจ้าพร้อม	ในกรมหลวงวงษาธิราชสนิท	๔๐ บาท
เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์		๔๐ บาท
พระยาวุฒิการบดี		๔๐ บาท
พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง		๔๐ บาท
พระยาศรีพิพัฒน์		๔๐ บาท
พระยาเทพอรชุณ		๔๐ บาท
พระยาบำเรอภักดิ์		๔๐ บาท
พระยาราชสงคราม		๔๐ บาท
พระสุนทรพิมล		๔๐ บาท
หลวงชลภูมิ์พานิช		๔๐ บาท
จีนเซงเจี่ย บุตรพระยาภักดีภัทรากร		๔๐ บาท
เจ้าจอมมารดาดารารัศมี		๓๒ บาท
พระยาบุรุษย์รัตนราชพัลลภ		๓๒ บาท
ช้อย ภรรยาพระยาบุรุษย์รัตนราชพัลลภ		๓๑ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์	๓๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าศศิพงษ์ประไพ	๓๐ บาท
หม่อมเจ้าทิพยสัมพันธ์	ในพระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงษ์	๓๐ บาท
เจ้าจอมมารดาดวงคำ		๓๐ บาท
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นปราจิณกิติบดี	๓๐ บาท
เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์		๓๐ บาท
พระยาอภัยรณฤทธิ์		๓๐ บาท
พระยาประสิทธิ์ศิลการ		๓๐ บาท
พระยามหาเทพ		๓๐ บาท

พระยาอาหารบริรักษ์		๓๐ บาท
พระยานาวาพลพยุหรักษ์		๓๐ บาท
นายมังกร บุตรพระจิตรจำนง		๒๕ บาท ๘ อัฐ
พระยากำแหงสงคราม		๒๕ บาท
พระยาอนุชิตชาญไชย		๒๑ บาท
พระเจ้าอัยยิกาเธอ	กรมหลวงวรเสรฐสุดา	๒๐ บาท
พระเจ้าพี่นางเธอ	กรมหลวงสมรรัตน์ศิริเชฐ	๒๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าภักตรพิมลพรรณ	๒๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้านภาพรประภา	๒๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าประสานศรีใส	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	กรมขุนสุพรรณภาควดี	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าวรลักษณาวดี	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าจุธารัตนราชกุมารี	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าสุวภักตรวิไลยพรรณ	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าประเวศวรสมัย	๒๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าเยาวภาพงษ์สนิท	๒๐ บาท
พระเจ้าวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าอรพัทธ์ประไพ	๒๐ บาท
พระเจ้าวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าสุทธวิไลยลักษณา	๒๐ บาท
พระเจ้าวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าประภาวสิทธิ์นฤมล	๒๐ บาท
หม่อมเจ้าวรรณวิไลย	ในพระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์	๒๐ บาท
หม่อมเจ้ามาลิศเสาวรศ		๒๐ บาท
หม่อมเจ้าบรรจงมารยาตร		๒๐ บาท
หม่อมเจ้าพิศวง		๒๐ บาท
หม่อมเจ้าสารภี		๒๐ บาท

เจ้าคุณจอมมารดาแพ	๒๐ บาท
เจ้าจอมมารดามรกฎ	๒๐ บาท
เจ้าจอมมารดาแช่ม	๒๐ บาท
เจ้าจอมมารดาจัน	๒๐ บาท
เจ้าจอมเลี่ยม	๒๐ บาท
เจ้าจอมจีน	๒๐ บาท
เจ้าจอมสมบุญ	๒๐ บาท
หม่อมเอม ในกรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา	๒๐ บาท
ตลับ ภรรยาเจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์	๒๐ บาท
เนื่อง ภรรยาพระพิศาลผลพานิช	๒๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นทิวากรวงษ์ประวัติ	๒๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสมมตอมรพันธุ์	๒๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวิวิธวรรณปรีชา	๒๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงษ์	๒๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา	๒๐ บาท
พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าจันทรสุเทพ	๒๐ บาท
เจ้าพระยาภาสกรวงษ์	๒๐ บาท
พระยาสีหราชเดโชไชย	๒๐ บาท
พระยาศรีสุนทรโวหาร	๒๐ บาท
พระยาศักดาภิเดชวรฤทธิ์	๒๐ บาท
พระยาจักรปาณีศรีศิลวิสุทธิ์	๒๐ บาท
พระยาเสถียรฐาปนกิตย์	๒๐ บาท
พระยานรฤทธิ์ราชหัช	๒๐ บาท
พระยาวรเดชศักดาวุธ	๒๐ บาท

พระยาอินทรวิชิต	๒๐ บาท
พระยางำเมือง	๒๐ บาท
พระยาประชาชี่พบริบาล	๒๐ บาท
พระยาสโมสรสรรพการ	๒๐ บาท
พระยาเพชรชฎา	๒๐ บาท
พระยาเพชรปาณี	๒๐ บาท
พระยาดำรงราชพลขันธ์	๒๐ บาท
พระยาบริบูรณ์โกษากร	๒๐ บาท
พระยาไพบูลย์สมบัติ	๒๐ บาท
เจ้าหมื่นสรรพเพ็ธภักดี	๒๐ บาท
พระอินทรเทพ	๒๐ บาท
พระพรหมบริรักษ์	๒๐ บาท
พระสุริยภักดี	๒๐ บาท
พระอินทรักษา	๒๐ บาท
พระสถิตย์นิมมานการ	๒๐ บาท
พระอารักษ์ประชาราษฎร์	๒๐ บาท
พระรัษฎากรโกศล	๒๐ บาท
หลวงเมธีนฤปกรณ์	๒๐ บาท
หลวงภาษานิติศาสตร์	๒๐ บาท
หลวงอภัยวานิช	๒๐ บาท
หม่อมราชวงษ์สิทธิ์	๒๐ บาท
ขุนประกาศพิภัชน์ภาค	๒๐ บาท
จีนมุนติง	๒๐ บาท
นายพรหม กำนัน	๑๖ บาท ๕๐ อัฐ

ปิ๋ว		๑๖ บาท ๑๖ อัฐ
พระยานนทบุรี		๑๖ บาท
นายพึ่ง ผู้ใหญ่บ้าน		๑๕ บาท ๒๔ อัฐ
หลวงพิทักษ์สมบัติ		๑๕ บาท
หลวงอักษรสมบัติ		๑๕ บาท
หลวงสมบัติธัญญผล		๑๕ บาท
หลวงราชายสาธก		๑๕ บาท
นายซอ กำนัน		๑๕ บาท
หลวงศรีคชรินทร์		๑๓ บาท ๔๘ อัฐ
พระเจ้าบรมวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าแม้นเขียน	๑๒ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าแขไขดวง	๑๒ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าอัจฉรพรรณีรัชกัญญา	๑๒ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าอรพินทุเพ็ญภาค	๑๒ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าภัทรายุวดี	๑๒ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าเจริญศรีชนมายุ	๑๒ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าอาทรทิพยนิภา	๑๒ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าอัพภันตรีปชา	๑๒ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าทิพยาลังการ	๑๒ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าสุจิตราภรณี	๑๒ บาท
เจ้าจอมมารดาตลับ		๑๒ บาท
เจ้าจอมมารดาโหมด		๑๒ บาท
เจ้าจอมมารดาวง		๑๒ บาท
เจ้าจอมมารดาแส		๑๒ บาท
เจ้าจอมมารดาชุ่ม		๑๒ บาท

เจ้าจอมลิ้นจี่		๑๒ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม	๑๒ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงดำรงราชานุภาพ	๑๒ บาท
พระยาอิศรพันธ์โสภณ		๑๒ บาท
พระราชเดชภักดี		๑๒ บาท
หลวงคินิสันทนานุการ		๑๒ บาท
จีนแต้ฮะเฮง		๑๒ บาท
จีนเข่ง		๑๒ บาท
จีนตันเซียง		๑๒ บาท
จีนแดง		๑๒ บาท
จีนตักฉอง		๑๒ บาท
จีนเต๊กเคย		๑๒ บาท
จีนเจเคไส		๑๒ บาท
พระอักษรสมบูรณ์		๑๑ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าอรุณวดี	๑๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าวาณีรัตนกัญญา	๑๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าอรไทยเทพกัญญา	๑๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้านารีรัตนา	๑๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้ากาญจนากร	๑๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าบุษบันบัวผัน	๑๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าประดิษฐาสารี	๑๐ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระองค์เจ้าประไพศรีสอาด	๑๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าพิสมัยพิมลสัตย์	๑๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าอรประพันธ์รำไพ	๑๐ บาท

พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าประภาพรรณพิไลย	๑๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าอดิศัยสุริยาภา	๑๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าวาปีบุษบากร	๑๐ บาท
พระเจ้าลูกเธอ	พระองค์เจ้าเหมวดี	๑๐ บาท
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าสุดาสวรรค์	๑๐ บาท
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าวงษ์จันทร์	๑๐ บาท
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าเฉิดโฉม	๑๐ บาท
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าโศกส่าง	๑๐ บาท
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าพิมพับศรสร้อย	๑๐ บาท
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าสอางองค์	๑๐ บาท
หม่อมเจ้าคอย		๑๐ บาท
หม่อมเจ้าเมาฬี		๑๐ บาท
หม่อมเจ้าบุบผชาติชลา		๑๐ บาท
หม่อมเจ้าพิจิตรจิราภา		๑๐ บาท
หม่อมเจ้าวิมลปัทมราช		๑๐ บาท
หม่อมเจ้านิวาศสวัสดิ์		๑๐ บาท
หม่อมเจ้าวิลาศหงษ์		๑๐ บาท
เจ้าจอมมารดาทับทิม		๑๐ บาท
เจ้าจอมมารดาวาด		๑๐ บาท
เจ้าจอมมารดาอ่อน		๑๐ บาท
เจ้าจอมมารดาชุ่ม		๑๐ บาท
เจ้าจอมมารดาเหม		๑๐ บาท
เจ้าจอมพิศ		๑๐ บาท
เจ้าจอมอิ่ม		๑๐ บาท

เจ้าจอมมารดากลิ่น	๑๐ บาท
หม่อมนวม ในกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม	๑๐ บาท
หม่อมเติม ในกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม	๑๐ บาท
ลมัย ในหม่อมเจ้าพร้อม	๑๐ บาท
เจริญ ภรรยาเจ้าหมื่นสรรพเพ็ธภักดี	๑๐ บาท
พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าอุรุพงษ์รัชสมโภช	๑๐ บาท
พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าปรีดา	๑๐ บาท
หม่อมเจ้าเจียก	๑๐ บาท
หม่อมเจ้าปิยภักดีนารถ	๑๐ บาท
หม่อมเจ้าดนัยวรนุช	๑๐ บาท
หม่อมเจ้าอนุชาติศุขสวัสดิ์	๑๐ บาท
หม่อมเจ้าสฤษดิ์เดช	๑๐ บาท
หม่อมเจ้าขจรศุภสวัสดิ์	๑๐ บาท
พระยาวรพงษ์พิพัฒน์	๑๐ บาท
พระยาพิพัฒโกษา	๑๐ บาท
พระยาพิพิธโภไคยสวรรย์	๑๐ บาท
พระยาเกษมศุขการี	๑๐ บาท
พระยารักษาสมบัติ	๑๐ บาท
พระยาธรรมสารนิติ์	๑๐ บาท
พระยาราชเสนา	๑๐ บาท
พระยาราชวัลภานุสิษฐ์	๑๐ บาท
พระยาสามภพพ่าย	๑๐ บาท
พระยาวิเศษฦาไชย	๑๐ บาท
พระพิเรนทรเทพ	๑๐ บาท

พระพรหมาภิบาล	๑๐ บาท
พระราชวรินทร์	๑๐ บาท
พระณรงค์วิชิต	๑๐ บาท
พระเทพผลู	๑๐ บาท
พระภักดีวิรัชภาค	๑๐ บาท
พระดิฐการภักดี	๑๐ บาท
พระพลัษฎานุรักษ์	๑๐ บาท
พระนรศาสตรสารกรรม์	๑๐ บาท
พระราชวังเมือง	๑๐ บาท
พระรัถยานุรักษ์	๑๐ บาท
พระครูสิทธิไชยบดี	๑๐ บาท
พระพิศณุประสาตรเวช	๑๐ บาท
พระสรสาสน์พลขันธ์	๑๐ บาท
นายพันโท พระสุรเดชรณชิต	๑๐ บาท
หม่อมอนุยันต์ศิริวงษ์	๑๐ บาท
หลวงศักดิ์นายเวร	๑๐ บาท
หลวงทรงสุรเดช	๑๐ บาท
หลวงนฤนัยสรนารถ	๑๐ บาท
หลวงประจักษ์ศุภอรรถ	๑๐ บาท
หลวงอุปการกำจัด	๑๐ บาท
หลวงฤทธิคำรณ	๑๐ บาท
หลวงประมวญภูมิเทศ	๑๐ บาท
หลวงชาติสุรินทร์	๑๐ บาท
หลวงศุภศิลปสิทธิ์	๑๐ บาท

หลวงอาณัตินรากร	๑๐ บาท
หลวงโภคผลพูนทวี	๑๐ บาท
หลวงมหาดไทย	๑๐ บาท
จมื่นราชานุบาล	๑๐ บาท
นายประภาศ มณเฑียร	๑๐ บาท
จ่าชำนิทั่วด้าน	๑๐ บาท
จ่าแผลงฤทธิรอญราน	๑๐ บาท
ขุนอุปถัมภ์หัตถสาร	๑๐ บาท
ขุนรักษ์โชติยาน	๑๐ บาท
ขุนจักรวิจารณ์บดี	๑๐ บาท
ขุนผลากรนุรักษ์	๑๐ บาท
ขุนสารวิตรวิจารณ์	๑๐ บาท
นายร้อยเอก หม่อมราชวงษ์สิทธิ์	๑๐ บาท
นายร้อยโท นายเตี้ยม	๑๐ บาท
นายร้อยตรี นายเจริญ	๑๐ บาท
ขุนพิศาลภักดี	๑๐ บาท
ขุนยี่ศาลภักดี	๑๐ บาท
ขุนวิถีธรรมสัญจร	๑๐ บาท
ขุนกิจจาพิทักษ์	๑๐ บาท
หม่อมราชวงษ์เนตร	๑๐ บาท
หม่อมราชวงษ์ตระกูลรัตน์	๑๐ บาท
หม่อมราชวงษ์ใหม่	๑๐ บาท
นายชิต สารวัดแขวง	๑๐ บาท
นายชิน บุตรเจ้าพระยาสุรวงษ์	๑๐ บาท

นายเฉลิม บุตรบุญธรรมเจ้าพระยารัตนาธิเบศ	๑๐ บาท
หมื่นวิจารณ์ภูธร	๑๐ บาท
นายจ่าย กำนัน	๑๐ บาท
นายพัด กำนัน	๑๐ บาท
นายกิม	๑๐ บาท
จีนฮี้	๑๐ บาท
จีนกิด	๑๐ บาท
จีนจังไขแยม	๑๐ บาท
จีนฮั่วเสง	๑๐ บาท
จีนอุย	๑๐ บาท
จีนสิไท้	๑๐ บาท
จีนม้าเกียเฮง	๑๐ บาท
จีนเกงซัว	๑๐ บาท
จีนเจงขี	๑๐ บาท
โรงรับจำนำยี่ฮ่อนำกี	๑๐ บาท
โรงรับจำนำยี่ฮ่ออะหลี	๑๐ บาท
โรงรับจำนำยี่ฮ่องว่นเฮง	๑๐ บาท
โรงรับจำนำยี่ฮ่อเฮงฮงเสง	๑๐ บาท
โรงรับจำนำยี่ฮ่องว่นฮะเชียง	๑๐ บาท
โรงรับจำนำยี่ฮ่อเซงฮง	๑๐ บาท
โรงรับจำนำยี่ฮ่อยงฮะ	๑๐ บาท
โรงรับจำนำยี่ฮ่อเฮียบสูนฮวด	๑๐ บาท
โรงรับจำนำยี่ฮ่อย่งฮวด	๑๐ บาท
โรงรับจำนำยี่ฮ่อหยูฮอง	๑๐ บาท

โรงรับจำนำยี่ฮ่องว่นเสง	๑๐ บาท
โรงรับจำนำยี่ฮ่อยูเสง	๑๐ บาท
โรงรับจำนำยี่ฮ่อย่องเฮียบเฮง	๑๐ บาท
จีนแก้ว กำนัน	๘ บาท ๓๒ อัฐ
พระอุไทยเทพธน	๘ บาท ๑๖ อัฐ
นายอิ่ม กำนัน	๘ บาท ๘ อัฐ
พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าศรีนากสวาด	๘ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าพวงสร้อยสอาง	๘ บาท
เจ้าจอมมารดาสุด	๘ บาท
เจ้าจอมมารดาเรือน	๘ บาท
เจ้าจอมเอี่ยม	๘ บาท
เจ้าจอมเอิบ	๘ บาท
เจ้าจอมถนอม	๘ บาท
เจ้าจอมเง๊ก	๘ บาท
เจ้าจอมเปรม	๘ บาท
ท้าววรจันทร์	๘ บาท
ท้าวทรงกันดาล	๘ บาท
ท้าวสมศักดิ์	๘ บาท
เจ้าจอมมารดาห่วง	๘ บาท
กลีบ ภรรยาเจ้าพระยานรรัตนราชมานิต	๘ บาท
สมบุญ	๘ บาท
ฮวย	๘ บาท
หม่อมเจ้าสง่างาม	๘ บาท
พระอภัยสุรินทร์	๘ บาท

หลวงนรเนติบัญชากิจ	๘ บาท
หลวงวิเศษธนากร	๘ บาท
หลวงอินทรคชลักษณ์	๘ บาท
ขุนประสิทธิ์ธุรสถาน	๘ บาท
ขุนศรีสังหาร	๘ บาท
ขุนภิบาลเขตรนคร	๘ บาท
หมื่นพิทักษ์บุรี	๘ บาท
มิสเตอร์ ปี เยกบซัน	๘ บาท
นายหวาน	๘ บาท
นายสูญ	๘ บาท
จีนหักลู้	๘ บาท
จีนเองใช้	๘ บาท
จีนเคกไถ่	๘ บาท
จีนยุเสง	๘ บาท
จีนฮะเจ	๘ บาท
จีนซง	๘ บาท
จีนแฮอู้	๘ บาท
จีนจ่ำเจ็งหงวน	๘ บาท
จีนเจี้ยงเบง	๘ บาท
จีนไท้ล้วง	๘ บาท
จีนฮู้	๘ บาท
จีนฮั่วกี่	๘ บาท
จีนแจ๊	๘ บาท
จีนเลี่ยงจั๊ว	๘ บาท

จีนเงียบซอ	๘ บาท
จีนม้าจัดชิน	๘ บาท
จีนตังเกี๊ยด	๘ บาท
จีนม้าฮัง	๘ บาท
จีนหอย	๘ บาท
จีนม้าคัง	๘ บาท
จีนแซ	๘ บาท
จีนหลี	๘ บาท
จีนท้อง	๘ บาท
จีนม้าจันตัง	๘ บาท
จีนหลิม	๘ บาท
จีนเฮง	๘ บาท
จีนง่วนหลี	๘ บาท
จีนกิมเต็ง	๘ บาท
จีนจูเท่ง	๘ บาท
จีนม้าจงเสียง	๘ บาท
จีนสิฮะ	๘ บาท
จีนม้าอากิน	๘ บาท
จีนจู้	๘ บาท
จีนอาโบ	๘ บาท
จีนเหงี่ยงซ้อ	๘ บาท
จีนใช่ฮะ	๘ บาท
หม่อมเจ้าปุก	๗ บาท ๘ อัฐ
ปริก พวง ผิว	๗ บาท

ขุนชำนาญยานยนต์	๖ บาท ๘ อัฐ
พระบวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าฉายรัศมีนีลัญชัน	๖ บาท
เจ้าจอมน้อม	๖ บาท
เจ้าจอมแก้ว	๖ บาท
เจ้าจอมเพิ่ม	๖ บาท
เจ้าจอมเพิ่ม	๖ บาท
หวาน	๖ บาท
เพียน	๖ บาท
พระบวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้ากาญจโนภาศรัศมี	๖ บาท
พระยาศรีสรราชภักดี	๖ บาท
พระยาอภัยสงครารม	๖ บาท
หลวงทิพย์รักษา	๖ บาท
พระศรีไกรลาศ	๖ บาท
หลวงอนุพันธ์ดิฐการ	๖ บาท
หลวงนรพรรคพฤฒิกร	๖ บาท
ขุนศรีสรสิทธิ์	๖ บาท
ขุนสิทธิ์	๖ บาท
นายเจิม กำนัน	๖ บาท
นายอ่ำ ผู้ใหญ่บ้าน	๕ บาท ๓๒ อัฐ
นายเม้า	๕ บาท ๒๔ อัฐ
เจ้าจอมใย	๕ บาท ๑๖ อัฐ
พร้อม	๕ บาท ๑๖ อัฐ
นายเทพ	๕ บาท ๑๖ อัฐ
พระคชภักดี	๕ บาท ๑๒ อัฐ

ขุนสมิทธิ์	๕ บาท ๘ อัฐ
หม่อมเจ้าประทุม	๕ บาท
เจ้าจอมอาบ	๕ บาท
เจ้าจอมมารดาเขียน	๕ บาท
ท่านผู้หญิงเปลี่ยน	๕ บาท
เลียบ บุตรเจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์	๕ บาท
ประยง	๕ บาท
สร้อย	๕ บาท
ลม้าย	๕ บาท
ฟัก	๕ บาท
มี่	๕ บาท
แช่ม	๕ บาท
แฉ่ง	๕ บาท
หม่อมเจ้าอลงกฏ	๕ บาท
หม่อมเจ้าวิบูลย์สวัสดิ์วงษ์	๕ บาท
หม่อมเจ้ามงคลประวัติ	๕ บาท
พระยาพิไชยชาญยุทธ	๕ บาท
พระศุภกรณ์บรรณสาร	๕ บาท
พระปฏิกรณ์บรรณสาร	๕ บาท
พระสุวรรณภักดี	๕ บาท
พระอินทราทิตย์	๕ บาท
พระนรินทราภรณ์	๕ บาท
นายพันโท พระวิไชยยุทธเดชาคนี	๕ บาท
พระอนันตนรารักษ์	๕ บาท

หม่อมนิวัทธอิศรวงษ์	๕ บาท
หลวงนครเขตรเกษมศรี	๕ บาท
หลวงอภิรักษ์ราชฤทธิ์	๕ บาท
หลวงราชนิธิพิมล	๕ บาท
หลวงประไพพิทยาคุณ	๕ บาท
หลวงพิพิธมณเฑียร	๕ บาท
หลวงรัตนรักษา	๕ บาท
หลวงเบญจางค์วรอาศน์	๕ บาท
หลวงนิพิฐราชการ	๕ บาท
หลวงบริรักษ์กฤษฎีกา	๕ บาท
หลวงจำนงพลภักดิ์	๕ บาท
หลวงคชสิทธิ์	๕ บาท
หลวงศรีเยาวภาศ	๕ บาท
หลวงยศเสเสาวราช	๕ บาท
หลวงศิลปสาตรา	๕ บาท
หลวงนฤมิตรสารานุการ	๕ บาท
หลวงเจริญสุจริต	๕ บาท
หลวงวิไสยศุขการ	๕ บาท
หลวงบริบาลบำรุงรัฐ	๕ บาท
หลวงประวัติสุทธิกรณ์	๕ บาท
หลวงวิวัฒนราชากร	๕ บาท
หลวงรามเดชะ	๕ บาท
หลวงวิทยากรณศักดิ์	๕ บาท
นายร้อยเอก หลวงศัลวิธานนิเทศ	๕ บาท

นายร้อยเอก หลวงอังกนิศรพลารักษ์	๕ บาท
นายร้อยเอก หลวงดำรงแพทยาคุณ	๕ บาท
หลวงมณเฑียรเทพ	๕ บาท
นายจ่าเรศ	๕ บาท
นายจ่ารง	๕ บาท
นายจ่ายง	๕ บาท
นายไชยขรรค์	๕ บาท
จมื่นสมุหพิมาน	๕ บาท
จมื่นราชนาคา	๕ บาท
จมื่นยุทธพิไชย	๕ บาท
จมื่นไกรเพ็ชร	๕ บาท
จ่าช่วง ไฟประทีปวัง	๕ บาท
ขุนทินบรรณาการ	๕ บาท
ขุนพิจารณ์ราชหัตถ์	๕ บาท
ขุนวิจารณ์ราชกิจ	๕ บาท
ขุนบริรักษ์นิเวศน์	๕ บาท
ขุนมณีสารสมบัติ	๕ บาท
ขุนสุนทรสุคนธ์	๕ บาท
ขุนรัตนาศน์พิทักษ์	๕ บาท
ขุนเทพราช	๕ บาท
ขุนพิทักษ์ศิวาไลย	๕ บาท
ขุนพิมานมณเฑียร	๕ บาท
ขุนพิเศษหิรัญกาญจน์	๕ บาท
ขุนธนสิทธิ์	๕ บาท

ขุนอินทรไกรลาศ	๕ บาท
ขุนศรีกระสาปนกิจ	๕ บาท
ขุนพรหมเสนี	๕ บาท
ขุนอาทร	๕ บาท
ขุนประพิธจยาการ	๕ บาท
ขุนบริหารวรพัศดุ์	๕ บาท
นายร้อยเอก หม่อมราชวงษ์เล็ก	๕ บาท
ขุนรักษาราษฎร์	๕ บาท
ขุนภิบาลบุรี	๕ บาท
ขุนภักดีภูวดล	๕ บาท
ขุนพหลเสนา	๕ บาท
ขุนบุรินทรรักษา	๕ บาท
นายองค์วิเวก	๕ บาท
มิสเตอคอลมัน	๕ บาท
หมื่นศรีธารา	๕ บาท
หมื่นศรีนคร	๕ บาท
หมื่นศรีภักดี	๕ บาท
หมื่นภักดีบริบาล	๕ บาท
หมื่นเพชรนุศร	๕ บาท
นายพัน กำนัน	๕ บาท
นายอาจ	๕ บาท
นายอุ่ม	๕ บาท
นายเอม	๕ บาท
นายทัด	๕ บาท

นายแฉ่ง ๕ บาท

นายต่วน ๕ บาท

รายนามผู้ถวายเงิน

อุ่ม บ้านฦๅไชย
เปลี่ยน บ้านกุฎี } ๘๑ บาท ๘ อัฐ

รายนามผู้ถวายสิ่งของ

เจ้าคุณจอมมารดาเปี่ยม ถวายกระโถนถ้วยลายคราม รูปกระโถนปากแตร ๑๘ กระโถน

ไผ่ พี่หลวงราชโภคานุกูล จิ๋ว ถวายรองเท้ากาลิงค์ ๔๐ คู่

บอกแก้คำผิด

รายการพระราชกุศลภาคที่ ๙ น่า ๔๐ บันทัด ๑๓ แลบันทัด ๑๕ ซึ่งมีว่า สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชเทวี ๒๒๐๐ บาท พระนางเจ้า พระราชเทวี ๑๕๐๐ บาทนั้น เปนการคลาศเคลื่อนอยู่ ที่ถูกนั้นคือ พระนางเจ้า พระราชเทวี ๒๒๐๐ บาท สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชเทวี ๑๕๐๐ บาท

รายการพระราชกุศล
ในการสถาปนา วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
ภาคที่ ๑๓

“จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้น เพื่อต่ออายุหนังสือเก่าที่มีอายุกว่า ๑๐๐ ปี ให้มีชีวิตอยู่ในบรรณโลกต่อไปได้อีกไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ปี สำหรับเป็นแหล่งความรู้ทาง ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ โบราณคดี ประเพณีสยาม จัดพิมพ์ด้วยอักขรวิธีตามต้นฉบับเดิม ตลอดจนรูปแบบที่ใกล้เคียง...”

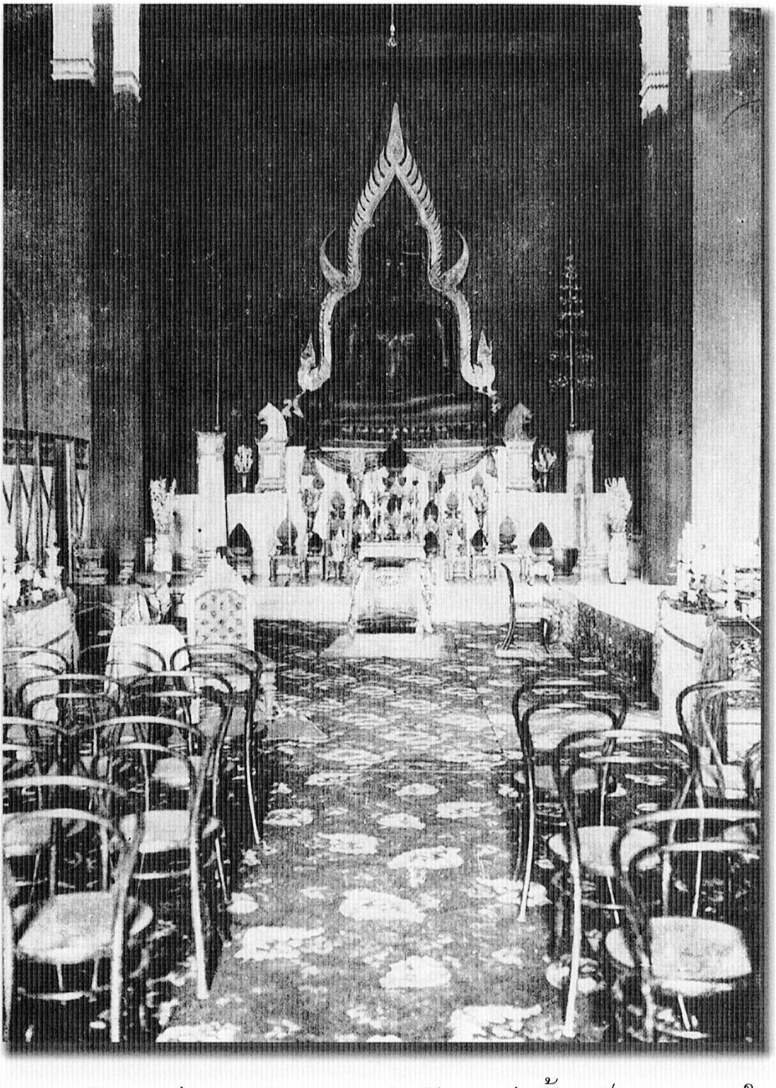

พระพุทธชินราช ก่อนการปิดทองและประดับตกแต่ง ทั้งองค์พระและภายใน
พระอุโบสถ เมื่อโปรดให้อัญเชิญมาประดิษฐานเป็นพระประธานใน
พระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรแล้ว โปรดให้จัดงาน "ไว้พระประจำปี" ทุกปี
ตลอดรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕
องค์สถาปนาวัดเบญจมบพิตร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒

พระอุโบสถวัดเบญจมบพิตร ขณะสร้างยังไม่เสร็จ
ประดับด้วยโคมและธงช้าง เมื่อมีงานไหว้พระประจำปี

ในงานไหว้พระประจำปี พ.ศ.๒๔๔๘ โปรดให้มีการ "อวดรูปถ่าย" หรือ
"ประชันรูป" ด้วย มีผู้ส่งรูปเข้าประชันถึง ๑๑๘๔ รูป ใช้เนื้อที่ถึง ๑๐ ห้อง
เป็นที่ทำการ และ "ออกรูปประชัน" กับขายรูปด้วย
ในวงการถ่ายภาพ ถือว่าเป็นการประกวดภาพถ่ายเป็นครั้งแรกในเมืองไทย

ร้านหลวง ในภาพคือ สมเด็จ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ
และสมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมขุนนครสวรรค์วรพินิต

การออกร้านต่าง ๆ ในงานไหว้พระประจำปี วัดเบญจมบพิตร

ภาพอีกด้านหนึ่งภายในวัดเบญจมบพิตรขณะมีงาน

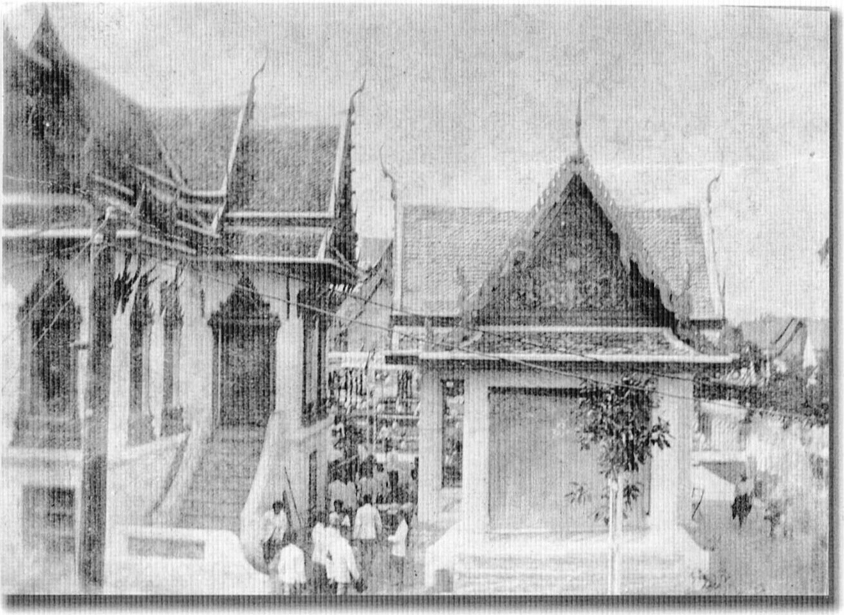

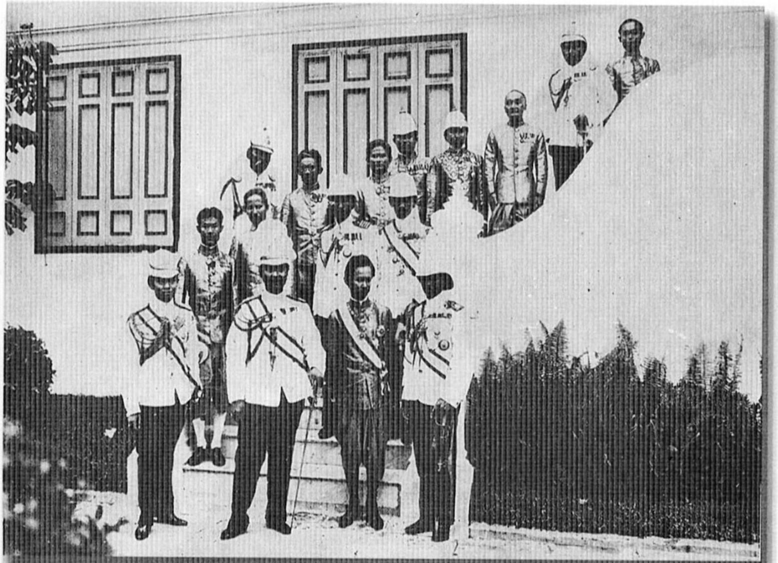

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงฉายพร้อมกับพระบรมวงศานุวงศ์
ข้าราชบริพารฝ่ายหน้า ฝ่ายใน ที่บันไดพระที่นั่งทรงธรรม

พระสักยสิงห์

ประทับนั่งขัดสมาธิเพชร ปางมารวิชัย ประดิษฐานเป็นองค์แรกที่พระระเบียง พระอุโบสถวัดเบญจมบพิตร โปรดให้อัญเชิญมาจากวิหารหลวง เมืองเชียงแสน โดยทางเรือตามลำน้ำโขง มาเข้าแม่น้ำกก ขึ้นบกที่เชียงราย หามข้ามเขามาลงที่ พะเยา ถึงกรุงเทพฯ วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๔๔๓ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ ทรงคิดพระนามถวายว่า "พระสักยสิงห์"

รายการพระราชกุศล

ใน การ สถาปนา วัดเบญจมบพิตร ดุสิตวนาราม

ภาคที่ ๑๓

พิมพ์ ๕๐๐ ฉบับ

รัตน โกสินทร ศก ๑๒๕

โรง พิมพ์ บำรุง นุกูลกิจ

สารบาน

คำนำ	๑
การไหว้พระพุทธชินราชประจำปีแลถวายผ้าจำพรรษา	๒
การมหรสพแลเครื่องดูเล่นในงานไหว้พระ	๗
ประกาศอวดรูปถ่าย	๘
บาญชีรูปที่นำมาออกประชัน	๙
บาญชีคะแนนปอปุลาโวต	๒๙
รายพระนามแลนามผู้ที่ได้รับพระราชทาน รางวัลเหรียญในการอวดรูป	๓๓
บาญชีรายเลอียดกองขายรูป	๓๙
บาญชีเงินรายได้ในกองประชันรูป	๔๐
จำนวนพระพุทธรูปแลผู้รับปฏิบัติตกแต่ง	๔๒
รายพระนามแลนามกรรมการตรวจพระพุทธรูป	๔๘
รางวัลการตกแต่งขัดสีพระพุทธรูปแลตั้งเครื่องสักการบูชา	๔๙
ประกาศตั้งพระพุทธรูป	๕๖
รายพระนามแลนามผู้ตั้งพระพุทธรูป	๕๘
จำนวนร้านขายของ	๖๕
รายพระนามแลนามผู้ถวายเงิน	๗๐
จำนวนเงินค่าร้านแลค่ามหรสพ	๗๑

รายการพระราชกุศล
ในการสถาปนาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
ภาคที่ ๑๓

บัดนี้ ถึงกำหนดที่ท่านทั้งปวงจะได้บำเพ็ญกุศลฉลองพระเดชพระคุณในการก่อพระเจดีย์ทรายในนักขัตฤกษ์สงกรานต์แล้ว การก่อสร้างในพระอารามวัดเบญจมบพิตรเจริญมาโดยลำดับ ด้วยพระราชทรัพย์แลทุนรอนของท่านทั้งหลายได้ถวายฉลองพระเดชพระคุณตามกาลสมัยเนือง ๆ มา ขอเชิญท่านทั้งหลายได้เชยชมสถานที่อันทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้ก่อสร้างขึ้น มีพระอุโบสถประดับศิลาเปนต้น กับทั้งเจติยสถานต่าง ๆ มีพระพุทธชินราชปฏิมากรอุทเทสิกเจดีย์เปนต้น เมื่อได้เห็นได้ชมสิ่งทั้งปวงแล้ว ก็จะเปนเครื่องปลุกความปีติยินดีในพระราชกุศล ทำให้ท่านทั้งหลายมีความศรัทธายิ่งขึ้นสืบไป จะเปนเหตุให้เจริญศุขสมบัติทั้งในปัจจุบันแลอนาคต ขอท่านทั้งหลายผู้ได้รับหนังสือนี้ไปอ่าน จงเจริญด้วยอายุวรรณศุขพลศิริสวัสดิ์วิบุลผลทุกประการเทอญ

การไหว้พระพุทธินราชประจำปี
แลถวายผ้าจำพรรษา

ด้วยการไหว้พระพุทธชินราชประจำปี ณ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ในรัตนโกสินทรศก ๑๒๔ นี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้เจ้าพนักงานจัดการตามเคยอย่างปีก่อน ๆ

เจ้าพนักงานได้ตกแต่งโคมไฟตามพระอารามทั่วไป แลตั้งร้านขายสิ่งของเครื่องใช้สอยแลเครื่องบริโภคต่าง ๆ หลังพระระเบียงหมู่หนึ่ง ตั้งแต่คลองหลังวัดไปถึงริมถนนเบญมาศนอกอีกหมู่หนึ่ง แลมีโรงมหรสพแซกในระหว่างร้านบางแห่ง แลได้โปรดเกล้าฯให้เชิญพระสากยสิงห์ไปประดิษฐานที่หลังพระอุโบสถ ส่วนพระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่ที่พระระเบียงวิหารสมเด็จแลที่ศาลาบัณณรศภาค ซึ่งพระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการรับปฏิบัติก็ได้ตกแต่งขัดสีแลตั้งเครื่องสักการะบูชาพร้อมเสร็จ ส่วนการเชิญพระพุทธรูปมีลักษณต่าง ๆ ไปตั้ง ในปีนี้ก็ได้โปรดเกล้าฯให้มีการเชิญไปตั้งเหมือนอย่างทุกปีมา แต่ในปีนี้โปรดเกล้าฯให้เชิญพระแก้วผลึกไปตั้งด้วย แลมีกรรมการคอยรับพระพุทธรูป พระพุทธรูปเหล่านี้ตั้งที่ปรำหลังพระอุโบสถ ในวงพระระเบียงตรงมุม ๒ ข้างเปน ๒ ปรำ

วันที่ ๙ ธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๔ เปนวันกำหนดเปิดร้านขายของ เวลา ๒ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งแต่วังสวนดุสิตไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราชแล้ว เสด็จทอดพระเนตรพระพุทธรูปที่ปรำหลังพระอุโบสถ โปรดเกล้าฯให้เจ้าพนักงานนิมนต์พระสงฆ์สามเณรวัดเบญจมบพิตร แลสมเด็จพระวันรัต พร้อมทั้งพระสงฆ์ที่เปนกรรมการรับ

พระพุทธรูป แลพระสงฆ์ที่มาช่วยในการนี้ เพื่อไปเที่ยวชมร้านขายสิ่งของ ครั้นพระสงฆ์สามเณรมาพร้อมแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพาไปเที่ยวชมร้านขายสิ่งของต่าง ๆ แลได้ทรงซื้อสิ่งของซึ่งเปนของควรแก่สมณบริโภคใช้สอย ถวายพระสงฆ์สามเณรตามสมควร แลทรงพาไปชมห้องประชันรูป แลเข้าเขาวงก์ขึ้นฉัตรในเขาวงก์แล้ว ทรงพาไปเที่ยวชมร้านขายสิ่งของต่อไป เสด็จประทับเสวยร้านพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์ เสวยเสร็จแล้ว เสด็จประพาศร้านขายสิ่งของ เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลา ๘ ทุ่มเศษ

วันที่ ๑๐ ธันวาคม เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ เสด็จประพาศแล้ว เสด็จกลับไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จประทับร้านหลวง เสด็จเสวยร้านพระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ เสวยเสร็จแล้วเสด็จประทับร้านหลวง แลเสด็จประพาศร้านขายสิ่งของ เสด็จกลับไปประทับร้านหลวง เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลา ๓ ยาม

วันที่ ๑๑ ธันวาคม เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ เสด็จประพาศอย่างวันก่อนแล้ว เสด็จกลับประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จประทับร้านหลวง แล้วเสด็จประทับเสวยขนมเบื้องร้านพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช ครั้นเสวยแล้ว เสด็จประพาศร้านขายสิ่งของ เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลา ๓ ยาม

วันที่ ๑๒ ธันวาคม เปนวันกำหนดที่พระสงฆ์สามเณรตามคณะต่าง ๆ ไปประชุมพร้อมกันทำวัตรเจริญพระพุทธมนต์ เวลาเย็นพระสงฆ์สามเณรไปที่วัดเบญจมบพิตร ไปพักบนพระที่นั่งทรงธรรมแลที่ศาลาบัณณรศภาค เวลา ๒ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งไปประทับวัดเบญจมบพิตร โปรดให้พระสงฆ์สามเณรเดิรรับดอกไม้ธูปเทียนของหลวง แลของพระบรมวงษานุวงษ์ฝ่ายใน ทางฉนวนด้านใต้อ้อมออกทาง

ถนนตรงสพานงาด้านเหนือ รับดอกไม้ธูปเทียนตามร้านพระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการฝ่ายน่าแล้ว พระบรมวงษานุวงษ์ที่ทรงผนวช แลสมเด็จพระราชาคณะ พระครูแลปเรียญที่มีนิตยภัตร ได้ไปนั่งอยู่ในพระอุโบสถ ส่วนพระสงฆ์ที่เหลือจากนั้นแลสามเณร ได้ไปนั่งที่พระระเบียงแลลานพระระเบียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จไปประทับร้านหลวง ครั้นพระสงฆ์สามเณรรับดอกไม้ธูปเทียนเสร็จแล้ว เสด็จไปประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราช พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ทรงจุดเทียนนมัสการพระ พระสงฆ์ยืนขึ้นพร้อมกันแล้วนั่ง ทรงนำพระสงฆ์ทำวัตรค่ำแลเจริญพระพุทธมนต์ พระสงฆ์สามเณรที่นั่งอยู่ที่พระระเบียงแลลานพระระเบียงเจริญพระพุทธมนต์ขึ้นพร้อมกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จไปทรงจุดเทียนที่ตะบะมุกแลที่โต๊ะหมู่หน้าพระสากยสิงห์ ซึ่งประดิษฐานอยู่หลังพระอุโบสถ แล้วเสด็จกลับไปประทับทรงฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ที่ในพระอุโบสถมุขใต้ ครั้นพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบแล้ว พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นวชิรญาณวโรรสถวายอติเรก พระสงฆ์รับภวตุสัพพมังคลัง แล้วพระสงฆ์สามเณรได้จุดเทียนยืนพร้อมกันอยู่ที่หน้าพระอุโบสถ พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ทรงนำคำสวดนมัสการในการเดิรเทียนจบแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงนำพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส แล้วถึงสมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ พระครูถานานุกรม ปเรียญอันดับ สามเณร แลอนัมนิกายจีนนิกายเปนที่สุด เดิรเทียนไปตามทางที่เข้ารับดอกไม้ธูปเทียนจนรอบพระอุโบสถรอบหนึ่งแล้ว พระสงฆ์สามเณรติดเทียนนมัสการพระที่หน้าพระอุโบสถ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงนำพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรสแลสมเด็จพระราชาคณะแลพระราชาคณะไปชมพระพุทธรูปซึ่งประดิษฐานอยู่ที่พระระเบียง แลลานพระระเบียง แล้วทรงนำไปพักฉันน้ำร้อนแลเภสัชตามร้านขายของต่าง ๆ แลเที่ยวชมร้านมีห้อง

ประชันรูปเปนต้น พระสงฆ์สามเณรนอกจากที่ทรงนำได้ไปพักฉันน้ำร้อนแลเภสัชตามร้านพระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการ เมื่อพระสงฆ์สามเณรกลับแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จประทับเสวยที่ร้านพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์ ครั้นเสวยแล้ว เสด็จประพาศร้านขายสิ่งของต่าง ๆ เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลา ๘ ทุ่มเศษ

อนึ่ง ในงานคราวนี้ เวลาบ่ายได้โปรดเกล้าฯให้มีเทศนาเปนธรรมทานที่ศาลาบัณณรศภาค แลมีเครื่องไทยธรรมบูชากัณฑ์เทศนาแลปัจจัยมูลราคาตำลึงกึ่งเหมือนอย่างทุกปีมา พระสงฆ์ในวัดเบญจมบพิตรเปนผู้เทศนา วันที่ ๑๐ ธันวาคม พระมหาเจริญ ปเรียญ ๔ ประโยค แสดงทานมัย วันที่ ๑๑ พระมหายา ปเรียญ ๓ ประโยค แสดงศีลมัย วันที่ ๑๒ พระมหาไชย ปเรียญ ๓ ประโยค แสดงภาวนามัย

วันที่ ๑๓ ธันวาคม เปนวันกำหนดถวายผ้าจำพรรษา เวลาค่ำ พระสงฆ์สามเณรวัดเบญจมบพิตร ลงไปพร้อมอยู่ในพระอุโบสถ เวลา ๒ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งไปประทับวัดเบญจมบพิตร เสด็จประทับร้านหลวงแล้ว เสด็จไปประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธชินราชแล้ว ทรงประกาศพระราชอุทิศถวายผ้าจำพรรษา พระสงฆ์สามเณรรับสาธุการะพร้อมกัน พระธรรมวโรดมถวาย ยถา สัพพี อนุโมทนาด้วยกาลทานสุตคาถา แลถวายอติเรก รับด้วยราชาภิรักขคาถาแลภวตุสัพพมังคลัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกจากพระอุโบสถ ทรงติดเทียนทอง เทียนเงิน เทียนขี้ผึ้งถวายพระแก้วผลึกแลพระพุทธรูปที่เชิญไปตั้งที่ปรำหลังพระอุโบสถ แล้วพระราชทานรางวัลธงแก่ผู้รับปฏิบัติตกแต่งขัดสีพระพุทธรูป แลตั้งเครื่องสักการบูชาที่พระระเบียง เสด็จไปประทับเสวยที่ร้านพระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ ครั้นเสวยแล้ว เสด็จประทับร้านหลวง ทอดพระเนตรการให้แต้มรูปที่นำไปออก

ประชัน แลพระราชทานรางวัลรูปที่ได้แต้มสูง แลพระราชทานสิ่งของแก่กรรมการตรวจแลรับพระพุทธรูปที่เชิญไปตั้ง แลพระราชทานรางวัลแก่ผู้รับปฏิบัติตกแต่งพระพุทธรูปตามชั้นรางวัลธงเสร็จแล้ว เสด็จไปประทับเสวยเครื่องว่างที่ร้านเจ้าพระยาภาสกรวงษ์ ครั้นเสวยแล้ว เสด็จประพาศตามร้านขายสิ่งของ แลเสด็จกลับไปประทับร้านหลวง พระราชทานรางวัลเหรียญแก่ผู้ที่นำรูปไปออกประชันได้แต้ม เสด็จทรงรถพระที่นั่งกลับวังสวนดุสิต เวลา ๑๐ ทุ่มเศษ เปนเสร็จการไหว้พระพุทธชินราชแลถวายผ้าจำพรรษา

วันที่ ๑๔ แลวันที่ ๑๕ ธันวาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปทอดพระเนตรละครของเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ ซึ่งเล่นถวายทอดพระเนตรเปนการพิเศษที่โรงโขนหลวงตั้งอยู่ที่สวนจิตรลดา วันที่ ๑๔ เล่นเรื่อง พระอะไภยมณี เมื่อตีด่านดงตาล วันที่ ๑๕ เล่นเรื่องอุณรุทธ เมื่อกรุงพานล้ม

การมหรสพแลเครื่องดูเล่นในงานไหว้พระ

โขน	ของหลวง	รวมเล่นในโรงเดียวกัน
ลคร	เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์	
ลิเก	พระยาเพ็ชร์ปาณี	
เพลง	พระยาอนุรักษ์ราชมณเฑียร	
ลครสัตว์เล่นในวงกลม	บริษัท	
รูปฉายกระดิกได้ แลถ้ำมอง	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสรรพสาตรศุภกิจ	
ถ้ำมอง	มิสเตอร์ซัมมูราคามิ	
เขาวงก์ มีฉัตร์สุครีพอยู่กลางคนขึ้นได้ทั้ง ๓ ชั้น	พระยาเวียงในนฤบาล	
พิณพาทย์เครื่องใหญ่	ของหลวง	
พิณพาทย์เครื่องใหญ่	เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์	
ซอฝรั่ง	บริษัท	
แตรวง	กรมทหารบก	
แตรวง	กรมทหารเรือ	
แคน	กรมทหารมหาดเล็ก	

ประกาศการอวดรูปถ่าย

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนริศรานุวัดติวงษ์ รับพระบรมราชโองการใส่เกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศแจ้งความแก่บรรดาผู้ที่เล่นถ่ายรูปให้ทราบทั่วกันว่า ในการไหว้พระวัดเบญจมบพิตรกลางเดือนอ้ายปีนี้ จะโปรดให้มีการอวดรูปซึ่งเปนฝีมือของผู้ถ่ายเล่น และจะโปรดให้มีกรรมการตรวจตัดสินว่ารูปใดดี ควรได้รับพระราชทานเหรียญทองเหรียญเงิน หรือเหรียญทองแดงอย่างใด ก็จะโปรดเกล้าฯ พระราชทานเหรียญอย่างนั้น ๆ เปนรางวัลตามสมควร

รูปที่จะส่งมานั้น มีข้อกำหนดเพียงว่า ต้องเปนรูปที่ผู้นั้นได้ถ่ายเอง และขอให้ขนานนามสำหรับเรียกรูปนั้นด้วย แต่จะเปนรูปขนาดใด ๆ และจะส่งคนละกี่แผ่นก็ส่งได้ไม่ห้ามปราม รูปถ้ำมองสองตาอย่างเล็ก ขนาดที่ถ่ายด้วยกล้องเวรัสโคปเปนต้นนั้น จะตัดสินรางวัลเปนส่วนหนึ่ง ฉเพาะรูปขนาดนั้นเอง ไม่พ้องกับรูปขนาดอื่น อนึ่งรูปที่จะส่งมาอวดนั้น ถ้าเปนรูปถ้ำมองสองตาไม่ต้องมีกรอบ แต่ถ้าเปนรูปเดียวขอให้เข้ากรอบมาสำหรับติดฝาด้วย ผู้ใดจะส่งรูปถ่ายมาอวดในงานนี้ ขอให้ส่งรูปนั้นมายังกรรมการ ณ วัดเบญจมบพิตร กำหนดตั้งแต่วันที่ ๔ ธันวาคม จนถึงวันที่ ๘ ธันวาคม

ประกาศแจ้งความมา ณ วันที่ ๒๑ เดือนพฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๔

บาญชีรูป
ที่นำมาออกประชัน
ในงานวัดเบญจมบพิตร
วันที่ ๙ ถึงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ร.ศ. ๑๒๔

กรรมการ

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย

พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์

พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นชุมพรเขตรอุดมศักดิ์

หม่อมราชวงษ์สุวพรรณ

มิศเตอร์สะไกเลอ

ผู้พิพากษาสะกินเนอเทินเนอ

มองสิเออร์เดอลามะ โฮเตีย

พระยาศรีสหเทพ เลขานุการ

การทำบาญชีรูปฉบับนี้ มีเวลาทำแต่เพียง ๓ วัน แลทำในเวลาที่นำรูปมาส่ง พอทำแล้ววันหนึ่งก็ต้องส่งไปลงพิมพ์ทันที เพื่อจะให้แล้วทันวันมีงาน ไม่มีเวลาพอที่จะพิจารณาแลตรวจตราได้ถ้วนถี่ อีกประการหนึ่งเปนครั้งแรกที่เคยมีการประชันรูป แลเวลาที่เจ้าของรูปได้รู้ตัวก็น้อยวัน บางเจ้าของไม่ทันที่จะทำให้ครบตามความต้องการในประกาศได้ เปนต้นว่ารูปที่ส่งมา

ไม่มีชื่อว่าเปนรูปอะไรก็มีโดยมาก เจ้าพนักงานต้องจัดการให้ชื่อเองตามที่เห็นสมควร แต่อย่างไรก็ดีข้าพเจ้าได้อุสาหเรียบเรียงบาญชีนี้โดยดีที่สุดที่จะทำได้ แลมีความหวังใจว่าจะเปนประโยชน์แก่ผู้ที่มาดูการประชันรูป

ในการประชันรูปคราวนี้ มีผู้นำรูปมาประชัน ๑๔๐ คน มีจำนวนกรอบ ๓๙๕ แผ่น เปนรูปถ่าย ๑๑๘๔ รูป

พระยาศรีสหเทพ

บาญชีรูปประชัน

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๑	ป้อมกำปาละยุกันดา ประเทศแอฟริกา	ผู้พิพากษาสะกินเนอเทินเนอ	
๒	เด็กผู้หญิงที่ทิ้งไว้ข้างหลัง แลรูปอื่นๆ	แหม่มสะกินเนอเทินเนอ	
๓	พระกระฐิน	มองสิเออเดอลาโมโฮเตีย	
๔	รูปต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	” ”	
๕	คนร้องเพลงขอทาน	มิศเตอร์ซิมซัน	
๖	ในวัดสามเสน	” ”	
๗	คลองหลอด	” ”	
๘	รูปหนึ่ง	” ”	
๙	ประตูวัดราชบพิธ	” ”	
๑๐	รูปที่บ่อพลอยไพลินแลรูปอื่นๆ	มิศเตอร์บะเล็ก	

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๑๑	รูปที่บ่อพลอยไพลินแลรูปอื่นๆ	มิศเตอร์บะเล็ก	
๑๒	วัดในกรุงเทพฯและรูปอื่น ๆ	มิศเตอร์นิเกรน	
๑๓	คนป่าในเมืองอินโดจีน	มองสิเออร์เกโน	
๑๔	รูปวิวคลองตลาดและรูปอื่นๆ ในกรุงเทพฯ	มิศเตอร์คาตไรต์	
๑๕	ห้องรับแขกบ้านหมอเฮ	หมอเฮ	
๑๖	บิศชอบเอบีซีเนียและรูปอื่นๆ	มิศเตอร์วิลลา	
๑๗	รูปเลคดิสตริก	แหม่มกามอน	
๑๘	รูปต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	หนูคาโลอันโตเนียว	
๑๙	รูปทำดินและรูปอื่น ๆ	มิศเตอร์สะเปธมัน	
๒๐	รูปพระราชวังบางปอิน	”	
๒๑	ไฟไหม้	กรมหลวงดำรงราชานุภาพ	
๒๒	หงษ์บิน	”	
๒๓	ลูกอ่อน	มิศเตอร์เดอลเน	
๒๔	รถรางไทยและรูปอื่น ๆ	นายเล็ก	
๒๕	จีนกำลังอาบน้ำและรูปต่าง ๆ	นายเล็ก	
๒๖	รูปโต๊ะนุดและรูปหมู่ชาวบ้านทั้งครัว	กรมหมื่นวิวิธวรรณปรีชา	
๒๗	เพื่อนเที่ยว	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	
๒๘	อัษฎงคตที่เขางู	”	”
๒๙	คะนัง	”	”
๓๐	พ่อเปนอะไร	”	”
๓๑	ปฤกษา	”	”

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๓๒	เวลาว่าง	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	
๓๓	อ้ายจุด	” ”	
๓๔	หลานหญิงใหญ่ทูลกระหม่อมปู่	” ”	
๓๕	อาทิตย์ตกปากน้ำชุมพร	” ”	
๓๖	เมืองเพ็ชร์บุรีแลจาก เขามหาสวรรค์	” ”	
๓๗	ฝ่าโขลง	” ”	
๓๘	เหมือนหรือยัง	” ”	
๓๙	ประตูกลม	” ”	
๔๐	ภาพแผ่นเดียวที่ พึ่งถ่ายณะปากพนัง	” ”	
๔๑	ลำน้ำเมืองนครศรีธรรมราช	” ”	
๔๒	ย่ำค่ำครึ่ง	” ”	
๔๓	แก่กว่ากรุงเก่า	” ”	
๔๔	พระอาทิตย์อัษฎงที่ท้องพรหมมาศ	” ”	
๔๕	ฉากน่าของบางปอิน	” ”	
๔๖	เกาะรังนก	สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงศรีรัตนโกสินทร์	
”	เล่นน้ำเพคะ	” ”	
”	สองพี่น้อง	” ”	
”	มากถึงเพียงนี้	” ”	
๔๗	รูปดื่น	สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิ์เดช	

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๔๘	ดอกไม้	สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้ามาลินีนภดารา	
๔๙	แมวขาว	สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้านิภานภดล	
๕๐	เสด็จกลับหรือยัง	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าอรประพันธ์รำไพ	
๕๑	ไม่มีกี่คน	" "	
๕๒	เที่ยวเมืองกลันตัน	เจ้าจอมเอิบ	
๕๓	โนรา	" "	
๕๔	สีวิกรมทรงอสุรเวตาน	" "	
๕๕	หนึ่ง ! สอง !! สาม !!!	" "	
๕๖	ศักดิ์สิทธิฝ่ายหนือ	หม่อมชาติเดชอุดม	
๕๗	พระแท่นศิลาอาศน์	" "	
๕๘	ธงอมริกันในอ่าวเมืองเคปเทาน์	มิศเตอร์ ปี. ตรอดเตอร์	
๕๙	เรือฮำเบิก	" "	
๖๐	ประกาศเลิกสงคราม (ศึกบัวร์)	" "	
๖๑	ผู้หญิงสุลูแต่งตัวด้วยลูกปัด	" "	
๖๒	พิธีแต่งงานพวกสุลู	" "	
๖๓	พวกทหารอาบน้ำพุ	" "	
๖๔	นาร้างของเยเนราลโบทา เมืองทรันสะเวล	" "	
๖๕	วัจบรมทันตธาตุ เกาะลังกา	" "	
๖๖	อ่าวเมืองคอลำโบ	" "	

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๖๗	น่าผารูปเสือริมเมือง นิวคาเซอล์ นาเทล	มิศเตอร์ ปี. ตรอดเตอร์ ”	”
๖๘	เกวียนเทียมลาข้ามสพาน ลำน้ำวอลที่บลสะแตนสะตัน	”	”
๖๙	โรงภาษีแลอ่าวเมืองคอลำโบ	”	”
๗๐	คนลาวตักน้ำ	”	”
๗๑	ถอนม้าติดหล่ม (ศึกบัวร์)	”	”
๗๒	อ่าวเมืองสิงคโปร์	”	”
๗๓	พวกฮอลันดาไปเที่ยวปิคนิค	”	”
๗๔	ม้าตายที่สนามรบ (ศึกบัวร์)	”	”
๗๕	พระเจดีย์กลางน้ำ	”	”
๗๖	พะยุห์ใหญ่ในทะเลแอตแลกติค	”	”
๗๗	โปลิศคุมนักโทษ	”	”
๗๘	กรมยุทธนาที่เมืองเปรตอเรีย	”	”
๗๙	เขามะยุยา	”	”
๘๐	ยิงปืนใหญ่ (ศึกบัวร์)	”	”
๘๑	ที่พักกองทหาร (ศึกบัวร์)	”	”
๘๒	หอนาฬิกาและ กระโจมไฟที่เมืองคอลำโบ	”	”
๘๓	เกวียนพวกบัวร์บรรทุกของ	”	”
๘๔	หงษ์ในสวนสัตว์ที่ เมืองเปรตอเรีย	”	”

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๘๕	คลองริมทางรถไฟไปเมืองแคนดี้เกาะลังกา	มิศเตอร์ ปี. ตรอดเตอร์	
		”	”
๘๖	วิวาทกันในถนนเมืองคอลำโบ	”	”
๘๗	คนเมืองทรันสะเวนสองคน	”	”
๘๘	โรงพลตระเวรรถไฟที่แก่งคอย	แหม่ม ปี. ดรอดเตอร์	
๘๙	โรงพลตระเวรรถไฟนครราชสิมา	”	”
๙๐	เมืองไชยา	พระยาจ่าแสนบดี	
๙๑	ดอกกุหลาบไม่มีหนาม	มิศเตอร์ ปี. เอ.เปรรา	
๙๒	ปฤษณาให้หาแมว	”	”
๙๓	ออนส์เวลแดทเอนสะเวล	”	”
๙๔	ความซื่อตรงเปนหนทางอันดี	”	”
๙๕	โปลิศคุมนักโทษ	”	”
๙๖	รูปต่าง ๆ เมืองนครราชสิมา	พระยากำแหงสงคราม	
๙๗	รูปต่าง ๆ เมืองนครราชสิมา	”	”
๙๘	ห้องรับแขกมิศเตอร์ยากบซัน	มิศเตอร์ เยคบซัน	
๙๙	ดับไฟ	”	”
๑๐๐	ชาวบ้านปรุ	หม่อมเจ้านรลักษณ์	
๑๐๑	หญิงหาบของนครราชสิมา	หลวงบูรีภิรมย์กิจ	
๑๐๒	รูปพระเมรุต่าง ๆ	หม่อมเจ้ากาญจนสังกาศ	
๑๐๓	โรงทหารเรือภูเก็จ	คอมมานเตอร์ตีริง	
๑๐๔	วัดและรูปอื่น	”	”

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๑๐๕	ท่าเรือภูเก็จและรูปอื่น ๆ	คอมมานเตอร์ตีริง	
๑๐๖	ลุ่มแม่น้ำนาโร ประเทศนระเว	" "	
๑๐๗	รูปต่าง ๆ ประเทศนระเว	" "	
๑๐๘	วัดฝรั่งชื่อบอร์กูลด์ ประเทศนระเว	" "	
๑๐๙	พระปฐม	มิศเตอร์ ออสตินเช	
๑๑๐	นครไชยศรี	มิศเตอร์ เย.ปี. แคนดี	
๑๑๑	เหมืองแร่เมืองหลังสวน	มิศเตอร์ เอช. ฮูเกอร์	
๑๑๒	อะไรไม่เหมือนบ้าน	แหม่ม อี. เมเยอ	
๑๑๓	มาในเรือและรูปอื่น	" "	
๑๑๔	รูปวัดและรูปต่าง ๆ	มิศเตอร์ ดับละยูเทราโช	
๑๑๕	อูฐและรูปต่าง	" "	
๑๑๖	รูปวัดกรุงเซนตปิเตอร์สะเบิค	" "	
๑๑๗	เรือแล่นในสะโน	" "	
๑๑๘	กอต้นมะพร้าว	" "	
๑๑๙	นักโทษยี่ปุ่น	" "	
๑๒๐	แนวต้นไม้	" "	
๑๒๑	คนหาหอย	" "	
๑๒๒	อัษฎางคต	" "	
๑๒๓	โรงประลองกำลัง	" "	
๑๒๔	หญิงอุ้มลูก	" "	
๑๒๕	เรือ	" "	

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๑๒๖	หมู่คน	มิศเตอร์ ดับละยูเทราโซ	
๑๒๗	ชื่นใจ (เชียงม้วน)	กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช	
๑๒๘	สงบคลื่น (อ่างหิน)	” ”	
๑๒๙	เหม็นคาว (อ่างหิน)	” ”	
๑๓๐	ที่ร่มในคลองรังสิต	” ”	
๑๓๑	อรุณ (พิศณุโลก)	” ”	
๑๓๒	ลองถ่าย	” ”	
๑๓๓	เล่นน้ำ	” ”	
๑๓๔	ผายแก่ง	” ”	
๑๓๕	ถ้ำพระเชียงราย	” ”	
๑๓๖	ท่องน้ำ	” ”	
๑๓๗	ตื่ม่อง	” ”	
๑๓๘	รูปต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	นายเล็ก	
๑๓๙	” ”	นายเล็ก	
๑๔๐	ต้นไม้	แหม่ม เบลอม	
๑๔๑	วัดสุทัศน์	แหม่ม เบลอม	
๑๔๒	คลองผดุง		
๑๔๓	สาวแห	มิศเตอร์ เบลอม	
๑๔๔	คนหาปลาจะขึ้นบก	” ”	
๑๔๕	พระเจดีย์กลางน้ำ	” ”	
๑๔๖	เด็กชาวทะเล	” ”	
๑๔๗	คลองเมืองสมุทปราการ	” ”	
๑๔๘	เกวียนและรูปอื่น ๆ	” ”	

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๑๔๙	ละเลเปนบ้า	มิศเตอร์ เบลอม	
๑๕๐	” ”	” ”	
๑๕๑	” ”	” ”	
๑๕๒	” ”	” ”	
๑๕๓	ถนนเมืองปอตเซตแลรูปอื่น ๆ	มิศเตอร์ เอฟ.ดิเดีย	
๑๕๔	ผักสด	มิศเตอร์ ซี.ปี เวสต์	
๑๕๕	กระบวนแห่กระฐิน	” ”	
๑๕๖	ผู้ดีจีนเล็บยาว	” ”	
๑๕๗	เสาชิงช้า	” ”	
๑๕๘	คลองน้ำสงบ	” ”	
๑๕๙	แสงแดดและร่มเงาแม่น้ำเพ็ชร์บุรี	” ”	
๑๖๐	กระบวนพระกระฐิน	” ”	
๑๖๑	หญิงจีนและเด็ก	” ”	
๑๖๒	คลองพ่อยม	” ”	
๑๖๓	คลองตลาด	” ”	
๑๖๔	เกี้ยวกัน	” ”	
๑๖๕	เรือมหาจักรกรี	” ”	
๑๖๖	วัดราชบพิธ	” ”	
๑๖๗	ต้นบันใดเขาเมืองเพ็ชร์บุรี	” ”	
๑๖๘	น้ำพุในสวนสี่ระดู	” ”	
๑๖๙	คลองปากลัด	มิศเตอร์ เด	
๑๗๐	ไถนา	” ”	

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๑๗๑	สุนักข์สองตัว	มิศเตอร์ เด	
๑๗๒	คลองสมเด็จ	” ”	
๑๗๓	กินขนม	” ”	
๑๗๔	วัดไครส์ต กรุงเทพฯ	” ”	
๑๗๕	คลองบางลำพูแลรูปอื่น ๆ	” ”	
๑๗๖	วัดโปรเตสเตน	” ”	
๑๗๗	รูปเมืองยี่ปุ่นต่าง ๆ	มิศเตอร์ ดับละยูเทราโช	
๑๗๘	รูปต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	มิศเตอร์ ฟรอเรียว	
๑๗๙	รูปเจ๊กแลอื่น ๆ	” ”	
๑๘๐	พระเจดีย์กลางกับวัดพระแก้ว	” ”	
๑๘๑	คลองในกรุงเทพฯ	ดอกเตอร์ แมกกลาชัน	
๑๘๒	” ”	” ”	
๑๘๓	รูปพระนครวัด	มิศเตอร์ เวสเตนกาด	
๑๘๔	ที่บ้าน	อุ๊น มหิบาล	
๑๘๕	” ”	” ”	
๑๘๖	เรือไฟแลอื่น ๆ	มิศเตอร์ มัวร์	
๑๘๗	บ้านในกรุงลอนดอน	เจ้าพระยาสุรวงษวัฒนศักดิ์	
๑๘๘	เรือแลอื่น ๆ	มิศเตอร์ ตอเรสเซน	
๑๘๙	ทางรถไฟแลอื่น ๆ	” ”	
๑๙๐	รูปสถานทูตอะเมริกัน	มิศเตอร์ สะไกเลอ	
๑๙๑	นกกระตั้ว	มิศเตอร์ แปชยิต	
๑๙๒	ช้างลากไม้แลอื่น ๆ	มิศเตอร์ เวบสะเตอร์	
๑๙๓	ผูกแพไม้แลอื่น ๆ	” ”	

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๑๙๔	รูปต่าง ๆ	มิศเตอร์ เวบสะเตอร์	
๑๙๕	ช้างงัดไม้ซุง	” ”	
๑๙๖	เรือกระฐินแลอื่น ๆ	หลวงฤทธิศักดิ์ชลเขตร์	
๑๙๗	มณฑปวัดพระเชตุพล	พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์	
๑๙๘	ชาติ์	พระอธิกรณ์ประกาศ	
๑๙๙	ชรา	” ”	
๒๐๐	พยาธิ	” ”	
๒๐๑	มรณะ	” ”	
๒๐๒	บรรพชิต	” ”	
๒๐๓	ธรรมสังเวช	” ”	
๒๐๔	อศุภกรรมถาน	” ”	
๒๐๕	ลำน้ำเจ้าพระยา	” ”	
๒๐๖	” ”	” ”	
๒๐๗	ทุ่งภูเขาทอง กรุงเก่า	” ”	
๒๐๘	หรูถ้ำผีตีนางไซโยก	หม่อมแช่ม ในกรมหมื่นนราธิป	
๒๐๙	กว่า ๕๐๐ ปี	กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงษ์	
๒๑๐	ลืมโศรก	” ”	
๒๑๑	เป่ามนต์	” ”	
๒๑๒	ยอดรักในบ้าน	” ”	
๒๑๓	แมลงช้าง	” ”	
๒๑๔	แก่งสารวัด	” ”	
๒๑๕	จั๊บจั๊บ	” ”	
๒๑๖	รูปต่าง ๆ นครสวรรค์	พระยาชลบุรานุรักษ์	

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๒๑๗	ภูเขาทอง ณะคลองมหานาค	มิศเตอร์ เยซู	
๒๑๘	คลองสี่แยกมหานาค	" "	
๒๑๙	พระปรางค์วัดอรุณ	" "	
๒๒๐	ขอหวย	" "	
๒๒๑	ถนนเจริญกรุง	จิ่นโฮเจงหยง	
๒๒๒	เด็กสอนนั่ง	" "	
๒๒๓	รูปในกรุงเทพฯต่าง ๆ	มองซิเออร์รัว	
๒๒๔	พระมหาธาตุเมืองนครศรีธรรมราช	นายทิตย์วิเชียร	
๒๒๕	รูปเมืองนครศรีธรรมราช	" "	
๒๒๖	พวกเงาะศรีธรรมราช	" "	
๒๒๗	ท่านที่รัก	นายเม	
๒๒๘	กระท่อมคนป่าตะวันยอแสง ไม่มีงานทำ	มิศเตอร์ อาแดม	
๒๒๙	๑ ! ๒ !! ๓ !!! ไปแล้ว	มิศวอสเปอร์	
๒๓๐	สวนดุสิต	หลวงสุวพิทธิสุทธิ	
๒๓๑	สุนักข์	มิศเตอร์ แปชยิต	
๒๓๒	เวสบูรีคอตบ้านมิศเตอร์วิมส์	เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์	
๒๓๓	ลักถ่าย	" "	
๒๓๔	รูปผู้หญิง	พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์	
๒๓๕	พวกเฝ้าในวังคลองตลาด	หม่อมเจ้าจุลดิศ	
๒๓๖	อัษฎางคต	มิศเตอร์ เกิดเต	
๒๓๗	รูปต่าง ๆ	หลวงโทรเลขธุรการี	
๒๓๘	รูปเมืองเพชร์บูรี	พระราชวินิจจัย	

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๒๓๙	รูปหมู่	หมอแมคฟาแลน	
๒๔๐	รูปต่าง ๆ	” ”	
๒๔๑	” ”	” ”	
๒๔๒	รูปถ้ำเพ็ชร์บุรีแลรูปอื่น ๆ	มิศบูรเนอ	
๒๔๓	พักร้อนแขวงนครลำปาง	พระยาวรเดชศักดาวุธ	
๒๔๔	พรหมแดน	” ”	
๒๔๕	คนดอย	” ”	
๒๔๖	เด็กคล้องนกพิลาบ	จีนบุญเล็ก	
๒๔๗	ผู้ร้ายวิ่งราวหมวก	” ”	
๒๔๘	หมูเขาจะหามเอาคานเข้ามาสอด	” ”	
๒๔๙	ยี่ปุ่นชมสวน	” ”	
๒๕๐	พระขันเทเวศลงไปจับดาราวงษ์ กับนางอรรคเรศมยุราเทวดาอุ้มสม	” ”	
๒๕๑	เมียเขาจะกอดเข้ามาขวางทาง	” ”	
๒๕๒	ทรงเล่นรีรีเข้าสาร	” ”	
๒๕๓	คนกำลังเล่นไพ่	” ”	
๒๕๔	โรงพยาบาลวังหวัง	” ”	
๒๕๕	พระพุทธบาทวัดโปรดเกษ	” ”	
๒๕๖	วัดเทพศิรินธร์	” ”	
๒๕๗	ทรงเล่นลูกคลี	” ”	
๒๕๘	ทรงเล่นแข่งรถ	” ”	
๒๕๙	วัดราชบพิธ	” ”	
๒๖๐	เด็กเล่นต้องเต	จีนฮกกี่	

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๒๖๑	ลางนางเจ้าก็กรีดเก็บ	จีนฮกกี่	
๒๖๒	ผู้หญิงเก็บลูกไม้	" "	
๒๖๓	เด็กประชุมกินน้ำดุสิตโซดา	" "	
๒๖๔	เด็กเล่นซ่อนหาปิด	" "	
๒๖๕	รูปสุนักข์	มิศเตอร์เปนนิกเกอร์	
๒๖๖	รูปห้องเรือน	" "	
๒๖๗	รูปถนนราชดำเนินแลรูปอื่น ๆ	มิศเตอร์บาโล	
๒๖๘	วัดสระเกษ	มิศเตอร์แกนดี	
๒๖๙	เรือมหาจักรกรีเข้าอู่	" "	
๒๗๐	รูปสะพานมัฆวานรังสรรค์	" "	
๒๗๑	ชมพระบารมี	เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์	
๒๗๒	น้ำแม่ลาว	หลวงจัตุรงควิไชย	
๒๗๓	ทุ่งเมืองเชียงของ	" "	
๒๗๔	ถนนราชดำเนินแลอื่น ๆ	พระศรีเสนา	
๒๗๕	พายเรือไปเล่นทุ่งแลรูปอื่น ๆ	หลวงสาทรศุภกิจ	
๒๗๖	บายน (นครธม)	พระยาศรีสหเทพ	
๒๗๗	พระราชอุทธยานสราญรมย์	" "	
๒๗๘	วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	" "	
๒๗๙	อะไรไม่ไหว	" "	
๒๘๐	ของเก่าเมืองลพบุรี	" "	
๒๘๑	ของเก่าเมืองลพบุรี	" "	
๒๘๒	วัดราชบพิธ	" "	
๒๘๓	" "	" "	

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๒๘๔	พระนครวัด	พระยาศรีสหเทพ	
๒๘๕	” ”	” ”	
๒๘๖	กระบวนแห่ พระบุพโพกรมขุนสุพรรณ	พระนรินทรราชเสนี	
๒๘๗	ท้องพระโรงชั้นล่าง วังบูรพา	” ”	
๒๘๘	ราษฎรบ้านเขมร นครไชยศรี	” ”	
๒๘๙	กำลังหมอจะลง เชือกบาศกลางแปลง	” ”	
๒๙๐	คนพายเรือในคลอง	” ”	
๒๙๑	ซ้อมโล้ชิงช้า	” ”	
๒๙๒	พระบรมรูปรางวัล	พระยาสุขุมนัยวินิต	
๒๙๓	จ๊ะ	คีโยคาวา	
๒๙๔	รูปบางกอก	นายสิง	
๒๙๕	ราชศักดิ์มูรธา	หลวงจันทรามาตย์	
๒๙๖	เบญจมบพิตร	” ”	
๒๙๗	เรือศรีตรีจักษ์	” ”	
๒๙๘	นาวาจักรกรี	” ”	
๒๙๙	สถานที่ต่าง ๆ กรุงเบอลิน	พระยานนทบุรี	
๓๐๐	รูปต่าง ๆ เมืองกำภูชา	พระสารสาตรพลขันธ์	
๓๐๑	รูปต่าง ๆ เมืองสกอตแลน	มิศเตอร์ อี แอมบรอส	
๓๐๒	รูปเรือหาปลาต่าง ๆ	” ”	
๓๐๓	ชวนชม	กรมขุนสรรพสาตรศุภกิจ	
๓๐๔	ปลาหรือจรเข้	” ”	

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๓๐๕	สวนสวรรค์	พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าอดิศัยสุริยาภา	
๓๐๖	ต้องดีลื่น	เจ้าจอมเอื้อน	
”	ทับเช่าหอ	” ”	
”	ปงปัง ปงแป๊ะ โสกันต์ โสแกะ	” ”	
”	ตลาดแขกเมืองตานี	” ”	
”	ท่าพระนครหลวง	” ”	
๓๐๗	น้ำตกเขาสระบาบ	สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต	
๓๐๘	บุ	พระยาโบราณบุรานุรักษ์	
๓๐๙	กุ	” ”	
๓๑๐	รูปแม่น้ำ	พระยาอมรินทร์ฦาไชย	
๓๑๑	รูปแรกถ่าย	นายพ่วง	
๓๑๒	ที่ว่าการข้าหลวงเมืองหลวงพระบาง	พระยาฤทธิรงค์รณเฉท	
๓๑๓	เมืองหลวงพระบาง	” ”	
๓๑๔	สวนฮังงันยีโตคิโอ	” ”	
๓๑๕	” ”	” ”	
๓๑๖	โคไถนา	มิศเตอร์ โกลิงวุด	
๓๑๗	ปากพิง	หลวงรณชิตวิภัชนการ	
๓๑๘	ลำปางเชียงใหม่	” ”	
๓๑๙	หว่างแก่งแลอื่น	นายร้อยตรีถม	
๓๒๐	วัดช้างค้ำ	” ”	
๓๒๑	ทำบ่อทอง	” ”	
๓๒๒	นครนายก	” ”	

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๓๒๓	แผ่ว	นายร้อยตรีถม	
๓๒๔	หว่างแก่ง	” ”	
๓๒๕	นครนายก	” ”	
๓๒๖	นั่งจนจ่อขอทาน	พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร	
๓๒๗	หาปลา	” ”	
๓๒๘	ท้ายสระ	” ”	
๓๒๙	สระบัว	” ”	
๓๓๐	เรือมูรธา	หลวงพินิจจักรภัณฑ์	
๓๓๑	ยิงปืนเที่ยง	” ”	
๓๓๒	รูปในกรุงเทพฯ	” ”	
๓๓๓	กรมขุนศิริแลอื่น ๆ	มิศเตอร์ เอชลี	
๓๓๔	เยาวสยาม	นายพันตรี หลวงอุปเทศทวยหาญ	
๓๓๕	นอดทิงนอย	กรมหมื่นจันทบุรินฤนารถ	
๓๓๖	หัวเราะอะไร, หัวเราะทำไม	” ”	
๓๓๗	เข้าตก	หม่อมราชวงษ์สุวพรรณ	
๓๓๘	จับปลา	มิศเตอร์ วูลฟ์	
๓๓๙	สวนดุสิต	” ”	
๓๔๐	แก่งเนียกรา	มิศเตอร์ ไวเดอร์	
๓๔๑	สนามชาวอเมริกัน	” ”	
๓๔๒	น้ำตกฮอสชู	” ”	
๓๔๓	น้ำตก	” ”	
๓๔๔	เนเจอแอนด์ไซส์	” ”	
๓๔๕	พยุใหญ่ในเขตร์อเมริกา	” ”	

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๓๔๖	อสุนีบาศ	มิศเตอร์ ไวเดอร์	
๓๔๗	ส่งเสียง	หม่อมอนุวงษ์วรพัฒน์	
๓๔๘	วัดกำแพงแลง	" "	
๓๔๙	" "	" "	
๓๕๐	ส่งเสียง	" "	
๓๕๑	ฝัน	กรมหมื่นชุมพรเขตรอุดมศักดิ์	
๓๕๒	เที่ยวสอนแลอื่น	พระมนตรีพจนกิจ	
๓๕๓	ละคร	หม่อมหลวงเวศร์	
๓๕๔	ละคร	" "	
๓๕๕	การทำนา	หม่อมราชวงษ์สุวพรรณ	
๓๕๖	จับช้าง	" " "	
๓๕๗	ขนเข้า	" " "	
๓๕๘	นกชุม	" " "	
๓๕๙	สระบัวเมืองไทเผง	มิศเตอร์ เบล	
๓๖๐	กลางเมืองไทเผงเประ	" "	
๓๖๑	บ้านใกล้เมืองไทเผง	" "	
๓๖๒	เมืองไทเผงกุหนุงบูบู	" "	
๓๖๓	ที่ใกล้เขามาเวลส์เมืองไทเผง	" "	
๓๖๔	รูปหนึ่ง	มิศเตอร์ เวลช	
๓๖๕	บ้านบริษัทบอมเบเบอมา	มิศเตอร์ ดอลาโรคา	
๓๖๖	บ้านต่าง ๆ ที่มิศเตอร์บรูโนได้รับเหมา	" "	
๓๖๗	รูปถ่ายสะแนบชอดต่าง ๆ	มิสเตอร์ ฟรีส	

ที่	ชื่อรูป	ชื่อเจ้าของ	หมายเหตุ
๓๖๘	รูปถ่ายที่ปากน้ำโพ	มิศเตอร์ กิตินส์	
๓๖๙	” ”	” ”	
๓๗๐	รับประทานอาหารแล้ว	มิศเตอร์ เวลช์	
๓๗๑	รูปในคลอง	มิศเตอร์ แมกกลาซาน	
๓๗๒	บ้านหนึ่ง	” ”	
๓๗๓	รูปในคลอง	” ”	
๓๗๔	รูปต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	มิศเตอร์ แมนสะแฟน	
๓๗๕	รูปต่าง ๆ	มิศเตอร์ อิ๊ดอริง	
๓๗๖	รูปเรือต่าง ๆ ในสยาม	มิศเตอร์ แวบสะเตอร์	
๓๗๗	หมอกลงที่เชียงใหม่เวลาเช้า	มิศเตอร์บาด	
๓๗๘	” ”	” ”	
๓๗๙	รูปต่าง ๆ ในสยาม	” ”	
๓๘๐	รูปต่าง ๆ ที่เมืองเชียงใหม่	” ”	
๓๘๑	รูปถ่ายสะแนบชอด	แหม่มอินากากี	
๓๘๒	รูปเมืองฝ่ายเหนือ	มิศเตอร์ แมกฟาแลน	
๓๘๓	จับช้าง	มิศเตอร์ บาศ	
๓๘๔	” ”	” ”	
๓๘๕	” ”	” ”	
๓๘๖	” ”	” ”	
๓๘๗	รูปถ่ายเมืองเหนือ	มิศเตอร์ แมกฟาแลน	
๓๘๘	รูป ๆ หนึ่ง	มิศเตอร์ ราฟแปชยิต	

บาญชีคะแนนปอปุลาโวตในงานวัดเบญจมบพิตร

แต่วันที่ ๙ ถึงวันที่ ๑๓ ธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๔

ที่	รูปที่	คะแนนโวต	ชื่อเจ้าของรูป	หมายเหตุ
๑	๓๐	๕๕๗๑	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	
๒	๔๔	๔๓๒๑	” ”	
๓	๔๖	๓๗๗๑	สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงศรีรัตนโกสินทร์	
๔	๒๑	๓๖๐๖	สมเด็จกรมหลวงดำรงราชานุภาพ	
๕	๔๘	๓๓๖๗	สมเด็จเจ้าฟ้ามาลินีนภดารา	
๖	๔๗	๓๑๘๐	สมเด็จเจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิ์เดชน์	
๗	๓๒	๒๗๔๙	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	
๘	๒๗	๒๕๔๐	” ”	
๙	๔๑	๒๒๖๖	” ”	
๑๐	๒๘	๒๒๕๖	” ”	
๑๑	๔๙	๒๒๓๕	สมเด็จเจ้าฟ้านิภานภดล	
๑๒	๒๗๙	๒๒๑๕	พระยาศรีสหเทพ	
๑๓	๓๐๓	๑๙๖๒	กรมขุนสรรพสาตรศุภกิจ	
๑๔	๓๕๑	๑๖๐๓	กรมหมื่นชุมพรเขตรอุดมศักดิ์	
๑๕	๓๐๖	๑๒๕๓	เจ้าจอมเอื้อน	
๑๖	๓๘๑	๑๑๑๐	แหม่มอินากากิ	
๑๗	๑๘๗	๑๐๔๔	เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์	
๑๘	๕๕	๑๐๑๕	เจ้าจอมเอิบ	
๑๙	๒๓๕	๑๐๐๑	หม่อมเจ้าจุลดิศ	
๒๐	๓๘	๘๒๐	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	

ที่	รูปที่	คะแนนโวต	ชื่อเจ้าของรูป	หมายเหตุ
๒๑	๔๒	๗๖๔	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	
๒๒	๕๐	๗๑๒	พระองค์เจ้าอรประพันธ์รำไพ	
๒๓	๑๒๗	๖๙๐	กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช	
๒๔	๒๙	๕๐๐	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	
๒๕	๓๒๗	๔๙๖	พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร	
๒๖	๒๙๗	๒๔๒	หลวงจันทรามาตย์	
๒๗	๓๓๗	๒๑๗	หม่อมราชวงษ์สุวพรรณ	
๒๘	๓๐๕	๑๔๘	พระองค์เจ้าอดิศัยสุริยาภา	
๒๙	๓๔	๑๓๑	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	
๓๐	๓๕	๑๑๒	” ”	
๓๑	๑๗๖	๑๐๔	มิศเตอร์เด	
๓๒	๑๕	๑๐๐	หมอเฮ	
๓๓	๑๗๑	๑๐๐	มิศเตอร์แปชยิต	
๓๔	๓๗	๕๒	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	
๓๕	๒๓๙	๕๐	” ”	
๓๖	๙๐	๔๔	พระยาจ่าแสนบดี	
๓๗	๓๓๕	๔๔	กรมหมื่นจันทบุรินฤนารถ	
๓๘	๔๓	๔๑	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	
๓๙	๙๘	๔๐	มิศเตอร์ยากบซัน	
๔๐	๑๗๙	๔๐	มิศเตอร์ฟลอริโอ	
๔๑	๑๒๕	๔๐	มิศเตอร์ดับลยู, เทราโซ	
๔๒	๒๐๕	๔๐	พระอธิกรณ์ประกาศ	
๔๓	๒๓๖	๓๑	มิศเตอร์เกิดเต	

ที่	รูปที่	คะแนนโวต	ชื่อเจ้าของรูป	หมายเหตุ
๔๔	๓๙๓	๒๑	กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา	
๔๕	๒๖๘	๒๐	มิศเตอร์แกนดี	
๔๖	๓๗๙	๒๐	มิศเตอร์บาด	
๔๗	๓๘๓	๒๐	” ”	
๔๘	๔๐	๑๘	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	
๔๙	๕๖	๑๖	หม่อมชาติเดชอุดม	
๕๐	๑๕๖	๑๖	มิศเตอร์เวสต์	
๕๑	๒๓๔	๑๖	พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์	
๕๒	๒๖๕	๑๖	มิศเตอร์เปนนิกเกอร์	
๕๓	๒๗๕	๑๖	หลวงสาทรศุภกิจ	
๕๔	๒๓๐	๑๒	หลวงสุวพิทย์พิสุทธิ์	
๕๕	๓๔๖	๑๒	มิศเตอร์ไวเดอร์	
๕๖	๑๒	๘	มิศเตอร์นิเกรน	
๕๗	๒๗๒	๘	หลวงจัตุรงควิไชย	
๕๘	๒๗๔	๘	พระศรีเสนา	
๕๙	๒๘๒	๘	พระยาศรีสหเทพ	
๖๐	๒๘๕	๘	” ”	
๖๑	๒๓๓	๖	เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์	
๖๒	๓๕๐	๕	หม่อมอนุวงษ์วรพัฒน์	
๖๓	๓๕๘	๕	หม่อมราชวงษ์สุวพรรณ	
๖๔	๒	๔	แหม่มสกินเนอร์เทินเนอร์	
๖๕	๕	๔	มิศเตอร์ชิมซัน	
๖๖	๑๒๒	๔	มิศเตอร์ดับลยู, เทราโช	

ที่	รูปที่	คะแนนโวต	ชื่อเจ้าของรูป	หมายเหตุ
๖๗	๑๓๒	๔	กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช	
๖๘	๑๓๖	๔	” ”	
๖๙	๑๘๙	๔	มิศเตอร์บอเรสเซน	
๗๐	๑๙๖	๔	หลวงฤทธิศักดิ์ชลเขตร	
๗๑	๒๕๑	๔	จีนบุญเล็ก	
๗๒	๒๘๔	๔	พระยาศรีสหเทพ	
๗๓	๒๘๖	๔	พระนรินทร์ราชเสนี	
๗๔	๒๙๒	๔	พระยาสุขุมนัยวินิต	
๗๕	๓๕๒	๔	พระมนตรีพจนกิจ	
๗๖	๒๒๓	๒	มองสิเออร์รัว	
๗๗	๒๗๑	๒	เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์	
๗๘	๓๔๗	๒	หม่อมอนุวงษ์วรพัฒน์	
๗๙	๓๙๒	๒	กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา	
๘๐	๑๔๖	๑	มิศเตอร์เบลอม	
๘๑	๒๓๒	๑	เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์	
๘๒	๓๔๐	๑	มิศเตอร์ไวเดอร์	
๘๓	๓๘๙	๑	กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา	
๘๔	๓๙๐	๑	” ”	

รวมคะแนนโวต ๕๒๙๔๓

คิดเปนเงิน ๑๓,๒๓๕ บาท ๔๘ อัฐ

รายพระนามแลนามผู้ที่ได้รับพระราชทานรางวัล เหรียญในการอวดรูป

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานเหรียญทอง ๕ เหรียญเงิน ๓๐ แลเหรียญทองแดง เพื่อเปนรางงวัลแก่ผู้ออกรูปในการอวดรูปคราวนี้ที่วัดเบญจมบพิตร ณ เดือนธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๔ ข้าพเจ้าทั้งหลายผู้เปนกรรมการตรวจตัดสินขอแสดงรางวัล ดังนี้

เหรียญทอง

(เรียงชื่อตามตัวอักษร)

ม. เกิด เด	เหรียญทอง สำหรับรูปแฉลบหมอก (๒๓๖) ซึ่งเปนรูปแผ่นเดียวที่เจ้าของได้ออก
สมเด็จเจ้าฟ้านิภานภดล	เหรียญทองสำหรับรูปแมวขาว (๔๙) ซึ่งเปนรูปแผ่นเดียวที่เจ้าของได้ออก
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	เหรียญทอง เงิน แลทองแดง สำหรับรูปทั้งหลายที่ได้ออก รูปสำคัญนั้นคือ หลานหญิงใหญ่ (๓๔) พ่อเปนอะไร (๓๐) อัษฎงคตที่ท้องพรหมมาศ (๔๔)
ม. มัวร์	เหรียญทอง เงิน แลทองแดง สำหรับรูปซึ่งเปนสำรับในกรอบที่ ๑๘๖ รูปเรือหลายอย่าง รูปสำคัญคือรูปที่อยู่กลาง

ม. ยาคบซัน	เหรียญทอง เงิน แลทองแดง สำหรับรูปทั้งหลายที่ได้ออก รูปสำคัญคือรูปหญิงนั่งในห้องในกรอบ (๙๘) ห้องรับแขกของยาคบซัน แลรูปดับไฟ (๙๗)

เหรียญเงิน

รูปเหล่านี้กรรมการชม

กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช	เหรียญเงิน แลทองแดง, สำหรับรูปชื่นใจ (๑๒๗) และข้ามน้ำ (๑๓๖)
สมเด็จเจ้าฟ้ามาลินีนภดารา	เหรียญเงิน แลทองแดง สำหรับรูปดอกไม้ (๔๘) ซึ่งเปนรูปเดียวที่ได้ทรงออก
ม. โรคา	เหรียญเงิน แลทองแดง สำหรับรูปตึกต่างๆ ที่มิศเตอร์บรูโนเปนผู้ก่อ (๓๖๖) แลบ้านโพยม (๓๖๕)
ม. วุลฟ์	เหรียญเงิน แลทองแดง สำหรับรูปจับปลา (๓๓๘) และรูปสวนดุสิต (๓๓๙)

เหรียญเงิน

(เรียงนามไม่มีลำดับ)

ม. แบด	เหรียญเงิน แลทองแดง สำหรับรูปกอไม้ในรูปต่าง ๆ ในกรุงสยาม (๓๗๙) แลรูปในกรอบที่ (๓๘๐) รูปต่าง ๆ ในแถวเชียงใหม่
พระยาโบราณบุรานุรักษ์	เหรียญเงิน แลทองแดง สำหรับรูป กุ (๓๐๙) แล บุ (๓๐๘)
พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร	เหรียญเงิน แลทองแดง สำหรับรูปหาปลา (๓๒๗) และขอทาน (๓๒๖)
กรมหมื่นจันทบุรินฤนารถ	เหรียญเงิน แลทองแดง สำหรับรูปนอดทิงนอย (๓๓๕) แล หัวเราะทำไม (๓๓๖)
ม. ฟริตส์	เหรียญเงิน แลทองแดง รูปสะแนบชอด (๓๖๕)
ม. ฮูเกอร์	เหรียญเงิน สำหรับรูป กอไม้ ในกรอบที่ ๑๑๑ เหมืองแร่เมืองหลังสวน
ม. แมนส์เฟลด์	เหรียญเงิน แลทองแดง สำหรับรูปร้านขายยาในกรอบ (๓๗๔) แลรูปอื่น ๆ
นายเม	เหรียญเงินสำหรับรูปท่านที่รัก (๒๒๗)
ม. แมกแกดซัน	เหรียญเงิน แลทองแดง รูปคลอง (๓๗๑) แลบ้านไทย (๓๗๒)
มิสซิส เมเยอร์	เหรียญเงิน สำหรับรูปหญิงถือกล้องวัดแดดในกรอบที่ ๑๑๒

พระมนตรีพจนกิจ	เหรียญเงิน แลทองแดง สำหรับรูปเที่ยวสวนแลอื่น ๆ (๓๕๒)
พระนรินทรราชเสนี	เหรียญเงิน สำหรับรูปที่ ๒๘๖ ถึง ๒๙๑
พระองค์เจ้าอรประพันธ์รำไพ	เหรียญเงิน แลทองแดง สำหรับรูปเล็กข้างกรอบ ๒ ข้างในกรอบที่ ๕๐ แลไม่มีกี่คน (๕๑)
ม. แปชยิต	เหรียญเงิน กับทองแดง สำหรับนกกระตั้ว (๑๙๑) แลรูปที่ ๑๘๘
กับตันริง	เหรียญเงิน แลทองแดง สำหรับรูปในกรอบ ๑๐๗ รูปเมืองนอรเว
กรมขุนสรรพสาตรศุภกิจ	เหรียญเงินแลทองแดง สำหรับรูปไอสวรรย์ในกรอบที่ ๓๐๔ แล ชวนชม (๓๐๓)
ม. ชิมชัน	เหรียญเงิน สำหรับรูปคลองหลอด (๗)
สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงศรีรัตนโกสินทร์	เหรียญเงิน แลทองแดง สำหรับสองพี่น้อง แลรูปอื่น ๆ ในกรอบที่ ๔๖
เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์	เหรียญเงิน แลทองแดง สำหรับรูปต้นวิลโลแลรูปอื่น ๆ ในกรอบที่ ๒๓๓
หลวงสุวพิทย์พิสุทธิ์	เหรียญเงิน แลทองแดง สำหรับรูปในกรอบที่ ๒๓๐ สวนดุสิต
นายทิตย์	เหรียญเงิน แลทองแดง สำหรับรูปเมืองลคร (๒๒๕) แลรูปพวกเงาะ (๒๒๖)
ม. เวสเตนกาต	เหรียญเงิน สำหรับรูปพระนครวัด (๑๘๓)
ม. วิลเดอร์	เหรียญเงิน สำหรับรูปอสุนีบาศ (๓๔๖)

เหรียญทองแดง

ม. อาดำ	ตวันรอน แลรูปอื่น ๆ (๒๒๘)
พระองค์เจ้าอดิศัยสุริยาภา	สวนสวรรค์ (๓๐๕)
ม. แอมโบรส์	รูปเมืองสก๊อตแลนด์ (๓๐๑)
หม่อมอนุวงษ์วรพัฒน์	รูปส่งเสียง (๓๔๗)
ม. เบลฮอม	สาวแห (๑๔๓)
ม. เบล	สำหรับรูปที่ ๓๕๙ ถึง ๓๖๓
พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์	รูปผู้หญิงคนหนึ่ง (๒๓๔)
มิศบรูโน	รูปถ้ำเมืองเพ็ชร์บุรี แลอื่น ๆ (๒๔๒)
หลวงจันทรามาตย์	เรือมูรธา (๒๙๕)
หม่อมชาติเดชอุดม	ศักดิ์สิทธิ์ฝ่ายเหนือ (๕๖)
หลวงจัตุรงควิไชย	น้ำแม่ลาว (๒๗๒)
ม. เดอร์โลเน	เด็ก (๒๓)
ม. ดอริง	รูปต่าง ๆ (๓๗๕)
ม. ฟรอริโอ	รูปต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ (๑๗๘)
มิศซิสแกมัน	รูปเล็กดิสตริก (๑๗)
ม. แกนดี้	เรือมหาจักรกรีเข้าอู่ (๒๖๙)
ม. เยรินี่	รูปเมืองกำพูชา (๓๐๐)
ม. กิดติน	รูปปากน้ำโพ (๓๖๘)
มิศซิสเฮ	รูปห้องรับแขกแลอื่น ๆ (๑๕)
มิศซิสอินากากิ	สแนบชอด (๓๘๑)
พระยากำแหงสงคราม	รูปเมืองโคราช (๙๖)
หมอ แมคฟาแลนด์	รูปต่าง ๆ (๒๔๑)

ม. แมคฟาแลนด์ รูปเมืองเหนือ (๓๘๒)
อุ๊น ภรรยาพระยามหิบาลบริรักษ์ ที่บ้าน (๑๘๔)
หลวงพินิจจักรภัณฑ์ เรือมูรธา (๓๓๐)
สมเด็จเจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิ์เดชน์ รูปดื่น (๔๗)
หลวงรณชิตวิภัชนการ รูปลำปาง แลเชียงใหม่ (๓๑๘)
หลวงสาทรศุภกิจ พายเรือไปเล่นทุ่ง แลรูปอื่น (๒๗๕)
ม. เช พระปฐม (๑๐๙)
ม. สเปทมัน รูปเมืองยี่ปุ่น (๑๙)
พระยาสุขุมนัยวินิจ พระบรมรูป (๒๙๒)
นายถม หว่างแก่งแลอื่น ๆ (๓๑๙)
กับตันตอเรซัน รูปเรือแลอื่น ๆ (๑๘๘)
ม. เทราโช บนน้ำแขง (๑๒๑)
มิศซีสสกินเทินเนอร์ รูปต่าง ๆ (๒)
เจ้าจอมเอื้อน รูปทั้งหลายในกรอบที่ ๓๐๖
เจ้าจอมเอิบ สิวิ์กรมทรงอสุรเวตาน (๕๔)
มิศ วอสเปอร์ หนึ่ง สอง สาม หมดแล้ว (๒๒๙)
ม. เวบสะเตอร์ รูปต่าง ๆ (๑๙๔)
ม. เวลช์ รูปในห้อง (๓๗๐)
หม่อมหลวงเวศร์ ลคร (๓๕๔)

บาญชีรายลเอียดกองขายรูป ในงานวัดเบญจมบพิตร
ธันวาคม ร.ศ. ๑๒๔
เรียงตามลำดับกองที่ขายได้เงินมากแลน้อย

กอง	๑๐ × ๑๒			โฮลเปลต			๑๓ × ๑๘			ฮาฟเปลด			ยาวถ้ำมอง			๙ × ๑๒			ควอเตอร์เปลต			รวมทุกชนิด			หมายเหตุ
	แผ่น	เงิน		แผ่น	เงิน		แผ่น	เงิน		แผ่น	เงิน		แผ่น	เงิน		แผ่น	เงิน		แผ่น	เงิน		แผ่น	เงิน		
		บาท	อัฐ		บาท	อัฐ		บาท	อัฐ		บาท	อัฐ		บาท	อัฐ		บาท	อัฐ		บาท	อัฐ		บาท	อัฐ	
กรมหลวงดำรงราชานุภาพ	๖๖	๒๖๔	.....	๙๔๔	๑๒๐๗	๓๒	....	....	.....	๕๔	๒๗	.....	....	....	.....	....	....	.....	....	....	.....	๑๐๖๔	๑๖๔๘	๓๒	รวมค่าขายตำนาน
กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช	....	....	.....	๑๐๐๐	๑๑๘๖	.....	....	....	.....	....	....	.....	๒๐๐	๑๕๐	๔๘	....	....	.....	๒๐๐	๑๐๐	.....	๑๔๐๐	๑๔๓๖	๔๘	ลพบุรีด้วย ๑๕๐ เล่ม
กรมหมื่นจันทบุรีนฤนารถ	๑๒๔	๒๔๘	.....	๔๖๔	๔๖๔	.....	....	....	.....	๖	๔	.....	๗๗๔	๕๕๕	๔๘	....	....	.....	....	....	.....	๑๓๖๘	๑๒๗๑	๔๘	เงิน ๑๕๐ บาท
กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา	....	....	.....	....	....	.....	....	....	.....	....	....	.....	....	....	.....	....	....	.....	....	....	.....	....	๑๑๖๑	.....	*
พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์	....	....	.....	....	....	.....	....	....	.....	....	....	.....	....	....	.....	....	....	.....	....	....	.....	....	๙๕๓	.....	*
สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต	....	....	.....	๘๑๐	๘๑๐	.....	....	....	.....	....	....	.....	....	....	.....	....	....	.....	....	....	.....	๘๑๐	๘๑๐	.....	
พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร	....	....	.....	๖๕๒	๖๕๒	.....	....	....	.....	๑๐	๗	๓๒	....	....	.....	....	....	.....	....	....	.....	๖๖๒	๖๕๙	๓๒	
กรมหมื่นปราจิณกิติบดี	๓๗	๗๔	.....	๔๘๗	๔๘๗	.....	....	....	.....	....	....	.....	....	....	.....	๓๓	๑๖	๓๒	....	....	.....	๕๕๗	๕๗๗	๓๒	
รวมทั้ง ๘ กอง	๒๒๗	๕๘๖	.....	๔๓๕๗	๔๘๐๖	๓๒	....	....	.....	๗๐	๓๘	๓๒	๙๗๔	๗๐๖	๓๒	๓๓	๑๖	๓๒	๒๐๐	๑๐๐	.....	๕๘๖๑	๘๕๑๘	.....	

* สองรายนี้ไม่ได้บาญชีรายลเอียด แลรับสั่งว่าบาญชีที่ให้ทำไว้นั้น
คลาศเคลื่อน ขอส่งแต่ยอดเงินที่ขายได้

บาญชีเงินรายได้ในกองประชันรูปงานวัดเบญจมบพิตร ตั้งแต่วันที่ ๙ ถึงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ร.ศ. ๑๒๔ มีแจ้งต่อไปนี้

น่าที่กงสี

โวตให้รางวัลรูปที่พึงใจ ๕๒๙๔๓ โวต ๆ ละ ๑๖ อัฐ
เปนเงิน ๑๓๒๓๕ บาท๔๘ อัฐ

ค่าขายตั๋วอย่างใบละ ๔ บาท ดูการประชันรูปได้ ตลอดงาน ขายตั๋วได้ ๓๐๒ ตั๋ว
เปนเงิน ๑๒๐๘ บาท

ค่าขายตั๋วดูการประชันรูปราคา ๑ บาท ได้ ๕๕๓ ตั๋ว
เปนเงิน ๕๕๓ บาท

ค่าขายสมุดบาญชีรูปได้ ๓๐๕ เล่ม ๆ ละ ๑ บาท
เปนเงิน ๓๐๕ บาท

ค่าขายสมุดตำรารูปได้ ๔๔ เล่ม ราคาเล่มละ ๑ บาท
เป็นเงิน ๔๔ บาท

ค่าขายตั๋วลอตเตอรรี่ทายเหรียญทองในวันที่ ๙ ที่ ๑๐ ธันวาคม หมดชุดหนึ่งมีตั๋ว ๓๘๘ ใบ ๆ ละ ๔ บาท เปนเงินทุน ๑๕๕๒ บาท ยกเปนภาคหลวงเงินบำรุงวัดเสีย ๑ ใน ๔ ของเงินต้นทุน เปนเงิน ๓๘๘ บาท เหลืออีก ๑๑๖๔ บาท แบ่งเปน ๕ ส่วน จ่ายให้แก่ผู้ซื้อถูกตั๋วเลขรูปได้เหรียญทอง คงยกเปนเงินรายได้ ๑ ใน ๔ สำหรับบำรุงวัด
เปนเงิน ๓๘๘ บาท

ค่าขายตั๋วลอตเตอร์รี่ ทายเหรียญทองในวันที่ ๑๑ ที่ ๑๒ ธันวาคม หมดชุดหนึ่งมีตั๋ว ๓๘๘ ใบ ๆ ละ ๔ บาท เปนเงินทุน ๑๕๕๒ บาท ยกเปนภาคหลวงเงินบำรุงวัดเสีย ๑ ใน ๔ ของเงินต้นทุน เปนเงิน ๓๘๘ บาท เหลืออีก ๑๑๖๔ บาท แบ่งเปน ๕ ส่วน จ่ายให้แก่ผู้ซื้อถูกตั๋วเลขรูปได้เหรียญทอง คงยกเปนเงินรายได้ ๑ ใน ๔ สำหรับบำรุงวัด เปนเงิน ๓๘๘ บาท

ค่าขายตั๋วลอตเตอร์รี่ ทายเหรียญทองในวันที่ ๑๓ ธันวาคม มีตั๋ว ๓๘๘ ใบ ขายได้แต่เพียง ๑๗๙ ใบ เปนเงิน ๗๑๖ บาท เปนเงินทุนยกเปนภาคหลวงเงินบำรุงวัดเสีย ๑ ใน ๔ ส่วนของเงินทุนเปนเงิน ๑๗๙ บาท เหลือเงิน ๕๓๗ บาท จ่ายให้แก่ผู้ที่ซื้อถูกตั๋วรูปเหรียญทอง ๒ ใบ คงยกเปนเงินรายได้ ๑ ใน ๔ ขึ้นเปนเงินบำรุงวัด เงิน ๑๗๙ บาท

รวมยอดเงินรายได้ในน่าที่กงสี เงิน ๑๖๓๐๐ บาท ๔๘ อัฐ

๑ ค่าขายรูปต่าง ๆ ที่เข้ากรอบแล้วใน วันที่ ๑๐ ที่ ๑๑ ธันวาคม ได้ ๕๙ รูป เปนเงิน ๑๐๘๕ บาท

๒ เงินรายได้กองขายรูป ๘ กอง เปนเงิน ๘๕๑๘ บาท

๓ กองขายสมุดปิดรูปขายได้ ๑๘๕ เล่ม เปนเงิน ๕๔๕๕ บาท

ศิริรวมการประชันรูปทั้งสิ้น

เปนเงิน ๓๑๓๕๘ บาท ๔๘ อัฐ

จำนวนพระพุทธรูปแลผู้รับปฏิบัติตกแต่ง

พระสากยสิงห์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชมกุฎราชกุมาร

พระระเบียง

๑	พระยี่ปุ่น	หม่อมเจ้าปิยภักดีนารถ ในกรมหมื่นวิศณุนารถนิภาธร
๒	พระเชิญมาแต่เมืองเพ็ชรบุรี	พระอินทรเทพ
๓	พระเชิญมาแต่เมืองเพ็ชรบุรี	หม่อมเจ้าพร้อม ในกรมหลวงวงษาธิราชสนิท
๔	พระห้ามญาติ	เจ้าหมื่นสรรพเพ็ธภักดี
๕	พระเชิญมาแต่ถ้ำประทุนพระพุทธบาท	พระเจ้าบวรวงษ์เธอ กรมหมื่นจรัสพรปฏิภาณ
๖	พระเชิญมาแต่เมืองแง่แขวงเมืองนครเชียงใหม่	พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าปรีดา
๗	พระเชิญมาแต่วัดตูมแขวงกรุงเก่า	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นทิวากรวงษ์ประวัติ
๘	พระเชิญมาแต่วัดมหาธาตุเมืองไชยนาท	พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าจันทรสุเทพ
๙	พระเชิญมาแต่เมืองเพ็ชรบุรี	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพรหมวรานุรักษ์
๑๐	พระเชิญมาแต่ถ้ำผาแขวงเมืองนครเชียงใหม่	พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์

๑๑	พระเชิญมาแต่เมืองทุ่งยั้ง	พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุริดิเรกฤทธิ์
๑๒	พระสร้าง ร. ศ๊ก ๓๘ ๑๒๔	เจ้าพระยาวิชิตวงษ์วุฒิไกร
๑๓	พระเชิญมาแต่วัดใหญ่ เมืองเพ็ชรบุริ	สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้า กรมขุนสงขลานครินทร
๑๔	พระเชิญมาแต่ เมืองเพ็ชรบุริ	พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าวัฒนา
๑๕	พระเชิญมาแต่วัดใหญ่ เมืองเพ็ชรบุริ	พระยาเทพอรชุณ
๑๖	พระเชิญมาแต่วัดพระบาท ตากผ้า เมืองนครลำพูน	พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่น นครไชยศรีสุรเดช
๑๗	พระเชิญมาแต่วัดศิริปัญญา เมืองนครเชียงใหม่	พระยาอนุรักษ์ราชมณเฑียร
๑๘	พระเชิญมาแต่วัด สว่างอารมณ์ เมืองทุ่งยั้ง	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุน พิทยลาภพฤฒิธาดา
๑๙	พระเชิญมาแต่วัดเตาหม้อ เมืองอุตรดิฐ	เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์
๒๐	พระเชิญมาแต่วัดอรุณ ราชวราราม	พระยาราชสงคราม
๒๑	พระเชิญมาแต่เมืองสรรค์	พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่น ปราจิณกิติบดี
๒๒	พระเชิญมาแต่วัดโชตนาราม	เจ้าพระยาภาสกรวงษ์
๒๓	พระเชิญมาแต่เมืองดิ่น ขึ้นเมืองตาก	สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้า กรมขุนนครสวรรค์วรพินิต

๒๔	พระขุดได้ที่เมืองสวรรคโลกเก่า	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์
๒๕	พระเชิญมาแต่เมืองนครเชียงใหม่	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ
๒๖	พระเชิญมาแต่เมืองศุโขไทยมาไว้วัดใหม่ปราสาททอง	พระยามหามนตรี
๒๗	พระเชิญมาแต่วัดหลวงเมืองพะเยา	พระยาวรเดชศักดาวุธ
๒๘	พระเชิญมาแต่วัดอมรปุระ	พระยานรฤทธิ์ราชหัช
๒๙	พระเชิญมาแต่เมืองย่างกุ้ง	พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร
๓๐	พระลีลา	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสรรพสาตรศุภกิจ
๓๑	พระเชิญมาแต่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษดิ์	พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์
๓๒	พระเชิญมาแต่เมืองภุกาม	พระยามหาเทพ
๓๓	พระเชิญมาแต่วัดพระบาทตากผ้า เมืองนครลำพูน	พระยาประสิทธิ์ศัลการ
๓๔	พระเชิญมาแต่เกาะเกิดแขวงกรุงเก่า	พระยาเวียงในนฤบาล
๓๕	พระเชิญมาแต่วัดบางอ้อยช้าง	พระยาสีหราชเดโชไชย
๓๖	พระเชิญมาแต่เมืองนครลำปาง	พระยาสีหราชฤทธิไกร

๓๗	พระเชิญมาแต่วัดบางพลูเหนือ	สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนริศรานุวัดติวงษ์
๓๘	พระเชิญมาแต่วัดสี่จีนเหนือบางยี่ขัน	พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นจันทบุรีนฤนารถ
๓๙	พระหล่อใหม่ถ่ายอย่างพระโบราณ	จีนล่ำซำ
๔๐	พระเชิญมาแต่วัดคงเมืองนครลำพูน	สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช
๔๑	พระเชิญมาแต่กรุงเก่า	พระยาศุภกรณ์บรรณสาร
๔๒	พระเชิญมาแต่เมืองด้งขึ้นเมืองสวรรคโลก	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช
๔๓	พระเจ้าทองทิพย์ เชิญมาแต่วัดพระบาทยางเวทเมืองนครเชียงใหม่	พระยาวรพงษ์พิพัฒน์
๔๔	พระเชิญมาแต่วัดป่าลานเมืองนครเชียงใหม่	พระยาบำเรอภักดิ์
๔๕	พระเชิญมาแต่วัดใหญ่เมืองเพ็ชรบุรี	สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนครราชสีมา
๔๖	พระเชิญมาแต่วัดราชประดิษฐาน กรุงเก่า	พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง
๔๗	พระเชิญมาแต่วัดเกาะเกิดแขวงกรุงเก่า	พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นชุมพรเขตรอุดมศักดิ์
๔๘	พระเชิญมาแต่วัดแก่งก้อแขวงเมืองตาก	พระสถิตย์นิมมานการ

๔๙	พระเชิญมาแต่วัดงาม เมืองป่าซาง	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงษ์
๕๐	พระยืน	ขมื่นจงภักดีองค์ขวา
๕๑	พระเชิญมาแต่วัดเกาะเกิด แขวงกรุงเก่า	พระยานรนารถภักดี
๕๒	พระเชิญมาแต่เมืองตระการ แขวงเมืองนครเชียงใหม่	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสมมตอมรพันธุ์
๕๓	พระเชิญมาแต่วัดร้าง บ้านเมืองตระการ แขวงเมืองนครเชียงใหม่	พระยาเสถียรฐาปนกิตย์
๕๔	พระเชิญมาแต่วัดร้าง บ้านเมืองตระการ แขวงเมืองนครเชียงใหม่	พระยาอภิรักษ์ราชอุทยาน
๕๕	พระเชิญมาแต่วัดพระสิงห์ เมืองนครเชียงใหม่	พระยาเพ็ชรปาณี
๕๖	พระเชิญมาแต่เมือง เพ็ชรบุรี	เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์
๕๗	พระเชิญมาแต่วัดแก่งก้อ แขวงเมืองนครเชียงใหม่	พระยานาวาพลพยุหรักษ์
๕๘	พระเชิญมาแต่เมือง เพ็ชรบุรี	เจ้าหมื่นไวยวรนารถ
๕๙	พระเชิญมาแต่วัดบางพลู	พระยาอนุชิตชาญไชย

วิหารสมเด็จ

๖๐	พระโฉมเฉลา	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม
๖๑	พระเชิญมาแต่วัดชั่งมั่น เมืองนครเชียงใหม่	เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์

ศาลาบัณณรศภาค

๖๒	พระเชิญมาแต่เมืองนครลำปาง	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ
๖๓	พระเชิญมาแต่เมืองนครเชียงใหม่	เจ้าพระยาวิชิตวงษ์วุฒิไกร
๖๔	พระเชิญมาแต่วัดไชยเมืองนครลำพูน	พระยามนตรีสุริยวงษ์
๖๕	พระเชิญมาแต่วัดธาตุหลวง เมืองนครเชียงใหม่	พระยาศรีสุนทรโวหาร
๖๖	พระเชิญมาแต่วัดพระสิงหเมืองนครเชียงใหม่	พระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ
๖๗	พระเชิญมาแต่วัดเชษฐาเมืองนครเชียงใหม่	พระยาศรีสหเทพ
๖๘	พระสิงห์ขุดได้ที่เมืองนครเชียงใหม่	เจ้าพระยาสุริยงษ์วัฒนศักดิ์
๖๙	พระเชิญมาแต่วัดชั่งมั่นเมืองนครเชียงใหม่	พระยาสโมสรสรรพการ

รายพระนามแลนามกรรมการตรวจพระพุทธรูป

ด้วยในงานไหว้พระประจำปี รัตนโกสินทรศก ๑๒๔ ที่วัดเบญมบพิตร พระบรมวงษานุวงษ์ แลข้าราชการที่รับปฏิบัติพระพุทธรูปซึ่งประดิษฐานอยู่ที่พระระเบียงวิหารสมเด็จแลศาลาบัณณรศภาค ได้ตกแต่งขัดสีพระพุทธรูป แลตั้งเครื่องโต๊ะสักการะบูชา แลมีกรรมการตรวจตัดสินการตกแต่งขัดสีพระพุทธรูปแลเครื่องสักการะบูชาไปในระหว่างมีงาน กรรมการที่ตรวจตัดสิน คือ พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าปรีดา ๑ หม่อมเจ้าปิยภักดินารถ ๑ พระยาสีหราชฤทธิไกร ๑ พระยาเสถียรฐาปนกิตย์ ๑ พระสถิตย์นิมมานการ ๑ ครั้นกรรมการตรวจตัดสินแล้ว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานธงมีตราวัดเบญจมบพิตร เปนรางวัลการตกแต่งขัดสีพระพุทธรูปธง ๑ เปนรางวัลการตั้งเครื่องสักการะบูชาธง ๑ แก่ผู้รับปฏิบัติพระพุทธรูปเหมือนอย่างปีก่อน ๆ

รางวัลการตกแต่งขัดสีพระพุทธรูป แลตั้งเครื่องสักการบูชา

รางวัลชั้นที่ ๑

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นทิวากรวงษ์ประวัติ	แต่งพระ ๕ แต้ม ที่บูชา ๕ แต้ม	รวม ๑๐ แต้ม
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช มกุฎราชกุมาร	แต่งพระ ๔ แต้ม ที่บูชา ๕ แต้ม	รวม ๙ แต้ม

รางวัลชั้นที่ ๒

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสมมตอมรพันธุ์	แต่งพระ ๔ แต้ม ที่บูชา ๔ แต้ม	รวม ๘ แต้ม
พระยาอนุชิตชาญไชย	แต่งพระ ๕ แต้ม ที่บูชา ๓ แต้ม	รวม ๘ แต้ม
พระยาเสถียรฐาปนกิตย์	แต่งพระ ๓ แต้ม ที่บูชา ๔ แต้ม	รวม ๗ แต้ม
เจ้าพระยาวิชิตวงษ์วุฒิไกร	แต่งพระ ๓ แต้ม ที่บูชา ๓ แต้ม	รวม ๖ แต้ม

รางวัลชั้นที่ ๓

พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นจันทบุรินฤนารถ	แต่งพระ ๒ แต้ม ที่บูชา ๔ แต้ม	รวม ๖ แต้ม
พระยาประสิทธิ์ศิลการ	แต่งพระ ๓ แต้ม ที่บูชา ๓ แต้ม	รวม ๖ แต้ม
พระยาศุภกรณ์บรรณสาร	แต่งพระ ๒ แต้ม ที่บูชา ๔ แต้ม	รวม ๖ แต้ม
พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าปรีดา	แต่งพระ ๔ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๕ แต้ม
เจ้าพระยาเทเวศรวงษวิวัฒน์	แต่งพระ ๔ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๕ แต้ม
พระยามหาเทพ	แต่งพระ ๒ แต้ม ที่บูชา ๒ แต้ม	รวม ๔ แต้ม

รางวัลชั้นที่ ๔

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต	แต่งพระ ๒ แต้ม ที่บูชา ๒ แต้ม	รวม ๔ แต้ม

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนครราชสีมา	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๓ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๓ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นชุมพรอุดมศักดิ์	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๓ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง	แต่งพระ ๓ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
พระยาราชสงคราม	แต่งพระ ๒ แต้ม ที่บูชา ๒ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
พระยาเพ็ชรปาณี	แต่งพระ ๓ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๔ แต้ม
พระสถิตย์นิมมานการ	แต่งพระ ๓ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๔ แต้ม

รางวัลชั้นที่ ๕

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้า กรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๒ แต้ม	รวม ๓ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่น อดิศรอุดมเดช	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๒ แต้ม	รวม ๓ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุน สรรพสาตรศุภกิจ	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๒ แต้ม	รวม ๓ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุน พิทยลาภพฤฒิธาดา	แต่งพระ ๒ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๓ แต้ม
พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้า เพ็ญพัฒนพงษ์	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๒ แต้ม	รวม ๓ แต้ม
พระยาศรีหราชเดโชไชย	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๒ แต้ม	รวม ๓ แต้ม
พระยานรนารถภักดี	แต่งพระ ๒ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๓ แต้ม
เจ้าหมื่นไวยวรนารถ	แต่งพระ ๒ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๓ แต้ม
สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้า กรมหลวงนริศรานุวัดติวงษ์	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพรหมวรานุรักษ์	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงษ์วโรปการ	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงษ์	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุริดิเรกฤทธิ์	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นปราจิณกิติบดี	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระเจ้าบรมวงษ์เธอ กรมหมื่นจรัสพรปฏิภาณ	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม

พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าจันทรสุเทพ	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าวัฒนา	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
เจ้าพระยาภาสกรวงษ์	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระยาสีหราชฤทธิไกร	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระยาเทพอรชุณ	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระยาวรพงษ์พิพัฒน์	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระยาบำเรอภักดิ์	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระยาเวียงในนฤบาล	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม

พระยาวรเดชศักดาวุธ	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระยานรฤทธิ์ราชหัช	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระยาอภิรักษ์ราชอุทยาน	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระยาอนุรักษ์ราชมณเฑียร	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
เจ้าหมื่นสรรพเพ็ธภักดี	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
จมื่นจงภักดีองค์ขวา	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
จีนล่ำซำ	แต่งพระ ๑ แต้ม ที่บูชา ๑ แต้ม	รวม ๒ แต้ม
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ	แต่งพระ ๑ แต้ม	รวม ๑ แต้ม
เจ้าพระยาวิชิตวงษ์วุฒิไกร	แต่งพระ ๑ แต้ม	รวม ๑ แต้ม
เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์	แต่งพระ ๑ แต้ม	รวม ๑ แต้ม

พระยามนตรีสุริยวงษ์	แต่งพระ	๑	แต้ม รวม	๑	แต้ม
พระยาศรีสหเทพ	แต่งพระ	๑	แต้ม รวม	๑	แต้ม
พระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ	แต่งพระ	๑	แต้ม รวม	๑	แต้ม
พระยาศรีสุนทรโวหาร	แต่งพระ	๑	แต้ม รวม	๑	แต้ม
พระยาสโมสรสรรพาการ	แต่งพระ	๑	แต้ม รวม	๑	แต้ม
พระยามหามนตรี	แต่งพระ	๑	แต้ม รวม	๑	แต้ม
พระอินทรเทพ	แต่งพระ	๑	แต้ม รวม	๑	แต้ม

ประกาศตั้งพระพุทธรูป

กรรมการผู้จัดการตั้งพระพุทธรูป รับพระบรมราชโองการใส่เกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศแก่ผู้ที่มีพระพุทธรูปต่าง ๆ ให้ทราบว่า ในงานปีนมัสการพระพุทธชินราช ณ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม รัตนโกสินทรศก ๑๒๔ นี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการตั้งพระพุทธรูปเหมือนศกก่อนอีก ทรงตั้งกรรมการสำหรับรับพระพุทธรูปแลประดับตั้งให้งดงาม กรรมการนั้นมีทั้งฝ่ายคฤหัสถ์แลบรรพชิต ฝ่ายคฤหัสถ์คือ พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าปรีดา เปนประธาน กับหม่อมเจ้าปิยภักดีนารถ เจ้าพระยาวิชิตวงษ์วุฒิไกร พระยาสีหราชฤทธิไกร พระยาราชสงคราม ฝ่ายบรรพชิตคือ พระมงคลทิพมุนี เปนประธาน กับพระมงคลเทพมุนี พระทักษิณคณิศร พระญาณโพธิ พระสุธรรมธีรคุณ พระธรรมธานาจารย์ พระครูปริยัติโกศล ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้บอกบุณขอแรงผู้ที่มีพระพุทธรูปตามที่ตนเห็นว่ามีลักษณแปลกแลงามดีนั้น เชิญพระพุทธรูปมาตั้งที่วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม จะมีขนาดเล็กใหญ่เท่าไรก็ตามแต่จะเชิญมาตั้ง ไม่มีกำหนดห้าม พระที่จะเชิญ

มาตั้งครั้งนี้เปนพระหล่อเหมือนเคยตั้งมาในคราวก่อน ๆ ถ้าเปนพระพุทธรูปที่มิได้เคยมาตั้งในคราวก่อน ๆ จะเปนการดี

อนึ่ง ทรงพระราชดำริห์ว่า พระพุทธรูปหล่อต่าง ๆ ได้โปรดเกล้าฯให้เชิญมาตั้งในงานปีหลายคราวมาแล้ว ครั้งนี้จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้ตั้งพระแก้วผลึกด้วย เพื่อเปนการครึกครื้นกว่าแต่ก่อน ถ้าผู้ใดมีขอให้เชิญมาตั้งจะเปนการดี

อนึ่งห้ามมิให้นำตู้ฤๅโต๊ะอันใด สำหรับตั้งพระพุทธรูปอันเปนของสูงใหญ่โตเกินขนาดมาตั้ง เพราะว่าที่ซึ่งจะตั้งพระพุทธรูปนั้นจะไม่เพียงพอ เมื่อผู้ใดผู้หนึ่งเชิญพระพุทธรูปมาแล้ว กรรมการจะได้รับไว้แลจะหมายสำคัญแลทำสิ่งสำคัญมอบให้เจ้าของพระพุทธรูปถือไว้เปนสำคัญ เมื่อเสร็จการแล้วให้นำสิ่งสำคัญนั้นมารับพระพุทธรูปของตนคืนไป ดังเช่นที่เคยทำมาแต่ก่อน

กำหนดให้เชิญพระพุทธรูปมาที่วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม วันที่ ๘ ธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๔ ถ้าผู้ใดจะมีเครื่องบูชามาตั้งด้วย ให้ถามกรรมการ ฤๅจะมีความสงไสยการอย่างใด ให้มาถามกรรมการ

ประกาศมา ณ วันที่ ๔ ธันวาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๒๔

รายพระนามแลนามผู้ตั้งพระพุทธรูป
มีเครื่องสักการะบูชา

ของหลวง	พระแก้วผลึก ๑ องค์ พระหล่อปางต่าง ๆ	๕ องค์
พระสถิตย์นิมมานการ	พระแก้วผลึก	๕ องค์
พระธรรมวโรดม	พระแก้วผลึก	๑ องค์
พระสุนทรพิมล	พระหล่อปางต่าง ๆ	๑ องค์

ไม่มีเครื่องสักการะบูชา
พระแก้วผลึก

พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนสมมตอมรพันธุ์	๒ องค์
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นปราจิณกิติบดี	๑ องค์
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช	๑ องค์
พระวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าจันทรสุเทพ	๑ องค์
หม่อมเจ้าปิยภักดีนารถ		๑ องค์
หม่อมเจ้าจุลดิศ		๑ องค์
พระยาเทพอรชุณ		๑ องค์
พระยาเกษมศุขการี		๑ องค์
พระยาไพบูลย์สมบัติ		๑ องค์
พระธนกิจรักษา		๑ องค์
พระสุวรรณภักดี		๒ องค์
พระศรีกาฬสมุด		๑ องค์
พระวิจิตรธรรมปริวัตร		๑ องค์

นายพันโท หม่อมนเรนทรราชา		๑ องค์
หลวงราชกิจเกณิกร		๑ องค์
พระมงคลทิพมุนี		๑ องค์
พระวิเชียรมุนี		๑ องค์
พระสังวรานุวงษ์เถร		๒ องค์
พระครูสุนทรศิลาจารย์		๑ องค์
พระครูสุนทรวาศกิจ		๑ องค์
พระครูประกาศสมณกิจ		๑ องค์
พระมหาผัน		๑ องค์
เจ้าอธิการชื่น		๑ องค์
สามเณรยง		๒ องค์

พระหล่อปางต่าง ๆ

ของหลวง		๑๑ องค์
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนสมมตอมรพันธุ์	๒ องค์
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นวิวิธวรรณปรีชา	๑ องค์
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหลวงดำรงราชานุภาพ	๒ องค์
พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย	๑ องค์
พระเจ้าลูกยาเธอ	กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช	๓ องค์
พระเจ้าลูกยาเธอ	พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์	๑ องค์
พระบวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้ากาญจโนภาศรัศมี	๓ องค์
หม่อมเจ้าพร้อม		๑ องค์
หม่อมเจ้าวิทยา		๑ องค์
หม่อมเจ้าจุลดิศ		๑ องค์

เจ้าพระยาวิชิตวงษ์วุฒิไกร	๑ องค์
พระยาอนุชิตชาญไชย	๒ องค์
พระยาเทพอรชุณ	๑ องค์
พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง	๑ องค์
พระยาศรีสหเทพ	๑ องค์
พระยาประสิทธิ์ศัลการ	๑ องค์
พระยาวรพงษ์พิพัฒน์	๒ องค์
พระสีหราชเดโชไชย	๑๐ องค์
พระยาราชสงคราม	๒ องค์
พระยาประชากิจกรจักร	๑ องค์
พระยารามกำแหง	๑ องค์
พระยานรฤทธิ์ราชหัช	๑ องค์
พระยามหามนตรี	๑ องค์
พระยานาวาพลพยุหรักษ์	๑ องค์
พระยาวรเดชศักดาวุธ	๑ องค์
พระยาวิชิตณรงค์	๑ องค์
เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์	๑ องค์
พระอธิกรณ์ประกาศ	๕ องค์
พระนรินทรราชเสนี	๑ องค์
พระสากลกิจประมวญ	๒ องค์
พระราชพินิจจัย	๑ องค์
พระสุรทัณฑ์พิทักษ์	๑ องค์
พระสุนทรพิมล	๑ องค์
พระศรีกาฬสมุด	๑ องค์

พระศรีธรรมลังการ์	๑ องค์
พระวิจิตรธรรมปริวัตร	๑ องค์
นายพันเอก พระกันภยุบาทว์	๒ องค์
นายพันโท พระวิไชยยุทธเดชาคณี	๖ องค์
นายพันตรี พระสารภัณฑ์พิสุทธิ์	๑ องค์
นายพันโท หม่อมนเรนทรราชา	๓ องค์
หลวงสรรพการหิรัญกิจ	๒ องค์
หลวงบำเหน็จวรญาณ	๑ องค์
หลวงศุภนัยเนติวุฒิ	๒ องค์
หลวงอักษรสมบัติ	๑ องค์
หลวงศรีคชรินทร	๑ องค์
หลวงพิบูลย์สมบัติ	๒ องค์
หลวงอภัยพิทักษ์	๑ องค์
หลวงอนุกูลกิติยา	๑ องค์
หลวงราชนิธิ์พิมล	๑ องค์
หลวงญาณวิจิตร์	๒ องค์
หลวงริสุยามาตย์	๑ องค์
หลวงชลภูมิ์พานิช	๑ องค์
นายร้อยเอก หลวงรณชิตวิภัชนการ	๑ องค์
นายร้อยเอก หลวงสาตราธิกรณ์ฤทธิ์	๑ องค์
นายร้อยเอก หลวงราชนรารักษ์	๑ องค์
นายร้อยตรี หลวงบริหารวนารมย์	๑ องค์
จมื่นอินทรเสนา	๑ องค์
ขุนวินิจฉัยชาญคดี	๑ องค์

ขุนศรีประชานนท์	๑ องค์
ขุนศรีรัชฎานุกูลกิจ	๑ องค์
ขุนฤทธิ์ดรุณเสรฐ	๑ องค์
ขุนอินทรเสนา	๒ องค์
ขุนรจิตวรรณวิมล	๑ องค์
ขุนสารัตถธุรธำรง	๑ องค์
ขุนสถานพิภัชนกิจ	๑ องค์
นายร้อยโท ขุนวิชิตสรพล	๑ องค์
นายร้อยโท ขุนบัญชาพูมสถาน	๒ องค์
นายร้อยโท ขุนวิจารณ์	๑ องค์
นายร้อยโท ขุนมานิตรัฐยา	๑ องค์
นายร้อยตรี ขุนบรรณลักษณ์เลขกา	๑ องค์
นายร้อยเอก นายชุ่ม	๑ องค์
นายร้อยเอก นายบุตร	๑ องค์
นายเรือตรี นายแห	๑ องค์
ว่าที่นายร้อยตรี นายแบน	๑ องค์
ว่าที่นายร้อยตรี นายต่วน	๑ องค์
หม่อมราชวงษ์เวก	๑ องค์
นายบุตร ปเรียญ	๑ องค์
ประแดง จุฬาเทพ	๑ องค์
นายเอม ทหารมหาดเล็ก	๓ องค์
นายชาย	๑ องค์
นายทอง	๑ องค์
นายสำเภา	๑ องค์

นายชื้น	๑ องค์
นายสืบ	๑ องค์
นายชิด	๑ องค์
นายแป๊ะ	๑ องค์
จีนเพ็ต	๑ องค์
จีนเหล็ง	๑ องค์
จีนซุ่นฮวด	๒ องค์
พระธรรมวโรดม	๑ องค์
พระธรรมโกษาจารย์	๑ องค์
พระเทพโมลี	๑ องค์
พระศรีวิสุทธิวงษ์	๑ องค์
พระศรีสมโพธิ์	๑ องค์
พระประสิทธิ์ศีลคุณ	๒ องค์
พระวิเชียรธรรมคุณาธาร	๑ องค์
พระวินยานุกูลเถร	๑ องค์
พระธรรมธานาจารย์	๑ องค์
พระสุธรรมธีรคุณ	๑ องค์
พระสุนทรสมาจารย์	๑ องค์
พระวิสุทธินายก	๒ องค์
พระครูธรรมาภินันท์	๑ องค์
พระครูอุดมสังวร	๒ องค์
พระครูสังวรสมาธิวัตร์	๒ องค์
พระครูวิหารกิจจานุการ	๒ องค์
พระครูอุดมสมาจาร	๑ องค์

พระมหาหรุ่ม	ปเรียญ ๙ ประโยค วัดเบญจมบพิตร์	๑ องค์
พระปลัดรอด		๑ องค์
พระมหาโฉม	ปเรียญ ๗ ประโยค วัดเบญจมบพิตร์	๑ องค์
พระมหาผัน	ปเรียญ ๖ ประโยค วัดเบญจมบพิตร์	๑ องค์
พระมหาศรี	ปเรียญ ๕ ประโยค วัดสุทัศน์	๑ องค์
พระครูวินัยธรรมสาย	ปเรียญ ๔ ประโยค วัดเบญจมบพิตร์	๑ องค์
พระมหาเจริญ	ปเรียญ ๔ ประโยค วัดเบญจมบพิตร์	๑ องค์
พระมหาอั๋น	ปเรียญ ๔ ประโยค วัดพระเชตุพน	๑ องค์
พระมหาไชย	ปเรียญ ๓ ประโยค วัดเบญจมบพิตร์	๑ องค์
พระมหาใหญ่	ปเรียญ ๓ ประโยค วัดเบญจมบพิตร์	๑ องค์
พระมหาโทน	ปเรียญ ๓ ประโยค วัดเทพธิดา	๑ องค์
พระมหาเป้อ	ปเรียญ ๓ ประโยค วัดไผ่เมืองราชบุรี	๓ องค์
พระครูกลิ้ง		๑ องค์
เจ้าอธิการน้อย		๑ องค์
พระหม่อมหลวงโต		๑ องค์
พระเขียน		๑ องค์
พระเล็ก		๑ องค์
พระนิล		๑ องค์
พระรอด		๑ องค์
พระสุด		๑ องค์
สามเณรฟู	ปเรียญ ๔ ประโยค วัดเบญจมบพิตร์	๒ องค์
สามเณรธูป		๑ องค์

จำนวนร้านขายของ

ข้างพระระเบียงด้านเหนือ

มิสเตอเวสเตนโฮลซ	๔ ห้อง	ตั้งกองคบเพลิงบริษัทไฟฟ้า
บุคคลักษ์	๓ ห้อง	ทำเปนที่พัก
กองมหันตโทษ	๕ ห้อง	ขายของฝีมือนักโทษทำต่างๆ
พระพิศณุประสาตรเวช	๑ ห้อง	ขายยาแลจับฉลากได้ยา

หลังพระระเบียง

เสงี่ยม ภรรยาพระยาวิสุทธสุริยศักดิ์	๓ ห้อง	ขายเครื่องเล่าเรียน
พระยาราชสงคราม	๑ ห้อง	ขายตุ๊กกระตาแลหม้อเข้า หม้อแกงเล็ก ๆ
เชย ภรรยาพระยาอนุชิตชาญไชย	๒ ห้อง	ขายโถลายแลของต่าง ๆ
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุน พิทยลาภพฤฒิธาดา	๓ ห้อง	ขายดอกไม้ธูปเทียน
หม่อมเจ้าทิพยสัมพันธ์	๓ ห้อง	ขายน้ำหอมแลพัดขนนก

ต่อหลังพระระเบียง

แถวหนึ่ง

เอี่ยม ภรรยาพระยาอินทราธิบดี สีหราชรองเมือง	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
ทรัพย์ ภรรยาหลวงสรรพการหิรัญกิจ	๑ ห้อง	ขายหวีแปรงแลของต่าง ๆ
เผื่อน ภรรยาพระภาษีสมบัติบริบูรณ์	๒ ห้อง	ขายของเด็กเล่นแลนก
เทศ ภรรยาขุนพิทักษจตุรงค์	๑ ห้อง	ขายเข้าเกรียบน้ำตาลปี

นายแปลก	๓ ห้อง	เจียรไนเพ็ชรพลอย แลขายของจันทบุรีต่าง ๆ
พระยาจ่าแสนบดี	๒ ห้อง	ขายของเด็กเล่นแลขนม
จมื่นจงภักดีองค์ขวา	๓ ห้อง	ขายหมอนแลผ้าห่ม

แถวสอง

พัน ภรรยาพระสุริยภักดี	๒ ห้อง	ขายของเล็กเล่น
แขกอิเยียวเซ็น	๔ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
เนื่อง ภรรยาพระพิศาลผลพานิช	๒ ห้อง	ขายของต่าง ๆ
อุ๊น ภรรยาพระยามหิบาลบริรักษ์	๒ ห้อง	ขายเครื่องรูปภัณฑ์แลชาม ลายทองแลของต่าง ๆ
ปุก ภรรยาหมื่นอาจมรรคา	๑ ห้อง	ขายของเด็กเล่น
ทรามสงวน ภรรยาพระยามหาเทพ	๓ ห้อง	ขายผ้าแลของต่าง ๆ

แถวสาม

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นทิวากรวงษ์ประวัติ	๒ ห้อง	สอยผลไม้ได้สิ่งของ
เยื้อน ภรรยาพระยาราชสงคราม	๑ ห้อง	ขายหมากพลูบุหรี่
หลวงชลภูมิพานิช	๒ ห้อง	ขายกล่องลาวต่าง ๆ
แถบใหญ่	๑ ห้อง	ขายผ้าแลของต่าง ๆ
เชย	๒ ห้อง	ขายของเด็กเล่น
พระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ	๔ ห้อง	จารึกถ้วยแก้วแลขายน้ำหวานมิดุสิตโซดา เปนต้น

แถวสี่

เจ้าพระยาภาสกรวงษ์ แลท่านผู้หญิงเปลี่ยน	๔ ห้อง ขายอาหาร
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุน สมมตอมรพันธุ์	๒ ห้อง ขายหนังสือแลของต่าง ๆ
หม่อมเจ้าไชศรี ในกรมขุน วรจักธรานุภาพ	๑ ห้อง สอยห่อสิ่งของต่าง ๆ
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่น อดิศรอุดมเดช	๒ ห้อง ขายขนมเบื้องแลอาหาร
เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์	๓ ห้อง ขายรูปแลทองรูปภัณฑ์
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้า กรมขุนนครสวรรค์วรพินิต	๓ ห้อง ขายซองบุหรี่แลบุหรี่ไม้ขีดไฟ

แถวห้า

พระเจ้าบวรวงษ์เธอ กรมหมื่น จรัสพรปฏิภาณ	๓ ห้อง เล่นม้าหมุนแลขายของ ฝีมือไทยทำ
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวง เทวะวงษ์วโรประการ	๒ ห้อง ขายของต่าง ๆ
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวง ดำรงราชานุภาพ แลเจ้าจอม มารดาชุ่ม	๑ ห้อง ขายกล่องลาวแลมีด
ของหลวง	๕ ห้อง ทำที่ออกประชันรูป แลที่ ทำการในการออกประชัน

แถวหก

สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนารถ	๒ ห้อง	ขายผ้าแลสิ่งของต่าง ๆ
สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชเทวี	๒ ห้อง	ขายผ้าแลสิ่งของต่าง ๆ
พระนางเจ้า พระราชเทวี	๓ ห้อง	ขายหมอนแลเสื้อผ้าต่าง ๆ
ของหลวง	๕ ห้อง	ทำที่ออกประชันรูป หน้าร้านทำเปนที่ขายรูป

หลังต้นพระศรีมหาโพธิ์

พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร แลพระเจ้าวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าประภาวสิทธิ์นฤมล	๑ ห้อง	ลงเรือเล็กไปเที่ยวชมเขาแลถ้ำ

ด้านนอกสายเหนือ

หลวงสุนทรโกษา	๒ ห้อง	ขายเครื่องเฟอนิเชอ
แอสอิเกซากี	๒ ห้อง	ขายของยี่ปุ่นต่าง ๆ
มิสเตอร์แกรเลอต	๒ ห้อง	ขายทองเงินรูปภัณฑ์ต่าง ๆ
ยามุกิ	๒ ห้อง	ขายของญี่ปุ่นต่าง ๆ
มองตาซัน	๑ ห้อง	ชี้ไพ่ป๊อกได้สิ่งของ
จมื่นศักดิ์บริบาล	๒ ห้อง	ขายอาหาร

สายกลาง

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์	๕ ห้อง	ขายอาหารเครื่องเกาเหลา

สายใต้

พระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้า สายสวลีภิรมย์	๔ ห้อง ขายอาหาร
พลับพลาแลปรำ	๕ ห้อง ขายอาหารกับเข้าฝรั่งแลไทย

สายตวันออกแถวนอก

หลวงสุนทรโกษา	อีก ๒ ห้อง ขายของอย่างที่กล่าวมาแล้วข้างต้น
อับดุลไคฮยูม	๓ ห้อง ขายของต่าง ๆ
อับดุลราฮิม	๓ ห้อง ขายของต่าง ๆ
ธนาคารของกรมพระคลังข้างที่	๒ ห้อง สำหรับยืมเงินแลแลกเงิน

สายตวันออกแถวใน

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้า กรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช	๓ ห้อง ออกหวยสมบัติบรมจักร
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงษ์	๒ ห้อง ขายฆ้องแลของต่าง ๆ

สายตวันตกแถวนอก

มิสเตอร์ปาปายาโนปูโลซ	๒ ห้อง มวนบุหรี่ซิกาเรตขาย
นายแย้ม ข้าหลวงเดิม	๓ ห้อง ขายหมี่แลอาหารต่าง ๆ
มหมัดอาระเซด	๔ ห้อง ขายขนมเบื้องแขกและอาหารต่าง ๆ

สายตวันตกแถวใน

พระจรรยายุตกฤตย์	๔ ห้อง	ขายนกแลของเด็กเล่น
ห้องว่าง	๔ ห้อง	

ด้านสกัดสายตวันตก

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสรรพสาตรศุภกิจ	๒ ห้อง	ตั้งถ้ำมอง แลทำโรงรูปฉายกระดิกได้

รายพระนามแลนามผู้ถวายเงิน

นายพงษ์ ช่างทอง	๓๗๒ บาท
พระภักดีจีนนิกร	๒๐ บาท
พระญาตะกา เมืองเชียงใหม่	๒๐ บาท
นายแดง	๑๕ บาท
พระสัมพันธวงษ์ พระองค์เจ้าพรรณราย	๑๒ บาท
จู	๑๒ บาท
กิมโถ	๙ บาท
หม่อมเจ้าปลื้มจิตร	๘ บาท
เกด	๕ บาท
เนย	๕ บาท
ชิด	๕ บาท
ฮุย	๕ บาท

หลวงหัตถสารศุภกิจ	๕ บาท
นายทัด	๕ บาท
จีนเซ่งนัด	๕ บาท

จำนวนเงินค่าร้านแลค่ามหรสพ

เจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ ค่าโขนลคร	๒๘๘๒ บาท ๕๐ อัฐ
พระอรรคชายาเธอ	
พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์	๒๐๔๖ บาท ๔๐ อัฐ
เจ้าหมื่นสรรเพ็ธภักดี	
กำไรค่าขายอาหารร้านพลับพลา	๑๒๐๐ บาท
พระยาเวียงในนฤบาล ค่าเขาวงก์	๘๐๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ	
เจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต	๖๓๗ บาท ๕ อัฐ
สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชเทวี	๖๐๐ บาท
พระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ	๔๐๐ บาท
มิสเตอร์แกรเลอต	๒๐๐ บาท
เอี่ยม ภรรยาพระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง	๑๖๐ บาท
จมื่นจงภักดีองค์ขวา	๑๖๐ บาท
พระพิศณุประสาตรเวช	๑๓๘ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์	๑๒๐ บาท

พระเจ้าวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้าประภาวสิทธิ์นฤมล	๑๐๐ บาท
พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร	๑๐๐ บาท
หม่อมเจ้าทิพยสัมพันธ์	๑๐๐ บาท
เยื้อน ภรรยาพระยาราชสงคราม	๑๐๐ บาท
อุ๊น ภรรยาพระยามหิบาลบริรักษ์	๑๐๐ บาท
เนื่อง ภรรยาพระพิศาลผลพานิช	๑๐๐ บาท
พระสุรทัณฑ์พิทักษ์	๑๐๐ บาท
พัน ภรรยาพระสุริยภักดี	๘๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช	๗๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ	๘๐ บาท
พระยาอนุชิตชาญไชย	๘๐ บาท
พระยาจ่าแสนบดี	๘๐ บาท
หลวงชลภูมิพานิช	๘๐ บาท
มิสเตอร์ปาปายาโนปูโลซ	๖๕ บาท
หม่อมเจ้าไชศรี	๖๐ บาท
ท่านผู้หญิงเปลี่ยน	๖๐ บาท
เจ้าพระยาภาสกรวงษ์	๕๘ บาท
พระเจ้าบวรวงษ์เธอ กรมหมื่นจรัสพรปฏิภาณ	๕๐ บาท
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ	๔๖ บาท
เสงี่ยม ภรรยาพระยาวิสุทธสุริยศักดิ์	๓๕ บาท
เจ้าจอมมารดาชุ่ม	๒๐ บาท

รายการพระราชกุศล
ในการสถาปนาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
เล่ม ๓

ที่ปรึกษา

พระธรรมกิตติเวที (ทอง สุวณฺณสาโร ป.ธ. ๖)

คณะทำงาน

พระมหาเจียม ชยมงฺคโล ป.ธ. ๙
พระมหาศตพล ภทฺทวํโส ป.ธ. ๙
พระมหามานะ มุนิวํโส ป.ธ. ๙
พระมหาสมศักดิ์ สุทฺธิญาณเมธี ป.ธ. ๙

จัดพิมพ์โดย

วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
มูลนิธิเบญจมบพิตร

ผู้รวบรวม/บรรณาธิการ

นายชลธีร์ ธรรมวรางกูร

จำนวนพิมพ์ ๒,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด
๕๔/๖๗, ๖๘, ๗๑, ๗๒ ซอย ๑๒ ถนนจรัญสนิทวงศ์
แขวงท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐
โทร. ๐-๒๘๖๔-๐๔๓๔-๕, ๐-๒๔๑๒-๓๐๘๗, ๐-๒๔๑๒-๕๘๙๑
๐๘-๑๙๒๓-๘๘๒๕, ๐๘-๑๘๓๖-๘๔๑๘ โทรสาร ๐-๒๘๖๔-๓๕๔๐
E-mail : sahadham@hotmail.com

รายการพระราชกุศล ในการสถาปนา วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เล่ม ๓